

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-03/16-01/136
URBROJ: 65-17-02

Zagreb, 2. siječnja 2017.

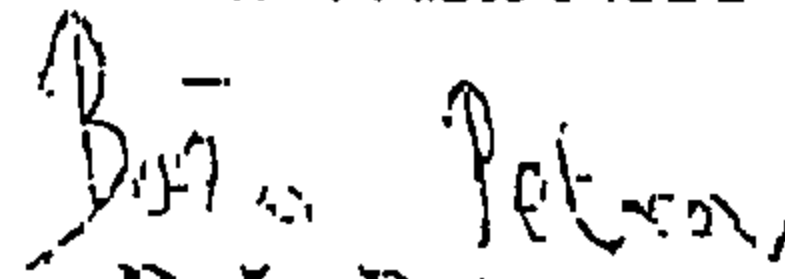
**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2015. godinu*, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 29. prosinca 2016. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Antu Šprlju, ministra pravosuđa, te Maju Grubišin i Sanju Mišević, državne tajnice u Ministarstvu pravosuđa.

PREDSJEDNIK

Božo Petrov

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/16-07/292

Urbroj: 50301-24/06-16-3

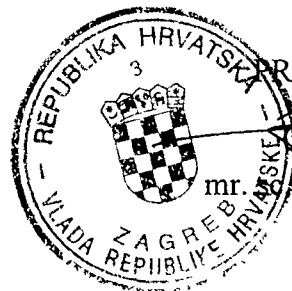
Zagreb, 29. prosinca 2016.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2015. godinu

Na temelju članka 6. stavka 5. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, br. 128/99, 55/00, 59/00 - ispravak, 129/00, 59/01, 67/01 - ispravak, 11/02 - ispravak, 190/03 - pročišćeni tekst, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 125/11, 56/13 i 150/13), Vlada Republike Hrvatske podnosi Izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2015. godinu.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila odredila Antu Šprlju, ministra pravosuđa, te Maju Grubišin i Sanju Mišević, državne tajnice u Ministarstvu pravosuđa.

PREDSJEDNIK

mr.

Andrej Plenković

**IZVJEŠĆE O STANJU I RADU KAZNIONICA, ZATVORA I
ODGOJNIH ZAVODA ZA 2015. GODINU**

Sadržaj

UVODNI DIO	4
Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav	6
Središnji ured	7
Centar za dijagnostiku u Zagrebu	8
Kaznionice	9
Zatvori	9
Odgojni zavodi	9
Centar za izobrazbu	10
Standardi izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod	10
Smještaj zatvorenika i maloljetnika	11
Prehrana zatvorenika i maloljetnika.....	13
Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u zatvorskom sustavu .	13
1. OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA.....	14
1.1. Zatvorenici.....	14
1.1.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora	14
1.1.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 68. Kaznenog zakona	31
1.1.3. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora	32
1.1.4. Neubrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku	37
1.1.5. Zatvorenici strani državljani.....	37
1.2. Maloljetnici.....	38
1.2.1. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod.....	38
1.2.2. Kazna maloljetničkog zatvora	40
1.2.3. Maloljetnici u istražnom zatvoru.....	41
1.3. Kažnjenici	41
1.4. Osobe starije životne dobi	42
1.5. Osobe s invaliditetom	43
1.6. Zatvorenici ovisnici	44
1.6.1. Ovisnici o drogama	44
1.6.2. Farmakoterapija opijatskih ovisnika metadonom i buprenorfinom	49
1.6.3. Zloupotreba psihoaktivnih sredstava	50
1.6.4. Ovisnici o alkoholu	51
1.7. Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika	54
1.7.1. Prevencija i liječenje virusnih hepatitisa	55

1.8.	Tretman zatvorenika	55
1.8.1.	Opći programi	56
1.8.1.1.	Izobrazba zatvorenika i maloljetnika	56
1.8.1.2.	Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama	58
1.8.1.3.	Rad zatvorenika	59
1.8.1.4.	Organizacija slobodnog vremena.....	62
1.8.1.5.	Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje	63
1.8.1.6.	Priprema za otpust i pomoć nakon otpusta	64
1.8.2.	Posebni programi tretmana i edukativno-razvojni programi.....	65
1.8.2.1.	Tretman ovisnika o drogama	67
1.8.2.2.	Tretman ovisnika o alkoholu	70
1.8.2.3.	Prevenција recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP	72
1.8.2.4.	Tretman počinitelja nasilja.....	72
1.8.2.5.	Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu	74
1.8.2.6.	Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a	75
1.8.2.7.	Trening socijalnih vještina	75
1.8.2.8.	Zatvorenik kao roditelj.....	76
1.8.2.9.	Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu	77
1.9.	Suradnja s organizacijama civilnog društva i institucijama	77
1.10.	Suradnja s lokalnom zajednicom	80
1.11.	Pogodnosti zatvorenika	81
1.12.	Premještaj zatvorenika	82
1.13.	Transfer zatvorenika	83
1.14.	Uvjetni otpust zatvorenika	84
1.14.1.	Uvjetni otpust po odluci povjerenstva za uvjetni otpust i po odluci upravitelja	84
1.14.2.	Uvjetni otpust po odluci suda ili suca izvršenja	85
1.15.	Prava zatvorenika i njihova zaštita	86
1.16.	Pritužbe zatvorenika.....	87
1.17.	Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete	88
2.	ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA – POKAZATELJI STANJA I RADA	89
2.1.	Uvod – ocjena stanja sigurnosti.....	89
2.2.	Primjena sredstava prisile	91
2.3.	Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti	94
2.4.	Testiranje zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu.....	95
2.5.	Samoubojstva i smrti zatvorenika.....	97
2.6.	Pokušaj bijega i bjegovi.....	97

2.7.	Stegovni prijestupi	101
2.8.	Ostali čimbenici sigurnosnih rizika	103
2.9.	Zaključak ocjena stanja sigurnosti.....	109
3.	ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV 110	
3.1.	Popunjenost sistematiziranih radnih mjesta	110
3.2.	Bolovanja zaposlenika	113
3.3.	Rashodi za zaposlene	113
3.4.	Izobrazba službenika	114
3.5.	Psihosocijalna pomoć ovlaštenim službenim osobama	115
3.6.	Suradnja sa sindikatima	116
3.7.	Žalbe Odboru za državnu službu	117
3.8.	Prestanak državne službe.....	117
3.9.	Odgovornost zbog povrede službene dužnosti	118
4.	IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNENIH TIJELA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2015. GODINE (KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJ)	120
4.1.	Temeljni financijski izvještaji	120
4.2.	Izješće o utrošenim sredstvima u kaznenim tijelima	123
4.3.	Izješće o uređenju i opremanju kaznenih tijela Uprave za zatvorski sustav.....	126
5.	NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA ..	127
5.1.	Nadzor Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav	127
5.2.	Obilasci sudaca izvršenja.....	128
5.3.	Osvrt Uprave za zatvorski sustav na suradnju s Uredom pučke pravobraniteljice	129
5.4.	Nadzor pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.....	131
5.5.	Suradnja s pravobraniteljicom za djecu	132
5.5.1.	Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjeti maloljetne djece roditeljima u 2015. godini	133
5.6.	Nadzor pravobraniteljice za ravnopravnost spolova	139
6.	MEĐUNARODNA SURADNJA	140
6.1.	Bilateralna suradnja	140
6.2.	Multilateralna suradnja	140
6.3.	Projekti.....	142
	POPIS SLIKA	145
	POPIS TABLICA.....	148

UVODNI DIO

Temeljem Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, br. 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03 - pročišćeni tekst, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13, u daljnjem tekstu: Zakon o izvršavanju kazne zatvora), članka 6. stavaka 4. i 5., Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa o stanju i radu kaznionica i zatvora jedanput godišnje izvješćuje Vladu Republike Hrvatske i javnost. Vlada Republike Hrvatske temeljem Izvješća o stanju i radu kaznionica i zatvora izvješćuje jedanput godišnje Hrvatski sabor.

Predstavljanje stanja i rada u kaznionicama i zatvorima kroz godišnje izvješće svaki puta iznova pred Upravu za zatvorski sustav stavlja izazov sadržan u rokovima, temama koje se obrađuju godinama ili nekim novim podnaslovima koje donose napredna stajališta vezana uz postupanje sa zatvorenicima. Ulazak u Europsku uniju povećao je već ranije preuzete obveze osiguravanja zaštite ljudskih prava zatvorenika tijekom boravka u zatvoru i maloljetnika u odgojnom zavodu, osiguravanje potrebne skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženja, s ciljem da ih se osposobi za život, u skladu s pravnim pravilima, kako tijekom boravka u zatvoru, tako i po otpuštanju na slobodu te, posljedično, u godišnjem izvješću imamo posebnu obvezu osvrnuti se na rezultate u tom području.

Svako godišnje izvješće prilika je da se nabroje sva postignuća i ostvareni ciljevi istaknuti u misiji i viziji Uprave za zatvorski sustav. Isto tako, godišnje izvješće pruža mogućnost da se obrazlože neostvareni ciljevi, bilo da se radi o objektivnim ili subjektivnim razlozima.

Uvažavajući povoljne okolnosti smanjenja zatvorske populacije, ocjenjujemo da je situacija u zatvorskom sustavu stabilnija nego ikad, uređenija u smislu poštivanja ljudskih prava osoba lišenih slobode, a da se pri tome u potpunosti slijedila politika smanjivanja troškova i racionalizacije.

Godišnje izvješće o stanju i radu kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda za 2015. godinu sadrži osnovne pokazatelje o brojnom stanju i strukturi zatvorenika, vrsti i opisu poslova vezanih uz postupanje sa zatvorenicima, broju i strukturi službenika, kao i financijskom poslovanju Uprave za zatvorski sustav.

Radi usporedbe podataka i rezultata iz ranijih godina, kao i zbog zakonske obveze u pogledu sadržaja, godišnje izvješće u pravilu sadrži iste dijelove kao i izvješća u prethodnim razdobljima.

Poslovi izvršavanja kazne zatvora od posebnog su interesa za Republiku Hrvatsku. Upravne i stručne poslove u vezi s izvršavanjem kazne zatvora obavlja Uprava za zatvorski sustav koja je jedinstvena upravna organizacija u sastavu Ministarstva pravosuđa.

Nadležnosti i način rada Uprave za zatvorski sustav, kao i prava zatvorenika, propisana su Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, Ustavom Republike Hrvatske, nacionalnim zakonima i međunarodnim ugovorima.

Prema zakonskim odredbama u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav u kojima se izvršava kazna zatvora, kaznu izdržavaju punoljetne osobe kojima je izrečena kazna zatvora u kaznenom, prekršajnom ili drugom sudskom postupku i kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna (supletorna kazna) te se izvršavaju sigurnosne mjere izrečene uz kaznu zatvora.

U ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav u kojima se izvršava kazna zatvora, kaznu izdržavaju maloljetnici i mlađi punoljetnici kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora. Također se izvršava odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izrečena maloljetnim počiniteljima kaznenih djela.

Uprava za zatvorski sustav nadležna je za izvršavanje mjere istražnog zatvora, prekršajnog zadržavanja i ekstradicijskog pritvora.

Poslovi od posebnog značaja za Upravu su i stručna izobrazba službenika zatvorskog sustava te obavljanje unutarnjih nadzora pravilnog, pravodobnog i zakonitog rada ustrojstvenih jedinica, službenika i namještenika Uprave.

VIZIJA Uprave za zatvorski sustav

Koordinirani sustav usklađen s europskim standardima u kojem se suradnjom na svim razinama zatvorskih službenika potiče zatvorenika/maloljetnika da se kroz aktivno i odgovorno korištenje vremena provedenog na izdržavanju kazne/izvršavanju odgojne mjere pripremi za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima.

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, a ona je u cijelosti sadržana u misiji i viziji Uprave za zatvorski sustav.

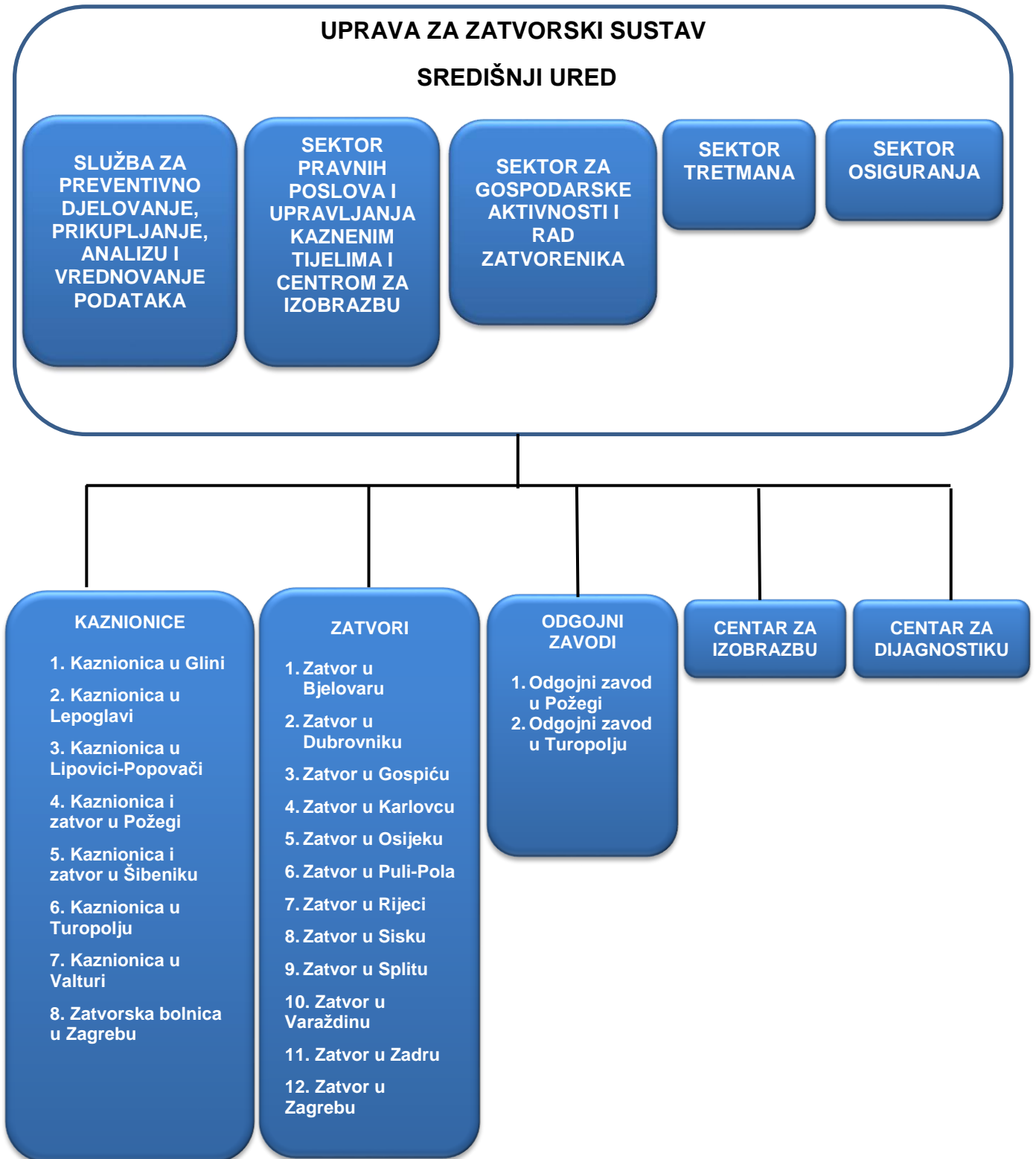
MISIJA Uprave za zatvorski sustav

Osigurati uvjete za ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora i/ili izvršavanja odgojne mjere uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili izvršavanju odgojne mjere, kroz jasno postavljene ciljeve, sigurno radno okruženje, motivirano osoblje i suradnju s lokalnom zajednicom i organizacijama civilnog društva.

Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa (Narodne novine, br. 71/14 i 76/15) uređene su zadnje izmjene u organizacijskoj strukturi Uprave za zatvorski sustav, čiji se prikaz strukture nalazi nastavku.

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav

Ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav čine Središnji ured, dvanaest zatvora, osam kaznionica među kojima je i Zatvorska bolnica u Zagrebu, dva odgojna zavoda, Centar za dijagnostiku u Zagrebu, te Centar za izobrazbu.

Središnji ured

Uloga Središnjeg ureda je da: osigura uvjete potrebne za izvršavanje kazne zatvora, mjere pritvora i istražnog zatvora te odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, odlučuje o kaznionici ili zatvoru u kojem će zatvorenik nakon obavljene dijagnostike nastaviti izdržavati kaznu, premješta zatvorenika na daljnje izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor, smješta zatvorenika na liječenje u zdravstvenu ustanovu, provodi postupke izručenja i premještaja (transferi) zatvorenika u drugu državu ili iz druge države, postupuje po predstavkama, pritužbama i žalbama zatvorenika, maloljetnika i državnih službenika i namještenika, postupuje po podnescima tijela državne vlasti, suca izvršenja te neovisnih tijela i međunarodnih organizacija ovlaštenih za nadzor i zaštitu ljudskih prava zatvorenika, nadzire zakonitost rada i postupanja sa zatvorenicima i maloljetnicima te ujednačava rad i postupanja, planira zapošljavanje, odobrava popune radnih mjesta u zatvorskom sustavu, organizira prijam službenika pravosudne policije i postavljanja u zvanja te utvrđuje potrebe za dodatnom izobrazbom službenika zatvorskog sustava, planira financiranje kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku u Zagrebu, planira nabavu opreme i investicija za zatvorski sustav, prikupi, obradi i objedini sva izvješća i dokumentaciju kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda, Centra za izobrazbu i Centra za dijagnostiku u Zagrebu, organizira međunarodnu suradnju u okviru svoje nadležnosti, izrađuje nacрте propisa iz djelokruga Uprave za zatvorski sustav.

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav novom organizacijskom strukturom pokušalo se nekim područjima rada dati veći značaj izdvajanjem u nove organizacijske jedinice, a da se pri tome nije povećao broj rukovodećih radnih mjesta.

Samostalna služba za preventivno djelovanje, prikupljanje, analizu i vrednovanje podataka osigurat će veću efikasnost u preventivnim aktivnostima na osnovu sigurnosnih podataka i izradu kratkoročnih i dugoročnih izvješća o pokazateljima stanja.

Sektor za gospodarstvo i rad zatvorenika ima ulogu pripreme strateških smjernica, planiranje, praćenje stanja i predlaganje mjera za unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i rada zatvorenika, kao i materijalnih resursa kaznenih tijela i Centra za izobrazbu, sudjelovanje u predlaganju i provođenju projekata.

Oba ova područja procijenjena su značajnim za daljnji razvoj zatvorskog sustava. Sigurnosni aspekt je važan i nužno ga je kontinuirano unapređivati zbog svih aspekata moguće ugroženosti, kako u okvirima Republike Hrvatske, tako i u okviru Europske unije. Unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i stvaranja većih mogućnosti za rad zatvorenika, osim povoljnih sigurnosnih i tretmanskih učinaka, ima i ne manje važan učinak na samofinanciranje zatvorskog sustava.

Uz redovite aktivnosti koje su financijski pokrivene državnim proračunom, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uz potporu Glavnog tajništva Ministarstva pravosuđa nastoji unaprijediti zatvorski sustav aktivnostima koje se financiraju iz europskih fondova.

Tijekom 2015. godine Središnji ured Uprave za zatvorski sustav nastavio je s radom na projektu IPA TAIB 2012-2013 pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem

povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u zatvorskim sustavima.

Svrhe projekta su:

- unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i cjeloživotnog obrazovanja zaposlenika Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa,
- unaprjeđenje životnog okruženja u svrhu rehabilitacije maloljetnika u Odgojnom zavodu u Turopolju, i
- informatizacija Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Tijekom 2015. godine nastavljeni su dogovori između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu temeljem Zakona o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 8/12). Prema Ministarstvu financija, u svibnju 2015. godine, upućen je novi zahtjev s izmijenjenim obujmom Projekta, usklađenim s potrebama i financijskim mogućnostima Ministarstva pravosuđa. Izvorno koncipirani zajam u iznosu od 6.480.000,00 EUR protekom ugovorenog roka za povlačenje sredstava koji je bio 30. lipnja 2015. godine automatski je otkazan.

U okviru Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" za razdoblje 2014.-2020. za koji su za potrebe Ministarstva pravosuđa osigurana sredstva iz Europskog socijalnog fonda, započele su pripreme za projekt Uprave za zatvorski sustav: „Razvoj sustava tretmana i zdravstvene skrbi za zatvorenike“. Sredstva namijenjena ovom projektu iznose oko 3.000.000,00 EUR.

Centar za dijagnostiku u Zagrebu

Upućivanje na izvršavanje kazne zatvora u nadležnosti je suca izvršenja nadležnog županijskog suda. U Centar za dijagnostiku u Zagrebu (u daljnjem tekstu: Centar za dijagnostiku), upućuju se sve osobe osuđene na kaznu zatvora dulju od šest mjeseci, a osobe osuđene na kaznu zatvora do šest mjeseci u pravilu upućuju se u zatvore najbliže mjestu prebivališta zatvorenika. Sve osobe kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, osobe kojima je izrečena mjera obveznog psihijatrijskog liječenja i osobe transferirane iz drugih zemalja, upućuju se u Centar za dijagnostiku, bez obzira na dužinu kazne.

Za vrijeme boravka zatvorenika u Centru za dijagnostiku, stručnjaci različitih specijalnosti obavljaju poslove psihosocijalne dijagnostike u svrhu izrade prijedloga pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, kao i prijedloga o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora, o čemu odluku donosi Središnji ured.

U Centru za dijagnostiku se za svakog zatvorenika radi cjelovita dijagnostika sadašnjeg stanja koja se sastoji od psihološke, pedagoške, socijalne, kriminološke i medicinske obrade; utvrđuju se osobine koje su u izravnoj ili posrednoj vezi s kaznenim djelom i kriminalnim ponašanjem općenito; predlažu se osnovni tretmanski postupci nužni za ostvarivanje svrhe izdržavanja kazne te na osnovu toga formira prijedlog o izboru vrste i tipa kaznenog tijela gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora. Tijekom boravka u Centru za dijagnostiku se pruža stručna psihološka, socijalna ili pravna pomoć zatvorenicima u svrhu olakšavanja prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne zatvora.

Tijekom 2015. godine u Centar za dijagnostiku je upućeno 1357 zatvorenika, što je za 12% manje u odnosu na prethodnu godinu. Svi su prošli postupak dijagnostike te je za sve izrađeno izvješće stručnog tima s prijedlogom pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i prijedlogom kaznionice, odnosno zatvora gdje će se nastaviti izvršavanje kazne zatvora.

Uz poslove dijagnostike novo upućenih zatvorenika, u Centru za dijagnostiku se na traženje kaznionica i zatvora radi i reopservacija zatvorenika koji su na izdržavanju kazne zatvora duže od 5 godina. Tijekom 2015. godine reopserviran je 1 zatvorenik.

Kaznionice

Kaznionice su ustrojene kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa radi izvršavanja kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, sigurnosnih mjera izrečenih uz kaznu zatvora i kazne maloljetničkog zatvora. Poslovi kaznionica su osiguranje kaznionica, održavanje unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslovi dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme za zatvorenike, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, službeničkih i financijsko-knjigovodstvenih poslova te obavljanje ostalih poslova koji osiguravaju upravljanje i rad kaznionicama izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za obavljanje navedenih poslova ustrojene su: Kaznionica u Glini, Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Lipovici-Popovači, Kaznionica i zatvor u Požegi, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Šibeniku i Zatvorska bolnica u Zagrebu.

Zatvori

Zatvori se ustrojavaju kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za obavljanje poslova izvršavanja mjere istražnog zatvora, kazne zatvora izrečene u kaznenom, prekršajnom i drugom sudskom postupku, osiguranja zatvora, održavanja unutarnjeg reda i nadzora nad zatvorenicima, poslova dežurstva i sprovođenja zatvorenika, smještaj, prehrana i osiguravanje odgovarajuće opreme zatvorenika, predlaganja, provedbe i praćenja pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora, obrazovanje zatvorenika, organiziranja slobodnog vremena zatvorenika, organizacije rada i strukovne izobrazbe zatvorenika, zdravstvene zaštite zatvorenika, vođenja propisanih evidencija, kadrovskih i financijsko-knjigovodstvenih poslova i ostalih poslova koji omogućuju upravljanje i rad zatvora, izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Karlovcu, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Puli-Pola, Zatvor u Rijeci, Zatvor u Sisku, Zatvor u Splitu, Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Zadru i Zatvor u Zagrebu.

Odgojni zavodi

Odgojni zavodi su ustrojeni kao posebne ustrojstvene jedinice Uprave za zatvorski sustav za izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod izrečene u kaznenom postupku maloljetnim počiniteljima kaznenog djela, izvan sjedišta Ministarstva pravosuđa.

Za izvršavanje navedenih poslova ustrojeni su: Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju.

Centar za izobrazbu

U Centru za izobrazbu provodi se izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih za zatvorenike i maloljetnike.

Iako se Centar za izobrazbu ne bavi neposrednim radom s osobama kojima je oduzeta sloboda, postoji visoka funkcionalna povezanost Centra s drugim ustrojstvenim jedinicama i Upravom u cjelini, koja se očituje na sljedeće načine: osposobljavanje službenika za pružanje potrebne skrbi, humanog tretmana i sigurnog okruženje zatvorenima te povezanost u smislu korištenja i raspolaganja materijalnim i drugim resursima.

Novoustrojeni odjel u Centru za izobrazbu, Odjel za izobrazbu zatvorenika, tijekom 2015. godine započeo je s aktivnostima na području organizacije izobrazbe u suradnji s vanjskim institucijama u kaznionicama i zatvorima te će na taj način utjecati na povećanje mogućnosti obrazovanja koje se pružaju zatvorenima. Zamišljena svrha ovog Odjela nije u potpunosti ostvarena zbog nedostatka financijskih sredstava.

Centar za izobrazbu je isto tako vrlo dobar potencijalni katalizator međunarodne suradnje te unatoč objektivnom ograničenju u vidu skromnih financijskih sredstava koja za tu svrhu stoje na raspolaganju Centru za izobrazbu i Upravi za zatvorski sustav u cjelini. Centar za izobrazbu bio je nositelj sudjelovanja Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske na međunarodnim seminarima, konferencijama i studijskim posjetima.

Standardi izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod

Zakon o izvršavanju kazne zatvora i međunarodni ugovori te drugi pravno neobvezujući pravni izvori propisuju, pored ostalog, standarde smještaja i prava zatvorenika.

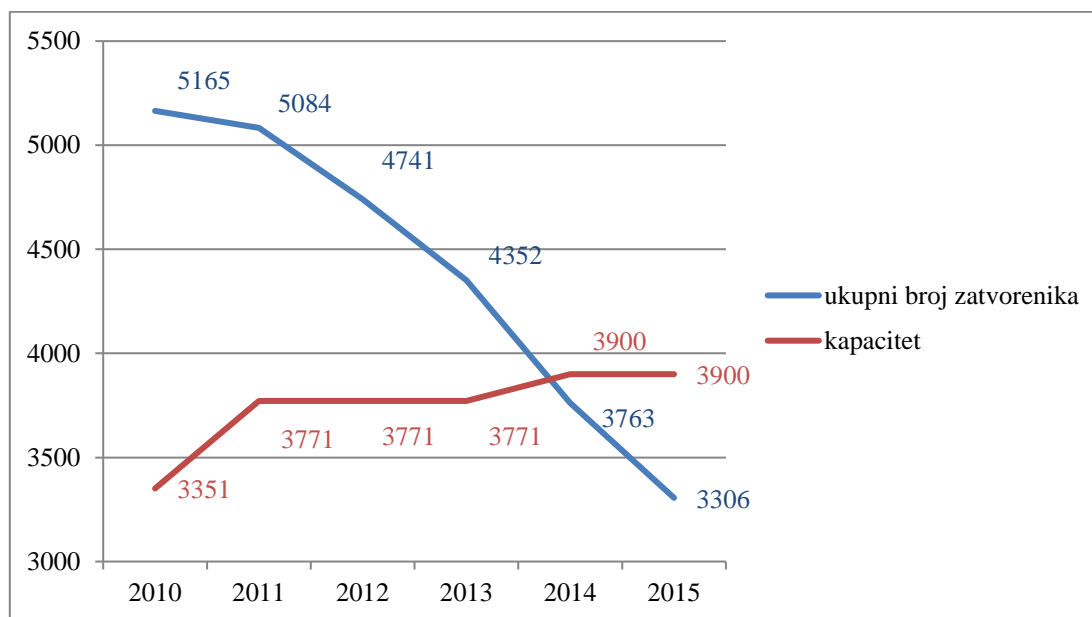
Članak 14. Zakona o izvršavanju kazne zatvora propisuje da svaki zatvorenik ima, pod uvjetima predviđenim Zakonom, pravo na: smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, zaštitu osobnosti i osiguravanje tajnosti osobnih podataka, redovite obroke hrane i vode u skladu sa zdravstvenim standardima, rad, izobrazbu, stručnu pravnu pomoć i pravno sredstvo za zaštitu svojih prava propisanih Zakonom, zdravstvenu zaštitu i zaštitu majčinstva, dodir s vanjskim svijetom, boravak na otvorenom prostoru kaznionice, odnosno zatvora najmanje dva sata dnevno, dopisivanje i razgovor sa svojim odvjetnikom, vjeroispovijedanje i razgovor s ovlaštenim vjerskim predstavnikom, vjenčanje u kaznionici, odnosno zatvoru, glasovanje na općim izborima i druga prava predviđena Zakonom.

Zatvorenik strani državljanin ima pravo dopisivati se i razgovarati s diplomatskim i konzularnim predstavnikom svoje zemlje ili države koja štiti njegova prava.

Prigodom dolaska na izdržavanje kazne zatvora zatvorenik mora biti upoznat sa svojim pravima, načinom njihove zaštite i obvezama.

Maloljetni zatvorenici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili mjere istražnog zatvora ostvaruju neka prava u širem opsegu od prava punoljetnih zatvorenika, odnosno istražnih zatvorenika. Tako na primjer ostvaruju pravo na više posjeta članova obitelji od zatvorenika: najmanje četiri puta mjesečno i blagdanom u trajanju od najmanje dva sata, a po odobrenju upravitelja i trećih osoba još najmanje dva puta mjesečno u trajanju najmanje jedan sat; te dulji boravak na otvorenom prostoru: najmanje tri sata dnevno.

Slika 2. Kretanje broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta 2010. – 2015. godine

U razdoblju od 2010. godine, kada je prenapučenost dostigla najvišu razinu, bilježi se blagi ali stalan pad broja zatvorenika. Na to su prije svega utjecale promjene u Zakonu o kaznenom postupku (Narodne novine, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14) vezane uz ograničenja u trajanju istražnog zatvora, promjene u Kaznenom zakonu (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) vezane uz mogućnosti izricanja alternativnih kazni, djelovanje probacijske službe u sve većem opsegu i na području cijele države te u određenoj mjeri i blago povećanje uvjetovanog dijela kazne i ranijeg otpuštanja zatvorenika.

Smještaj zatvorenika i maloljetnika

Kazna zatvora dulja od 6 (šest) mjeseci izrečena u kaznenom postupku muškim osobama izvršava se u svim kaznionicama, a izrečena ženskim osobama izvršava se u Kaznionici i zatvoru u Požegi.

Mjera istražnog zatvora, kazna zatvora izrečena u kaznenom postupku do 6 (šest) mjeseci, kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku te kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršava se u zatvorima.

U tri zatvora (Gospić, Pula-Pola i Zagreb) te Kaznionici i zatvoru u Šibeniku ustrojeno su posebni odjeli za izvršavanje kazne zatvora u trajanju duljem od 6 (šest) mjeseci.

U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu izvršava se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja, kada je izrečena uz kaznu zatvora. Također, obavlja se liječenje svih kategorija osoba kojima je oduzeta sloboda.

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u zatvorenim i poluotvorenim uvjetima u posebnim odjelima unutar Kaznionice i zatvora u Požegi, dok je odjel za izvršavanje ove kazne u otvorenim uvjetima ustrojen u Kaznionici u Valturi.

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod koju sudovi izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju i Odgojnom zavodu u Požegi.

Posebno pravo vezano za smještaj i boravak u zatvoru propisima je zajamčeno zatvorenima osobama s invaliditetom kojima smještaj i boravak mora biti prilagođen vrsti i opsegu invaliditeta.

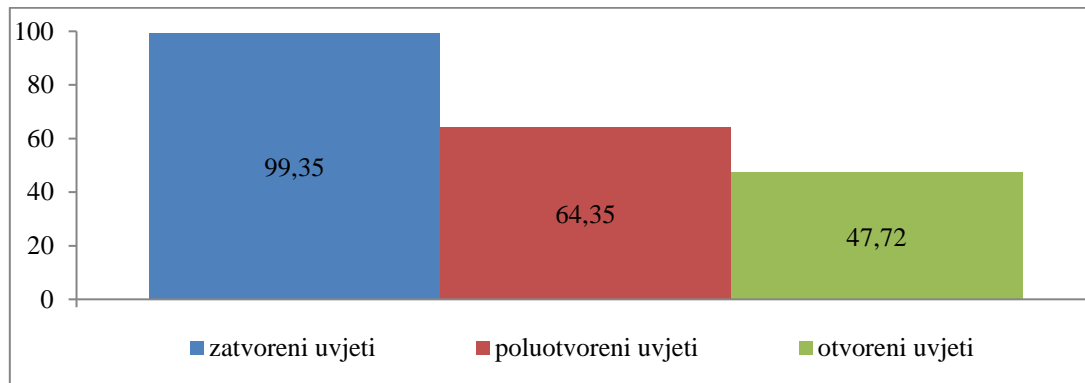
Ukupni zakonski kapacitet u 2015. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3900 zatvorenika od čega:

- u zatvorenim uvjetima 2911 mjesta,
- u poluotvorenim uvjetima 704 mjesta, te
- u otvorenim uvjetima 285 mjesta.

UKUPNO: 3.900 MJESTA

Bez obzira što je trenutno ukupno brojno stanje u zatvorskom sustavu manje od postojećeg zakonskog kapaciteta, potrebno je razmotriti potrebe za dodatnim kapacitetima sustava u zatvorenim uvjetima odnosno uvjetima s najvećim stupnjem sigurnosti.

Slika 3. Prikaz popunjenosti prema stupnju sigurnosti u % na dan 31. 12. 2015. godine

Kaznena politika stvorila je uvjete da se za blaža kaznena djela, za prvi puta osuđene osobe, za osobe procijenjene kao nisko rizične za ponavljanje kaznenog djela, izriču alternativne kazne (rad za opće dobro, uvjetna kazna s nadzorom, liječenje...), a to je većim dijelom skupina zatvorenika koja se upućuje na izdržavanje kazne u poluotvorene ili otvorene uvjete. U sadašnjoj populaciji zatvorenika na izdržavanju kazne sve je teže pronaći dovoljan broj zatvorenika koje se može u skladu s postavljenim okvirnim mjerilima premjestiti u poluotvorene ili otvorene uvjete.

Uvažavajući sve zakonske odredbe, vodeći računa o zaštiti društva te u skladu s postojećim Okvirnim mjerilima za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika, u praksi su ublaženi kriteriji za predlaganje i rješavanje premještaja u blaže uvjete. Isto tako se u situacijama kad zatvorenik ispunjava sve zakonske i penološke uvjete za odobravanje uvjetnog otpusta udio uvjetovane kazne povećao s prosječne petine na nešto više od četvrtine.

Prehrana zatvorenika i maloljetnika

Zatvorenicima i maloljetnicima osiguravaju se tri obroka dnevno, poslužena u pravilnim razmacima, kalorične vrijednosti minimalno 3000 kcal dnevno. Zatvorenicima koji su radno angažirani osigurava se dodatan obrok.

Obroci moraju kakvoćom i količinom zadovoljavati prehrambene i zdravstvene standarde, te moraju biti primjereni životnoj dobi, zdravstvenom stanju, naravi posla kojeg zatvorenik obavlja te njegovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.

Jelovnik utvrđuje upravitelj tjedno na prijedlog Povjerenstva za izradu jelovnika. Sukladno potrebama zatvorenika kaznena tijela osiguravaju nekoliko različitih jelovnika. Tako je zatvorenicima uz redovni jelovnik u svim kaznionica i zatvorima dostupan tzv. vjerski jelovnik i jelovnik za dijabetičare. Prema zdravstvenom stanju zatvorenika i prema nalogu liječnika osiguravaju se i drugi jelovnici: jelovnik za dijetalnu, gastričnu, hepatalnu dijetu te GIHT-CRON dijetu. Prema potrebama zatvorenika i mogućnostima kaznionice ili zatvora osigurava se i jelovnik za vegetarijansku prehranu.

U povjerenstvu za sastav jelovnika sudjeluje liječnik ili drugi službenik medicinske struke, strukovni učitelj kuhar, ekonom te predstavnik zatvorenika. Svaki pripremljeni obrok kuša upravitelj ili osoba koju ovlasti, a zapažanja se evidentiraju u posebnu evidenciju.

Od svakog obroka ostavlja se uzorak radi eventualne analize za slučaj pojave trovanja hranom. Sanitarne inspekcije redovito obavljaju nadzor nad stanjem čistoće i higijene u kuhinjama i pomoćnim prostorijama o čemu dostavljaju nalaz.

Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u zatvorskom sustavu

U sklopu predpristupnog programa MATRA financiranom od strane vlade Kraljevine Nizozemske od siječnja 2009. godine do studenog 2011. godine provodio se program „Upravljanje organizacijskom klimom i razvoj ljudskih potencijala u Zatvorskom sustavu Republike Hrvatske“ u suradnji s nizozemskom Agencijom kazneno-pravnih institucija.

Projekt se provodio s ciljem jačanja sposobnosti prilagođavanja novim zahtjevima i okolnostima obavljanja poslova izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora u uvjetima članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji.

Završetkom projekta dobivena je razvijena misija i vizija zatvorskog sustava, model unutarnjeg upravljanja i rukovođenja te plan upravljanja ljudskim potencijalima.

Tijekom 2015. godine sve ustrojbene jedinice, sukladno svom planu rada, redovito su izvještavale Središnji ured Uprave za zatvorski sustav o ostvarenim rezultatima po pojedinim indikatorima.

1. OSOBE KOJIMA JE ODUZETA SLOBODA

Kad navodimo statističke podatke o osobama kojima je oduzeta sloboda u kontekstu Uprave za zatvorski sustav, to se odnosi isključivo na kategorije koje su obuhvaćene Zakonom o izvršavanju kazne zatvora:

- zatvorenici (osobe na izdržavanju kazne zatvora izrečene u kaznenom postupku, osobe na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora, osobe na izdržavanju mjere istražnog zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, osobe kojima je u prekršajnom postupku izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, osobe kojima je temeljem članka 135. Prekršajnog zakona određeno zadržavanje)
- maloljetnici (osobe na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod)

Tijekom 2015. godine, kroz zatvorski sustav Republike Hrvatske prošlo je 11.575 zatvorenika različitih formalno-pravnih statusa.

Tablica 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2015. godini

KATEGORIJE ZATVORENIH OSOBA	31.12.2014.			primljeni tijekom 2015.			ukupno tijekom 2015.			Otpušteni			Premješteni u drugu kaznionicu/zatvor			31. 12. 2015.		
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
Zatvorenici	2635	140	2775	2228	138	2366	4863	278	5141	2105	141	2246	410	3	413	2348	134	2482
Istražni zatvor	770	42	812	2753	203	2956	3523	245	3768	2741	218	2959	78	2	80	704	25	729
Prekršajno	U prekršajnom																	
kažnjeni	27	0	27	469	11	480	496	11	507	482	11	493	0	0	0	14	0	14
	Zadržani prekršaju			u														
	57	0	57	1731	81	1812	1788	81	1869	1740	80	1820	0	0	0	48	1	49
	Supletorno kažnjeni																	
	4	0	4	137	8	145	141	8	149	141	8	149	0	0	0	0	0	0
Odgojna mjera	62	8	70	27	3	30	89	11	100	42	7	49	0	0	0	47	4	51
Maloljetnički zatvor	18	0	18	23	0	23	41	0	41	17	0	17	8	0	8	16	0	16
UKUPNO	3573	190	3763	7368	444	7812	10941	634	11575	7268	465	7733	496	5	501	3177	164	3341

Omjer spolova relativno je stabilan tijekom godina i iznosi oko 19:1 u korist muškaraca, pa je tako i tijekom 2015. godine, od ukupnog broja zatvorenika koji su bili u zatvorskom sustavu, bilo 94,53% muškaraca te 5,47% žena.

U odnosu na 2014. godinu (13.539), ukupan broj svih kategorija zatvorenika u 2015. godini manji je za 14,51%.

1.1. Zatvorenici

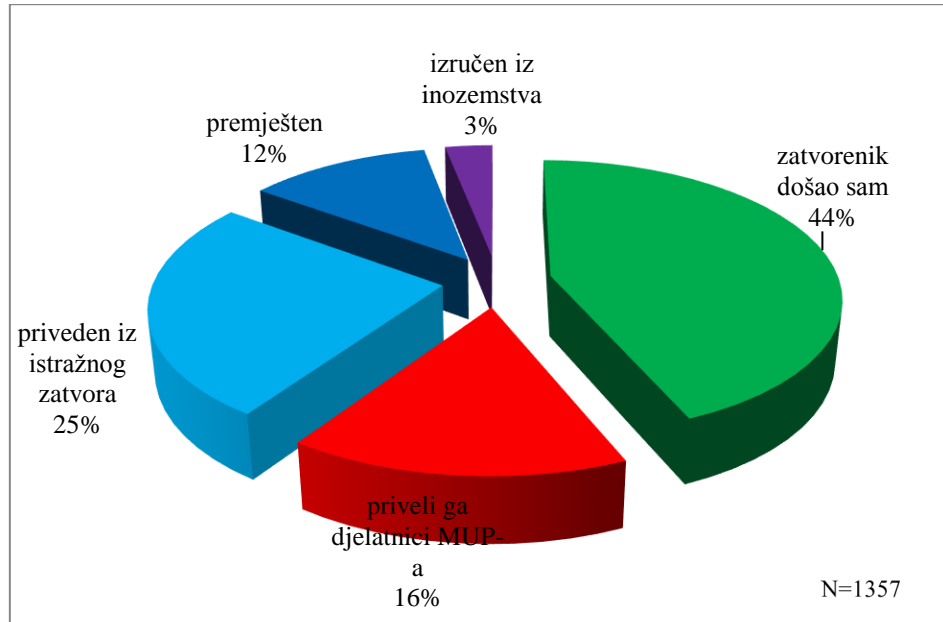
1.1.1. Zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora

Tijekom 2015. godine kaznu zatvora izdržavao je 5141 zatvorenik što predstavlja 44% od ukupnog broja zatvorske populacije koja se u 2015. godini nalazila u zatvorskom sustavu. U odnosu na 2014. godinu, tijekom koje je kaznu izdržavalo 6068 zatvorenika, bilježimo smanjenje za 15%. S izdržavanja kazne zatvora otpušteno je 2246 zatvorenika.

Zatvorenici kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju minimalno šest mjeseci upućuju se u Centar za dijagnostiku u Zagrebu u kojem je tijekom 2015. godine zaprimljeno 1357 zatvorenika, što je za 12% manje u odnosu na prethodnu godinu.

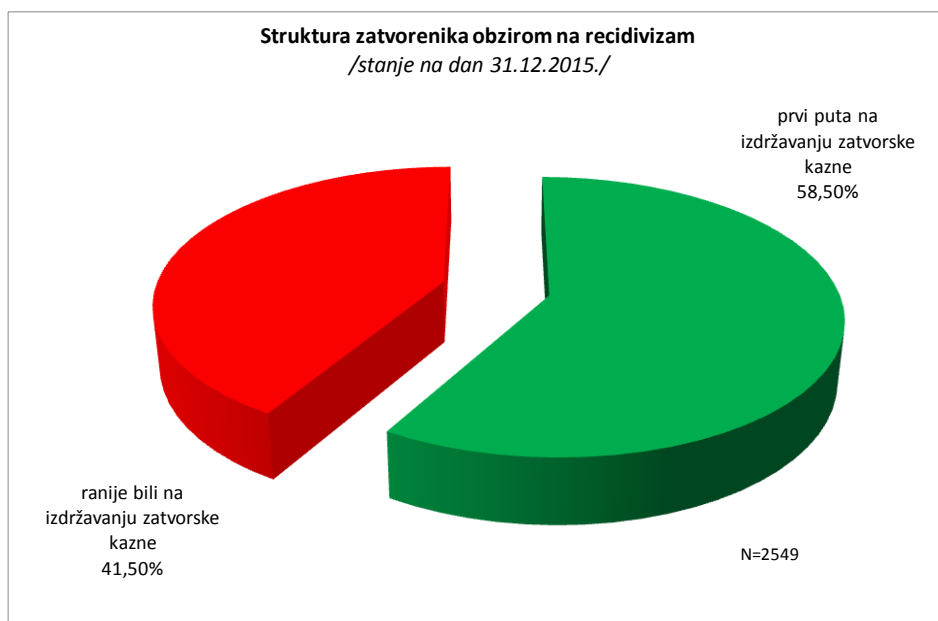
Od zatvorenika koji su tijekom 2015. godine počeli izdržavati zatvorsku kaznu dulju od 6 mjeseci, 44% je došlo samo na izdržavanje, 16% su priveli djelatnici MUP-a, 25% je prepraćeno iz istražnog zatvora, 12% je došlo po premještanju iz drugog kaznenog tijela, a 3% zatvorenika je izručeno iz inozemstva (Slika 4.).

Slika 4. Način dolaska zatvorenika na izdržavanje kazne dulje od 6 mjeseci tijekom 2015. godine.

Od ukupnog broja zatvorenika i maloljetnika (N=2549) prema brojnom stanju 31.12.2015. godine, 58,49% zatvorenika je prvi put na izdržavanju zatvorske kazne (Slika 5.). Obzirom na spol, prvi puta na izdržavanju zatvorske kazne nalazi se 78,26% žena i 57,36% muškaraca.

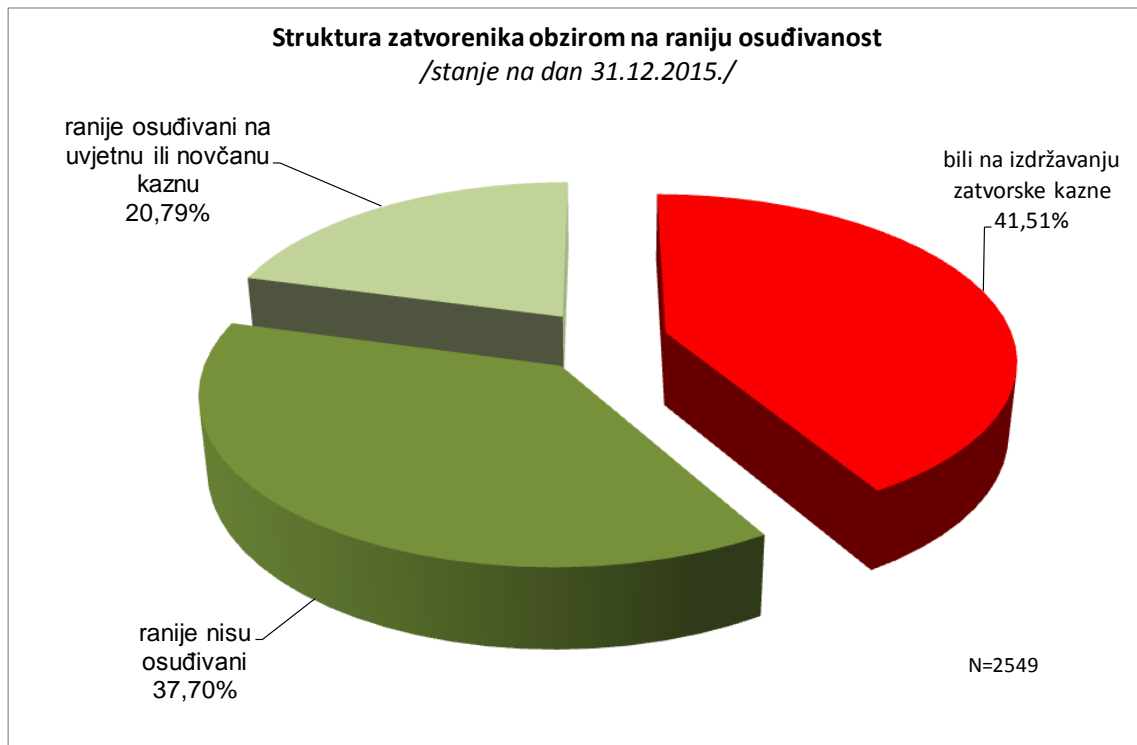
Slika 5. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na recidivizam na dan 31.12.2015.

U ukupnoj zatvoreničkoj populaciji tijekom 2015. godine, nalazi se 37,70% ranije neosuđivanih osoba, 20,79% osoba koje su ranije bile osuđene na uvjetnu i/ili novčanu kaznu te 41,51% onih koji su ranije bili na izdržavanju zatvorske kazne (Slika 6.)

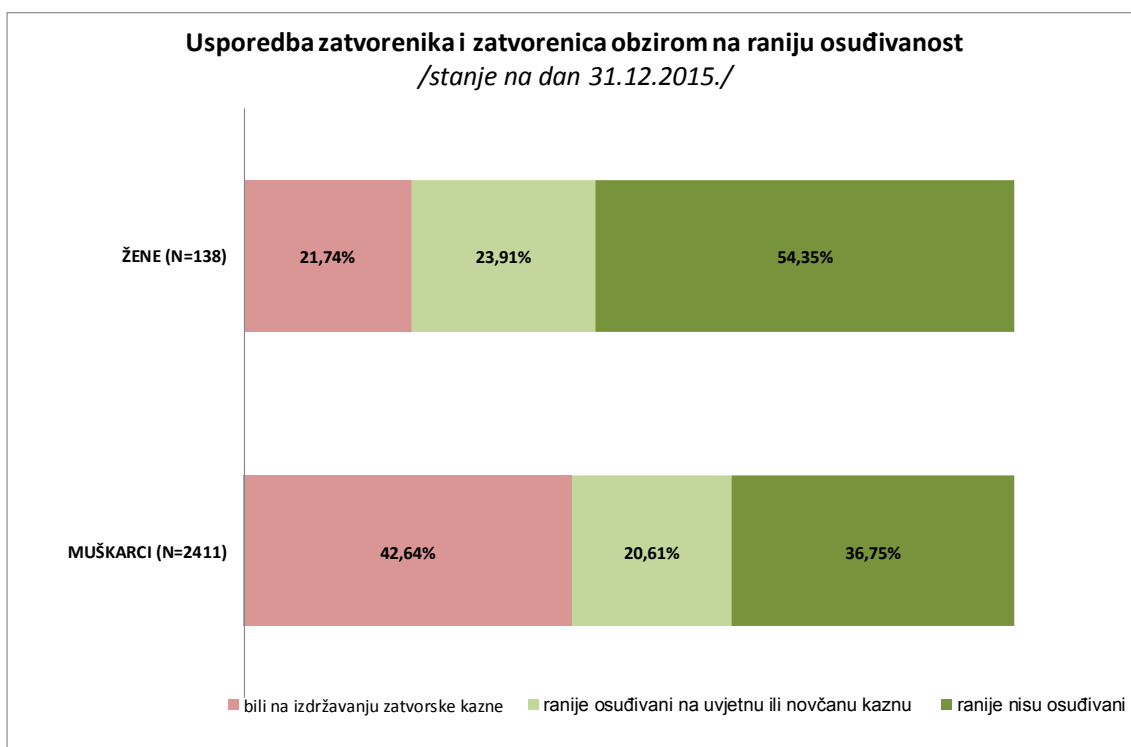
Od zatvorenika i maloljetnika koji su prvi puta na izdržavanju zatvorske kazne, 64,45% nije ranije osuđivano, a ostalih 35,55% ranije je osuđivano na uvjetnu ili novčanu kaznu.

Slika 6. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na raniju osuđivanost

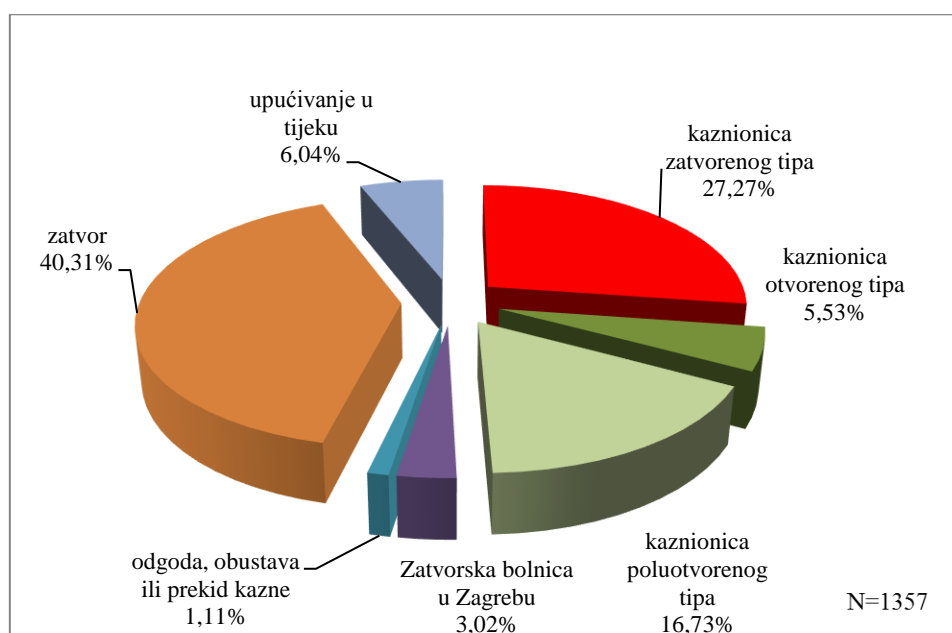
Među zatvorenicima i zatvorenicama postoje razlike obzirom na raniju osuđivanost (Slika 7.). Nešto više od polovice zatvorenica (54,35%) ranije nije osuđivano. Na uvjetnu i/ili novčanu kaznu ranije je osuđivano 23,91% zatvorenica, a 21,74% je ranije bilo na izdržavanju zatvorske kazne. Nešto manje od polovice muškaraca zatvorenika (42,64%) je ranije bilo na izdržavanju zatvorske kazne, 20,61% zatvorenika je ranije osuđivano na uvjetnu i/ili novčanu kaznu, a 36,75% zatvorenika nije ranije bilo osuđivano.

Slika 7. Usporedba zatvorenika obzirom na spol prema kriteriju ranije osuđivanosti.

Od ukupnog broja zatvorenika (N=1357) koji su tijekom 2015. godine upućivani iz Centra za dijagnostiku u Zagrebu (Slika 8.), najveći dio (40,31%) upućen je u zatvore. U kaznionice zatvorenog tipa upućeno je 27,27%, u kaznionice poluotvorenog tipa 16,73% i kaznionicu otvorenog tipa 5,53% zatvorenika. U Zatvorsku bolnicu u Zagrebu upućeno je 3,02% zatvorenika.

Slika 8. Usporedba zatvorenika prema vrsti kaznenog tijela u koju su upućivani tijekom 2015. godine

Od ukupnog broja zatvorenika na dan 31. 12. 2015. godine (N=2549), 613 zatvorenika (24%) imalo je uz kaznu zatvora izrečenu neku od sigurnosnih mjera (Tablica 2). Od ukupnog broja izrečenih sigurnosnih mjera, najveći udio čine sigurnosne mjere oduzimanja predmeta (42,74%), obvezno liječenje od ovisnosti (32,79%) i obvezno psihijatrijsko liječenje (11,58%). Ostale izrečene sigurnosne mjere zajedno čine 12,89%.

Tablica 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12. 2015. godine

IZREČENE SIGURNOSNE MJERE	muškarci	žene	UKUPNO
čl. 71. KZ/11 obvezni psihosocijalni tretman	12	1	13
čl. 73. KZ/11 zabrana približavanja	5	0	5
čl. 74. KZ/11 udaljenje iz zajedničkog kućanstva	2	0	2
čl. 75. KZ/11 zabrana pristupa Internetu	2	0	2
čl. 76 KZ/11 zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora	0	0	0
čl. 75. KZ ili čl. 68. KZ/11 obvezno psihijatrijsko liječenje	68	3	71
čl. 76. KZ ili čl. 69. KZ/11 obvezno liječenje od ovisnosti (sve ovisnosti)	188	13	201
obvezno liječenje od ovisnosti - droga	91	7	98
obvezno liječenje od ovisnosti - alkohol	92	6	98
obvezno liječenje od ovisnosti - kocka	5	0	5
čl. 77. KZ ili 71. KZ/11 zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti	8	4	12
čl. 78. KZ ili 72. KZ/11 zabrana upravljanja motornim vozilom	37	0	37
čl. 79. protjerivanje stranca iz zemlje	8	0	8
čl. 80. oduzimanje predmeta	259	3	262
UKUPNO	589	24	613

U Tablici 3. prikazana je usporedba vrste kaznenih djela obzirom na spol zatvorenika koji su na izdržavanju kazne na dan 31.12.2015. godine, a osuđeni su prema Kaznenom zakonu iz 1997. godine (Narodne novine, br. 110/97, 129/00, 51/01, 111/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 144/12, u daljnjem tekstu: KZ/97).

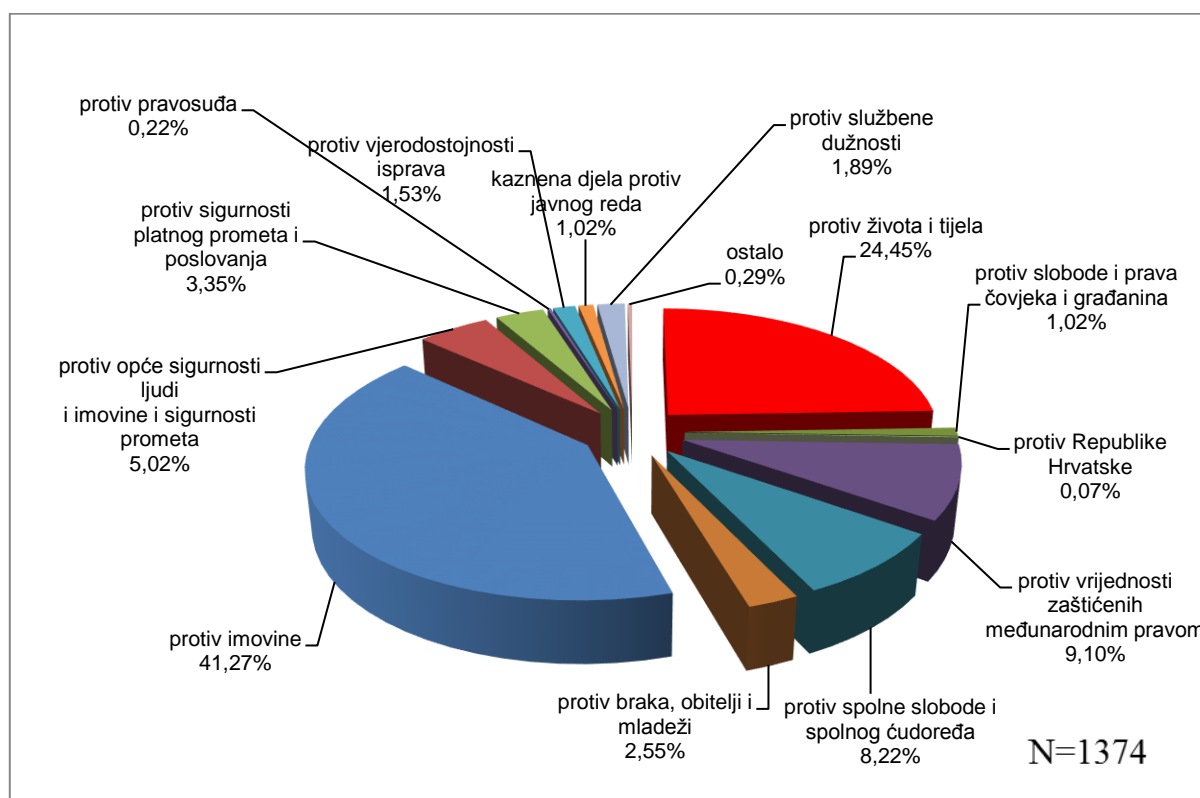
Tablica 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/97

KAZNENA DJELA		M	Ž	Ukupno
protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	285	12	297
	čedomorstvo			
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	16	1	17
	sudjelovanje u tučnjavi			
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	ostala kaznena djela protiv života i tijela	22		22
	otmica	2		2
protiv Republike Hrvatske	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	12		12
	služba u neprijateljskoj vojsci			
	špijunaža			
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH			
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH			
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	ostala kaznena djela protiv RH	1		1
	genocid			
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	22		22
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	4		4
	zlouporaba opojnih droga	83	3	86
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	12	1	13
	silovanje	54		54
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	4		4
	spolni odnošaj s djetetom	32	1	33
	bludne radnje	13		13
	podvođenje	2		2
protiv časti i ugleda	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	7		7
	kaznena djela protiv časti i ugleda			
protiv braka, obitelji i mladeži	povreda dužnosti uzdržavanja	14	1	15
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	11	5	16
	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	4		4
protiv imovine	krađa	31	3	34
	teška krađa	226	8	234
	razbojništvo	161	4	165
	razbojnička krađa	8	1	9
	utaja	4	1	5
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	2		2
	prijevvara	97	14	111
	prikrivanje	2		2
ostala kaznena djela protiv imovine	4	1	5	
protiv zdravlja ljudi	kaznena djela protiv zdravlja ljudi			
protiv okoliša	kaznena djela protiv okoliša			
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	2		2
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	5		5
	izazivanje prometne nesreće	58	1	59
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	3		3
protiv sigurnosti	krivotvorenje novca	4	1	5

platnog prometa i poslovanja	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	40	1	41
protiv pravosuđa	kaznena djela protiv pravosuđa	3		3
protiv vjerodostojnosti isprava	krivotvorenje isprave	17	1	18
	krivotvorenje službene isprave	1	1	2
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	1		1
protiv javnog reda	kaznena djela protiv javnog reda	13	1	14
protiv službene dužnosti	primanje mita	4	2	6
	davanje mita	1		1
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	17	2	19
protiv oružanih snaga RH	kaznena djela protiv oružanih snaga RH			
ostali zakoni	ostali zakoni	4		4
ovršni zakon	ovršni zakon			
ukupno		1308	66	1374

Prema strukturi kaznenih djela (Slika 9.), najveći udio u ukupnom broju zatvorenika osuđenih prema KZ/97 (stanje na dan 31.12.2015.) čine zatvorenici koji su počinili imovinsko kazneno djelo (41,27%) i djelo protiv života i tijela (24,45%). Slijede kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (9,10%), djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (8,22%) i djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine (5,02%). Ostala kaznena djela zajedno čine preostalih 11,94%.

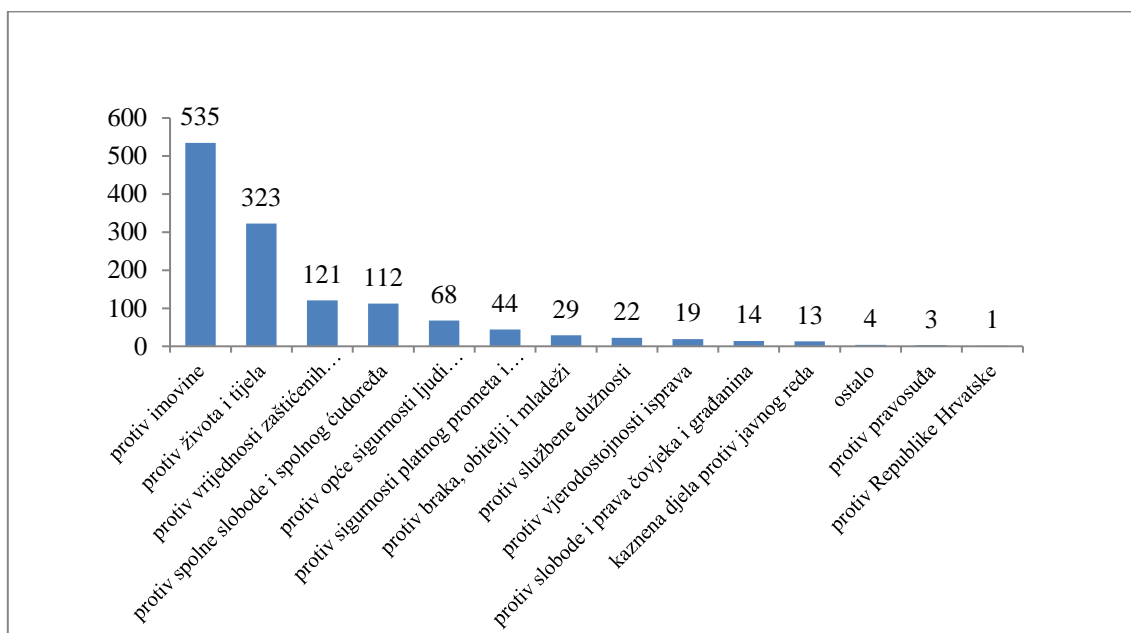
Slika 9. Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2015.

U populaciji zatvorenika (muškaraca) osuđenih prema KZ/97. (Slika 10.) najviše je zatvorenika zbog kaznenih djela protiv imovine (N=535 ili 40,90%) i protiv života i tijela

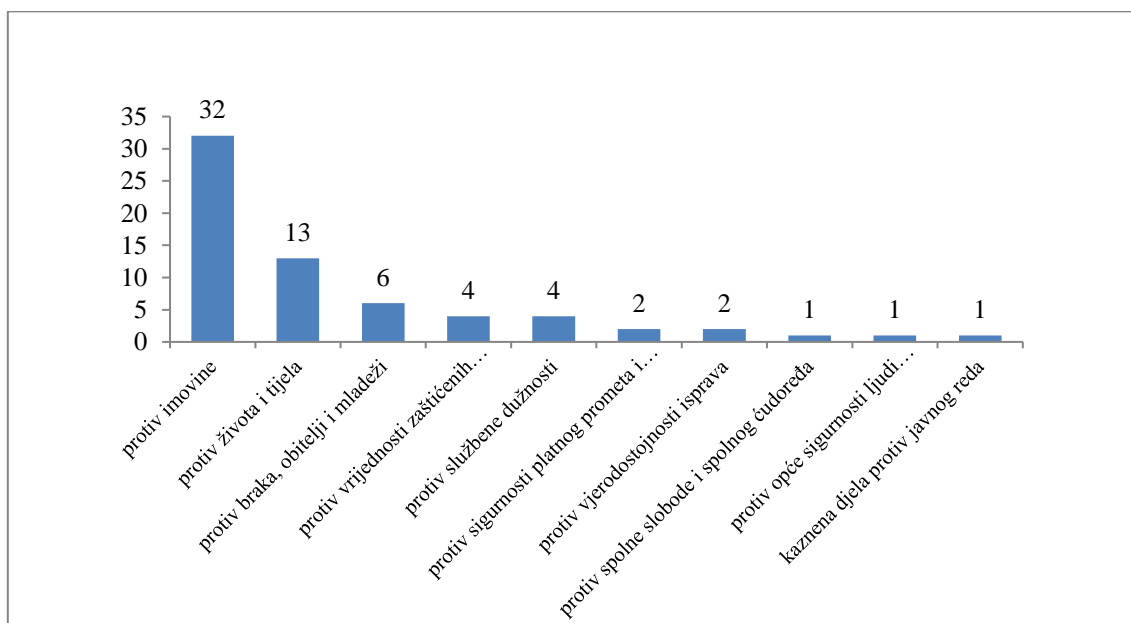
(N=323 ili 24,69%) što zajedno predstavlja 65,59% od ukupnog broja zatvorenika. Najmanje je zatvorenika zbog djela protiv Republike Hrvatske (jedan zatvorenik) i protiv pravosuđa (tri zatvorenika).

Slika 10. Zatvorenici osuđeni prema KZ/97 s obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31. 12. 2015.

U populaciji zatvorenica osuđenih prema KZ/97. (Slika 11.) najviše je zatvorenica zbog kaznenih djela protiv imovine (N=32 ili 48,48%) i protiv života i tijela (N=13 ili 19,70%) što zajedno predstavlja 68,18% od ukupnog broja zatvorenica. Najmanje je zatvorenica (po jedna zatvorenica) obzirom na kaznena djela: protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa i kaznenih djela protiv javnog reda.

Slika 11. Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2015.

Kada usporedimo zatvorenike i zatvorenice osuđene prema KZ/97. (na dan 31.12.2015.) prema vrsti kaznenog djela (Tablica 4.), uočavamo da su prva dva najčešća kaznena djela i kod zatvorenika i kod zatvorenica kaznena djela protiv imovine (zatvorenici 40,90%, zatvorenice 48,48%) i kaznena djela protiv života i tijela (zatvorenici 24,69%, zatvorenice 19,70%). Za razliku od zatvorenika, među zatvorenicama nema onih koje su osuđene za kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina (među zatvorenicama 1,07%), protiv pravosuđa (među zatvorenicama 0,23%), protiv Republike Hrvatske (među zatvorenicama 0,08%) ili „ostalih“ kaznenih djela (među zatvorenicama 0,31%).

Tablica 4. Zatvorenici i zatvorenice obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/97

KAZNENA DJELA	MUŠKARCI		ŽENE	
	N	%	N	%
protiv imovine	535	40,90%	32	48,48%
protiv života i tijela	323	24,69%	13	19,70%
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	121	9,25%	4	6,06%
protiv spolne slobode i spolnog čudoređa	112	8,56%	1	1,52%
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	68	5,20%	1	1,52%
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	44	3,36%	2	3,03%
protiv braka, obitelji i mladeži	29	2,22%	6	9,09%
protiv službene dužnosti	22	1,68%	4	6,06%
protiv vjerodostojnosti isprava	19	1,45%	2	3,03%
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	14	1,07%		
kaznena djela protiv javnog reda	13	0,99%	1	1,52%
ostalo	4	0,31%		
protiv pravosuđa	3	0,23%		
protiv Republike Hrvatske	1	0,08%		
UKUPNO	1308	100%	66	100,00%

Među zatvorenicama koji se na dan 31.12.2015. nalaze na izdržavanju kaznu zatvora bilo je ukupno 1307 zatvorenika osuđenih prema Kaznenom zakonu iz 2011. godine (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15, u daljnjem tekstu: KZ/11) što je 51,28% zatvoreničke populacije (Tablica 5.).

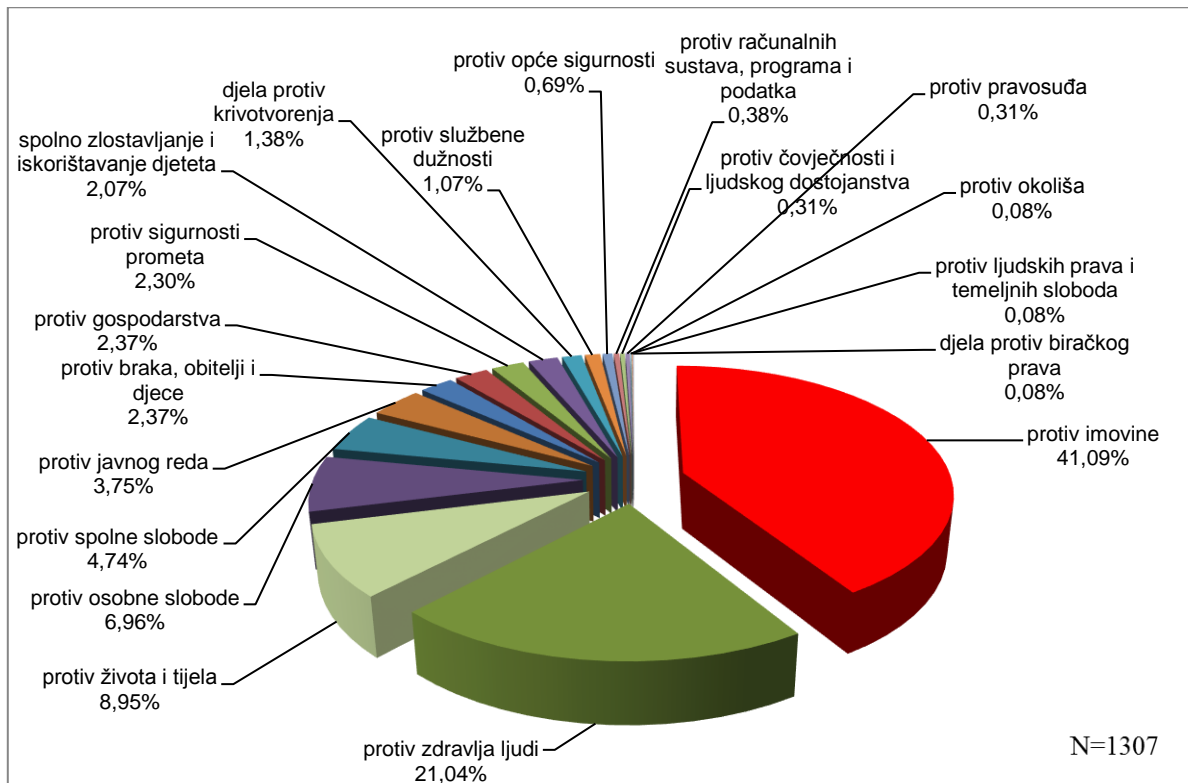
Tablica 5. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/11

KAZNENA DJELA		M	Ž	Ukupno
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	zločin protiv čovječnosti			
	ratni zločin	2		2
	ropstvo			
	trgovanje ljudima	2		2
	ostala			
protiv života i tijela	ubojstvo	29		29
	teško ubojstvo	8	3	11
	usmrćenje	2		2
	prouzročenje smrti iz nehaja	1		1
	sudjelovanje u samoubojstvu			
	tjelesna ozljeda	11		11
	teška tjelesna	28		28
	osobito teška tjelesna ozljeda	3		3
	teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti			
	ostala	32		32
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	svi članci od 125. - 130.	1		1
protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja	svi članci od 131. - 135.			
protiv osobne slobode	protupravno oduzimanje slobode	6		6
	otmica	1		1
	prisila			
	prijetnja	82	1	83
	nametljivo ponašanje	1		1
protiv privatnosti	svi članci od 141. - 146.			
protiv časti i ugleda	svi članci od 147. - 151.			
protiv spolne slobode	silovanje	39		39
	teka kaznena djela protiv spolne slobode	14		14
	bludne radnje	9		9
	spolno uznemiravanje			
	prostitucija			
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	spolna zlouporaba djeteta mlađeg od petnaest godina	14		14
	spolna zlouporaba djeteta starijeg od petnaest godina			
	zadovoljavanje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina	1		1
	podvođenje djeteta		1	1
	iskorištavanje djece za pornografiju	4		4
	teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta	5		5
	ostalo	2		2

protiv braka, obitelji i djece	povreda dužnosti uzdržavanja	16	1	17
	ostala	12	2	14
protiv zdravlja ljudi	neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama i tvarima zabranjenim u športu	236	12	248
	ostalo	27	1	28
protiv okoliša	svi članci od 193. - 214.			
protiv opće sigurnosti	svi članci od 215. - 222.	9		9
protiv sigurnosti prometa	obijesna vožnja u cestovnom prometu			
	izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu	28		28
	ostala	2		2
protiv imovine	krađa	79	12	91
	teška krađa	215	5	220
	razbojništvo	130	5	135
	razbojnička krađa	15	4	19
	utaja		1	1
	pronevjera	5	3	8
	prijevarena	18	1	19
	iznuda	18		18
	lihvarski ugovor			
	ostala	25	1	26
protiv gospodarstva	primanje i davanje mita u postupku stečaja			
	primanje mita u gospodarskom poslovanju	1		1
	davanje mita u gospodarskom poslovanju			
	pranje novca			
	ostalo	22	8	30
protiv računalnih sustava, programa i podatka	svi članci od 266. - 273.	4	1	5
djela protiv krivotvorenja	svi članci od 274. - 283.	16	2	18
djela protiv intelektualnog vlasništva	svi članci od 284. - 290.			
protiv službene dužnosti	svi članci od 291. - 300.	10	4	14
protiv pravosuđa	svi članci od 301. - 313.	2	2	4
protiv javnog reda	svi članci od 314. - 332.	47	2	49
djela protiv biračkog prava	svi članci od 333. - 339.	1		1
protiv RH	svi članci od 340. - 351.			
protiv strane države ili međunarodne organizacije	svi članci od 352. - 356.			
protiv oružanih snaga RH	svi članci od 357. - 380.			
UKUPNO		1235	72	1307

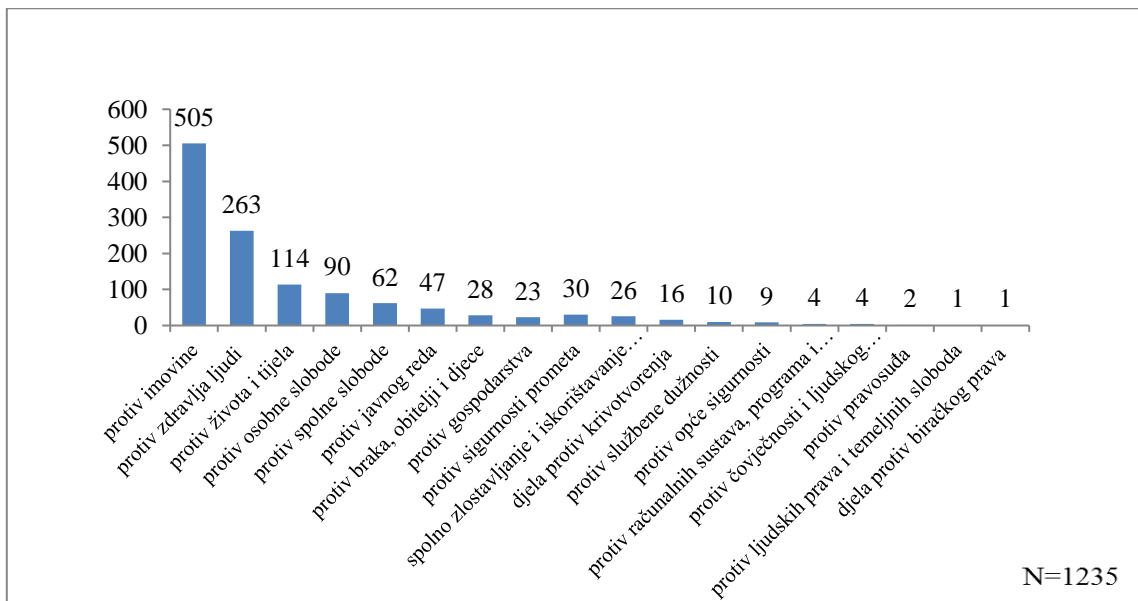
Na dan 31.12.2015. godine, niti jedna osoba, osuđena prema KZ/11 (Tablica 4.), ne izdržava kaznu zbog kaznenih djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja; privatnosti, časti i ugleda; intelektualnog vlasništva, pravosuđa, protiv Republike Hrvatske, strane države ili međunarodne organizacije, niti protiv Oružanih snaga Republike Hrvatske. U odnosu na ukupan broj zatvorenika (Slika 12.), najveći udio čine zatvorenici koji su počinili imovinsko kaznena djela (41,09%) i kaznena djela protiv zdravlja ljudi (21,04%). Slijede skupine zatvorenika koji su počinili kaznena djela protiv života i tijela (8,95%) i protiv osobne slobode (6,96%). Ostale skupine zatvorenika obzirom na vrstu počinjenog kaznenog djela ne prelaze udio od 5%.

Slika 12. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.

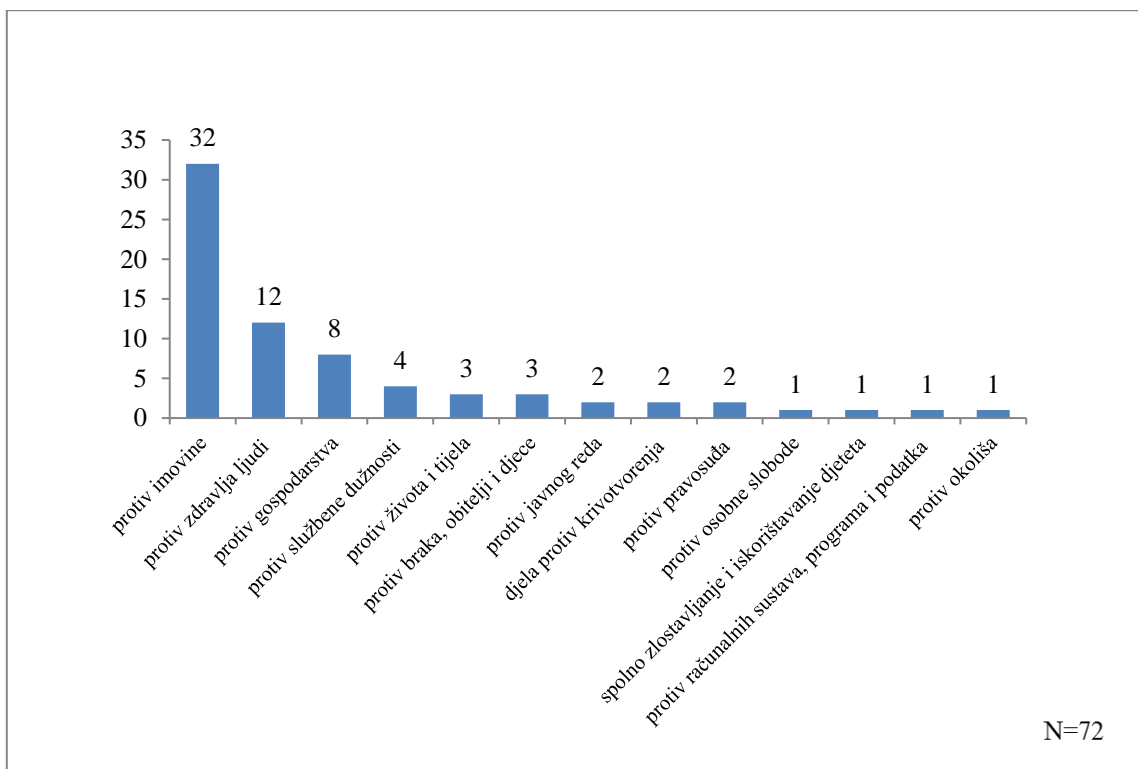
U populaciji zatvorenika (muškaraca) osuđenih prema KZ/11 (Slika 13.) najviše je zatvorenika zbog kaznenih djela protiv imovine (N=505 ili 40,89%) i protiv zdravlja ljudi (N=263 ili 21,30%) što zajedno predstavlja 62,19% od ukupnog broja zatvorenika osuđenih prema KZ/11 najmanje je zatvorenika zbog kaznenih djela protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda (jedan zatvorenik), kaznenih djela protiv biračkog prava (jedan zatvorenik), kaznenih djela protiv pravosuđa (dva zatvorenika) te po četiri zatvorenika za kaznena djela protiv računalnih sustava, programa i podataka i protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva.

Slika 13. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.

U populaciji zatvorenica osuđenih prema KZ/11 (Slika 14.) najviše je zatvorenica zbog kaznenih djela protiv imovine (N=32 ili 44,44%), protiv zdravlja ljudi (N=12 ili 16,67%) i protiv gospodarstva (N=8 ili 11,11%). Ove tri vrste kaznenih djela ukupno obuhvaćaju 72,22% od ukupnog broja zatvorenica osuđenih prema KZ/11. U svim ostalim vrstama kaznenih djela je ukupno 20 zatvorenica (27,78%) koje su osuđene prema KZ/11.

Slika 14. Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.

Kada usporedimo zatvorenike i zatvorenice osuđene prema KZ/11 (na dan 31.12.2015.) prema vrsti kaznenih djela (Tablica 6.), uočavamo da kod zatvorenika i kod zatvorenica najčešća počinjenja kaznenih djela protiv imovine (zatvorenici 40,89%, zatvorenice 44,44%) i

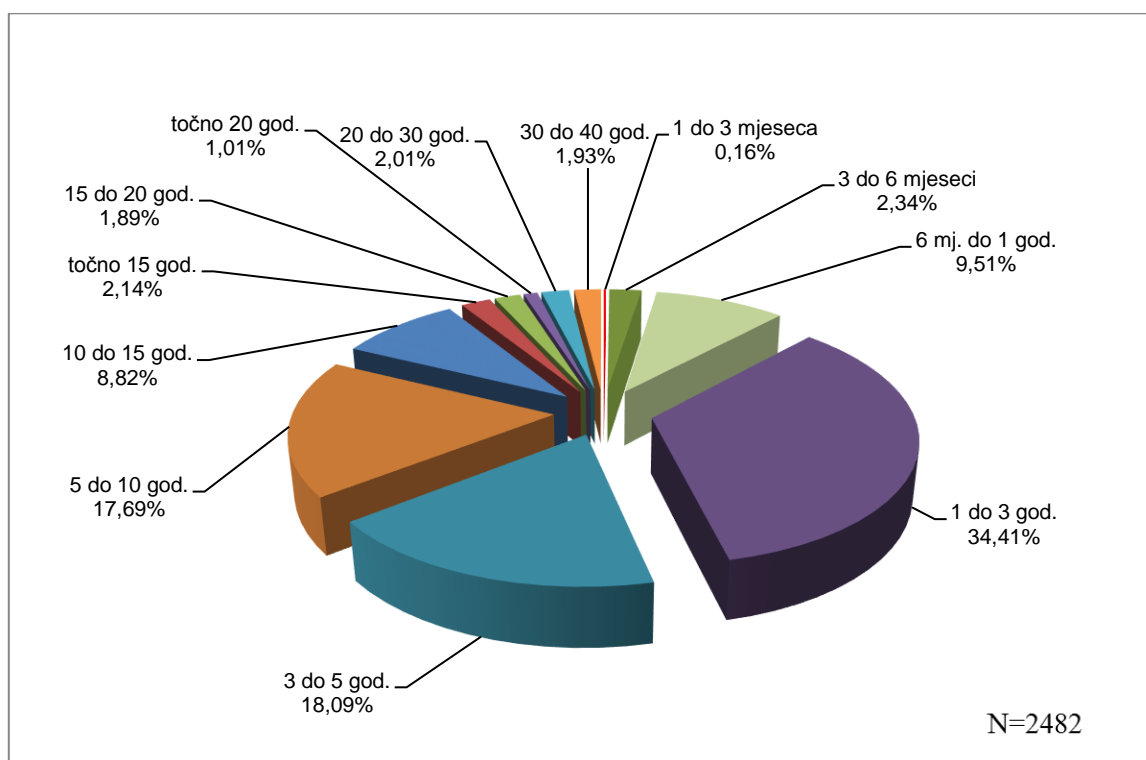
protiv života i tijela (zatvorenici 24,69%, zatvorenice 19,70%). Za razliku od zatvorenika, među zatvorenicama nema onih koje su osuđene za kaznena djela protiv spolne slobode, protiv sigurnosti prometa, protiv opće sigurnosti, protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva, protiv ljudskih prava i temeljenih sloboda, te djela protiv biračkog prava.

Tablica 6. Zatvorenici i zatvorenice obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/11

KAZNENA DJELA	MUŠKARCI		ŽENE	
	N	%	N	%
protiv imovine	505	40,89%	32	44,44%
protiv zdravlja ljudi	263	21,30%	12	16,67%
protiv života i tijela	114	9,23%	3	4,17%
protiv osobne slobode	90	7,29%	1	1,39%
protiv spolne slobode	62	5,02%		0,00%
protiv javnog reda	47	3,81%	2	2,78%
protiv braka, obitelji i djece	28	2,27%	3	4,17%
protiv gospodarstva	23	1,86%	8	11,11%
protiv sigurnosti prometa	30	2,43%		0,00%
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	26	2,11%	1	1,39%
djela protiv krivotvorenja	16	1,30%	2	2,78%
protiv službene dužnosti	10	0,81%	4	5,56%
protiv opće sigurnosti	9	0,73%		0,00%
protiv računalnih sustava, programa i podatka	4	0,32%	1	1,39%
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	4	0,32%		0,00%
protiv pravosuđa	2	0,16%	2	2,78%
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	1	0,08%		0,00%
protiv okoliša		0,00%	1	1,39%
djela protiv biračkog prava	1	0,08%		0,00%
UKUPNO	1235	100%	72	100,00%

Najbrojnija skupina zatvorenika na dan 31.12. 2015. godine, izdržava kaznu zatvora u trajanju između jedne i tri godine (34,41%). Druga skupina po brojnosti zatvorenika (18,09%) izdržava kaznu u trajanju od tri do pet godina i treća skupina po brojnosti zatvorenika (17,69%) izdržava kaznu zatvora u trajanju od 5 do 10 godina. Kaznu zatvora u trajanju kraćem od jedne godine na dan 31.12.2015. godine izdržavalo je ukupno 12,01% zatvorenika, dok je dugotrajne kazne u rasponu od 20 do 40 godina izdržavalo ukupno 4,96% zatvorenika. (Slika 15.)

Slika 15. Struktura zatvorenika obzirom na duljinu kazne na dan 31.12.2015.

Tablica 7. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2015. godine

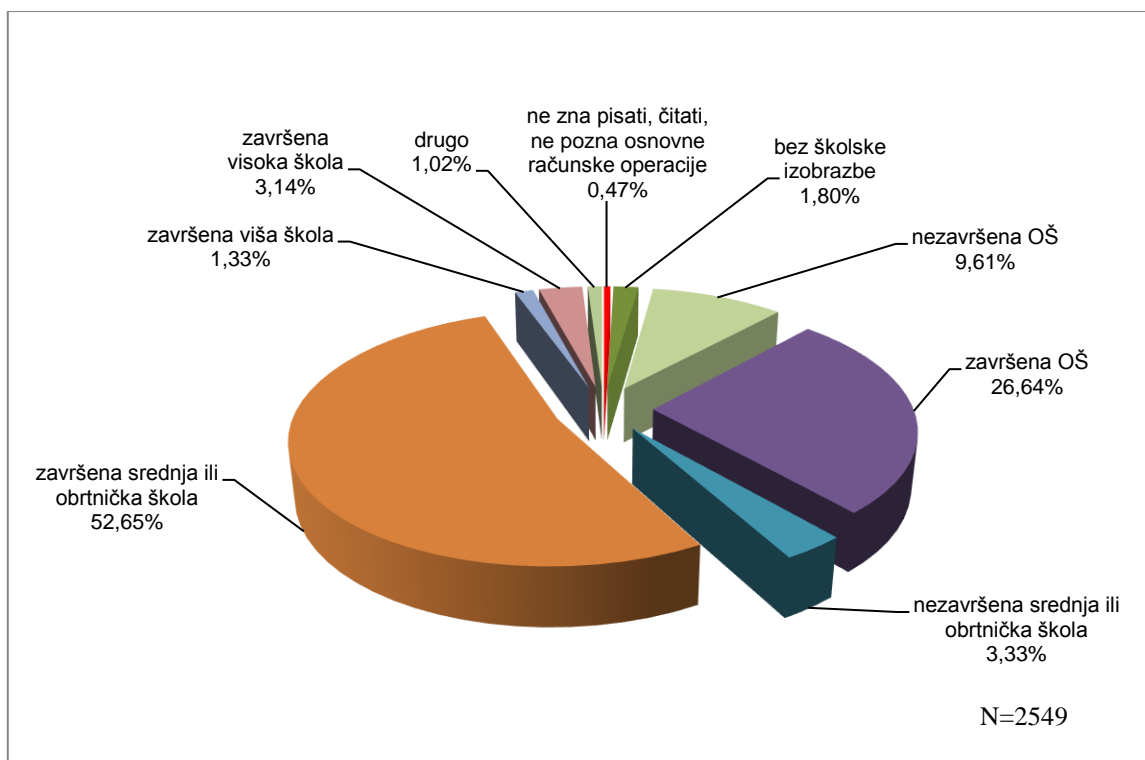
DULJINA KAZNE	MUŠKARCI		ŽENE	
	N	%	N	%
do 1 mj.	-	-	-	-
1 do 3 mj.	4	0,17%	-	-
3 do 6 mj.	50	2,13%	8	5,97%
6 mj. do 1 god.	212	9,03%	24	17,91%
1 do 3 god.	805	34,28%	49	36,57%
3 do 5 god.	418	17,80%	31	23,13%
5 do 10 god.	423	18,02%	16	11,94%
10 do 15 god.	216	9,20%	3	2,24%
točno 15 god.	52	2,21%	1	0,75%
15 do 20 god.	47	2,00%	-	-
točno 20 god.	24	1,02%	1	0,75%
20 do 30 god.	50	2,13%	-	-
30 do 40 god.	47	2,00%	1	0,75%
ukupno	2348	100%	134	100,00%

Obzirom na spol, postoje određene sličnosti, ali i razlike (Tablica 7.). U obje skupine, najviše je zatvorenika koji izdržavaju kaznu u trajanju od 1 do 3 godine (zatvorenici 34,28%; zatvorenice 36,57%). Među zatvorenicama nema onih koji izdržavaju kazne zatvora u trajanju manjem od tri mjeseca i u rasponu od 15 do 30 godina. Najveća razlika je u kazni zatvora u trajanju od šest mjeseci do godinu dana (zatvorenici 9,03%; zatvorenice 17,91%), a najmanja u duljini kazne zatvora od točno 20 godina (zatvorenici 1,02%; zatvorenice 0,75%).

Tablica 8. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12. 2015.

STUPANJ NAOBRAZBE	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
	N	%	N	%	N	%
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računске operacije	12	0,50%	-	-	12	0,47%
bez školske izobrazbe	39	1,62%	7	5,07%	46	1,80%
nezavršena OŠ	233	9,66%	12	8,70%	245	9,61%
završena OŠ	648	26,88%	31	22,46%	679	26,64%
nezavršena srednja ili obrtnička škola	83	3,44%	2	1,45%	85	3,33%
završena srednja ili obrtnička škola	1276	52,92%	66	47,83%	1342	52,65%
završena viša škola	30	1,24%	4	2,90%	34	1,33%
završena visoka škola	65	2,70%	15	10,87%	80	3,14%
drugo	25	1,04%	1	0,72%	26	1,02%
UKUPNO	2411	100%	138	100%	2549	100%

Slika 16. Stupanj naobrazbe zatvorenika na dan 31. 12. 2015.

Obrazovna struktura zatvorenika na dan 31.12.2015. godine (Tablica 8.) pokazuje da je više od polovice zatvorenika sa završenom srednjom školom (N= 1342 ili 52,65%), a samo 12 zatvorenika (0,47%) ne zna pisati, čitati ili ne pozna osnovne računске operacije. Višu ili visoku školu je završilo 3,94% zatvorenika, a bez školske naobrazbe je 1,62%. Obzirom na spol, najveća razlika je u kategoriji „završena visoka škola“. Među zatvorenicama je 10,87%, a među zatvorenicima 2,7% sa završenom visokom školom. Među zatvorenicama nema onih koje ne znaju pisati, čitati ili ne poznaju osnovne računске operacije. (Slika 16.)

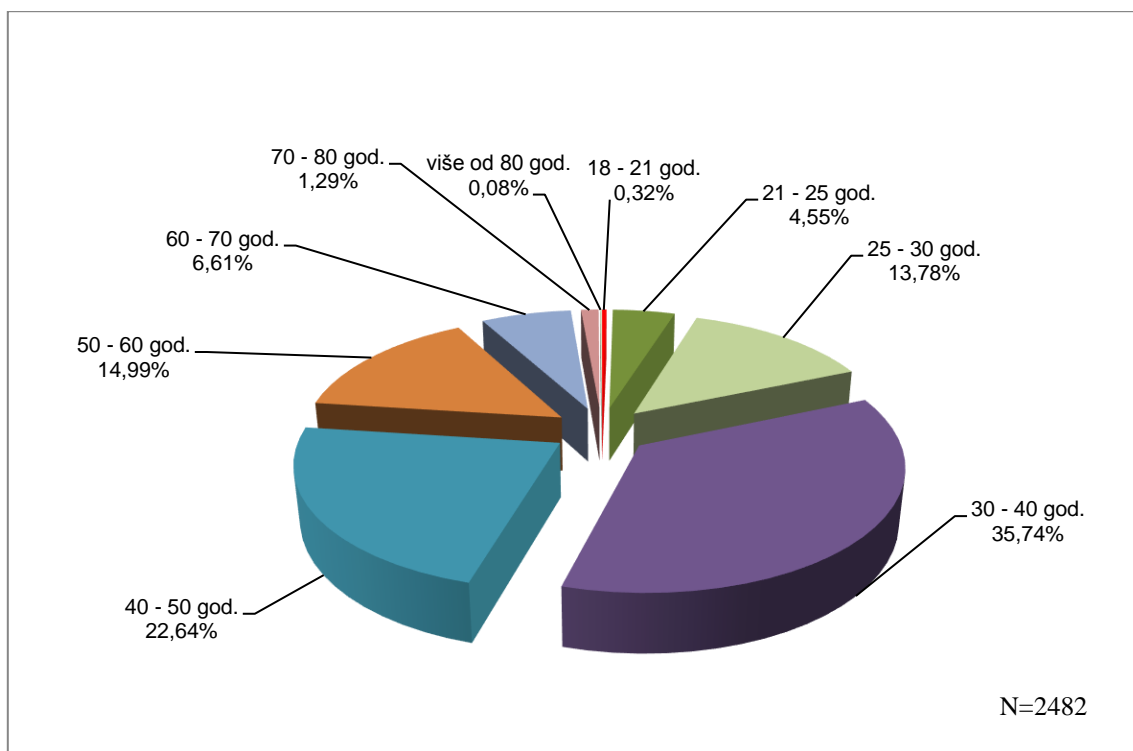
Na dan 31. 12. 2015. godine, najbrojnija skupina zatvorenika (Tablica 9. i Slika 17.) je u dobi između 30 i 40 godina (35,74%) te u dobi između 40 i 50 godina (22,64%). Osam zatvorenika

je starije od 18, a mlađe od 21 godinu (0,32%), a dva zatvorenika su starija od 80 godina (0,08%).

Tablica 9. Dobna struktura zatvorenika na dan 31. 12. 2015. godine

DOBNA KATEGORIJA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
	N	%	N	%	N	%
14 - 16	-	-	-	-	-	-
16 - 18	-	-	-	-	-	-
18 - 21	8	0,34%	-	-	8	0,32%
21 - 25	111	4,73%	2	1,49%	113	4,55%
25 - 30	333	14,18%	9	6,72%	342	13,78%
30 - 40	844	35,95%	43	32,09%	887	35,74%
40 - 50	537	22,87%	25	18,66%	562	22,64%
50 - 60	338	14,40%	34	25,37%	372	14,99%
60 - 70	145	6,18%	19	14,18%	164	6,61%
70 - 80	30	1,28%	2	1,49%	32	1,29%
stariji od 80	2	0,09%	-	-	2	0,08%
ukupno	2348	100%	134	100%	2482	100%

Slika 17. Dob zatvorenika na dan 31. 12. 2015.

Obzirom na spol, kod obje skupine je najviše zatvorenika u dobi od 30 do 40 godina (Tablica 9.). Među zatvorenicama nema mlađih od 21 godinu (među zatvorenicama ih ima 0,34%), niti starijih od 80 godina (među zatvorenicama ih ima 0,09%). Najveća razlika između zatvorenica i zatvorenika je u dobi između 50 i 60 godina (zatvorenice 25,37%, zatvorenici 14,4%) i u dobi između 25 i 30 godina (zatvorenice 6,72%, zatvorenici 14,18%) a najmanja razlika u dobi između 70 i 80 godina (zatvorenice 1,49%, zatvorenici 1,28%).

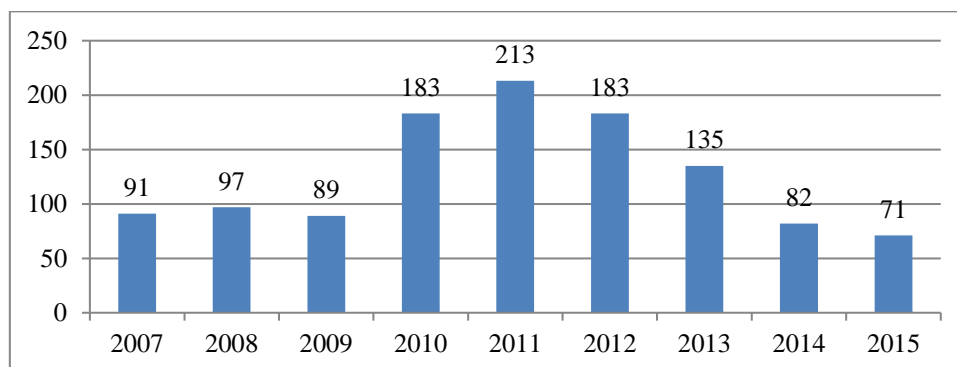
1.1.2. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja po članku 68. Kaznenog zakona

Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora, zatvorenici koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja iz članka 68. KZ/11, upućuju se na izdržavanje kazne zatvora u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu, gdje se mjera izvršava u stacionarnom obliku. U ambulantom obliku mjera se provodi u drugim kaznenim tijelima, a o provođenju mjere u ovom obliku odlučuje sud koji je izrekao kaznu i sigurnosnu mjeru.

Neovisno o tome provodi li se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja stacionarno ili ambulantom, kaznena tijela u propisanom roku dostavljaju izvješće sudu koji je izrekao kaznu i sigurnosnu mjeru, radi preispitivanja postoje li uvjeti za njezinim nastavkom, odnosno obustavom primjene mjere ili promjenom načina i vremena izvršenja mjere.

Tijekom 2015. godine u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu su zaprimljena 43 zatvorenika kojima je uz kaznu zatvora izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja. Na dan 31.12.2015. godine ova sigurnosna mjera provodila se u stacionarnom ili ambulantom obliku prema 71 zatvoreniku. Navedeni podaci pokazuju nastavak trenda smanjenja broja zatvorenika koji uz kaznu zatvora imaju izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja u odnosu na prethodne godine, što je povezano s trendom smanjenja ukupnog broja zatvorenika koji se bilježi od 2011. godine, ali i s promjenama zakonskog okvira vezanog uz izricanje i izvršavanje ove sigurnosne mjere.

Slika 18. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31. 12. od 2007. do 2015. godine

Naime, važeći Kazneni zakon (KZ/11) propisuje mogućnost izricanja sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja samo za počinitelje koji su bili bitno smanjeno ubrojivi u trenutku počinjenja kaznenog djela, a uz to su opasni za okolinu. Nadalje, potrebu nastavka izvršavanja ove mjere, prema KZ/11, jedanput godišnje preispituje prvostupanjski sud koji je ovu sigurnosnu mjeru izrekao uz kaznu zatvora, a čije trajanje sada nije vremenski ograničeno, pa je ova novina zaživjela u praksi kao dobrodošla zakonska osnova za obustavu izvršavanja ove sigurnosne mjere, kada za njeno izvršavanje u penalnom sustavu prestanu postojati razlozi, jer je postignuta svrha njenog izricanja i izvršavanja.

U svrhu zakonitog postupanja i ujednačavanja prakse, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav dao je tijekom 2013. godine uputu svim kaznionicama i zatvorima o tome kako u praksi provesti ove odredbe KZ/11 koje su novina, a koja uputa se nastavila primjenjivati i tijekom 2015. godine. Navedenom uputom Središnjeg ureda postupanje vezano uz provođenje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja izrečene prema Kaznenom zakonu (KZ/97) i izvješćivanje sudova, izjednačeno je s postupanjem propisanim prema KZ/11.

1.1.3. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora

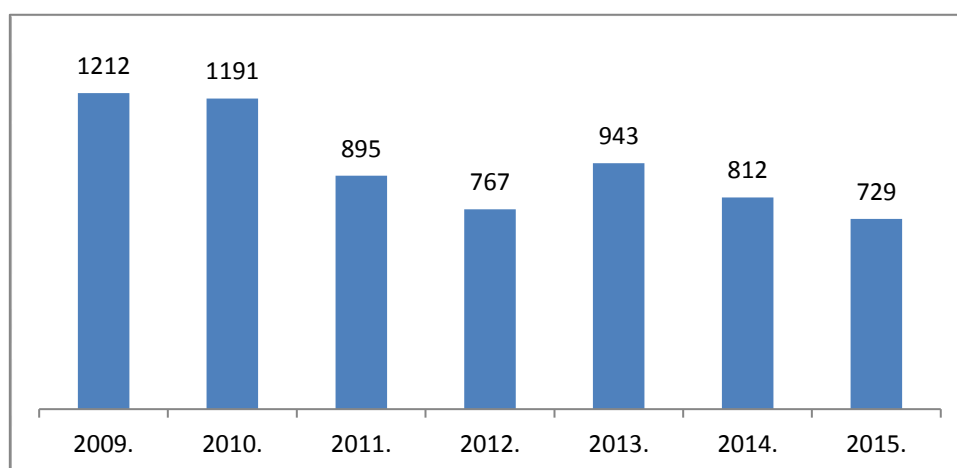
Tijekom 2015. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 3778 zatvorenika. Od toga broja 245 je žena ili 6,48%. Zatvorenici kojima je određena mjera istražnog zatvora u odnosu na ukupan broj zatvorenika tijekom 2015. godine čine 32,61%. Maloljetnika s izrečenom mjerom istražnog zatvora tijekom godine bilo je 39, odnosno 1,23%.

Na dan 31.12. 2015. mjeru istražnog zatvora izdržavalo je ukupno 729 zatvorenika ili 21,81% od ukupnog broja svih kategorija zatvorenika (3341) .

Na kraju 2015. godine mjeru istražnog zatvora izdržavalo je 10,22% manje istražnih zatvorenika u odnosu na kraj 2014. godine.

Promatrajući razdoblje od 2009. do 2015. godine, možemo zamijetiti kontinuirani pad broja istražnih zatvorenika sa izuzetkom 2013. godine. Grafički prikaz odnosi se na dan 31.12. posljednjih sedam godina.

Slika 19. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31.12. od 2009 do 2015. godine

U odnosu na kaznena djela mjeru istražnog zatvora izdržavalo je najviše zatvorenika koji su počinili kaznena djela protiv imovine, njih 150 ili 20,57% zatvorenika. Na drugom mjestu su kaznena djela vezana za zlouporabu droga, 108 zatvorenika ili 14,81%, a na trećem mjestu kaznena djela protiv života i tijela, 93 zatvorenika ili 12,75%.

Tablica 10. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31.12.2015.

KAZNENA DJELA	KZ/97	31.12.2015.			
		istražni z		maloljetnici	
		M	Ž	M	Ž
Na protiv života i tijela	ubojstvo, teško ubojstvo i ubojstvo na mah	7	1	0	0
	čedomorstvo	0	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda, tjelesna ozljeda	1	0	0	0
	sudjelovanje u tučnjavi	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv života i tijela	0	0	0	0
protiv slobode i prava čovjeka i građanina	otmica	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv slobode i prava građanina	0	0	0	0
protiv Republike Hrvatske	služba u neprijateljskoj vojsci	0	0	0	0
	špijunaža	0	0	0	0
	udruživanje radi činjenja kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0
	kažnjavanje za najteže oblike kaznenih djela protiv RH	0	0	0	0

	ostala kaznena djela protiv RH	1	0	0	0
protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	genocid	0	0	0	0
	ratni zločin protiv civilnog pučanstva	15	0	0	0
	ratni zločin protiv ratnih zarobljenika	0	0	0	0
	zlouporaba opojnih droga	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom	1	0	0	0
protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	silovanje	1	0	0	0
	spolni odnošaj s nemoćnom osobom	0	0	0	0
	spolni odnošaj s djetetom	0	0	0	0
	bludne radnje	0	0	0	0
	podvođenje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa	3	0	0	0
kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	kaznena djela protiv časti i ugleda	0	0	0	0
	povreda dužnosti uzdržavanja	1	0	0	0
	zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	2	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži	2	0	0	0
protiv imovine	krađa	1	0	0	0
	teška krađa	1	0	0	0
	razbojništvo	7	0	0	0
	razbojnička krađa	1	0	0	0
	utaja	0	0	0	0
	oduzimanje tuđe pokretne stvari	0	0	0	0
	prijevarena	4	0	0	0
	pokrivanje	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv imovine	0	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	kaznena djela protiv zdravlja ljudi	1	0	0	0
	kaznena djela protiv okoliša	0	0	0	0
protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom	0	0	0	0
	teška kaznena djela protiv opće sigurnosti	0	0	0	0
	izazivanje prometne nesreće	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa	2	1	0	0
protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	krivotvorenje novca	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja	0	0	0	0
protiv vjerodostojnosti isprava	kaznena djela protiv pravosuđa	0	0	0	0
	krivotvorenje isprave	2	0	0	0
	krivotvorenje službene isprave	1	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv vjerodostojnosti isprava	0	0	0	0
protiv službene dužnosti	kaznena djela protiv javnog reda	0	0	0	0
	primanje mita	0	0	0	0
	davanje mita	0	0	0	0
	ostala kaznena djela protiv službene dužnosti	0	0	0	0
	kaznena djela protiv oružanih snaga RH	0	0	0	0
	ovršni zakon	0	0	0	0
	ostali zakoni	11	0	0	0
	ukupno	65	2	0	0

Tablica 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31.12.2015.

KAZNENA DJELA	KZ/11	31.12.2015.			
		istražni zatvor		mlt. istražni zatvor	
		M	Ž	M	Ž
protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva	zločin protiv čovječnosti	0	0	0	0
	ratni zločin	0	0	0	0
	ropstvo	0	0	0	0
	trgovanje ljudima	0	0	0	0
	ostala	0	0	0	0
protiv života i tijela	ubojstvo	23	3	0	0
	teško ubojstvo	21	0	0	0
	usmrćenje	0	0	0	0
	prouzročenje smrti iz nehaja	0	0	0	0
	sudjelovanje u samoubojstvu	0	0	0	0
	tjelesna ozljeda	6	0	0	0
	teška tjelesna	22	0	0	0
	osobito teška tjelesna ozljeda	2	0	0	0
	teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti	1	0	0	0
	ostala	5	1	0	0
protiv ljudskih prava i temeljnih sloboda	svi članci od 125. - 130.	0	0	0	0
protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja	svi članci od 131. - 135.	0	0	0	0
protiv osobne slobode	protupravno oduzimanje slobode	8	0	0	0
	otmica	0	0	0	0
	prisila	0	0	0	0
	prijetnja	62	0	0	0
	nametljivo ponašanje	3	0	0	0
protiv privatnosti	svi članci od 141. - 146.	0	0	0	0
protiv časti i ugleda	svi članci od 147. - 151.	0	0	0	0
protiv spolne slobode	silovanje	7	0	0	0
	teka kaznena djela protiv spolne slobode	6	0	0	0
	bludne radnje	0	0	0	0
	spolno uznemiravanje	0	0	0	0
	prostitucija	3	0	0	0
spolno zlostavljanje i iskorištavanje djeteta	spolna zlorporaba djeteta mlađeg od petnaest godina	10	0	0	0
	spolna zlorporaba djeteta starijeg od petnaest godina	0	0	0	0
	zadovoljavanje pohote pred djetetom mlađim od petnaest godina	0	0	0	0
	podvođenje djeteta	0	0	0	0
	iskorištavanje djece za pornografiju	6	0	0	0
	teška kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta	6	0	0	0
	ostalo	0	0	0	0
protiv braka, obitelji i djece	povreda dužnosti uzdržavanja	0	0	0	0
	ostala	11	0	0	0
protiv zdravlja ljudi	neovlašteno posjedovanje, proizvodnja i trgovanje drogama i tvarima zabranjenim u	105	3	0	0

	športu				
	ostalo	12	0	0	0
protiv okoliša	svi članci od 193. - 214.	0	0	0	0
protiv opće sigurnosti	svi članci od 215. - 222.	3	0	0	0
protiv sigurnosti prometa	obijesna vožnja u cestovnom prometu	1	0	0	0
	izazivanje prometne nesreće u cestovnom prometu	3	0	0	0
	ostala	1	1	0	0
protiv imovine	krađa	22	1	0	0
	teška krađa	108	6	0	0
	razbojništvo	68	3	3	0
	razbojnička krađa	11	1	0	0
	utaja	0	0	0	0
	pronevjera	0	0	0	0
	prijevvara	14	0	0	0
	iznuda	15	2	0	0
	lihvarski ugovor	0	0	0	0
ostala	11	0	0	0	
protiv gospodarstva	primanje i davanje mita u postupku stečaja	0	0	0	0
	primanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0	0
	davanje mita u gospodarskom poslovanju	0	0	0	0
	pranje novca	1	0	0	0
	ostalo	4	1	0	0
protiv računalnih sustava, programa i podatka	svi članci od 266. - 273.	1	0	0	0
djela protiv krivotvorenja	svi članci od 274. - 283.	15	1	0	0
djela protiv intelektualnog vlasništva	svi članci od 284. - 290.	0	0	0	0
protiv službene dužnosti	svi članci od 291. - 300.	0	0	0	0
protiv pravosuđa	svi članci od 301. - 313.	1	0	0	0
protiv javnog reda	svi članci od 314. - 332.	37	0	0	0
djela protiv biračkog prava	svi članci od 333. - 339.	1	0	0	0
protiv RH	svi članci od 340. - 351.	0	0	0	0
protiv strane države ili međunarodne organizacije	svi članci od 352. - 356.	0	0	0	0
protiv oružanih snaga RH	svi članci od 357. - 380.	0	0	0	0
ukupno		636	23	3	0

U odnosu na duljinu trajanja, najviše zatvorenika (294) boravilo je u istražnom zatvoru od jednog do tri mjeseca, dok je do godinu dana istu mjeru izdržavalo 217 zatvorenika ili njih 29,76%.

Tablica 12. Zatvorenici obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2015. godine

Trajanje istražnog zatvora	zatvorenici u istražnom zatvoru		maloljetni zatvorenici u istražnom zatvoru		UKUPNO		SVEUKUPNO
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
do 1 mjesec	195	6	1	0	196	6	202
od 1 do 3 mjeseca	205	11	1	0	206	11	217
od 3 do 6 mjeseci	128	2	1	0	129	2	131
od 6 do 12 mjeseci	97	4	0	0	97	4	101
od 12 do 18 mjeseci	39	0	0	0	39	0	39
od 18 do 24 mjeseca	18	1	0	0	18	1	19
od 24 do 30 mjeseci	14	0	0	0	14	0	14
preko 30 mjeseci	5	1	0	0	5	1	6

U strukturi zatvorenika s obzirom na dob prevladavaju zatvorenici (oba spola) u dobi između 30-40 godina njih 232 odnosno njih 31,82%.

Na 31.12.2015. godine u zatvorima je bilo tri maloljetnika kojima je bila određena mjera istražnog zatvora, po dvojica u Zatvoru u Zagrebu, te jedan u Zatvoru u Osijeku.

Tablica 13. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2015. godine

Dob	31.12.2015.	
	zatvorenici u istražnom zatvoru	
	M	Ž
14 - 16	0	0
16 - 18	3	0
18 - 21	41	0
21 - 25	70	3
25 - 30	100	2
30 - 40	219	13
40 - 50	152	3
50 - 60	79	3
60 - 70	33	1
70 - 80	4	0
više od 80	3	0
UKUPNO	704	25

Kad prema Zakonu o kaznenom postupku postoje uvjeti za određivanje istražnog zatvora, prema maloljetniku će se odrediti istražni zatvor samo kao krajnja mjera, razmjerno prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju (najdulje mjesec dana i uz produljenje dva puta po mjesec dana).

Tijekom 2015. godine u istražnom zatvoru bilo je 18 maloljetnika. Broj dana boravka maloljetnika u istražnom zatvoru kreće se u rasponu od 1 dana do 150 dana.

1.1.4. Nebrojivi počinitelji kaznenih djela na izvršavanju mjere istražnog zatvora na temelju članka 551. Zakona o kaznenom postupku

Tijekom 2015. godine 59 osoba je na temelju Zakona o kaznenom postupku, tijekom kaznenog postupka proglašeno nebrojivom i smješteno u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu do donošenja rješenja o prisilnom smještaju u psihijatrijsku zdravstvenu ustanovu.

Iako je Zakonom o kaznenom postupku propisano da, do pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju, nebrojivi počinitelji kaznenih djela mogu biti smješteni na psihijatrijski odjel bolnice nadležne prema mjestu prebivališta, u pravilu se određuje smještanje takvih osoba u Zatvorsku bolnicu u Zagrebu.

Nebrojive osobe i po pravomoćnosti rješenja o prisilnom smještaju vrlo često i dalje neko vrijeme ostaju unutar zatvorskog sustava čekajući realizaciju prisilnog smještaja u ustanovama javnog zdravstva (Psihijatrijska bolnica Vrapče, Psihijatrijska bolnica „dr. I. Barbot“ u Popovači, Psihijatrijska bolnica Rab i Psihijatrijska bolnica Ugljan). Iako je vrijeme boravka ovih osoba u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu po pravomoćnosti rješenja u 2015. godini nešto kraće nego u prethodnim godinama, ovakva praksa i nadalje predstavlja problem zbog kršenja zakona i temeljnih ljudskih prava nebrojivih osoba pa je potrebno ustrajati na kvalitetnijoj međuresornoj suradnji nadležnih ministarstva i sudova koji provode postupak.

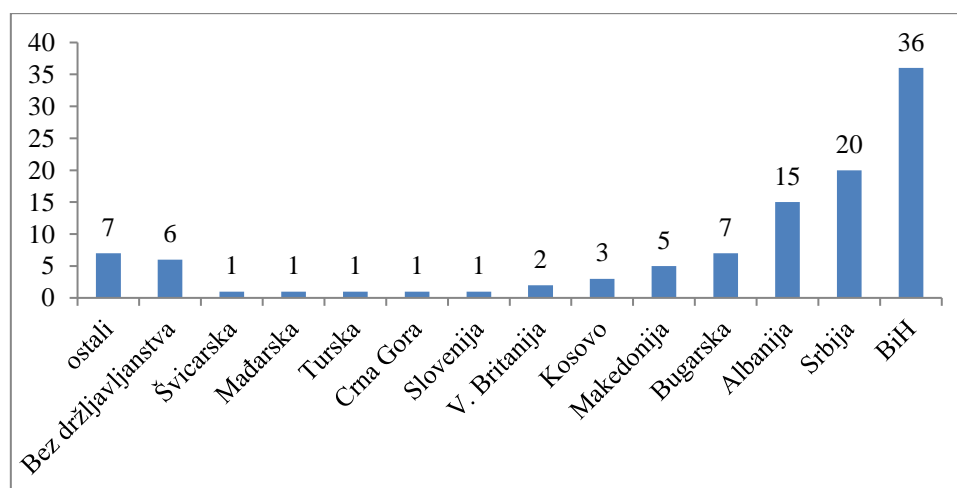
1.1.5. Zatvorenici strani državljani

Uprava za zatvorski sustav ostvaruje suradnju s drugim državama neposredno putem konzularnih predstavništava, na temelju međunarodnih pravnih propisa, Zakona o izvršavanju kazne zatvora te na temelju bilateralnih konvencija (ukoliko je takva sklopljena s pojedinom stranom državom). Do danas je Republika Hrvatska sklopila bilateralne konvencije sa 16 država: Albanijom, Belgijom, Bugarskom, Češkom, Grčkom, Italijom, Kinom, Mađarskom, Makedonijom, Poljskom, Rumunjskom, Rusijom, Slovačkom, Srbijom, Velikom Britanijom i Turskom.

Također, Republika Hrvatska primjenjuje i preporuku Vijeća Europe vezanu uz zatvorenike strane državljane – Preporuka Rec (2012)12 koju je Odbor ministara usvojio 10. listopada 2012. godine na 1152. sastanku zamjenika ministara.

Na dan 31.12.2015. godine, u zatvorskom sustavu se nalazilo ukupno 106 osoba (101 muškarac i 5 žena) koje nisu hrvatski državljani. Razdioba zatvorenika po državljanstvu prikazana je na sljedećoj slici.

Slika 20. Zatvorenici, strani državljani na dan 31. 12. 2015.

Zatvorenici strani državljanima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u Republici Hrvatskoj, kojima je određen istražni zatvor, koji su prekršajno kažnjeni, koji su u postupku transfera ili se pak nalaze u ekstradicijskom pritvoru radi izručenja, zatvorski sustav Republike Hrvatske ima odličnu suradnju s veleposlanstvima i konzularnim predstavništvima stranih država u Republici Hrvatskoj. Prilikom dolaska zatvorenika – stranog državljanina u zatvor/kaznionicu, zatvor/kaznionica odmah obavještava Ministarstvo vanjskih i europskih poslova koje tada obavještava nadležno konzularno predstavništvo. Konzularni predstavnici redovito komuniciraju sa zatvorenicima svojim državljanima putem posjeta, telefona i/ili pisama.

1.2. Maloljetnici

U Upravi za zatvorski sustav izvršavaju se slijedeće sankcije izrečene maloljetnicima: odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod, kazna maloljetničkog zatvora, istražni zatvor te sigurnosne mjere izrečene uz odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod i kaznu maloljetničkog zatvora.

Izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima temelji se na pojedinačnom programu postupanja koji se izvršava kroz individualni rad i rad u malim skupinama, sukladno dobi i specifičnim potrebama maloljetnika te je prilagođen procijenjenim kriminogenim i rizičnim čimbenicima, vezanim za maloljetnikovu osobnost.

1.2.1. Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod

Odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod izvršava se u Odgojnom zavodu u Turopolju (muškarci) i Odgojnom zavodu u Požegi (žene). Sukladno Pravilniku o načinu izvršavanja odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod maloljetnici/ce se razvrstavaju u odgojne skupine: pozitivno poticajnu skupina u otvorenim uvjetima, odgojnu skupinu u poluotvorenim uvjetima ili odgojnu skupinu pojačane skrbi i nadzora u zatvorenim uvjetima.

Tijekom 2015. godine na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod bilo je 89 maloljetnika i 11 maloljetnica. Na kraju 2015. godine odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod izvršavalo je 47 maloljetnika i 4 maloljetnice.

Tablica 14. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31.12.2015.

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
14 – 16	0	0
16 – 18	24	2
18 – 21	23	2
21 – 23	0	0
23 – 27	0	0
UKUPNO	47	4

Većina maloljetnika bila je u statusu starijeg maloljetnika 51,1%, dok je u statusu mlađeg punoljetnika bilo njih 48,9%. Kod maloljetnica 50 % ih je bilo u statusu starijih maloljetnica i 50 % u dobi mlađih punoljetnica.

Tablica 15. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2015. godine

KAZNENA DJELA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
protiv života i tijela	2	1
protiv imovine	42	3
neovlašteno. posjedov., proizvod. i trgovanje drogama	1	0
kaznena djela protiv javnog reda	2	0
UKUPNO	47	4

S obzirom na vrstu kaznenih djela kod maloljetnika i kod maloljetnica prevladavaju kaznena djela protiv imovine (89,3% odnosno 75%).

Tablica 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2015. godine

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	3	0
bez školske izobrazbe	0	0
nezavršena OŠ	23	1
završena OŠ	11	2
nezavršena srednja ili obrtnička škola	6	1
završena srednja ili obrtnička škola	0	0
drugo-osposobljavanje	4	0
UKUPNO	47	4

Završenu osnovnu školu nema značajan broj maloljetnika, njih 48,9%, njih 23,4% ima završenu osnovnu školu, dok niti jedan maloljetnik nema završenu srednju ili obrtničku školu. Kod maloljetnica njih 50,0% ima završenu osnovnu školu, ali ni jedna maloljetnica nema završenu srednju ili obrtničku školu.

Tablica 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na njihovu uključenost u različite oblike izobrazbe u zavodu, na dan 31. 12. 2015. godine

UKLJUČENOST U RAZLIČITE OBLIKE IZOBRAZBE	Broj maloljetnika	
	muški	žene
opismenjavanje	3	0
osnovna škola	22	0
osposobljavanje	14	1
obrtnička i strukovna škola izvan zavoda	1	2
srednja	6	1
UKUPNO	46	4

Tijekom 2015. godine u različite programe izobrazbe (opismenjavanja, programe osnovne škole, programe strukovnog osposobljavanja...) bilo je uključeno 46 maloljetnika i sve maloljetnice.

1.2.2. Kazna maloljetničkog zatvora

Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Odjelu maloljetničkog zatvora Kaznionice i zatvora u Požegi, u zatvorenim i poluotvorenim uvjetima te u otvorenim uvjetima Odjela maloljetničkog zatvora Kaznionice u Valturi. Za ženske osobe kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u Odjelu tretmana zatvorenica u Kaznionici I zatvoru u Požegi.

Tijekom 2015. godine na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora bilo je 35 maloljetnika i niti jedna maloljetnica. Na kraju 2015. godine bilo je 16 maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora. S obzirom na spol, svi maloljetnici u maloljetničkom zatvoru bili su muškog spola.

Tablica 18. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob

DOB	Broj maloljetnika	
	muški	žene
16 – 18	0	
18 – 21	11	
21 – 23	5	
23 – 27	0	
UKUPNO	16	0

Većina maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora su bili mlađi punoljetnici, 68,8%, dok su preostalih 31,2% činili stariji punoljetnici.

Tablica 19. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne,

DULJINA KAZNE	Broj maloljetnika	
	muški	žene
od 6 mjeseci do 1 godine	3	
od 1 do 3 godine	12	
od 3 do 5 godina	1	
od 5 do 10 godina	0	
UKUPNO	16	0

Najveći dio maloljetnika, njih 75%, izdržavao je kaznu u trajanju od 1 do 3 godine, 18,8% maloljetnika bilo je na izdržavanju kazne u trajanju 6 mjeseci do godinu dana, dok je samo njih 6,3%, izdržavalo kaznu zatvora od 3 do 5 godina.

Tablica 20. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela,

KAZNENA DJELA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
protiv života i tijela	2	
protiv imovine	12	
protiv javnog reda	2	
UKUPNO	16	0

Na kraju 2015. godine najveći broj maloljetnika izvršavao je kaznu maloljetničkog zatvora zbog imovinskih kaznenih djela, njih 75%.

Tablica 21. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja,

STUPANJ OBRAZOVANJA	Broj maloljetnika	
	muški	žene
ne zna pisati, čitati, ne pozna osnovne računske operacije	0	
bez školske izobrazbe	0	
nezavršena OŠ	4	
završena OŠ	7	
nezavršena srednja ili obrtnička škola	1	
završena srednja ili obrtnička škola	4	
UKUPNO	16	0

S obzirom na stupanj obrazovanja na kraju 2015. godine 43,5% maloljetnika na izvršavanju kazne maloljetničkog zatvora ima završenu osnovnu školu, a 25% maloljetnika ima završenu neku srednju ili obrtničku školu.

Tablica 22. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru, s obzirom na njihovu uključenost u različite oblike izobrazbe, na dan 31. 12. 2015. godine

UKLJUČENOST U RAZLIČITE OBLIKE IZOBRAZBE	Broj maloljetnika	
	muški	žene
opismenjavanje	0	
osnovna škola	0	
osposobljavanje	0	
obrtnička i strukovna škola	0	
srednja škola izvan zatvora	1	
viša škola izvan zatvora	1	
UKUPNO	2	

1.2.3. Maloljetnici u istražnom zatvoru

Način izvršavanja istražnog zatvora za maloljetnike propisan je Odlukom ministra o osnivanju posebnih zatvorskih jedinica za maloljetnike kojima je određen istražni zatvor.

Tijekom 2015. godine u istražnom zatvoru bilo je 28 maloljetnika i 2 maloljetnice. U većini slučajeva prema maloljetniku je određen istražni zatvor samo kao krajnja mjera, u najkraćem nužnom trajanju.

1.3. Kažnjenci

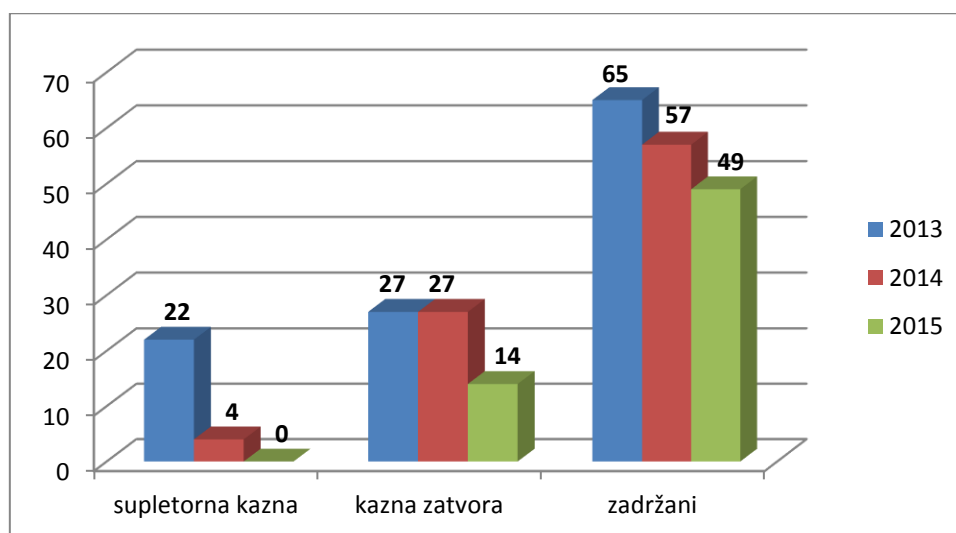
Termin kažnjenci označava zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora u prekršajnom postupku i zatvorenike kojima je izrečena kazna zatvora kojom je zamijenjena izrečena novčana kazna izvršavanjem kazne u zatvorima, kao i zatvorenici kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje.

U zatvorima je tijekom 2015. godine boravilo ukupno 2525 osoba u ova tri statusa od kojih 507 zatvorenika kojima je u prekršajnom postupku izrečena kazna zatvora, 1869 zatvorenika kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, te 149 osoba kojima je u prekršajnom postupku određeno zadržavanje, što je u odnosu na prethodnu godinu 1034 zatvorenika manje.

Tablica 23. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2015. godine

VRSTE KAZNI	Broj prekršajno kažnjenih	
	muških	ženskih
kazna zatvora izrečena u prekršajnom postupku	14	0
zadržavanje u prekršajnom postupku	48	1
novčana kazna izrečena u prekršajnom postupku zamijenjena kaznom zatvora	0	0
UKUPNO	62	1

Slika 21. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12. od 2013. do 2015. godine

1.4. Osobe starije životne dobi

Na dan 31.12.2015. godine u zatvorskom sustavu je bilo 198 zatvorenika starijih od 59 godina (177 muškaraca i 21 žena), što predstavlja 7,98% od ukupne populacije zatvorenika. U dobi između 60 i 70 godina, ukupno su 164 zatvorenika (6,61% od ukupne zatvorske populacije), od čega je 145 muškaraca (6,18% od ukupnog broja muškaraca) i 19 žena (14,48% od ukupnog broja žena). U dobi između 70 i 80 godina je ukupno 32 zatvorenika (1,29% od ukupne zatvorske populacije) od čega je 30 muškaraca (1,28% od ukupnog broja muškaraca) i dvije žene (1,49% od ukupnog broja žena). Među zatvorenicima su i dva zatvorenika starija od 80 godina (Tablica 24.).

Zatvorenici starije životne dobi upućuju se, kao i svi ostali zatvorenici koji su pravomoćno ili nepravomoćno osuđeni na kaznu zatvora, na daljnje izvršavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor u skladu s Okvirnim mjerilima za upućivanje (ovisno o visini izrečene kazne, vrsti kaznenog djela, kriminološkim osobinama, procjeni rizičnosti i zdravstvenom stanju). Pri

tome se uvažavaju specifične potrebe ove populacije, prije svega mogućnosti kretanja i organizacija zdravstvene zaštite.

Tablica 24. Dobna struktura zatvorenika s naglaskom na zatvorenike starije od 59 godina na dan 31. 12. 2015. godine,

DOBNA KATEGORIJA	MUŠKARCI		ŽENE		UKUPNO	
	N	%	N	%	N	%
14 -16	-	-	-	-	-	-
16 – 18	-	-	-	-	-	-
18 – 21	8	0,34%	-	-	8	0,32%
21 – 25	111	4,73%	2	1,49%	113	4,55%
25 – 30	333	14,18%	9	6,72%	342	13,78%
30 – 40	844	35,95%	43	32,09%	887	35,74%
40 – 50	537	22,87%	25	18,66%	562	22,64%
50 – 60	338	14,40%	34	25,37%	372	14,99%
60 – 70	145	6,18%	19	14,18%	164	6,61%
70 – 80	30	1,28%	2	1,49%	32	1,29%
stariji od 80	2	0,09%	-	-	2	0,08%
UKUPNO	2348	100%	134	100%	2482	100%

1.5. Osobe s invaliditetom

Osobe s invaliditetom uključuju one koji imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom).

Često se pojam osoba s invaliditetom koristi samo u odnosu na osobe s fizičkim i osjetilnim oštećenjima. Konvencija jasno navodi da se osobama s invaliditetom smatraju i osobe s intelektualnim oštećenjima i osobe s mentalnim ili psiho-socijalnim oštećenjem (osobe s duševnim smetnjama, psihičkim bolestima ili problemima mentalnog zdravlja).

Uvažavajući specifične potrebe osoba s invaliditetom u ovom izvješću obuhvaćeni su podaci o osobama trajno ograničeno pokretni uz pomoć invalidskih kolica, pokretni uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala, osobe s oštećenim sluhom kao i osobe s višestrukim oštećenjima. Iako se statistički gledano, u zatvorskom sustavu, radi o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima, dostatan broj soba.

U Zatvoru u Bjelovaru završeni su građevinski radovi u smislu prilagodbe prostora za smještaj zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno preporukama pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, a prema standardima propisanim Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (Narodne novine, broj 107/07). Nadalje, u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu završeno je uređenje vanjskog prostora koji se koristi za šetnju zatvorenika.

Iako zatvorski sustav kontinuirano čini pomake za poboljšanje smještajnih uvjeta za osobe s invaliditetom, činjenica je da su određena kaznena tijela građevine iz 19. stoljeća, u samom središtu grada s objektivnom nemogućnosti arhitektonskih izmjena istih.

Centar za izobrazbu provodi izobrazbu svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih za zatvorenike i maloljetnike a uz navedeno, ističemo da se pridaje posebna pozornost edukaciji na temu posebnosti u postupanju s osobama s invaliditetom u zatvorskom sustavu. Slijedom navedenog, tijekom 2015. godine provodila se izobrazba o pravilnom ophođenju s osobama s invaliditetom u penalom sustavu, što će se nastaviti i nadalje tijekom 2016. godine s ciljem doprinosa ukupnim pozitivnim pomacima u ovom djelokrugu rada.

Tijekom 2015. godine u kaznionicama i zatvorima boravilo je 7 osoba s teškim tjelesnim invaliditetom (vezani uz kolica), 19 osoba ograničeno pokretnih uz pomoć pomagala, 1 osoba s oštećenim vidom (koristi bijeli štap), 15 osoba s oštećenim sluhom, dok je 1 osoba bila lišena poslovne sposobnosti.

Tablica 25. Osobe s invaliditetom na dan 31. 12. 2015. godine

osobe s invaliditetom	31. 12. 2015.	
	M	ž
pokretni uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala	17	2
pokretni uz pomoć invalidskih kolica	7	0
osobe s oštećenim sluhom	14	1
osobe s oštećenim vidom (koriste bijeli štap)	1	0
osobe lišene poslovne sposobnosti	1	0
osobe s višestrukim oštećenjima	0	0

Nastoji se takve osobe ne izdvajati od drugih zatvorenika te se podržava postupak njihovog integriranja u sustav dnevnih aktivnosti u kojima mogu i žele sudjelovati. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti. Iskustva govore da osobe s invaliditetom potiču druge na razvoj razumijevanja, empatije i društvene odgovornosti za pružanje pomoći.

1.6. Zatvorenici ovisnici

1.6.1. Ovisnici o drogama

Ovisnici o drogama, osobe koje zloupotrebljavaju drogu, odnosno osobe s drogom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnici o drogama) čine jednu od najbrojnijih te tretmanski i sigurnosno najzahtjevnijih skupina zatvorenika.

Složenost ove skupine očituje se prije svega u činjenici da je ovisnost izravno povezana s činjenjem kaznenih djela, da je u ovoj skupini stopa recidivizma viša nego u općoj zatvoreničkoj populaciji, skloniji su rizičnom ponašanju u zatvoru od ostale zatvoreničke populacije (samoozljeđivanje, pokušaji suicida, sukobi s drugim zatvorenicima, pokušaji unosa droge i sl.) i s većom sklonošću zdravstvenim problemima (hepatitis, HIV te općenito lošije zdravstveno stanje), unatoč tome što su u prosjeku mlađi od ostatka zatvoreničke populacije.

Tijekom 2015. godine u zatvorskom sustavu boravilo je ukupno 1618 zatvorenika ovisnika o drogama (svi formalnopravni statusi), što čini 13,98% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini (N=11575).

Na dan 31. prosinca 2015. godine u zatvorskom sustavu su se nalazila 563 zatvorenika ovisnika o drogama (svi formalnopravni statusi), što je 16,85% ukupne zatvoreničke populacije na taj dan (N=3341).

Od 2013. godine bilježi se trend smanjivanja broja zatvorenika ovisnika o drogama, što se povezuje sa smanjivanjem ukupnog broja zatvorenika, ali i sa stupanjem na snagu novog Kaznenog zakona (KZ/11) od 1. siječnja 2013. godine, prema kojem je posjedovanje droga za vlastite potrebe prešlo iz kaznene u zonu prekršajne odgovornosti. Nakon znatnog smanjenja broja ovisnika u 2013. godini, njihov broj se nastavio smanjivati i u 2014. i u 2015. godini. U odnosu na 2014. godinu, na dan 31. 12. 2015. godine u zatvorskom sustavu se nalazilo 154 zatvorenika ovisnika manje nego prethodne godine.

Od 5141 zatvorenika koji su tijekom 2015. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 951, odnosno 18,50% su bili ovisnici o drogama, što je gotovo jednako prošlogodišnjim brojkama kada je udio ovisnika o drogama među pravomoćno osuđenim zatvorenicima iznosio 18,8%. Od ukupnog broja navedenog u 2015. godini, 29,91% zatvorenika je uz kaznu zatvora imalo izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, dok su kod 78,09% zatvorenika ovisnost o drogama i/ili poremećaje uzrokovane upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdili stručni tim Centra za dijagnostiku u Zagrebu, odnosno stručni tim kaznenog tijela, u čijem je sastavu i liječnik.

Na dan 31. prosinca 2015. godine, od ukupno 2482 zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, ovisnika o drogama bilo je 400, odnosno 16,12%, od čega je 24,5% imalo izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti.

Među 508 zatvorenika ovisnika koji su tijekom 2015. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod svega njih 154, odnosno 30,31% su prvi puta na izdržavanju kazne. Navedeno ukazuje na visoku stopu recidivizma ovisničke populacije koja iznosi čak 69,69%. Radi usporedbe, udio recidivista (osoba koje su se već ranije nalazile na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod) u populaciji svih zatvorenika i maloljetnika koji su tijekom 2015. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora iznosi 41,51%.

Od ukupnog broja zatvorenika ovisnika svih formalnopravnih statusa koji su tijekom 2015. godine boravili u zatvorskom sustavu (N=1618), 58,78% su činili (odrasli) zatvorenici ovisnici koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, dok su maloljetnici s prisutnim problemima vezanim uz drogu (maloljetnički zatvor i odgojna mjera) u ukupnoj ovisničkoj populaciji tijekom godine participirali s 3,15%.

Od 141 maloljetnika koji su tijekom 2015. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, kod 51 maloljetnika, odnosno 36,17% utvrđeni su ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari. Tijekom godine, kao i na dan 31. prosinca 2014. godine, sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti, odnosno posebnu obvezu da se uz suglasnost staratelja podvrgnu stručnom postupku odvikavanja od droge imala su izrečenu tri maloljetnika koja su izdržavala odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod. Kod ostalih maloljetnika ovisnost o drogama, zlouporabu droga i/ili poremećaje uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari utvrdio je stručni tim odgojnog zavoda, odnosno kaznionice, u čijem je sastavu i liječnik.

Tablica 26. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge

VRSTE DROGA	Broj zatvorenika tijekom godine					Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2015.				
	Zatvoreni ci	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Mlt. U mlt. Zatvoru	Mlt. U odgojno m zavodu	Zatvoreni ci	Istražni zatvor	Prekršajno kažnjeni	Mlt. U mlt. Zatvoru	Mlt. U odgojno m zavodu
opijati F11	385	190	47	0	0	180	61	2	0	0
kanabinoidi F12	156	46	20	9	0	69	9	0	6	0
sedativi i hipnotici F13	62	74	25	0	0	17	22	0	0	0
kokain F14	21	8	0	0	0	9	3	0	0	0
stimulativna sredstva F15	5	14	0	0	0	0	1	0	0	0
halucinogeni F16	1	4	0	0	0	1	0	0	0	0
hlapljiva otapala F18	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
više droga i ostale F19	320	153	33	3	39	124	43	0	1	15
UKUPNO	951	491	125	12	39	400	139	2	7	15

U ukupnoj populaciji ovisnika o drogama tijekom 2015. godine, kao i prethodnih godina, najzastupljenija je bila ovisnost o opijatima s 38,44%, te ovisnost o više droga s 33,87%. Slijedi ovisnost o kanabinoidima s 14,28%, ovisnost o sedativima i hipnoticima sa 9,95%, o kokainu s 1,79%. Kao i prethodne godine, i u 2015. su najmanje bili zastupljeni ovisnici o stimulativnim sredstvima s 1,17%, ovisnici o halucinogenima s 0,31% te ovisnici o hlapljivim otapalima sa svega 0,19%.

Od formalnopravnih kategorija zatvorenika posebno izdvajamo osobe koji su tijekom 2015. godine izdržavale kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku te maloljetnike na izdržavanju maloljetničkog zatvora i odgojne mjere.

Tako su među odraslim zatvorenicima ovisnicima koji su tijekom godine izdržavali kaznu zatvora (N=951) također najzastupljeniji ovisnici o opijatima sa 23,79% i ovisnici o više droga s 19,78%. Slijede ovisnici o kanabinoidima s 16,40%, ovisnici o sedativima i hipnoticima s 6,52%, ovisnici o kokainu s 2,21%, stimulativnim sredstvima s 0,53%, a ovisnici o halucinogenima i ovisnici o hlapljivim otapalima s po 0,11%.

Od ukupno 12 maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari, kod njih 9 se kao sredstvo zlouporabe javljaju kanabinoidi, dok je njih 6 zloupotrebljavalo više supstanci. Kod svih 39 maloljetnika na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod kod kojih je utvrđena ovisnost o drogama, zlouporaba droga i/ili poremećaji uzrokovani upotrebom psihoaktivnih tvari, radilo se o zlouporabi više sredstava, za razliku od prethodnih nekoliko godina kada su dominantno sredstvo zlouporabe bili kanabinoidi.

Tablica 27. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol

DOB I SPOL	Broj zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2015.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. Zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. Zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	42	0	9	0	5	0	17	0	3	0	0	0
21-25 god.	60	1	46	3	12	0	28	0	12	0	0	0
26-30 god.	144	4	91	8	27	0	63	2	32	1	1	0
31-35 god.	294	13	143	7	30	1	129	8	37	1	1	0
36-40 god.	230	8	96	3	27	1	91	4	31	2	0	0
>40 god.	196	6	81	4	19	0	77	3	20	0	0	0
UKUPNO	970	32	466	25	120	2	405	17	135	4	2	0

Kao i u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, i među zatvorenicima ovisnicima o drogama (svih formalnopravnih statusa) tijekom 2015. godine prevladavaju muške osobe, s udjelom od čak 96,17%.

U odnosu na dob, tijekom 2015. godine najviše zatvorenika ovisnika o drogama (svi formalnopravni statusi) bilo je u dobi od 31 do 35 godina i to njih 30,16%. Zatvorenika u dobi od 36 do 40 godina bilo je 22,56%, u dobi od 26 do 30 godina 17,06%, u dobi od 21 do 25 godina 7,54%, a u dobi od 16 do 20 godina 3,46%. U odnosu na prethodnu godinu porastao je broj ovisnika o drogama starijih od 40 godina kojih je u 2014. godini bilo 14,1%, a u 2015. godini 18,98%. Ukupno 4 maloljetnika, odnosno 0,25% ukupne ovisničke populacije bilo je mlađe od 16 godina. S obzirom da je od početka 2013. godine u primjeni novi Kazneni zakon (KZ/11), paralelno se prikazuje broj zatvorenika ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela osuđenih po Kaznenom zakonu (KZ/97) koji je bio na snazi do 31.12.2012. godine i po trenutno važećem Kaznenom zakonu (KZ/11).

Tablica 28. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2015. godine – KZ/97

Vrsta kaznenog djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2015.				
	Zatvorenici		Istražni zatvor	Mlt. Zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istražni zatvor	Odgojni zavod,, mlt. Zatvor	
	sig. Mjera	bez sig. Mjere		sig. Mjera	bez sig. Mjere	sig. Mjere	bez sig. Mjere		Sig. Mjera	bez sig. Mjere
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173. Samo st. 1.)	7	13	0	0	0	1	2	0	0	0
Zloupotreba opojnih droga (čl. 173.st. 2,3,4,5 i 6)	75	76	0	0	0	13	26	0	0	0
Krada, teška krada (čl. 216., 217.)	26	110	5	0	6	8	55	2	0	1
Razbojništvo (čl. 218., 219.)	42	74	5	0	1	8	37	3	0	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah (čl. 90.,91. I 92)	14	32	4	0	0	6	17	2	0	0
Tjelesna ozljeda (čl. 98., 99., 100. I 101.)	0	5	1	0	1	0	5	0	0	1
Silovanje (čl. 188.)	2	4	0	0	0	1	3	0	0	0

Spolni odnošaj... (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	1	1	0	0	1	2	1	0	0	0
Prijevarena (čl. 224.)	1	13	0	0	0	1	3	0	0	0
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta (čl.215. A i čl. 213.)	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Ostala kaznena djela	9	39	4	0	1	4	12	0	0	0
UKUPNO	178	368	19	0	10	45	161	7	0	2
UKUPNO (zatvorenici, istr.zatvorenici, mlt.)	546		19	10		206		7	2	
UKUPNO	575					215				

Tablica 29. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2015. godine – KZ/11

Vrsta kaznenog Djela – čl. KZ	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2015.				
	Zatvorenici		Istr. Zatvor	Mlt. Zatvor, Odgojni zavod,		Zatvorenici		Istr. Zatvor	Odgojni zavod, mlt. Zatvor	
	sig. Mjera	bez sig. Mjere		Sig. mjera / poseb. Obvez	bez sig. Mjere	sig. Mj.	Bez sig. Mj.		Sig. Mjera / posebna obveza	bez sig. Mjere
Zloupotreba opojnih droga (čl. 190. St. 1.)	9	18	26	0	0	3	12	14	0	0
Zloupotreba opojnih droga (čl. 190. St. 2., 3., 4. I 5.)	26	67	80	1	1	12	30	27	0	1
Krađa, teška krađa (čl. 228., 229.)	29	91	155	1	16	14	40	35	0	9
Razbojništvo, razbojnička krađa (čl. 230., 231.)	20	54	99	1	11	12	36	35	0	8
Ubojstvo, teško ubojstvo, usmrćenje, smrt iz nehaja (čl. 110.,111., 112. I 113.)	3	8	21	0	1	6	4	3	0	0
Tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda, osobito teška tjelesna ozljeda s posljedicom smrti (čl. 117., 118., 119. I 120.)	4	9	8	0	1	3	2	3	0	0
Spolni odnošaj bez pristanka, silovanje, teška kaznena djela protiv spolne slobode (čl. 152., 153. I 154.)	0	6	2	0	0	0	3	1	0	0
Bludne radnje, spolno uznemiravanje, spolna zloupotreba djeteta, zadovoljenje pohote pred djetetom (čl. 155., 156., 158., 159., 160. I 161.) (čl.189., 190., 191., 192., 193.)	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Prijevarena (čl. 236.)	7	6	2	0	1	1	1	1	0	1
Kaznena djela protiv braka, obitelji i djece (čl. 67. – 179.)	3	2	2	0	0	1	1	1	0	0
Ostala kaznena djela	5	36	77	0	5	1	11	12	0	1
UKUPNO	107	298	472	3	38	53	141	132	0	7
UKUPNO (zatvorenici, istražni .zatvorenici, maloljetnici)	405		472	41		194		132	20	
UKUPNO	918					281				

Zatvorenici ovisnici specifični su po vrstama kaznenih djela koja čine. U odnosu na ostalu zatvoreničku populaciju, češće čine kaznena djela vezana uz zlouporabu droga te imovinska kaznena djela, a znatno su manje zastupljeni među počiniteljima kaznenih djela protiv života i tijela, protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te ostalih kaznenih djela. Od svih kaznenih djela zbog kojih su se zatvorenici ovisnici tijekom 2015. godine nalazili u zatvorskom sustavu, najzastupljeniji su bili imovinski delikti i to primarno krađa i teška krađa s 27,13%, te razbojništvo i razbojnička krađa s 19,04%. Vezano uz izmjene Kaznenog zakona, u okviru kojih je dio delikata iz područja zlouporabe droga iz kaznene prešao u prekršajnu sferu, kaznena djela zlouporabe opojnih droga više nisu najzastupljenija, nego se nalaze na drugom mjestu, iza imovinskih delikata, s udjelom od 24,66%. Ostale skupine kaznenih djela koja čine ovisnici o drogama pojedinačno su zastupljene ispod 2%.

1.6.2. Farmakoterapija opijatskih ovisnika metadonom i buprenorfinom

U zatvorskom sustavu kontinuirano je prisutna primjena terapije opijatskim agonistima. Kao supstitucijsko sredstvo do 2007. godine primjenjivan je isključivo metadon primarno u smislu brze ili spore detoksifikacije, a iznimno kao terapija održavanja. Od 2007. godine uveden je i parcijalni opijatski agonist buprenorfin (mono), odnosno od 2009. godine kombinirani buprenorfin/nalokson, koji se primjenjuje za detoksifikaciju ovisnika o opijatima, te kao prvi izbor liječnika u terapiji održavanja (u daljnjem tekstu: buprenorfin).

Tablica 30. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksifikacije ordiniran metadon

METADON – DETOKSIFIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	54	4	59	0	11	0	0	0	0	0	124	4
na 31. 12. 2015.	17	2	16	1	0	0	0	0	0	0	33	3

Tablica 31. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksifikacije ordiniran buprenorfin

BUPRENORFIN – DETOKSIFIKACIJA	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	121	1	42	3	3	0	0	0	0	0	166	4
na 31. 12. 2015.	44	0	13	0	0	0	0	0	0	0	57	0

Ako uzmemo u obzir sve kategorije zatvorenika, vidljivo je da se tijekom godine detoksifikacija primjenjivala na 298 osoba, od čega je u 42,95% slučajeva primijenjen metadon, a u 57,05% slučajeva buprenorfin. Na dan 31. prosinca 2015. godine u postupku detoksifikacije bila su 93 zatvorenika, od čega je u 38,71% slučajeva detoksifikacija provedena primjenom metadona, a u 61,29% slučajeva primjenom kombiniranog buprenorfina.

Tablica 32. Zatvorenici ovisnici o drogama koji bili na održavanju metadonom

METADON – ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	99	10	120	8	21	0	0	0	0	0	240	18
na 31. 12. 2014.	42	5	31	2	1	0	0	0	0	0	74	7

Tablica 33. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su bili na održavanju buprenorfin/naloksonom

BUPRENORFIN ODRŽAVANJE	zatvorenici		istražni zatvorenici		prekršajno kažnjeni		maloljetnički zatvor		odgojni zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
tijekom godine	418	6	135	9	27	0	0	0	0	0	580	15
na 31. 12. 2014.	221	4	58	1	0	0	0	0	0	0	279	5

Tijekom 2015. godine zatvorenika koji su na terapiji održavanja opijatskim agonistima bilo je ukupno 853 (metadon i buprenorfin), od čega je u 69,73% slučajeva korišten buprenorfin, koji je i nadalje prvi izbor liječnika u terapiji održavanja. Metadon se u terapiji održavanja primjenjuje znatno manje od buprenorfina te je u 2015. godini od ukupnog broja zatvorenika koji su bili na održavanju opijatskim agonistima kod njih 30,25% korišten metadon. Ipak, u odnosu na prethodne godine zamjećuje se porast korištenja metadona u terapiji održavanja, jer je u 2014. godini isti korišten u 24,3%, a u 2013. godini u 19,4% svih slučajeva primjene terapije održavanja.

1.6.3. Zloupotreba psihoaktivnih sredstava

Posjedovanje ili uzimanje lijekova bez posebnog odobrenja, posjedovanje ili uzimanje bilo kojeg opojnog ili psihoaktivnog sredstva ili alkohola, kao i odbijanje testiranja na alkohol, opojna ili psihoaktivna sredstva predstavljaju stegovne prijestupe opisane u Zakonu o izvršavanju kazne zatvora. Zatvorenici se na prisutnost droga (i lijekova koje im nije propisao liječnik) testiraju prilikom dolaska zatvorenika u kazneno tijelo, nakon povratka s korištenja pogodnosti izlazaka i kroz redovita i izvanredna testiranja unutar zatvora i kaznionica. Testiranje se provodi prema posebnom Protokolu o testiranju zatvorenika na sredstva ovisnosti u kaznionicama i zatvorima. Uz pretrage osoba, prostorija i stvari, testiranja zatvorenika predstavljaju najvažnije preventivne i kontrolne aktivnosti za utvrđivanje prisutnosti droge u kaznenim tijelima, ali su istovremeno i neizostavna metoda u tretmanu ovisnika o drogama, kojima se kontrolira apstinencija zatvorenika i obavlja nadzor nad uzimanjem propisane farmakoterapije.

Tijekom 2015. godine 342 zatvorenika i maloljetnika počinila su ukupno 368 stegovnih prijestupa vezanih uz zloupotrebu psihoaktivnih sredstava. Broj stegovnih prijestupa veći je od broja zatvorenika i maloljetnika koji su ih počinili, s obzirom da pojedini zatvorenici i maloljetnici jednom ili više puta ponavljaju počinjenje stegovnog prijestupa. Valja napomenuti da stegovne prijestupe zlouporabom (uzimanje, posjedovanje ili odbijanje testiranja) rade i zatvorenici, odnosno maloljetnici koji nisu ovisnici o drogama. Iako je ukupni broj počinjenih stegovnih prijestupa nešto niži nego u prethodnoj godini, s obzirom na trend ukupnog smanjenja broja zatvorenika ne možemo govoriti o stvarnom smanjenju, nego čak o blagom porastu zlouporaba.

Tablica 34. Stegovni prijestupi u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava tijekom 2015. godine

STEGOVNI PRIJESTUPI U VEZI ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH SREDSTAVA		alkohol		heroin		ostale droge		Buprenorfin (koji nije propisan od strane liječnika)		ostala farmakoterapija (koja nije propisana od strane liječnika)		odbijanje testiranja		UKUPNO	
		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
ZATVORENICI	broj stegovnih prijestupa	31	0	0	0	11	0	176	0	113	1	36	0	367	1
	broj zatvorenika koji su počinili stegovni prijestup	30	0	0	0	11	0	162	0	106	1	32	0	341	1
MALOLJETNICI	broj stegovnih prijestupa	2	0	0	0	1	0	0	0	5	0	2	0	10	0
	broj maloljetnika koji su počinili stegovni prijestup	2	0	0	0	1	0	0	0	4	0	2	0	9	0

Od svih počinjenih stegovnih prijestupa (punoljetnih) zatvorenika vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih sredstava 8,42% zlouporaba odnosilo se na alkohol, a 2,99% na (ilegalne) droge, pri čemu treba istaknuti da nije zabilježen ni jedan stegovni prijestup vezan uz zlouporabu heroina. Na lijekove koji zatvoreniku nisu propisani od strane liječnika odnosilo se čak 78,80% svih stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih sredstava, od čega samo na zlouporabu buprenorfina otpada 47,83% svih stegovnih prijestupa u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava. U 9,78% slučajeva nije poznato je li zatvorenik bio pozitivan i na koje psihoaktivno sredstvo, jer je odbio testiranje.

Među ukupno 12 stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu ilegalnih droga tijekom 2015. godine, samo je jedan stegovni prijestup počinio maloljetnik, što iznosi 8,33%. Navedeno je značajno manje nego 2014. godine kada je udio prijestupa koje su počinili maloljetnici u ukupnom broju stegovnih prijestupa vezanih uz zlouporabu (ilegalnih) droga iznosio 58,8%. Nažalost, moguće je da ovakvo značajno smanjenje nije odraz realnog smanjenja zlouporabe droga, nego samo općeg trenda među mlađom populacijom da se umjesto ilegalnih droga sve češće zloupotrebljavaju „nove droge“ (tzv. „legal highs“) – sintetski kanabinoidi i drugi kemijski spojevi koji se još ne nalaze na Popisu droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga (Narodne novine, broj 10/16) i/ili čija se prisutnost u organizmu ne može utvrditi postojećim testovima.

1.6.4. Ovisnici o alkoholu

Ovisnici o alkoholu, odnosno osobe s alkoholom uzrokovanim poremećajima (u daljnjem tekstu: ovisnici o alkoholu) u zatvorski sustav u pravilu dolaze u podmaklom stupnju propadanja osobnosti te u fazi kada je alkoholizam praćen nizom dodatnih poremećaja i problema na fizičkom, psihičkom i socijalnom planu.

Tijekom 2015. godine u zatvorskom sustavu boravilo je ukupno 950 zatvorenika ovisnika o alkoholu, (svi formalnopravni statusi), što čini 8,21% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini (N=11575).

Na dan 31. prosinca 2015. godine u zatvorskom sustavu se nalazio 351 zatvorenik ovisnik o alkoholu (svi formalnopravni statusi), što je 10,51% ukupne zatvoreničke populacije na taj dan (N=3341).

Od ukupno 611 pravomoćno osuđenih zatvorenika i maloljetnika ovisnika o alkoholu, 96,90% čine zatvorenici na izdržavanju kazne zatvora, a 3,10% maloljetnici na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Od ukupno 5141 zatvorenika koji su tijekom 2015. godine izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 592, odnosno 11,52% su bili ovisnici o alkoholu. Od navedenog broja 33,45% zatvorenika je uz kaznu zatvora imalo izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, dok su kod 66,55% zatvorenika ovisnost o alkoholu ili alkoholom uzrokovane poremećaje utvrdili stručni tim Centra za dijagnostiku u Zagrebu, odnosno stručni tim kaznenog tijela, u čijem je sastavu i liječnik.

Na dan 31. prosinca 2015. godine, od ukupno 2482 zatvorenika koji su izdržavali kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku, njih 299, odnosno njih 12,05% bili su ovisnici o alkoholu. Od navedenog broja, ukupnog broja ovisnika od čega je 33,78% imalo izrečenu sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu.

Od 141 maloljetnika koji su tijekom 2015. godine izdržavali kaznu maloljetničkog zatvora ili odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod, kod 19 maloljetnika, odnosno 13,48% stručni tim odgojnog zavoda, odnosno kaznionice, u čijem je sastavu i liječnik, utvrdio je ovisnost o alkoholu, odnosno štetnu zlouporaba ili alkoholom uzrokovane poremećaje. Na dan 31. prosinca 2015. godine bilo je 11 maloljetnika s alkoholom uzrokovanim poremećajima. Tijekom godine, kao i na dan 31. prosinca 2015. godine, nije bilo maloljetnika sa izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog liječenja od ovisnosti, odnosno posebnom obvezom da se uz suglasnost staratelja podvrgnu stručnom postupku odvikavanja od alkohola.

Među ovisnicima o alkoholu tijekom godine relativno je visok udio prekršajno kažnjenih osoba od 16,95%, što nije neobično s obzirom da je alkohol čest kriminogeni čimbenik pri počinjenju prekršaja opisanih u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji, te u Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira.

Među ukupno 342 ovisnika o alkoholu koji su tijekom 2015. godine zaprimljeni na izdržavanje kazne zatvora, maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, njih 176, odnosno 51,46% su bili prvi puta na izdržavanju kazne, odnosno odgojne mjere.

Tablica 35. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i spol

DOB I SPOL	Broj primljenih zatvorenika tijekom godine						Broj zatvorenika na dan 31. 12. 2015.					
	Zatvorenici, odgojni zavod, mlt. Zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni		Zatvorenici, Odgojni zavod, mlt. Zatvor		Istražni zatvor		Prekršajno kažnjeni	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
<16 god.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20 god.	18	0	4	0	2	0	7	0	3	0	0	0
21-25 god.	32	0	4	1	1	0	17	0	2	0	0	0
26-30 god.	65	0	12	2	3	0	28	0	2	0	1	0
31-35 god.	84	1	12	0	8	0	36	1	1	0	0	0
36-40 god.	83	3	22	0	18	2	34	3	2	0	1	0
>40 god.	310	15	121	0	122	5	175	9	23	0	6	0
UKUPNO	592	19	175	3	154	7	297	13	33	0	8	0

S obzirom na spol, kao i u ukupnoj zatvoreničkoj populaciji, i među zatvorenicima ovisnicima o alkoholu (svih formalnopravnih statusa) prevladavaju muške osobe, s udjelom od čak 96,95% tijekom 2015. godine.

U odnosu na dob, tijekom 2015. godine najviše zatvorenika ovisnika o alkoholu bilo je starije od 40 godina (53,20%). Navedeno je u skladu s uvodnom napomenom da zatvorenici ovisnici o alkoholu u zatvorski sustav ulaze nakon višegodišnjeg opijanja, u fazi kada je alkoholizam praćen nizom dodatnih poremećaja i problema.

Tablica 36. Zatvorenici ovisnici o alkoholu s obzirom na vrstu kaznenog djela

Vrsta kaznenog djela	Broj osoba tijekom godine					Broj osoba na dan 31. 12. 2014.				
	Zatvorenici		Istražni i zatvor	mlt. Zatvor, Odgojni zavod		Zatvorenici		Istražni zatvor	mlt. Zatvor, odgojni zavod	
	sigurn. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere	sig. mjera	bez sigurn. mjere		sigurn. mjera	bez sigurn. mjere
Krađa, teška krađa	22	89	42	0	6	8	41	6	0	3
Razbojništvo	16	34	11	0	8	6	13	4	0	6
Nasilje u obitelji i zlostavljanje i zanemarivanje djeteta	21	34	15	0	0	9	4	1	0	0
Kaznena djela iz prometa	8	44	0	0	0	5	37	0	0	0
Tjelesna ozljeda	16	20	19	0	0	8	5	5	0	0
Ubojstvo, teško ubojstvo, ubojstvo na mah	71	56	10	0	0	38	49	5	0	0
Spolni delikti	18	29	16	0	0	9	14	2	0	0
Prijevarena	1	12	3	0	0	1	4	0	0	0
Ostala kaznena djela	25	76	62	0	5	17	31	10	0	2
UKUPNO	198	394	178	0	19	101	198	38	0	11
UKUPNO (zatvorenici, istražni zatvorenici, maloljetnici)	592		178	19		299		33	11	
UKUPNO	789					343				

Za razliku od ovisnika o drogama, zatvorenici ovisnici o alkoholu čine vrlo raznolika kaznena djela, među kojima su ipak najzastupljenija kaznena djela s elementima nasilja i imovinska kaznena djela. Kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod te istražnih zatvorenika najzastupljenija su kaznena djela krađe i teške krađe s 20,15%, slijede kaznena djela ubojstva, teškog ubojstva i ubojstva na mah sa 17,36%, kaznena djela nasilja u obitelji i zlostavljanja i zanemarivanja djeteta s 8,87%, razbojništva s 8,75%, spolni delikti sa 7,98%, kaznena djela iz prometa sa 6,59%, dok su sva ostala kaznena djela pojedinačno zastupljena s manje od 3%.

1.7. Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika

Zdravstvena zaštita zatvorenika i maloljetnika ostvaruje su u ambulantama kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda, dok se specijalistički pregledi i bolničko liječenje provodi i u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu. U slučajevima hitnosti ili nemogućnosti zbrinjavanja u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu zatvorenike i maloljetnike se upućuje u zdravstvene ustanove u javnome zdravstvu.

Razina skrbi, mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite kvalitetom i opsegom usklađena je s propisima u javnom zdravstvu za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Od 1. srpnja 2013. godine na snazi je Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, br. 80/13 i 137/13) u čijem je članku 7. stavku 1. točki 28. propisano da pravo na obvezno zdravstveno osiguranje ima osoba s prebivalištem, odnosno odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj kojoj je odlukom nadležnog suda oduzeta sloboda i nalazi se u ustrojstvenim jedinicama Ministarstva pravosuđa, prema prijavi Ministarstva pravosuđa. Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izvješćivanja, obliku i sadržaju te roku podnošenja izvješća o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje (Narodne novine, br. 148/13 i 137/13), Ministarstvu pravosuđa je propisana obveza izvješćivanja o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje.

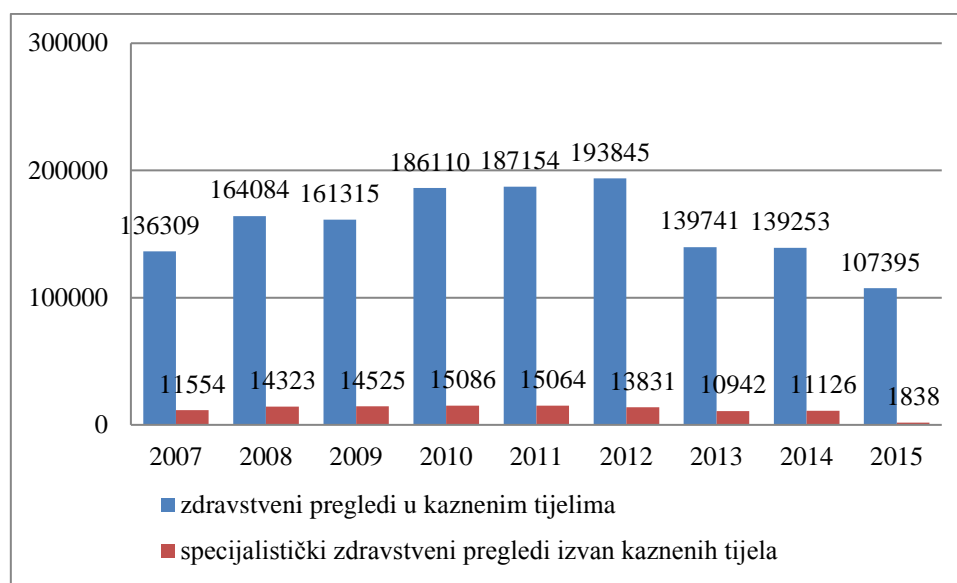
Sukladno dogovoru s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, zatvorenici i maloljetnici koji imaju status zdravstveno osigurane osobe mogu se liječiti kod liječnika u javnom zdravstvu u ambulantama u sjedištu kaznionica, zatvora odnosno odgojnih zavoda. Propisuju im se lijekovi s osnovne liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u okviru prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Liječnički pregledi zatvorenika i maloljetnika u pravilu se obavljaju bez nazočnosti službenika osiguranja, a u njenoj nazočnosti samo u slučajevima kada to izričito zahtijeva liječnik.

U 2015. godini zatvorenicima i maloljetnicima pružana je potrebna zdravstvena zaštita od strane liječnika i drugog medicinskog osoblja službenika zatvorskog sustava u sljedećem opsegu:

- 83903 opća liječnička pregleda,
- 2757 stomatoloških pregleda,
- 7686 psihijatrijskih pregleda,
- 8353 laboratorijske pretrage,
- 4696 drugih pregleda (samo Zatvorska bolnica u Zagrebu),
- 1838 specijalističkih zdravstvenih pregleda u ustanovama javnog zdravstva.

Slika 22. Usporedba ukupnog broja zdravstvenih pregleda u kaznenim tijelima i ukupnog broja specijalističkih pregleda zatvorenika izvan kaznenih tijela u razdoblju od 2007. do 2015. godine

*Od 2015. godine promijenjen je način evidentiranja specijalističkih zdravstvenih pregleda.

U zatvorskom sustavu s jedne strane postoji slab odaziv liječnika na natječaje za prijem u državnu službu, a s druge strane postoji velik odljev liječnika, što dovodi do povećane potrebe za liječnicima. Potrebe za liječnicima riješene su uglavnom suradnjom sa Zatvorskom bolnicom u Zagrebu ili u manjem obimu ugovorima o pružanju usluga.

Značajno smanjenje ukupnog broja, kako zdravstvenih pregleda u kaznenim tijelima, tako i specijalističkih zdravstvenih pregleda izvan kaznenih tijela u 2015. godini u odnosu na prethodno razdoblje, rezultat je, s jedne strane, pada ukupnog broja zatvorenika, a s druge strane rezultat je promijenjenog načina vođenja evidencije pojedinačnih pregleda.

1.7.1. Prevencija i liječenje virusnih hepatitisa

Tijekom 2015. godine provedeno je ukupno 935 testiranja zatvorenika na hepatitis i/ili HIV. Testiranja su se provodila pri Centru za savjetovanje i testiranje za HIV pri Zatvorskoj bolnici u Zagrebu u okviru projekta HZJZ-a ELISA te brzim testovima u suradnji s udrugama i nastavnim zavodima za javno zdravstvo, odnosno samostalno u okviru aktivnosti odjela zdravstvene zaštite zatvorenika u kaznenim tijelima. Testiranje je dobrovoljno i dostupno je svim zainteresiranim zatvorenicima. Edukacijom i savjetovanjem usmjerenim na smanjivanje zdravstvenih šteta povezanih s uporabom droga, kao i o HIV-u i virusnim hepatitisima, tijekom izvještajnog razdoblja obuhvaćena su 853 zatvorenika. Izobrazba i savjetovanje provodili su se kroz aktivnosti Centra za savjetovanje i testiranje za HIV pri Zatvorskoj bolnici te u suradnji s udrugama i nastavnim zavodima za javno zdravstvo, odnosno samostalno u okviru aktivnosti odjela zdravstvene zaštite zatvorenika u kaznenim tijelima. U 2015. godini jedan zatvorenik je liječen od hepatitisa C, a nakon obavljene predterapijske dijagnostičke obrade, na liječenje čeka još 6 zatvorenika.

1.8. Tretman zatvorenika

U skladu sa Zakonom o izvršavanju kazne zatvora svrha izvršavanja kazne zatvora je, uz čovječno postupanje i poštovanje dostojanstva osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora, njegovo osposobljavanje za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima. Ova definicija podrazumijeva da se izvršavanje kazne zatvora zasniva na

rehabilitacijskom pristupu što pretpostavlja individualizaciju kazne kroz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te niz specijaliziranih programa tretmana za selekcionirane skupine zatvorenika.

Za svakog zatvorenika obvezno se utvrđuje pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora na temelju procjene rizičnosti za vrijeme izvršavanja kazne zatvora (o čemu ovisi upućivanje u kaznionice prema stupnju sigurnosti: zatvorena, poluotvorena, otvorena), kao i prema osobinama i specifičnim potrebama zatvorenika primjerenih vrsti i mogućnostima kaznionice, odnosno zatvora. Sastoji se od pedagoških, radnih, zdravstvenih, psiholoških, socijalnih i sigurnosnih postupaka.

Pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora sadrži smještaj na odjel, raspored na rad, način korištenja slobodnog vremena, obrazovnu razinu i potrebu za obrazovanjem ili stručnim osposobljavanjem, zdravstveno stanje i potreba za liječenjem, uključivanje u posebne programe (program ovisnosti o drogama, alkoholu, za oboljele od PTSP-a i dr.) po odluci suda ili procjeni stručnog tima, prijedlog posebnih oblika individualnog ili skupnog rada, zbog potrebe za specifičnim psihološkom, psihijatrijskom, socijalnom ili pravnom pomoći, način ostvarivanja prava na dodir s vanjskim svijetom, pogodnosti, posebne mjere sigurnosti i program pripreme za otpust i pomoći nakon otpusta.

1.8.1. Opći programi

Gledano u širem smislu, tretman obuhvaća sve postupke usmjerene prema zatvorenicima u svrhu njihove resocijalizacije. Ovakve postupke nazivamo općim programima tretmana, a odnose se na izobrazbu, rad i organizaciju slobodnog vremena zatvorenika. Opći programi tretmana provode se u suradnji odjela tretmana s odjelima za rad i strukovnu izobrazbu, odjelima osiguranja te odjelima zdravstvene zaštite.

1.8.1.1. Izobrazba zatvorenika i maloljetnika

Izobrazba zatvorenika i maloljetnika odnosi se na opismenjavanje i završavanje osnovne škole bez obzira na dob zatvorenika i maloljetnika, osposobljavanje za obavljanje osnovnih, pomoćnih poslova, srednjoškolska izobrazba za određena zanimanja, razni tečajevi te nastavak započete izobrazbe na razini srednje, više i visoke škole.

Kaznionice i zatvori obvezni su organizirati nastavak izobrazbe radi završavanja osnovne škole za osobe do 21 godine starosti, a opismenjavanje se organizira neovisno o dobi. Nastavak izobrazbe predviđa se pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a zatvorenike se potiče na završavanje započete izobrazbe u cilju lakše socijalne inkluzije po isteku kazne.

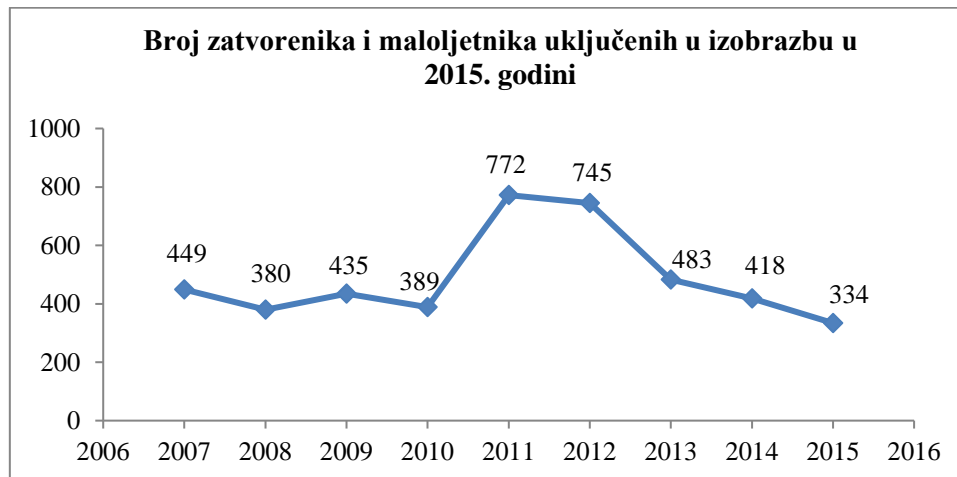
Izobrazba zatvorenika realizira se u suradnji sa vanjskim obrazovnim ustanovama. U kaznionicama i zatvorima se organizira osposobljavanje za određena zanimanja, a zatvorenicima se može omogućiti stjecanje višeg i visokog obrazovanja na vlastiti trošak, ako se program izobrazbe može uskladiti sa sigurnosnim razlozima.

Izbor osposobljavanja za osnovne poslove i srednjoškolsko obrazovanje za zanimanja ograničen je brojem verificiranih programa i mogućnostima kaznionice, zatvora, odnosno odgojnog zavoda. Najčešće se radi o osposobljavanju za osnovne poslove u kojem je naglasak na praktičnom dijelu nastave (poslovi pečenjara, priprematelja jednostavnih jela, bureka i pizza, jednostavni poslovi u zanimanju kuhar, jednostavni poslovi u zanimanju konobar, parketara, drvoprerađivača-stolara, drvoprerađivača-bačvara, uzgojitelja svinja i goveda,

voćara – vinogradara, ratara – povrtlara, montera metalnih konstrukcija, operatera na računalu, rukovatelja viličarom, soboslikara – ličioaca i zavarivanja, pomoćnog zidara, montera strojeva i konstrukcija i traktorista) što se upisuje u radnu knjižicu.

Iz potvrda o osposobljenosti i svjedodžbi o završenoj izobrazbi ne smije biti vidljivo da je stečena, odnosno završena tijekom izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere.

Slika 23. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u izobrazbu

Kao rezultat svjesnosti o važnosti izobrazbe u procesu resocijalizacije, Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa, formiran je poseban Odjel za izobrazbu zatvorenika, istražnih zatvorenika, kažnjenika i maloljetnika u sklopu Centra za izobrazbu.

Između ostalih aktivnosti u Centru za izobrazbu, u prošloj godini, provedena je i analiza interesa, odnosno potreba za obrazovanjem zatvorenika i maloljetnika. Prema dobivenim rezultatima zatvorenici i maloljetnici zainteresirani su uglavnom za završetak osnovne škole, srednje škole i/ili osposobljavanje, odnosno prekvalifikaciju, dok manji broj iskazuje želju za nastavkom višeg ili visokog obrazovanja.

U 2015. godini različite obrazovne programe nastavilo je pohađati 64 zatvorenika i maloljetnika koji su u te programe uključeni od 2014. godine, što s novo uključenih 270 zatvorenika i maloljetnika, znači da je u 2015. godini 334 zatvorenika i maloljetnika pohađalo neke od obrazovnih programa ili 13,1% od ukupnog broja zatvorenika i maloljetnika. U odnosu na prethodnu godinu, broj uključenih u obrazovanje je manji za 1,5%, što je povezano s ukupnim smanjivanjem broja zatvorenika i maloljetnika u kaznenim tijelima.

Tijekom 2015. godine Kaznionica u Lepoglavi je, sukladno Zakonu o obrazovanju odraslih, kroz konzultativno-instruktivnu nastavu, ostvarila suradnju s Pučkim učilištem u Varaždinu i Privatnom srednjom školom Varaždin. U Kaznionici u Lepoglavi realizirani su programi koje je uspješno završilo 64 zatvorenika za sljedeća zanimanja: operater na osobnom računalu, pčelar, voćar, proizvođač povrća na ekološki način, priprematelj jednostavnih jela i slastica te poslužitelj jela i pića.

Kako bi se u potpunosti ispunile zakonske obveze vezane uz pravo zatvorenika na izobrazbu, ojačana je suradnja s Ministarstvom znanosti i obrazovanja.

Aktivnosti usmjerene na povezivanje sa civilnim društvom, odnosno kroz suradnju s udrugom Pet Plus, rezultirale su osposobljavanjem 18 zatvorenika za zanimanje pekar i 10 zatvorenika za zanimanje ličilac u Kaznionici u Glini i Zatvoru u Zagrebu.

Tablica 37. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2015. godine

OBLICI IZOBRAZBE	TIJEKOM GODINE					
	upisali	završili	prekinuli	nastavljaju	u kaznenom tijelu	u kaznenom tijelu
opismenjavanje	7	4	0	3	6	1
osnovna škola	46	22	2	22	46	0
osposobljavanje	165	141	10	14	158	7
obrtnička i strukovna škola	9	6	0	3	2	7
srednja škola	1	0	0	1	1	0
viša škola	2	0	0	2	0	2
visoka škola	2	0	0	2	0	2
tečajevi	38	29	7	2	38	0
UKUPNO	270	202	19	49	251	19

1.8.1.2. Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama

U odnosu na provedbu međuresornog Projekta Resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja u zatvorskom sustavu, i u 2015. godini je proširena ponuda izbora za osposobljavanje, na način da se uz mogućnost stručnog osposobljavanja za zanimanje računalni operater i osposobljavanja za poslove u tehničari sitotiska, otvorila mogućnost stručnog osposobljavanja zatvorenika za zanimanje računalni operater uredskog poslovanja. Središnji ured Uprave za zatvorski sustav izvršio je premještanje zainteresiranih zatvorenika iz različitih kaznenih tijela u kaznionice i zatvore u kojima je bilo moguće organizirati izobrazbu. Tako su npr. zatvorenici zainteresirani za osposobljavanje za poslove u tehničari sitotiska premješteni u Kaznionicu u Glini koja jedina posjeduje grafičke strojeve, a iz manjih zatvora u kojima nije bilo dovoljno zatvorenika za formiranje grupe, zainteresirani za osposobljavanje za računalnog operatera premješteni su u kaznena tijela u kojima je bilo moguće formirati grupu.

Tijekom 2015. godine Projekt resocijalizacije realiziran je sukladno Protokolu i njime propisanom načinu te je u svim kaznenim tijelima proveden preliminarni odabir između zatvorenika koji su iskazali interes za uključivanje u Projekt resocijalizacije. U drugoj fazi organiziran je specijalistički pregled selekcioniranih zatvorenika u suradnji kaznenog tijela s liječnikom medicine rada odabranim od strane Ministarstva zdravstva na čijem području se nalaze kaznena tijela. Za specijalistički pregled svakog zatvorenika, odnosno zatvorenice, osigurana je liječnička svjedodžba liječnika kaznenog tijela s potrebnim nalazima, kao i uvid u raspoloživu medicinsku dokumentaciju radi donošenja odgovarajućeg mišljenja o zdravstvenom stanju i procjeni. Na temelju utvrđenih medicinskih indikacija, izrađeno je završno individualno mišljenje o profesionalnoj orijentaciji, a plaćanje troškova specijalističkih pregleda medicine rada u cijelosti je snosilo Ministarstvo zdravstva, odobravanjem naloga za plaćanje odabranim ordinacijama po izvršenim pregledima. Paralelno s opisanim, proveden je postupak izbora izvođača izobrazba od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja, koje je s izabranim izvođačima sklopilo ugovore i po izvršenju realiziralo plaćanje.

Temeljem navedenog, mogućnost završavanja programa stručnog osposobljavanja u izvještajnoj godini ostvarilo je ukupno 55 zatvorenika (od čega 9 zatvorenica), iz različitih kaznenih tijela.

Programi osposobljavanja započeli su u listopadu i završili u prosincu 2015.godine, a osposobljavanje za odabrano zanimanje uspješno je završio ukupno 51 zatvorenik, od čega 9 zatvorenica.

Stručno osposobljavanje za računalnog operatera završilo je 37 polaznika, od kojih je 5 bilo zatvorenica, a za računalnog operatera uredskog poslovanja završile su 4 zatvorenice. Za poslove računalnog operatera, edukacije su realizirane na četiri lokacije i to u Kaznionici u Glini, Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici i zatvoru u Požegi i Kaznionici i zatvoru u Šibeniku. Edukaciju za računalnog operatera i za računalnog operatera uredskog poslovanja realiziralo je Otvoreno učilište "Algebra".

Stručno osposobljavanje za poslove sitotiska završilo je ukupno 10 zatvorenika, realiziralo se u Kaznionici u Glini, a izvođač edukacije bila je Grafička škola u Zagrebu.

1.8.1.3. Rad zatvorenika

U promatranom razdoblju brojno stanje zatvorenika utvrđeno prema prosječnom mjesečnom stanju je 3.584 zatvorenika. U istom razdoblju radno je angažirano prosječno mjesečno (prema punom mjesečnom fondu sati rada) 1.219 zatvorenika (34,01% od ukupnog prosječnog broja), a od čega je prosječno 85 zatvorenika radilo i duže od redovnog radnog vremena. Nesposobno za rad bilo je prosječno mjesečno 75 zatvorenika, a ukupno ozlijeđenih na radu 76 zatvorenika.

Zatvorenici su radno angažirani kako slijedi:

a) režijski rad (pomoćnim, tehničkim, fizičkim i int. poslovi)	775 (63,58 %)
b) u zatvorskoj radionici	360 (29,53 %)
c) izvan kaznenog tijela (ugovor s poslodavcem i nastavak rada)	84 (6,89 %)
Ukupno	1.219

U odnosu na kaznena tijela zatvorenici su radno angažirani kako slijedi (Slika 25.):

Tablica 38. Radno angažirani zatvorenici u odnosu na vrstu kaznenih tijela

	Kaznionice	Zatvori	Odgojni zavodi
Režijski rad (pom, teh, fiz, posl)	485 (55 %)	244 (83 %)	46
Rad u zatvorskoj radionici	350 (40 %)	10 (3 %)	-
Rad izvan kaznenog tijela	43 (5 %)	41 (14 %)	-
UKUPNO:	878	295	46

Nastavno dajemo usporedni prikaz broja radno angažiranih zatvorenika u razdoblju od 2011. do 2015. godine po kaznenim tijelima i mjestima rada.

a) po kaznenim tijelima

Tablica 39. Radno angažirani zatvorenici po godinama

KAZNENA TIJELA	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	% + / - 2015 /2014	% + / - 2015 /2011
Kaznionice	1.164	1.100	1.008	938	878	-6,40%	-24,57%
Zatvori	501	407	438	400	295	-26,25%	-41,12%
Odgojni zavod	76	70	53	46	46	0,00%	-39,47%
UKUPNO	1.741	1.577	1.499	1.384	1.219	-11,92%	-29,98%

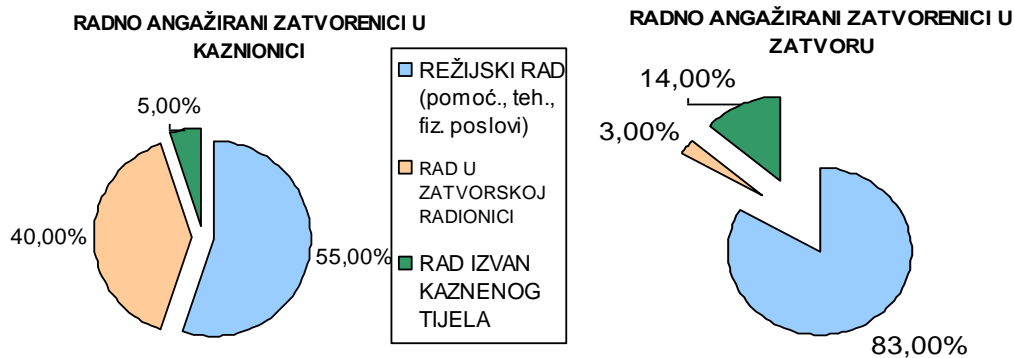
b) po mjestima rada

Tablica 40. Radno angažirani zatvorenici po mjestima rada

MJESTO RADA	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	% + / - 2015 /2014	% + / - 2015 /2010
Režijski poslovi	1.130	1.062	999	918	775	-15,58%	-31,42%
Zatvorska radionica	524	447	407	361	360	-0,28%	-31,30%
Kod drugog poslodavca	87	68	93	105	84	-20,00%	-3,45%
UKUPNO	1.741	1.577	1.499	1.384	1.219	-11,92%	-29,98%

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatrajući apsolutni broj zatvorenika, radno je angažirano 11,92% zatvorenika manje. Broj radno angažiranih zatvorenika, promatrajući postotak radne angažiranosti u odnosu na ukupan broj zatvorenika (što je realniji pokazatelj), je manji za 0,61% u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

Slika 24. Radno angažirani zatvorenici u kaznionici i zatvoru

Zaposlenost

- zatvorenika u kaznionicama, uključujući i Zatvorsku bolnicu (878), u odnosu na ukupan broj zatvorenika (1.659) je 52,92% (-1,27% u odnosu na 2014. g.),
- zatvorenika u zatvorima (295) u odnosu na njihov ukupan broj (1.867) je 15,80 % (- 11,98 % u odnosu na 2014. g.),
- maloljetnika u odgojnim zavodima (46) u odnosu na ukupan broj maloljetnika (58) je 79,31 % (+ 13,79 % u odnosu na 2014. g.).

Broj radno angažiranih zatvorenika prema podacima iz platne liste, bez obzira na broj odrađenih sati rada, iznosi 1.383 od kojih 1.315 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, 7 pritvorenika, 59 maloljetnika i 1 kažnjenik. U odnosu na prethodno razdoblje ukupan broj radno angažiranih zatvorenika je smanjen za 12,63% i to: kod zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora za 13,37%, kod pritvorenika i kažnjenika je ostao isti, a kod maloljetnika je 1,72% više.

Ukupna zaposlenost zatvorenika (1.383) u odnosu na ukupan broj zatvorenika (3.584) iznosi 38,59%.

Ad a) Režijski, odnosno pomoćno-tehnički poslovi na kojima rade zatvorenici u kaznenim tijelima, najčešće se odnose na održavanje čistoće i urednosti prostorija i kruga kaznenih tijela, pranje vozila, ličenje, pomoćne poslove u praonici rublja, kuhinji, skladištu, zatvorskoj prodavaonici i slično.

Ad b) Radionice su u kaznenim tijelima organizirane u odjelima za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika, a u njima se obavljaju poslovi poljoprivrede, održavanja, obrade metala i drva, ugostiteljstva, eksploatacije kamena, grafički poslovi i drugo.

Proizvodi nastali radom zatvorenika namijenjeni su, prije svega, potrebama kaznenih tijela. Tako je u poljoprivrednim radionicama u 2015. godini, radom zatvorenika, proizvedeno i isporučeno za potrebe prehrane zatvorenika:

- povrća (317.275 kg)	vrijednosti 1.041.627 kn,
- voća (38.165 kg)	vrijednosti 85.224 kn,
- svježeg mesa (238.880 kg)	vrijednosti 3.767.864 kn,
- jaja (241.635 kom)	vrijednosti 310.991 kn,
- mlijeka (150.879 lit)	vrijednosti 641.614 kn.

Ad c) Prema ugovoru između kaznenih tijela i poslodavca, zatvorenici su obavljali pomoćne poslove utovara-istovara, poslovi na preseljenju, pomoćne građevinske radove, na održavanju šuma, poslovi u poljoprivredi i slično.

Prema odobrenju, zatvorenici su nastavljali obavljati vlastitu djelatnost ili rad kod svog poslodavca.

U promatranom razdoblju je 9 zatvorenika nastavilo raditi kod svojeg poslodavca i to u:

- Kaznionici u Turopolju - 1,
- Zatvor u Karlovcu - 1,
- Zatvoru u Bjelovaru - 2,
- Zatvoru u Splitu - 2,

Na ime rada, njihovi poslodavci su kaznenim tijelima uplatili 85.616 kn, od čega je zatvorenima isplaćeno 21.405 kn.

Vlastitu djelatnost nije nastavio obavljati niti jedan zatvorenik te na ime sufinanciranja troškova izdržavanja kazne zatvora nije bilo uplata.

Na ime naknada za rad zatvorenika u promatranom razdoblju, zatvorenima je isplaćeno ukupno 8.106.372 kn, od čega za rad u redovnom radnom vremenu 7.998.655 kn, a 107.717 kn za prekovremeni rad.

Prosječna naknada za rad u redovnom radnom vremenu iznosi 547 kn, a uvećana za prekovremeni rad iznosi 653 kn.

Za rad u redovnom radnom vremenu prosječno su najviše naknade za rad u zatvorskoj radionici (625 kn), a najniže za rad kod drugog poslodavca (447 kn).

Radom zatvorenika u promatranom razdoblju ostvareno je 31.844.330 kn prihoda, 27.409.288 kn rashoda, te je tako ostvaren višak prihoda u iznosu od 4.435.042 kn.

Ostvareni višak prihoda koristio se za poboljšanje uvjeta života i rada zatvorenika, za tekuće izdatke, a manjim za kapitalne izdatke (nabava opreme za potrebe zatvorskih radionica i zatvorenika) i izdatke.

1.8.1.4. Organizacija slobodnog vremena

Zatvorenima i maloljetnicima se u slobodno vrijeme u okviru njihovih interesa te mogućnosti kaznionica, zatvora, odnosno odgojnih zavoda organiziraju različite vrste aktivnosti za zadovoljavanje tjelesnih i kulturnih potreba koje se odnose na sportsko-rekreativne i kulturne sadržaje.

Tablica 41. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2015. godine

Broj ostvarenih kontakata s predstavnicima sredstava javnog priopćavanja		16
Broj posjeta nevladinih udruga, predstavnika institucija državne uprave i lokalne samouprave te međunarodnih organizacija		537
KULTURNA I VJERSKA DOGAĐANJA	koncerti	23
	kazališne predstave	15
	vjerska događanja	329
SPORTSKA DOGAĐANJA	nogomet (turniri)	118
	stolni tenis (turniri)	46
	košarka (turniri)	24
	drugo (badminton, šah, odbojka, boćanje, dizanje utega, teretana)	526

U promatranom razdoblju zatvorenici i maloljetnici aktivno su sudjelovali u različitim kulturnim aktivnostima u kaznionicama i zatvorima kao i izvan njih. Osim organizacije koncerata, kazališnih predstava i likovnih izložbi, za zatvorenike i maloljetnike organizirani su i vjerski obredi. Povremeno su održavane glazbene slušaonice, predavanja i tribine o aktualnim sportskim i ostalim događanjima.

Kaznionice, zatvori, odnosno odgojni zavodi omogućili su zatvorenicima i maloljetnicima posudbu knjiga iz vlastitih ili iz gradske knjižnice. Zatvorenicima i maloljetnicima omogućena je i nabava knjiga, časopisa i dnevnog tiska za vlastita sredstva putem zatvorske prodavaonice.

Kao poticaj kulturi čitanja i afirmaciji knjige, tradicionalno je obilježena manifestacija „Noć knjige“ kroz niz aktivnosti: predstavljeni su literarnih radovi zatvorenika i proglašeni najbolji čitači, održane radionice pričanja priča i čitani ulomci iz knjiga, postavljeni izložbeni panoji s temom čitanja, održane projekcije filmova snimljenih po književnim predlošcima, a predstavljen je i rad lokalnih knjižnica koje su za tu prigodu donirale knjige.

Tijekom godine zatvorenici i maloljetnici sudjelovali su u radu različitih sekcija: literarno-novinarske (časopisi „Glinski zatvorenik“ u Kaznionici u Glini, „Zločko“ u Kaznionici Lipovici-Popovači, „Labirint“ u Kaznionici i zatvoru u Požegi (žene), „Lepoglavski vjesnik“ u Kaznionici u Lepoglavi), glazbene sekcije (ženska klapa „Leone“ u Kaznionici i zatvoru u Požegi te sastavi „Nisam kriv“ u Kaznionici u Glini, „Zlatne strune“ u Kaznionici u Lipovici-Popovači), a aktivno su sudjelovali i u radu informatičke, likovne i sportske sekcije (nogomet, košarka, stolni tenis i šah).

Vežano uz predstavljanje radova zatvorenika i maloljetnika nastalih na likovnim radionicama, organizirane su dvije prodajne izložbe, u Kaznionici u Lepoglavi i Ministarstvu pravosuđa. Radovi zatvorenika i maloljetnika prodavani su u skladu s Pravilnikom o troškovima izrade, procjeni, izlaganju, pohranjivanju i prodaji stvari nastalih radom zatvorenika u slobodno vrijeme (Narodne novine, broj 81/02). U prostoru Centra za izobrazbu prošle je godine uređen i izložbeni prostor, odnosno postavljene su vitrine u kojima se izlažu radovi zatvorenika i maloljetnika nastali u slobodno vrijeme s informacijama o mjestu nastanka rada.

Tijekom godine održan je ciklus radionica kreativnog pisanja i animiranog filma te kazališne radionice u suradnji sa udrugom „Skribonauti“. Krajem godine organizirana je tribina o mogućnostima i potencijalima umjetničkog rada u zatvorskom sustavu s ciljem promišljanja potencijala koji ta suradnja ima u procesu izdržavanja zatvorske kazne, ali i nakon izlaska iz zatvora.

Većina sportskih aktivnosti i turnira organizirana je unutar kaznenih tijela, no poticala se i suradnja s lokalnim sportskim klubovima gdje god je za to postojao interes i mogućnost (npr. Tradicionalna suradnja Kaznionice u Glini s nogometnim i košarkaškim klubovima iz Gline i Topuskog, kao i sudjelovanje maloljetnika iz Odgojnog zavoda u Turopolju i zatvorenika iz Kaznionice u Lipovici-Popovači na malonogometnom turniru „Sportski poticaj“). Povremeno su pozivani poznati sportaši kako bi zatvorenicima približili sport kroz zdravstveni i socijalni aspekt (npr. Gostovanje Aleksandra Petrovića, trenera i košarkaša, Stipe Božića, alpiniste, Mirka Filipovića, majstora borilačkih vještina).

Cilj ovakve suradnje poticanje je zatvorenika i maloljetnika na aktivno sudjelovanje u procesu izvršavanja kazne zatvora, održavanje kontakta s vanjskim svijetom i priprema za boravak na slobodi, kao i upoznavanje lokalne zajednice sa zatvoreničkom populacijom te smanjenje/otklanjanje predrasuda prema njima.

1.8.1.5. Dušobrižništvo i vjeroispovijedanje

Zatvorenici i maloljetnici imaju pravo na vjeroispovijedanje koristeći vlastitu vjersku literaturu i stvari za religijsku uporabu, a također imaju pravo kontaktirati s vjerskim službenikom svoje vjerske zajednice.

Vjeroispovijedanje i dušobrižništvo za najzastupljenijih vjerskih zajednica uređeno je sporazumima o dušobrižništvu koje pojedina vjerska zajednica potpisuje s Vladom Republike Hrvatske na temelju međunarodnih ugovora i Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ovakav sporazum za sada postoji za zatvorenike i maloljetnike katoličke, pravoslavne i muslimanske vjeroispovijesti). U slučajevima ostalih vjerskih zajednica (upisanih u registar vjerskih zajednica koji vodi Ministarstvo uprave) omogućava se kontakt zainteresiranog zatvorenika ili maloljetnika s predstavnikom kojeg imenuje vjerska zajednica.

U povodu velikih katoličkih blagdana i ostalih blagdana drugih vjeroispovijesti osobita se pažnja poklanja vjerskim potrebama zatvorenika i maloljetnika te se organiziraju svete mise i duhovni susreti koje često predvode istaknuti crkveni vjerodostojnici.

1.8.1.6. Priprema za otpust i pomoć nakon otpusta

Pripremanje zatvorenika za otpust započinje nakon dolaska zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora u kaznionicu ili zatvor. Kaznionica odnosno zatvor tijekom izvršavanja kazne zatvora poduzima sve kako bi život zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora bio što sličniji postojećim općim životnim okolnostima, te odgovarajućim programiranjem izvršavanja kazne pomaže zatvoreniku da razvije osjećaj odgovornosti.

Zatvorenika se potiče na održavanje odnosa sa obitelji, kontaktiranje s tijelima državne vlasti, ustanovama i udrugama te osobama koje se organizirano bave uključivanjem zatvorenika u život na slobodi.

Kaznionica odnosno zatvor, najkasnije tri mjeseca prije isteka kazne uključit će zatvorenika u pojedinačni ili skupni savjetodavni rad u svezi pripremanja zatvorenika za otpust. Tijekom savjetovanja, zatvorenika se upoznaje sa njegovim pravima i dužnostima koje ima nakon isteka kazne. Upoznaje ga se sa pravima koja može ostvariti pri centrima za socijalnu skrb, savjetuje ga se da se uključi u aktivno traženje posla (ukoliko je osoba nezaposlena) te ga se potiče na odgovorno ne kriminalno ponašanje.

Na zahtjev kaznionice, odnosno zatvora Ured za probaciju obaviti će poslove pripreme prihvata zatvorenika poslije otpusta. Nadalje, kaznionica ili zatvor će prije otpusta zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, protiv života i tijela ili kaznenog tijela sa elementima nasilja, obavijestiti pri Ministarstvu pravosuđa Službu za podršku žrtvama i svjedocima radi obavješćivanja žrtve, oštećenog ili njihove obitelji.

Nakon otpuštanja, otpušteni se može obratiti nadležnom sucu izvršenja radi pružanja pomoći podrške. Sudac izvršenja surađuje sa centrima za socijalnu skrb koji može pismenim rješenjem izreći poduzimanje potrebnih mjera.

Nakon otpusta u centrima za socijalnu skrb svaka osoba ima pravo na informaciju o pravima i uslugama te pravo na podršku u prevladavanju komunikacijskih teškoća, pomoć kod utvrđivanja potreba, početnu procjenu mogućnosti korisnika te podršku i pomoć pri izboru prava u sustavu socijalne skrbi. Savjetovanje i pomaganje pojedincu je socijalna usluga sustavne stručne pomoći kojom se pojedincu pruža pomoć radi prevladavanja poteškoća te stvaranje uvjeta za očuvanje i razvoj osobnih mogućnosti i odgovornog odnosa pojedinca prema sebi, obitelji i društvu.

Zatvorski sustav ulaže trud i nastoji učiniti veći iskorak u području poslijepenalne problematike, koja je u stručnom smislu prepoznata kao jedan od značajnijih rizičnih čimbenika za kriminalni povrat. Također će se iznalaziti nova rješenja i mogućnosti kroz intenzivniju međuresornu suradnju s državnim institucijama koje dotiču svojim nadležnostima

ovu kategoriju korisnika te s mrežom organizacija civilnog društva, u namjeri postizanja zacrtanih ciljeva i doprinosa boljoj rehabilitaciji zatvorenika/maloljetnika.

U tom smislu nastavlja se dijalog s Ministarstvom za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku te sa zainteresiranim organizacijama civilnog društva koje iskazuju interes za pružanje skrbi zatvorenima nakon izdržane kazne.

1.8.2. Posebni programi tretmana i edukativno-razvojni programi

Posebni programi tretmana primjenjuju se prema specifičnim skupinama zatvorenika (ovisnici o drogama, ovisnici o alkoholu, nasilni delinkventi, seksualni delinkventi i sl.) s ciljem smanjivanja rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela kroz ublažavanje i otklanjanje dinamičkih kriminogenih čimbenika.

U hrvatskom zatvorskom sustavu tradicionalno je prisutan rehabilitacijski koncept te početke provedbe posebnih programa, kao središnjeg dijela penološke rehabilitacije, nalazimo već u šezdesetim i sedamdesetim godinama prošlog stoljeća. Prvi posebni programi odnosili su se na tretman ovisnika o alkoholu i tretman ovisnika o drogama, a provodili su se u suradnji sa stručnjacima iz sustava javnog zdravstva. U suradnji s javnim zdravstvom započela je devedesetih godina prošlog stoljeća i provedba posebnog programa osoba oboljelih od posttraumatskog stresnog poremećaja. Od 2005. godine nadalje kontinuirano se širi spektar posebnih programa, koji se razvijaju sukladno procijenjenim kriminogenim rizicima i tretmanskim potrebama zatvorenika.

Posebni programi tretmana primjenjuju se u pravilu samo na pravomoćno osuđene osobe, odnosno na zatvorenike koji izvršavaju kaznu zatvora i maloljetnike koji izvršavaju kaznu maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod. Kod ostalih kategorija zatvorenika provedba posebnih programa otežana je iz nekoliko razloga, među kojima su kratkoća boravka u kaznenom tijelu (kažnjenici i istražni zatvorenici) te nemogućnost planiranja tretmana uslijed neizvjesne duljine boravka u kaznenom tijelu (istražni zatvorenici).

Posebni programi tretmana određuju se zatvorenima i maloljetnicima u okviru provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, odnosno pojedinačnog programa postupanja, ovisno o procjeni njihovih kriminogenih rizika i tretmanskih potreba.

Uprava za zatvorski sustav nastoji da se u kaznenim tijelima osim posebnih programa koji su vezani uz specifične kriminogene čimbenike, osmisle i oni programi koji nisu usmjereni na korekciju ponašanja s obzirom na kazneno djelo, nego zatvorenima nude usvajanje raznih znanja i vještina, neovisno o njihovim kriminogenim rizicima i potrebama. Ovakvi programi usmjereni su na rješavanje specifičnih problema, ili unaprjeđivanje kvalitete života i međuljudskih odnosa. Ne moraju se provoditi kontinuirano, ali se zainteresiranim zatvorenima nastoji omogućiti da u njima sudjeluju, sukladno procijenjenim potrebama.

Tijekom 2015. godine u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima primjenjivali su se sljedeći posebni programi: tretman ovisnika o alkoholu, odnosno osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima, tretman ovisnika o drogama, odnosno osoba s drogom uzrokovanim poremećajima, tretman osoba oboljelih od PTSP-a, trening kontrole agresivnog ponašanja, tretman seksualnih delinkvenata, tretman počinitelja kaznenih djela u prometu i pilot program Trening socijalnih vještina. Od edukativno razvojnih programa provodio se program pod nazivom „Zatvorenik kao roditelj“ te program „Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu“.

Iako većina navedenih programa po svojim ciljevima spada u samo jednu od navedenih kategorija, dio programa se istovremeno može smatrati posebnim i edukativno razvojnim programom, ovisno o tome uključuje li se zatvorenika u pojedini program radi otklanjanja kriminogenih čimbenika, radi rješavanja specifičnih problema koji nisu povezani s počinjenjem kaznenih djela, ili radi unaprjeđivanja kvalitete života i međuljudskih odnosa. Primjeri ovakvih programa su „Zatvorenik kao roditelj“ i „Trening socijalnih vještina“.

U različite posebne programe tretmana te edukativno-razvojne programe je tijekom 2015. godine bilo uključeno 2035 zatvorenika, na izdržavanju kazne zatvora, odnosno maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod. Napominjemo da, ovisno o procjeni kriminogenih rizika i potreba, jedan zatvorenik može biti uključen u više programa, odnosno u više oblika rada unutar jednog programa (više potprograma) – npr. Isti zatvorenik može biti uključen u Tretman ovisnika o drogama individualno i PORTOs te u Trening socijalnih vještina.

Tablica 42. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana

POSEBNI PROGRAM		Tijekom 2015. godine	na 31. 12. 2015.
Tretman ovisnika o drogama	Modificirana TZ / KLO	484	134
	PORTOs	78	24
	Individualni psihosocijalni tretman	449	229
Tretman ovisnika o alkoholu	Modificirana TZ / KLA	360	159
	Osnovni program tretmana osoba s alkoholom uzrokovanim poremećajima	78	50
	Individualni psihosocijalni	186	80
Tretman seksualnih delinkvenata – PRIKIP		47	23
Tretman počinitelja nasilja	ART	25	6
	Provođenje sigurnosne mjere iz čl. 70. KZ	10	0
Tretman počinitelja kaznenih djela u prometu		138	33
Tretman osoba oboljelih od PTSP-a	Grupno	31	5
	Individualno	71	48
Trening socijalnih vještina – JUS-TSV (pilot program)		48	10
Zatvorenik kao roditelj		175	18
Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu		172	13

Na dan 31.12.2015. godine u posebne programe tretmana te edukativno-razvojne programe su bila uključena 832 zatvorenika na izdržavanju kazne zatvora, odnosno maloljetnika na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

1.8.2.1. Tretman ovisnika o drogama

Ovisnici o drogama čine specifičnu kategoriju zatvorenika. Iako je jedan dio njih primarno kriminaliziran, najveći broj ovih zatvorenika kaznena djela čini kao izravnu ili neizravnu posljedicu ovisnosti. Stoga je tretman ovisnika u zatvorskom sustavu usmjeren na prevenciju ovisničkog, a time i kriminalnog recidiva. Ovisnici se u tretman uključuju na temelju izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti ili po preporuci stručnog tima kaznionice ili zatvora nakon provedenog dijagnostičkog postupka u Centru za dijagnostiku u Zagrebu ili tijekom prijama u kaznenom tijelu. Neovisno o tome na koji način je zatvorenik uključen u tretman, pristup i dostupni elementi programa su jednaki za sve, ovisno o procijenjenim potrebama. Tretman se provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi službenika pojedine kaznionice, odnosno zatvora.

Svim zatvorenicima ovisnicima dostupne su intervencije iz područja zdravstvene zaštite, dok je posebni program, pod kojim se podrazumijeva psihosocijalni tretman, dostupan pravomoćno osuđenim zatvorenicima i maloljetnicima. U liječenju ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu primjenjuju se Smjernice za farmakoterapiju opijatskih ovisnika metadonom i Smjernice za farmakoterapiju opijatskih ovisnika buprenorfinom, dok je psihosocijalni tretman ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu usklađen sa Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu usvojenima na 5. sjednici Povjerenstva za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske održanoj 28. siječnja 2014. godine.

Tretman ovisnika o drogama u kaznenim tijelima podrazumijeva sveobuhvatan pristup koji obuhvaća sljedeće elemente:

- ✓ izobrazba iz područja ovisnosti i zlouporabe droga
- ✓ smanjivanje štetnih posljedica zlouporabe droga
 - savjetodavne aktivnosti s ciljem smanjivanja štete
 - zdravstvena skrb u svrhu poboljšanja općeg zdravstvenog stanja i tretiranja rizičnih bolesti zatvorenika – ovisnika (hepatitis B i C, HIV pozitivni)
- ✓ supstitucijska farmakoterapija za opijatske ovisnike (metadon, buprenorfin/nalokson)
 - održavanje
 - detoksifikacija
- ✓ tretman psihijatrijskih komorbiditeta (psihijatrijski tretman i farmakoterapija)
- ✓ kontrole apstinencije
- ✓ upravljanje poželjnim ponašanjem pozitivnim i negativnim potkrjepljenjem (CM)
- ✓ opći programi tretmana – uključivanje u radne i radno-okupacijske aktivnosti, organizirano provođenje slobodnog vremena i izobrazbu
- ✓ posebni program – Psihosocijalni tretman ovisnika o drogama:
 - individualni psihosocijalni tretman
 - modificirana terapijska zajednica i grupe liječenih ovisnika
 - Prevencija ovisničkog recidiva treningom i osnaživanjem (PORTOs) – strukturirani program psihosocijalnog tretmana temeljen na kognitivno-bihevioralnom pristupu i prevenciji recidiva
- ✓ priprema postpenalnog prihvata u suradnji sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti i organizacijama civilnog društva.

U provedbu posebnog programa tretmana ovisnika svrstavamo individualni psihosocijalni tretman te grupne oblike tretmana koji se odnose na modificiranu terapijsku zajednicu, odnosno klubove liječenih ovisnika te strukturirani program psihosocijalnog tretmana pod

nazivom Prevencija ovisničkog recidiva treningom i osnaživanjem – PORTOs. Prema istom zatvoreniku tijekom izdržavanja kazne zatvora moguće je primijeniti samo jedan od navedenih oblika psihosocijalnog tretmana ili kombinirati dva ili više oblika.

U području tretmana ovisnika o drogama postoji suradnja s županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti te organizacijama civilnog društva s kojima se zatvorenike povezuje tijekom izdržavanja kazne i u kojima zatvorenici nastavljaju tretman nakon otpusta. Suradnja s vanjskim suradnicima u provedbi posebnog programa tretmana ovisnika omogućava kontinuitet tretmana i nakon otpusta, a kroz ovakav pristup moguće je u tretman i savjetovanje uključiti obitelj ili drugu osobu koja će ovisniku pružati potporu u apstinenciji i promjeni stila života.

1.8.2.1.1. Individualni psihosocijalni tretman ovisnika o drogama

Individualni psihosocijalni tretman inicijalno je usmjeren na rješavanje početne ambivalentnosti pri odluci o uključivanju u tretman, na jačanje motivacijskog kapaciteta zatvorenika te na rješavanje niza emocionalnih kriza i otpora. Nadalje se radi na motiviranju zatvorenika za redukciju ili prekid uzimanja droge, a uključuje i druga područja djelovanja kao što su zapošljavanje, kriminalne aktivnosti, obiteljski i društveni odnosi te sadržaj i struktura oporavka. Individualnim tretmanom pomaže se zatvoreniku razviti strategiju nošenja s problemima u procesu uspostave i održavanja apstinencije, pri čemu se zatvoreniku nastoji pružiti podrška kroz cijelo vrijeme izvršavanja kazne, u smislu da prihvati sebe, da se prilagođava okolnostima u kojima živi, da više uvažava realnost i svoje vanjsko okruženje te da objektivnije sagledava svoje potrebe i mogućnosti. Individualni psihosocijalni tretman provode voditelj posebnog programa (tzv. Terapeut) i nadležni stručni savjetnik za tretman, s ciljem otklanjanja simptoma i problema nastalih uslijed ovisnosti ili zlouporabe, te osnaživanja osobe za životni stil inkompatibilan s drogom.

Prema većini zatvorenika ovisnika o drogama individualni psihosocijalni tretman primjenjuje se u kombinaciji s grupnim oblicima tretmana, no kod dijela zatvorenika se primjenjuje samostalno iz sljedećih razloga:

- zatvorenik odbija uključivanje u grupne oblike tretmana,
- zatvorenik ne ispunjava kriterije za uključivanje u grupne oblike tretmana,
- zatvorenik se nalazi u početnoj fazi tretmana te još nije uključen u grupne oblike tretmana,
- zbog dugotrajnosti kazne zatvora, zatvorenik nije uključen u grupne oblike tretmana tijekom cijele kazne, nego povremeno.

Tijekom 2015. godine individualni psihosocijalni tretman ovisnosti primjenjivao se prema 449 zatvorenika, od čega prema 131 zatvoreniku zbog izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, a prema 318 zatvorenika na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržavaju kaznu.

Na dan 31. prosinca 2015. godine individualni psihosocijalni tretman ovisnosti primjenjivao se prema 229 zatvorenika.

1.8.2.1.2. Modificirana terapijska zajednica ovisnika o drogama i Klubovi liječenih ovisnika

Tretman ovisnika o drogama po principima modificirane terapijske zajednice u zatvorskom sustavu Republike Hrvatske ima dugu tradiciju (početak 70-ih godina u Kaznionici u Lepoglavi). Neki od elemenata programa rada kroz terapijsku zajednicu su izobrazba, savjetovanje i podrška, struktura dnevnih aktivnosti usklađenih s programom, redovite i izvanredne kontrole apstinencije, potpisivanje terapijskog ugovora, pogodnosti vezane uz

uspješnost programa, suradnja sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti i nevladinim udrugama. Modificirana terapijska zajednica primjenjuje se u kaznionicama, dok se u zatvorima organiziraju klubovi liječenih ovisnika koje također sadrže elemente terapijske zajednice, ali zbog specifičnih uvjeta izdržavanja kazne ne mogu omogućiti strukturu dnevnih aktivnosti članova grupe koje bi bile usklađene s programom.

U tretman su osim neposrednog izvoditelja (tzv. Terapeuta) uključeni i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih programa (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni pravosudni policajci).

Tijekom 2015. godine u ovaj oblik grupnog psihosocijalnog tretmana ovisnika o alkoholu i drogama uključeno je 484 zatvorenika, od čega je zbog izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti uključeno 175 zatvorenika, a na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržavaju kaznu 309 zatvorenika.

Na kraju godine u modificiranu terapijsku zajednicu, odnosno klubove liječenih ovisnika bila su uključena 134 zatvorenika.

1.8.2.1.3. Prevencija Ovisničkog Recidiva Treningom i Osnaživanjem – PORTOs

PORTOs je strukturirani program psihosocijalnog tretmana temeljen na kognitivno-bihevioralnom pristupu, koji uključuje procjenu kriminogenih rizika i potreba te prevenciju recidiva. Program se provodi u dužoj verziji kroz 34 tjedna, odnosno u kraćoj verziji kroz 17 tjedana dinamikom od jedne radionice tjedno u trajanju od 90 minuta, u malim grupama od 6-10 zatvorenika ovisnika. Program je izrađen u suradnji Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav i Odsjeka za kriminologiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

Program obuhvaća pet faza:

1. pripremna faza
2. faza edukacije, introspekcije i poticanja promjene životnog stila
3. faza razvoja vještina i osnaživanja za promjenu
4. prevencija recidiva
5. završetak programa, feedback i evaluacija.

Program je proveden u pilot fazi tijekom 2014 godine u Kaznionici u Lepoglavi i Kaznionici i zatvoru u Požegi (Odjel za zatvorenice). Evaluacija PORTOs-a provedena je na uzorku od 20 zatvorenika i zatvorenica uključenih u pilot provedbu. S obzirom na rezultate program PORTOs ocijenjen je kao uspješan, te kao program kojim su zatvorenice i zatvorenici izuzetno zadovoljni. U 2015. godini provedena je izobrazba 21 službenika tretmana kaznionica i zatvora za provedbu ovog programa te se od 2015. godine isti provodi sa zatvorenicama u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Glini, Kaznionici i zatvoru u Požegi, Kaznionici i zatvoru u Šibeniku, Zatvoru u Rijeci i Zatvoru u Zagrebu.

Tijekom 2015. godine u PORTOs je bilo uključeno 78 zatvorenika, od čega je po osnovu izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti uključeno 27 zatvorenika, a na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržava kaznu 51 zatvorenik.

1.8.2.2. *Tretman ovisnika o alkoholu*

Tretman ovisnika o alkoholu namijenjen je onim zatvorenicima i maloljetnicima u kaznenim tijelima, kojima je alkohol utvrđen kao kriminogeni faktor te je, s obzirom na povezanost ovisnosti o alkoholu s rizikom od ponovnog činjena kaznenih djela, taj program ključni dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Stoga odbijanje sudjelovanja u tako određenom programu, povlači za sobom kao posljedicu nižu procjenu uspješnosti provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

Osim zatvorenika kojima je od strane suda izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od alkohola, u program se uključuju i oni zatvorenici za koje je u postupku dijagnostike od strane Centra za dijagnostiku u Zagrebu utvrđena ovisnost o alkoholu ili zlouporaba alkohola, ili je potrebu za tretmanom procijenio stručni tim kaznenog tijela. Tretman se provodi grupno ili individualno, ovisno o mogućnostima kaznenog tijela te dostupnosti zatvorenika za grupni rad. U pravilu se tretman provodi timski, a sastav tima ovisi o profesionalnoj strukturi odjela tretmana pojedinog kaznenog tijela. Osim neposrednog provoditelja programa (višeg stručnog savjetnika/stručnog savjetnika za tretman tzv. Terapeuta koji je u pravilu prošao edukaciju iz alkoholizma), posredno su uključeni i nadležni savjetnik za tretman, liječnik opće prakse ili psihijatar te po potrebi i drugi članovi tima tretmanske skupine (strukovni učitelji, nastavnici, službenici pravosudne policije).

U provedbu posebnog programa tretmana ovisnika o alkoholu svrstavamo individualni psihosocijalni tretman te grupne oblike tretmana koji se odnose na modificiranu terapijsku zajednicu, odnosno klubove liječenih alkoholičara te strukturirani program psihosocijalnog tretmana pod nazivom *Osnovni program tretmana zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima*. Prema istom zatvoreniku tijekom izdržavanja kazne zatvora moguće je primijeniti samo jedan od navedenih oblika psihosocijalnog tretmana ili kombinirati dva ili više oblika.

1.8.2.2.1. *Individualni psihosocijalni tretman ovisnika o alkoholu*

Ciljevi i metode individualnog psihosocijalnog tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu istovjetni su onima koji se primjenjuju prema zatvorenicima ovisnicima o drogama, a koji su detaljno opisani u poglavlju Posebni program tretmana ovisnika o drogama, pod naslovom Individualni psihosocijalni tretman ovisnika o drogama.

Tijekom 2015. godine individualni psihosocijalni tretman ovisnika o alkoholu primjenjivao se prema 186 zatvorenika, od čega prema 72 zatvorenika zbog izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu, a prema 114 zatvorenika na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržavaju kaznu.

Na dan 31. prosinca 2015. godine individualni psihosocijalni tretman ovisnosti primjenjivao se prema 80 zatvorenika.

1.8.2.2.2. *Modificirana terapijska zajednica ovisnika o alkoholu i Klubovi liječenih alkoholičara*

Tretman ovisnika o alkoholu po modelu modificirane terapijske zajednice, odnosno Klubova liječenih alkoholičara provodi se sukladno odrednicama Zagrebačke alkohološke škole, a početke ovog modela nalazimo u Kaznionici u Lepoglavi još 1965. godine. Modificirana terapijska zajednica primjenjuje se u kaznionicama, dok se u zatvorima organiziraju klubovi liječenih alkoholičara koji također sadrže elemente terapijske zajednice, ali zbog specifičnih uvjeta izdržavanja kazne ne mogu omogućiti strukturu dnevnih aktivnosti članova grupe koje bi bile usklađene s programom. Kao i kod ovisnika o drogama, elementi programa su

izobrazba, savjetovanje i podrška, struktura dnevnih aktivnosti usklađenih s programom, redovite i izvanredne kontrole apstinencije, potpisivanje terapijskog ugovora, pogodnosti vezane uz uspješnost programa, povezivanje sa savjetovalištem u zajednici.

U provođenju tretmana uz neposrednog izvoditelja (tzv. Terapeuta) sudjeluju i nadležni stručni savjetnik za tretman, liječnik, po potrebi psihijatar, a posredno i drugi članovi timova tretmanskih skupina zaduženi za provođenje općih programa (strukovni učitelji, nastavnici, odjelni službenici pravosudne policije).

Za razliku od ovisnika o drogama koje se tijekom izdržavanja kazne, a osobito prije otpusta povezuje sa županijskim službama za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti, povezivanje za vrijeme izdržavanja kazne te poslijepenalni tretman zatvorenika ovisnika o alkoholu u potpunosti se oslanja na mrežu organizacija civilnog društva – Hrvatski savez klubova liječenih alkoholičara čiji program je kompatibilan onome koji se provodi u kaznenim tijelima. S obzirom na dugogodišnju uspješnu suradnju, u siječnju 2015. godine između Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Hrvatskog saveza klubova liječenih alkoholičara potpisan je Sporazum o suradnji u provođenju psihosocijalnog tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu.

Tijekom 2015. godine u ovaj oblik grupnog psihosocijalnog tretmana ovisnika o alkoholu uključeno je 360 zatvorenika, od čega su zbog izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti uključena 163 zatvorenika, a na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržavaju kaznu 197 zatvorenika.

Na dan 31. prosinca 2015. godine u modificiranu terapijsku zajednicu ovisnika o alkoholu i/ili klubove liječenih alkoholičara bilo je uključeno 159 zatvorenika.

1.8.2.2.3. Osnovni program tretmana zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima

U rujnu 2015. godine dovršena je izrada strukturiranog priručnika za voditelje programa pod nazivom Osnovni program tretmana zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima. Program je nastao zbog velike potrebe za sveobuhvatnim strukturiranim tretmanom zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima i za edukacijom zatvorenika s ciljem prevencije alkoholizma.

Ovaj program rezultat je težnje da se zatvorenicima putem grupnog rada pruži koristan program u kojem će se, na zanimljiv način, kroz razgovor, diskusiju i razmjenu iskustava, educirati i/ili podsjetiti na štetan utjecaj prekomjernog pijenja alkohola na zdravlje i osvijestiti rizike povezane s alkoholizmom. Stoga su ciljevi ovog programa prevencija recidivizma, održavanje apstinencije, prevencija poremećaja uzrokovanih alkoholom, osvješćivanje problema, razvoj kritičnosti prema prekomjernom pijenju, podizanje razine odgovornosti za vlastito ponašanje, promjena socijalno neprilagođenog i neprihvatljivog ponašanja u ponašanje koje karakterizira kvalitetnije življenje i održavanje apstinencije, identificiranje i mijenjanje specifičnih kognitivnih i bihevioralnih obrazaca koji su doveli do prekomjernog pijenja.

U cilju razmjene iskustava tijekom izrade programa te podrške službenicima koji će provoditi novi program, u svibnju i prosincu 2015. godine održana su dva supervizijska sastanka provoditelja novog strukturiranog programa Osnovni program tretmana zatvorenika s alkoholom uzrokovanim poremećajima. Na sastanku održanom u prosincu budućim provoditeljima podijeljeni su priručnici za provođenje programa. Dio kaznenih tijela započeo

je s provedbom programa u 2015. godini prema radnim materijalima, dok se u većini kaznenih tijela početak provedbe planira početkom 2016. godine, prema priručniku.

Tijekom 2015. godine o ovaj oblik grupnog psihosocijalnog tretmana ovisnika o alkoholu uključeno je 78 zatvorenika, od čega su zbog izrečene sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti uključena 3 zatvorenika, a na prijedlog stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i kaznenog tijela u kojem izdržavaju kaznu 75 zatvorenika.

1.8.2.3. Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP

Prevencija recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja – PRIKIP je program izrađen u okviru Uprave za zatvorski sustav, koji se temelji na elementima kognitivno-bihevioralne terapije, a njime su obuhvaćeni muški punoljetni zatvorenici koji imaju teškoće s kontrolom seksualnog nagona. Trajanje programa je 10 mjeseci u skupini od 8 do 12 zatvorenika.

Svi provoditelji programa za seksualne delikvente završili su posebnu izobrazbu te im se osigurava kontinuirana supervizija. U 2015. godini održana su 4 supervizijska sastanka sa ciljem podrške i razmjene iskustava među provoditeljima, u Kaznionici u Lepoglavi, Centru za izobrazbu i u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav u Zagrebu. S obzirom na zaključke sa supervizijskih sastanaka o postojanju velike potrebe za supervizijom pojedinih voditeljskih parova tijekom provođenja programa i prezentiranjem pojedinih seksualnih počinitelja koji sudjeluju u tretmanu, dva supervizora navedenog programa, osim sudjelovanja na zajedničkim supervizijskim sastancima, odlaze povremeno u jednu od grupa počinitelja radi opservacije grupnog rada i davanja stručne podrške voditeljima prije, tijekom i nakon tretmana.

Tijekom 2015. godine Odjel za statističku analizu i evaluaciju programa tretmana nastavio je evaluirati učinkovitost PRIKIP programa na temelju ulaznih i izlaznih upitnika. Rezultati statističke analize ukazuju na visoku učinkovitost i opravdanost provođenja ovog Programa, te ukazuju na pozitivne efekte koje program ima na zatvorenike.

Tijekom 2015. godine u PRIKIP je bilo uključeno ukupno 47 zatvorenika. Program se provodio u tri kaznena tijela: u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Glini i Zatvoru u Zagrebu.

1.8.2.4. Tretman počinitelja nasilja

U dijelu tretmana nasilnih delinkvenata u zatvorskom sustavu se primjenjuje Trening kontrole agresivnog ponašanja – ART te individualni i grupni psihosocijalni tretman osoba kojime je izrečena sigurnosna mjera iz članka 70. Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15).

1.8.2.4.1. Trening kontrole agresivnog ponašanja – ART

Kako bi se službenicima zatvorskog sustava omogućila adekvatna izobrazba za rad s nasilnim zatvorenicima 2007. godine pristupilo se traženju odgovarajućeg programa tretmana koji bi se mogao prilagoditi i primijeniti u zatvorskim uvjetima. S tim je ciljem uspješno aplicirano za sredstva iz nizozemskih MATRA bilateralnih programa pomoći te je u okviru projekta Tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja u zatvorima i kaznionicama, osigurana izobrazba službenika za provedbu međunarodno priznatog programa ART (*Aggression Replacement Training*), prevedenog kao Trening kontrole agresivnog ponašanja.

ART je posebni program tretmana nasilnih delinkvenata koji je usmjeren na počinitelje kaznenih djela s elementima nasilja te na druge zatvorenike i maloljetnike koji imaju poteškoća u kontroliranju agresivnog ponašanja. U program se zatvorenici i maloljetnici uključuju po procjeni i preporuci stručnog tima Centra za dijagnostiku u Zagrebu i/ili kaznenog tijela. Cilj programa je smanjivanje vjerojatnosti počinjenja nasilničkog kaznenog djela, ali i smanjivanje vjerojatnosti manifestacije različitih oblika agresivnog ponašanja u kaznenom tijelu i nakon otpusta na slobodu. Programom su obuhvaćene tri komponente: trening socijalnih vještina, kontrola ljutnje i razvoj tzv. Moralnog rezoniranja, koje educirani provoditelji – treneri prorađuju s malim grupama zatvorenika dinamikom od dva puta tjedno kroz 10 tjedana.

Tijekom 2015. godine provedena je prva evaluacija programa ART, na uzorku od 56 zatvorenika različite životne dobi koji su u provedbi programa sudjelovali tijekom 2014. godine. Za provedbu evaluacije korišteni su upitnici tipa „papir – olovka“ kojima su ispitani različiti aspekti vezani uz agresivno ponašanje zatvorenika: motivacija za promjenu, stavovi prema intervencijama, tretmanu, grupnom radu, kritičnost prema kaznenom djelu, stavovi prema agresivnom ponašanju, socijalne vještine i kontrola ljutnje, kognitivne distorzije i lokus kontrole. Dobiveni rezultati pokazuju određene promjene u izraženosti pojedinih aspekata vezanih uz agresivno ponašanje zatvorenika u očekivanom pozitivnom smjeru. Rezultati provedene statističke obrade i analize podataka pokazuju da je nakon provedbe ART programa, kod zatvorenika uključenih u program, na razini skupine, došlo do određenih promjena u pozitivnom smjeru koje idu u prilog prevenciji i ublažavanju agresivnog ponašanja. Dobivene razlike su male, ali su indikativne za nastavak programa.

ART se u 2015. godini provodio u Kaznionici u Glini, Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Lipovici-Popovači i Odgojnom zavodu u Požegi. U program tijekom godine uključeno 19 zatvorenika i 6 maloljetnica na izdržavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, što je dvostruko manje nego u 2013. i 2014. godini.

Poteškoće koje su se s vremenom javile, a koje nepovoljno utječu na održivost provedbe ART-a odnose se na odljev dijela stručnjaka educiranih za provedbu ovog programa, uz paralelnu nemogućnost educiranja novih kadrova za njegovu provedbu, što je vezano uz izmijenjene uvjete za produživanja licenci hrvatskim stručnjacima za koje je predviđeno da educiraju nove ART trenere. Također je trajno prisutan problem nedovoljne prilagođenosti materijala za odraslu populaciju, čija prilagodba bi iziskivala značajna financijska sredstva.

1.8.2.4.2. Provođenje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana

Sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana propisana člankom 70. Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/11 i 144/12) je sigurnosna mjera čija primjena počinje od 1. siječnja 2013. godine, odnosno datumom stupanja na snagu novog Kaznenog zakona. To je sigurnosna mjera koju sud može izreći počinitelju koji je počinio kazneno djelo s obilježjem nasilja ako postoji opasnost da će počiniti isto ili slično djelo. Prema članku 4. Pravilnika o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, br. 42/13 i 142/13) sigurnosnu mjeru koja se izvršava unutar zatvorskog sustava provode stručnjaci (psiholozi, psihijatri, soc. Pedagozi, soc. Radnici ili pedagozi) posebno osposobljeni za rad s počiniteljima prema Standardima za provedbu sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana koji su sastavni dio gore citiranog Pravilnika.

Zatvorski službenici koji imaju završenu edukaciju Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji (Centar za dijagnostiku u Zagrebu, Zatvor u Zagrebu, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Lepoglavi i Zatvor u Zadru) u 2015. godini proveli su tretman s 10 počinitelja

nasilja kojima je izrečena sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana. Važno je napomenuti da je, kod dva zatvorenika i jedne zatvorenice kojima je sud izrekao navedenu mjeru, stručna procjena pokazala da ne zadovoljavaju kriterije za uključenje u grupni psihosocijalni tretman o čemu je obaviješten sud koji je mjeru izrekao. S tim zatvorenicima radilo se individualno ili ih se uključilo u neki drugi, njima prihvatljiviji oblik tretmana.

S obzirom da je u zatvorskom sustavu sve više počinitelja s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja koji su dobili mjeru ne zbog obiteljskog nasilja nego drugih oblika nasilja, javila se potreba izrade posebnog programa tretmana za takve počinitelje. Tako je krajem 2015. godine započela izrada sveobuhvatnog i strukturiranog programa tretmana pod nazivom Tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja (NAS) kroz provedbu pilot projekta u Zatvoru u Zagrebu i Kaznionici u Lepoglavi u suradnji i koordinaciji sa Središnjim uredom Uprave za zatvorski sustav.

Po završetku navedenog pilot projekta, kroz koji će se izraditi i evaluirati tretman, planira se provesti izobrazba zatvorskih službenika za provođenje tog programa sa zatvorenicima, kojim će se, između ostaloga, izvršavati sigurnosna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana.

Do tada će se, kao i do sada, obvezna mjera provoditi upućivanjem zatvorenika u ona kaznena tijela u kojima mjeru provode službenici koji su educirani za rad s počiniteljima nasilja.

1.8.2.5. Posebni program tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu

Za punoljetne zatvorenike osuđene za kaznena djela iz prometa, od kojih većina ima izrečenu sigurnosnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom, provodi se tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela u prometu. To je posebni program tretmana koji se provodi u samo dvije kaznionice: u Kaznionici u Lipovici – Popovači i u Kaznionici u Valturi, gdje se u pravilu upućuju zatvorenici osuđeni za kaznena djela iz prometa. Osobe osuđene na kaznu zatvora zbog počinjenog kaznenog djela iz prometa najčešće nisu visoko kriminalizirane niti visoko sigurnosno rizične te kaznu zatvora najčešće mogu izdržavati u poluotvorenim i otvorenim uvjetima.

Program obuhvaća četiri osnovna područja:

- a) poznavanje prometnih propisa,
- b) uzročnost i pojavnici oblici prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na alkoholiziranost i promet),
- c) posljedice prometnih nesreća (s posebnim dijelom koji se odnosi na ozljede u prometu i prvu pomoć),
- d) prometna psihologija i kultura.

Provodi se u zatvorenim skupinama od po 12 – 15 zatvorenika u trajanju od 7 mjeseci te kontinuirano u otvorenim skupinama za one zatvorenike koji su prošli osnovni dio programa, ali su zainteresirani za dodatne sadržaje iz prometa sve do otpusta iz kaznionice. Također se, prema potrebi, pruža i individualna podrška zatvorenicima sa PTSP-om koji je posljedica prometne nesreće.

U provedbi ovog posebnog programa koriste se metode i tehnike grupnog i individualnog rada, te integralna prometna metoda (IPM). Ova metoda proizašla je iz dugogodišnjeg rada i iskustva u radu s počiniteljima kaznenih djela iz prometa, a s obzirom na uočenu potrebu cjelovitog pristupa tretmanu zatvorenika s kaznenim djelom iz prometa, odnosno zajedničko djelovanje i interakciju počinitelja, oštećenih i stručnjaka. Tako se u provedbi ovog programa ostvaruje suradnja s vanjskim partnerima: Hrvatskim autoklubom (HAK), Fakultetom

prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskim psihološkim društvom – Sekcijom za prometnu psihologiju, Udrugom obitelji osoba stradalih u prometu te s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Dio ovog programa su i dvije vrste radionica koje se provode u suradnji s Udrugom obitelji stradalih u prometu:

- radionice u kaznionici u kojima sudjeluju članovi obitelji stradalih u prometu i zatvorenici počinitelji kaznenih djela u prometu,
- radionice s maturantima u srednjim školama, na kojima sudjeluju članovi obitelji stradalih u prometu i zatvorenici počinitelji kaznenog djela u prometu.

U 2015. godini u tretman zatvorenika počinitelja kaznenih djela u prometu u obje kaznionice bilo je uključeno 138 zatvorenika.

1.8.2.6. Posebni program tretmana zatvorenika oboljelih od PTSP-a

Ovaj program namijenjen je zatvorenicima hrvatskim braniteljima s izraženim simptomima posttraumatskog stresnog poremećaja, koji bez obzira na protok vremena od Domovinskog rata, u kaznenim tijelima i dalje predstavljaju značajnu brojčanu skupinu, iako njihov broj iz godine u godinu opada. Uzimajući u obzir simptome koje ovaj poremećaj nosi sa sobom, javljaju se tegobe koje nepovoljno djeluju na kvalitetu života samih oboljelih osoba, a koje istovremeno na određeni način mogu dovesti do rizičnih ponašanja tijekom izdržavanja kazne.

Program se temelji prije svega na stručnoj podršci službenika tretmana s ciljem što lakše prilagodbe na uvjete izdržavanja kazne te savjetovanja i asistencije oko rješavanja problema vezanih uz ostvarivanje prava s osnove statusa hrvatskog branitelja, a provodi se grupno ili individualno. Uključivanje u grupnu provedbu programa je dobrovoljno, što znači da se zatvoreniku za kojeg se tijekom dijagnostičke obrade utvrdi da ispunjava osnovne kriterije (hrvatski branitelj, dijagnoza PTSP-a) preporuči uključivanje u program, a on sam odlučuje hoće li se uključiti.

Tijekom 2015. godine posebni program tretmana osoba oboljelih od PTSP-a provodio se u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici i zatvoru u Požegi (Odjel tretmana zatvorenika), Kaznionici u Turopolju, Kaznionici u Lipovici-Popovači, Zatvorskoj bolnici u Zagrebu te Zatvoru u Puli-Pola i Zatvoru u Rijeci, a ukupno su bila uključena 102 zatvorenika, od čega se sa 71 zatvorenikom radilo individualno, a s 31 zatvorenikom grupno.

1.8.2.7. Trening socijalnih vještina

Redovitom procjenom ponašanja i provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, uočeno je da su kod zatvorenika česti deficiti socijalnih vještina, koje nije moguće obuhvatiti postojećim programima koji se bave određenim kriminogenim potrebama.

Stoga je u suradnji Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Odsjeka za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu tijekom 2014. godine izrađen program pod nazivom Jačanje unutarnje snage – Trening socijalnih vještina (JUS-TSV), namijenjen svim zatvorenicima kod kojih su uočeni deficiti pojedinih socijalnih vještina, neovisno o tome jesu li ovi deficiti povezani s činjenjem kaznenih djela, ili samo nepovoljno utječu na zatvorenikove odnose s drugim ljudima i snalaženje u različitim socijalnim situacijama. U ovom smislu, JUS-TSV može se smatrati posebnim programom tretmana, ali i edukativno-razvojnim programom.

Trenirajući socijalne vještine zatvorenika, kod njih se razvija, poboljšava i/ili ojačava: samopoštovanje, samokontrola, poštovanje prava drugih i razvijanje osjećaja odgovornosti za vlastite postupke, sposobnost donošenja odluka, mirno rješavanje problema i sukoba, kreativnost i kritičko mišljenje, komunikacija i interpersonalne vještine, samosvijest i empatija, sposobnost prepoznavanja i izražavanja emocija i odgovarajuće reagiranje u stresnim situacijama. Stoga ovakav trening utječe na poboljšavanje discipline unutar zatvorskog sustava te olakšavanje tijeka kazne, ali i doprinosi postizanju svrhe izvršavanja kazne zatvora, odnosno pripremi zatvorenika za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima.

JUS-TSV se sastoji od 16 radionica podijeljenih u tri bloka. Prvi blok je usmjeren na temeljne komunikacijske vještine (samo-predstavljanje, aktivno slušanje, Ja-poruke, davanje i primanje povratne informacije, započinjanje, održavanje i zaključivanje razgovora), drugi blok je usmjeren na tzv. Socijalno-emocionalne vještine (prepoznavanje i prikladno izražavanje osjećaja, empatija, nošenje s teškim osjećajima, kontrola ljutnje, nošenje sa stresom), dok treći blok pokriva vještine asertivnosti i rješavanja problema (argumentiranje i izražavanje neslaganja, pregovaranje, rješavanje problema, donošenje odluka, suradnja).

Tijekom 2015. godine program je proveden u pilot fazi sa zatvorenicama u Kaznionici u Lepoglavi, Kaznionici u Lipovici-Popovači i Zatvoru u Osijeku, sa zatvorenicama u Kaznionici i zatvoru u Požegi te s maloljetnicima u Odgojnom zavodu u Turopolju, na uzorku od ukupno 48 polaznika.

Na kraju 2015. godine u tijeku je evaluacija provedenog i završna modifikacija priručnika za provedbu programa te se početkom 2016. godine planira izobrazba službenika kaznenih tijela za provedbu programa.

1.8.2.8. Zatvorenik kao roditelj

Program „Zatvorenik kao roditelj“ nastao je kao rezultat potrebe za daljnjim provođenjem programa za podizanje roditeljskih kompetencija koji se ranijih godina provodio u suradnji s Obiteljskim centrima, a za čijom daljnjom provedbom su interes iskazali kako sami zatvorenici, tako i službenici kaznenih tijela.

Sukladno navedenom, 2013. godine izrađen je program pod nazivom „Zatvorenik kao roditelj“ te je za isti napisan priručnik. Tijekom 2014. godine održana je izobrazba 23 službenika koji provode program u kaznenim tijelima.

Ovaj program nastao je kao rezultat težnje da se zatvorenicama putem grupnog rada pruži stjecanje odgovarajućih roditeljskih kompetencija, a polazi od činjenice da su roditeljsko ponašanje i kompetencije velikim dijelom naučena ponašanja te da ih je moguće učenjem poboljšavati. Cilj mu je da se zatvorenike koji su roditelji potakne na aktivno, pozitivno i odgovorno roditeljstvo, ono koje je u najboljem interesu djeteta kao i da im se tijekom izdržavanja kazne i odvojenosti od djece pruži potrebna pomoć i podrška.

Kada se provodi u cilju podizanja razine roditeljskih kompetencija, ovaj program pripada u grupu edukativno – razvojnih programa, no kada se u program uključuju zatvorenici koji izdržavaju kaznu zatvora zbog kaznenog djela počinjenog na štetu obitelji, tada program ima sve karakteristike posebnog programa jer je usmjeren na tretiranje kriminogenih faktora kod zatvorenika ili zatvorenica. Ovdje je važno napomenuti da se zatvorenici, počinitelji kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, ne uključuju u program zbog mogućnosti da ne ostvari svoju svrhu već bude kontraproduktivan.

Evaluacija programa provedena je nakon održanog prvog ciklusa radionica, kada je analiza podataka prikupljenih prije i nakon završetka programa pokazala da je program vrlo uspješan i koristan za razvoj roditeljskih kompetencija zatvorenika. Zatvorenici su na početku imali visoka očekivanja od sadržaja i provoditelja programa „Zatvorenik kao roditelj“, a dobiveni podaci pokazuju da je njihovo zadovoljstvo nadmašilo njihova očekivanja.

Tijekom 2015. godine u 10 kaznenih tijela održana su dva ciklusa programa od kojih se svaki sastojao od 14 radionica koje su trajale u prosjeku po 60 minuta. Tijekom 2015. godine, ukupno je 175 zatvorenika bilo uključeno u program.

U 2015. godini radi davanja podrške i uputa održana su tri supervizijska sastanka voditelja programa. Voditelji programa su podnosili izvješća o radu grupe, iskustva, prijedloge koje smatraju bitnim za daljnje provođenje programa.

1.8.2.9. Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu

Na temelju znanja i iskustva stečenog kroz neposredni rad sa zatvorenicima tijekom provođenja već opisanog tretmana zatvorenika počinitelja kaznenih djela u prometu, nastala je ideja uvođenja šireg preventivnog prometnog programa koji bi bio namijenjen svim zatvorenicima, bez obzira na vrstu kaznenog djela zbog kojeg se nalaze na izdržavanju kazne zatvora. Tako je početkom 2015. godine završena izrada strukturiranog Priručnika za provoditelje programa te su u ožujku 2015. godine održana dva ciklusa trodnevne edukacije za službenike odjela tretmana i odjela osiguranja pod nazivom preventivni prometni program „Vozač – čimbenik sigurnosti u prometu“ u Centru za izobrazbu u Zagrebu i u Kaznionici u Lipovici – Popovači. Edukaciju je završio 31 zatvorski službenik odjela tretmana i odjela osiguranja koji će u 15 različitih kaznenih tijela provoditi ovaj preventivni program kroz grupni rad sa zatvorenicima. Kroz radionice i praktični rad zatvorenici dobiju uvid u uzroke i posljedice prometnih nesreća, prisjećaju se prometnih i sigurnosnih propisa, razgovaraju o prometnoj kulturi, svrsi sigurnosnih i zaštitnih mjera i drugim važnim propisima a sve s ciljem razvoja kritičnosti i odgovornosti za svoje ponašanje u prometu te prevencije prometnih nesreća, posebno onih teških sa smrtnim posljedicama.

U cilju podrške i razmjene iskustava među provoditeljima navedenog programa za zatvorenike, redovito se održavaju supervizijski sastanci.

Tijekom 2015. godine, u program su bila uključena 172 zatvorenika.

1.9. Suradnja s organizacijama civilnog društva i institucijama

U svrhu podizanja kvalitete provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, provedbe posebnih programa tretmana u zatvorima, kaznionicama i odgojnim zavodima te organizacije poslijepenalnog prihvata zatvorenika i maloljetnika, zatvorski sustav surađuje s tridesetak različitih organizacija civilnog društva, čiji programi i aktivnosti pokrivaju različita područja rada:

- promjena nasilničkih obrazaca ponašanja, povećanje životnih vještina zatvorenika i maloljetnika: Organizacija mladih „Status M“, „Igra“
- kreativni razvoj, razvoj znanja i vještina: „Skribonauti“, „Deša“, „MI“
- rad s ovisnicima o drogama i alkoholu, sudjelovanje u rehabilitaciji zatvorenika ovisnika te poslijepenalni prihvati i tretman ovisnika: „Dom za ovisnike Zajednica Susret“, „Terra“, „Stijena“, „Ne-ovisnost“, „Zajednica Papa Ivan XXIII“, „Institut“, „Hrvatski savez klubova liječenih alkoholičara“, „Udruga za kreativni socijalni rad“

- povećanje mogućnosti zaposlenja, socijalne uključenosti: „Pet plus“, „Roditelji u akciji – Roda“ (u daljnjem tekstu: udruga „Roda“)
- unaprjeđenje kvalitete života zatvorenika i njihovih obitelji, a posebno djece: udruga „Roda“
- psihosocijalna podrška, duhovna obnova te osobni rast i razvoj: „Knjiga nad knjigama“, „Krišna“, Udruga za opće dobro „Svjetlost“, „Udruga vojske bezgrješne“, „Centar za hagioterapiju Šibenik“, Udruga „Za bolji svijet“, „Centar za hagioterapiju Split“, „Hagioterapijski centar Rijeka“, Ekumenska zajednica „Taize“
- psihosocijalna podrška i pomoć u ostvarivanju prava posebnih kategorija zatvorenika: Udruga „Hrvatski branitelji“
- prevencija infektivnih bolesti: „HEPATOS Rijeka“, „HULOH Hepatos“.

Posebno izdvajamo suradnju s „Domom za ovisnike Zajednica Susret“, s kojom je 2009. godine sklopljen Sporazum o suradnji na projektu psihosocijalne rehabilitacije zatvorenika-ovisnika tijekom uvjetnog otpusta te suradnju s Hrvatskim savezom klubova liječenih alkoholičara, s kojim je u siječnju 2015. godine sklopljen Sporazum o suradnji u provođenju psihosocijalnog tretmana zatvorenika ovisnika o alkoholu.

Također je važno istaknuti suradnju u području tretmana i poslijepenalnog prihvata maloljetnika i mlađih zatvorenika. U ovom području ističe se suradnja s "Udrugom za kreativni socijalni rad" te udrugama "Status-M" i „Igra“. "Udruga za kreativni socijalni rad" s maloljetnicima u Odgojnom zavodu u Turopolju provodi program kružnih treninga visokog intenziteta, u suradnji s Kineziološkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu te program rehabilitacije i resocijalizacije putem kreativnih radionica. Udruga "Status M" radi s mladom populacijom očeva i potencijalnih očeva, koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora (Kaznionica u Glini), maloljetničkog zatvora (Kaznionica i zatvor u Požegi) ili im je u tijeku sudska odgojna mjera upućivanja u odgojni zavod (Odgojni zavod u Turopolju). Navedena kaznena tijela ovom suradnjom dobila su edukaciju za pilot projekt „Briga očeva“, s obzirom na znanstveno potvrđenu činjenicu da se razvijanjem brige očeva doprinosi prekidanju transgeneracijskog lanca nasilja te ostvarivanju višestruke zdravstveno-socijalne dobiti. S udrugom "Igra" odrađene su pripreme aktivnosti u okviru projekta „Stanko“, kojim je posebice stavljen naglasak na intenzivniju podršku u poslijepenalnom razdoblju maloljetnicima i mlađim zatvorenicima.

Vrijedno je istaknuti nastavak suradnje zatvorskog sustava s predstavnicima udruga „Roda“ u provođenju projekata „*MA#ME*“ i „*Rešetke nisu prepreke*“. Projekt, „*MA#ME*“ čiji cilj je osnaživanje zatvorenica za roditeljsku ulogu i uključivanje na tržište rada, provodi se od 2014. godine u partnerstvu s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje - Područnim uredom u Požegi i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva *Delfin* iz Pakraca te u suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu. Projektne aktivnosti provodile su se u Kaznionici i zatvoru u Požegi, a obuhvaćale su radionice sa zatvorenicama i službenicima, od kojih je one koje se odnose na osnaživanje službenika za podršku zatvorenicama i zatvorenicima u održavanju kvalitetnog kontakta s njihovom djecom provodila i udruga *Dječja posla*, koja je izradila i priručnik za službenike zatvorskog sustava. U okviru projekta objavljena je knjiga autorice Marine Borovac „*Roditeljstvo iza rešetaka – priče bivših zatvorenica*“. Jedna od aktivnosti projekta „*MA#ME*“ je Čitalački program, u kojem su zatvorenice snimale čitanje priča vlastitoj djeci te DVD sa snimkom svog glasa u dopadljivo ilustriranom omotu, zajedno s knjigom iz koje su čitale priču i osobnom porukom, slale djeci poštom. U planu je uvođenje Čitalačkog programa i u druga kaznena tijela. Iz sredstava projekta „*MA#ME*“ su se sufinancirala putovanja maloljetne djece u posjet zatvorenicama.

U Kaznionici i zatvoru u Požegi, udruga „Roda“ je, u suradnji sa Studijem dizajna pri Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu, provodila projekt društvene inovacije „*Rešetke nisu prepreka*“, u kojem su zatvorenice, zajedno s mentoricama i studenticama Studija dizajna, kreirale osam prototipa atraktivnih proizvoda namijenjenih roditeljima i djeci, čijom proizvodnjom se u budućnosti mogu ostvariti sredstva za sufinanciranje troška putovanja djece u posjet roditeljima koju se nalaze na izdržavanju kazne zatvora.

Suradnja s udrugom *Skribonauti* se, nakon ranijeg projekta „*Pisce u zatvor*“, koji je bio namijenjen promociji čitanja, književnosti i hrvatskih autora i autorica u zatvorima diljem Republike Hrvatske, nastavila i tijekom 2015. godine, pridonoseći razvoju vještina i samopouzdanja zatvorenika i kvalitetnom provođenju slobodnog vremena. U sklopu projekta „*Izvana/iznutra*“, *Skribonauti* su održali sljedeći ciklus radionica i kulturno umjetničkih događanja u zatvorima i kaznionicama: radionica kreativnog pisanja u Zatvoru u Splitu, radionica animiranog filma u Zatvoru u Zagrebu, kazališna radionica u Kaznionici u Lipovici-Popovači te predstavljanje radova zatvorenika i zatvorenica nastalih u posljednje tri godine na sličnim događanjima te predstavljanje umjetničkog rada mentora na radionicama u Kaznionici u Lipovici-Popovači i Kaznionici i zatvoru u Požegi. Krajem godine održana je i tribina pod nazivom „*Mogućnosti i potencijali umjetničkog rada u zatvorskom sustavu*“ s ciljem promišljanja o mogućnostima buduće suradnje te propitivanja potencijala koji ta suradnja ima za zatvorenike u procesu izdržavanja kazne, ali i nakon izlaska iz zatvora.

Daljnjim razvijanjem i osmišljavanjem programa i aktivnosti za zatvorenike te širenjem mreže suradnje s institucijama i organizacijama civilnog društva, podižu se standardi kvalitete rada sa zatvorenicima i maloljetnicima te se doprinosi postizanju svrhe izvršavanja kazne zatvora. Sukladno navedenom, 2014. godine iz Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa krenula je inicijativa da se zatvorski sustav poveže i ostvari suradnju s Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, u namjeri da se iznađu rješenja i mogućnosti za učešćem zatvorskog sustava u raspisivanju natječaja i podjeli lutrijskih sredstava za projekte udruga koje imaju za ciljnu skupinu zatvorenike i maloljetnike koji izdržavaju kaznenopravne sankcije i mjere. Realizacijom ove ideje omogućila bi se bolja i ravnomjernija pokrivenost programima i aktivnostima pojedinih područja rada sa zatvorenicima, sukladno procijenjenim realnim potrebama. U suradnji s Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, Ministarstvo pravosuđa je dostavilo Ministarstvu financija obrazloženi prijedlog za dodjelu dijela lutrijskih sredstava za projekte udruga, pri čemu su prioritetnima označena sljedeća područja:

1. realizacija posebnih programa tretmana prema modelu koji se provodi u zatvorskom sustavu, u kaznenim tijelima koje za isto nemaju vlastitih kadrovskih kapaciteta.
2. realizacija sportsko-rekreativnih aktivnosti za zatvorenike.
3. realizacija kulturno-umjetničkih i kreativnih aktivnosti za zatvorenike.
4. unaprjeđenje područja odgojno-obrazovnih aktivnosti i stjecanja osnovnih životnih vještina.
5. organizacija poslijepenalnog prihvata mladih osoba te starijih i bolesnih osoba – za sve osobe u statusu beskućnika, koje se nemaju kamo i kome vratiti po izlasku iz kaznenog tijela.
6. aktivnosti malog poduzetništva i zadruga koje bi osiguravale izobrazbu u zanatu i samozapošljavanje – za sve osuđene osobe bez zanimanja i zaposlenja.
7. aktivnosti psihosocijalne pomoći stručnom osoblju.
8. aktivnosti podržavanja kontakata djece s roditeljima zatvorenicima.

Od državnih institucija, u području unaprjeđivanja programa za zatvorenike te unaprjeđivanja zdravstvene zaštite, Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa tijekom 2015. godine

nastavila je uspješno surađivati s Uredom za suzbijanje zlouporaba droga Vlade Republike Hrvatske, Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, Referentnim centrom Ministarstva zdravlja za ovisnosti, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo te Ministarstvom zdravstva. U okviru programa tretmana počinitelja kaznenih djela u prometu nastavljena je ranije uspostavljena suradnja s Hrvatskim autoklubom te s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

Također se nastavila ostvarivati i proširivati suradnja sa znanstvenim institucijama. Suradnja je utemeljena na sporazumima o suradnji, s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom od 2007. godine, s Filozofskim fakultetom, Odsjekom za psihologiju od 2013. godine, te je 2014. ovoj suradnji pridružen i Odsjek za psihologiju Hrvatskih studija. Ovakav oblik suradnje uključuje obveze zatvorskog sustava prema studentskoj praksi i vježbama, održavanje povremenih radionica i predavanja kao i suradnju u zajedničkim stručnim programima i znanstveno-istraživačkim projektima.

Nakon što je u 2014. godini u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom izrađen posebni programa tretmana ovisnika o drogama pod nazivom „*Prevenција ovisničkog recidiva treningom i osnaživanjem*“ (PORTOs), tijekom 2015. godine nastavljena je suradnja kroz edukaciju službenika, superviziju i pružanje stručne podrške tijekom provedbe programa.

Također u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom, tijekom 2015. godine izrađen je posebni program tretmana zatvorenika pod nazivom „*Jačanje Unutarnje snage – Trening socijalnih vještina*“ (JUS-TSV).

1.10. Suradnja s lokalnom zajednicom

U svrhu osposobljavanja zatvorenika i maloljetnika za život na slobodi i unaprjeđenja rada ostvaruje se suradnja kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda s lokalnom i regionalnom zajednicom na čijem području se nalazi njihovo sjedište. Ova suradnja odnosi se prvenstveno na organizaciju rada zatvorenika i maloljetnika i poboljšanje standarda izvršavanja kazne zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod.

Tijekom 2015. godine nastavila se dosadašnja uglavnom dobro razvijena suradnja s predstavnicima lokalne i regionalne uprave i samouprave. Iako mnoga kaznena tijela gotovo na dnevnoj razini komuniciraju s lokalnom zajednicom i institucijama, službeno se bilježe jedino posjete kaznenom tijelu.

Kao osobito intenzivnu ovdje ističemo suradnju Kaznionice u Valturi, koja je tijekom 2015. godine realizirala kapitalnu investiciju - izgradnju sustava navodnjavanja, dok se o drugoj, izgradnji bio-plinskog postrojenja, u suradnji s lokalnom zajednicom još uvijek dogovara.

Kada govorimo o suradnji s lokalnom zajednicom, treba istaknuti da su kaznena tijela primarno usmjerena na lokalne zajednice i njihove institucije iz razloga vezanih uz različite organizacijske aktivnosti i funkcioniranje samog kaznenog tijela, no svakako se ovom suradnjom također doprinosi promjeni percepcije društva o zatvorenicima i maloljetnicima, kako bi oni imali bolju priliku za reintegraciju u društvo po izlasku. Ista uključuje uz općinska tijela, policijske postaje, zdravstvene ustanove, sve centre za socijalnu skrb te razne kulturne i obrazovne institucije.

Ponovo je vrijedno istaknuti zalaganje djelatnika Kaznionice u Lepoglavi da svoju, sada već tradicionalnu, nazočnost u lokalnoj zajednici i rad sa zatvorenicima približe građanstvu tijekom događanja pod nazivom „Dani čipke“ i „Dani Lepoglave“. Isto je osmišljeno na

način da se na štandovima izlažu radovi zatvorenika nastali tijekom kreativnih radionica i aktivnosti u slobodno vrijeme, kao i osiguravanjem gastronomske ponude za javnost.

Kaznionica i zatvor u Požegi pak tradicionalno sudjeluje na jesenskom Obrtničkom sajmu izlažući na svom štandu ručne radove zatvorenika i razne predmete izrađene od gline. Ovo su zasigurno neki od dobrih primjera suživota kaznenog tijela i lokalne zajednice koji doprinose rušenju predrasuda i boljem prihvaćanju kako institucije, tako i samih zatvorenika. Zatvorenici pak imaju priliku razvijati osjećaj samopouzdanja i umanjiti osjećaj socijalne isključenosti.

Neke su se kaznionice otvorile lokalnoj sredini kroz sportske turnire ili glazbene koncerte, poput Kaznionice u Glini i Kaznionice u Lipovici-Popovači, gdje postižu zamijećene uspjehe.

Otvaranjem zatvorskog sustava međuresornoj, međusektorskoj i međunarodnoj suradnji, te osmišljavanjem raznih aktivnosti i manifestacija, stvaraju se preduvjeti za prihvaćenost sustava u lokalnim zajednicama, čime zasigurno doprinosimo svrsi koju je zacrtao zakonodavac te najboljoj penološkoj praksi.

1.11. Pogodnosti zatvorenika

Pogodnosti predstavljaju skup poticajnih mjera usmjerenih na smanjivanje negativnih učinaka zatvaranja i poticanje u ostvarivanju programa izvršavanja radi ostvarivanja svrhe izvršavanja kazne zatvora.

One se sastoje od ublažavanja uvjeta unutar kaznionice, odnosno zatvora te češćih dodira s vanjskim svijetom. Pogodnosti razvrstavanja na odjel s blažim uvjetima unutar kaznionice i zatvora mogu se koristiti samo u kaznionicama i zatvorima u kojima su takvi odjeli ustrojani.

Tablica 43. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2015.godine

VRSTE POGODNOSTI		broj zatvorenika koji su koristili pogodnosti	broj iskorištenih pogodnosti	broj zlouporaba pogodnosti
Pogodnosti izvan kaznenog tijela	izlazak s posjetom	1398	4799	6
	izlazak bez posjete	65	84	2
	izlazak u mjesto prebivališta, boravišta	1612	7992	40
	terapijski izlazak	36	154	0
	izvanredni izlazak	233	299	1
	godišnji odmor izvan kaznenog tijela	402	684	3
	izlazak s odgajateljem	44	63	2
	prigodni skupni izlazak	31	18	0
	nagradni dopust	15	16	0
Pogodnosti u kaznenom tijelu	produžena posjeta	501	815	0
	slobodna posjeta (bez nadzora)	823	3754	0
	posebne nagrade	294	341	0
	telefoniranje bez nadzora	868	182054	0

Tijekom 2015. godine upravitelji su odobrili 476 pogodnosti rasporeda zatvorenika u odjel s blažim uvjetima izdržavanja kazne iste kaznionice, odnosno zatvora.

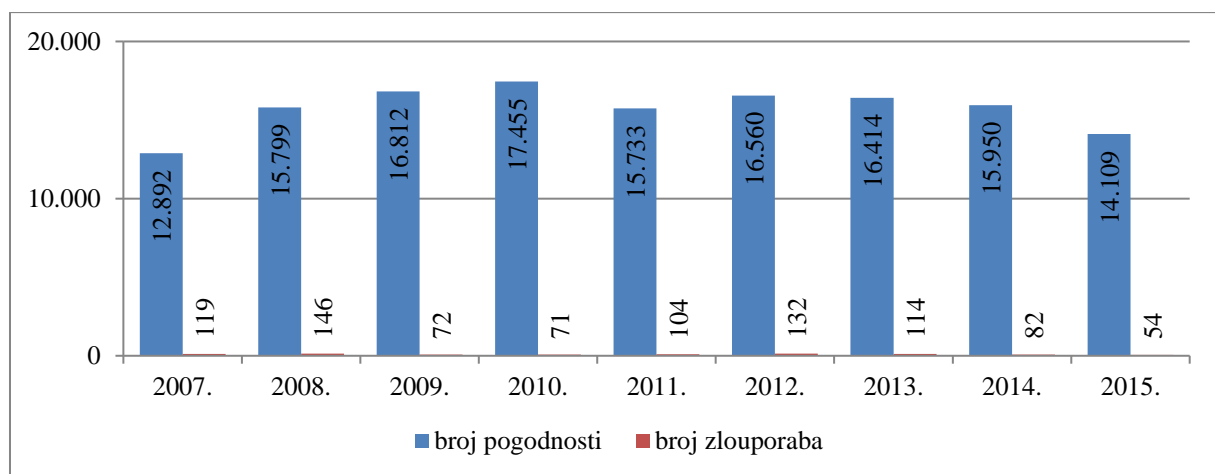
O odobravanju pogodnosti odluku donosi upravitelj na temelju procjene uspješnosti u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne vodeći se načelom individualizacije.

Broj odobrenih pogodnosti izvan kaznenog tijela u 2015. godini je 14109, odnosno, smanjen je u odnosu na 2014. godinu, kada je iznosio 15950, a zlorporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela se smanjila s 82 zlorporabe u 2014. godini na 54 u 2015. godini.

Ukoliko na ovom mjestu ponovimo da je na izdržavanju kazne u 2015. godini bilo 12,95% manje zatvorenika nego u 2014. godini, možemo zaključiti da je tijekom 2015. godine veći postotak zatvorenika koristio pogodnosti izvan kaznionice i zatvora.

Zlorporabe pogodnosti izvan kaznenog tijela uglavnom su predstavljale kašnjenje s odobrene pogodnosti te povrata u kaznionicu pod utjecajem alkohola.

Slika 25. Zlorporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela

1.12. Premještaj zatvorenika

Temeljem članka 151. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, o premještaju na izdržavanje kazne u drugu kaznionicu ili zatvor odlučuje Središnji ured Uprave za zatvorski sustav na prijedlog upravitelja kaznionice ili zatvora gdje zatvorenik izdržava kaznu.

Upravitelj može predložiti premještaj zatvorenika radi ostvarivanja programa izvršavanja ili kad je to nužno zbog organizacije izvršavanja kazne i sigurnosti.

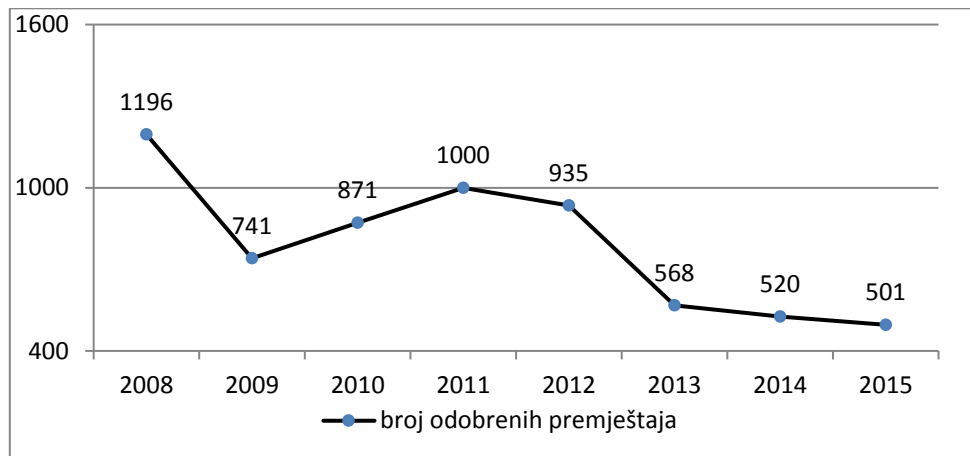
Temeljni kriteriji za premještaj zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja rezultati su provedbe programa izvršavanja kazne, sigurnosna procjena, procjena vjerojatnosti zlorporabe blažih uvjeta izdržavanja kazne, odnosno sigurnost zajednice.

Upravitelj kaznionice ili zatvora obvezno razmatra mogućnost premještaja u odjel ili kaznionicu, odnosno zatvor s blažim uvjetima nakon izdržane polovice kazne, a nakon toga svakih šest mjeseci.

Tijekom 2015. godine zaprimljeno je 576 prijedloga upravitelja za premještaj zatvorenika. Povjerenstvo za premještaje Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav pozitivno je riješilo 501 prijedlog, a odbilo je 75 prijedloga.

Očekivano, najveći broj zatvorenika premješten je u zatvorene uvjete (iz drugih zatvorenih, poluotvorenih ili otvorenih uvjeta), a 81 zatvorenik premješten je u poluotvorene i otvorene uvjete.

Slika 26. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2015. godini

Broj prijedloga za premještaj smanjen je 15,29% u odnosu na 2014. godinu, kada je zaprimljeno 680 predmeta. Primjenom Okvirnih mjera za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora dobilo se na ujednačenosti postupanja temeljem transparentnih kriterija.

Smanjenje broja zatvorenika velikim je dijelom utjecalo na opće stanje sigurnosti, a posljedično i na smanjenje broja prijedloga za premještajem zatvorenika iz organizacijskih i sigurnosnih razloga.

U manjem broju slučajeva premještani su i zatvorenici u istražnom zatvoru, uz suglasnost nadležnog suda, a u svrhu smanjenja prenapučenosti i smještaja istražnih zatvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i praksi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, koji za zatvorenika neće biti ponižavajući kao i omogućavanje nesmetanog kretanja osoba s invaliditetom.

1.13. Transfer zatvorenika

Republika Hrvatska je ratificirala Konvenciju o transferu osuđenih osoba Vijeća Europe i Dodatni protokol uz navedenu Konvenciju. U skladu s navedenim međunarodnim ugovorima, Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima (Narodne novine, br. 178/04) i Zakonom o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (Narodne novine, br. 91/10, 81/13, 124/13 i 26/15) Republika Hrvatska preuzima izvršavanje kazne zatvora izrečene u drugoj državi državljanima Republike Hrvatske. Isto tako stranim državljanima osuđenim za kaznena djela u Republici Hrvatskoj omogućava se premještaj u strane države. Tijekom 2015. godine 8 (osam) osuđenih zatvorenika premješteno (transferirano) je na daljnje izdržavanje kazne zatvora iz drugih država u Republiku Hrvatsku, dok je 1 (jedan) osuđeni zatvorenik premješten iz Republike Hrvatske na daljnje izdržavanje kazne zatvora u drugu državu.

Tablica 44. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2015. godine

Transfer zatvorenika iz Republike Hrvatske u druge države:		Transfer zatvorenika u Republiku Hrvatsku iz drugih država:	
Republiku Sloveniju	1	Savezne Republike Njemačke	1
		Slovačke Republike	3
		Republike Austrije	2
		Kraljevine Danske	1
		Francuske Republike	1

1.14. Uvjetni otpust zatvorenika

Novi Kazneni zakon (KZ/11), koji je na snagu stupio 01. 01. 2013. godine, uveo je veliku novost u pogledu nadležnosti za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, pa o uvjetnom otpustu zatvorenika sad odlučuje sud, nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora.

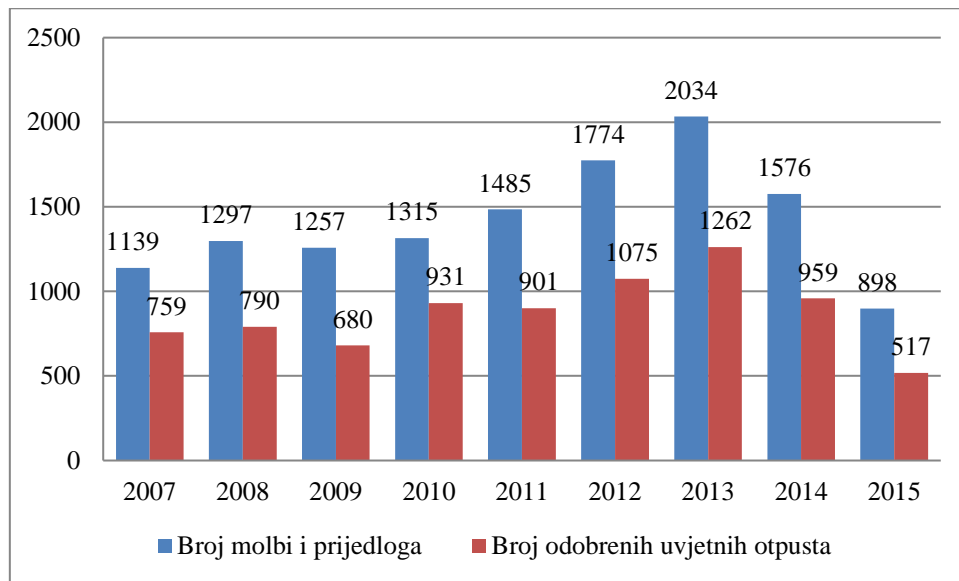
Međutim, u međuvremenu, prije stupanja na snagu, novelom iz 2012. godine, Kazneni zakon je propisao iznimku i do daljnjega omogućio pravni dualizam u pogledu nadležnosti oko odlučivanja o uvjetnom otpustu zatvorenika, pa je Povjerenstvo za uvjetni otpust, koje imenuje ministar pravosuđa i nadalje nadležno za odlučivanje o uvjetnom otpustu zatvorenika kojima su kazne izrečene ili se izvršavaju prema odredbama Kaznenog zakona koji je bio na snazi do 31. prosinca 2012. godine.

1.14.1. Uvjetni otpust po odluci povjerenstva za uvjetni otpust i po odluci upravitelja

Tijekom 2015. godine, a prema Godišnjem planu sjednica, Povjerenstvo za uvjetni otpust održalo je 81 sjednicu u kaznionicama i zatvorima, uz neposredno preslušavanje zatvorenika, na kojima je odlučeno o 898 podnijetih molbi ili prijedloga za uvjetni otpust.

Usvojeno je 517 molbi ili 57,57% molbi, odnosno prijedloga, odbijene su 72 molbe ili 8,02%, a zbog nepostojanja formalno pravnih zakonskih pretpostavki, odbačene su 34 molbe ili 3,79%. Nadalje, odgođeno je rješavanje 172 molbe ili 19,15% (npr. zbog potrebe dopune liječničke dokumentacije, pribavljanje izvješća centra za socijalnu skrb, okončanja kaznenog postupka, preuranjenosti ili drugih razloga). Ukupno 65 molbi ili 7,24% proslijeđeno je na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora.

Slika 27. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust (prikaz od 2007-2015.)

Odgođene i prosljeđene molbe na odlučivanje upraviteljima kaznionica ili zatvora u pravilu su naknadno pozitivno riješene. Time se postotak pozitivno riješenih molbi i odobrenih uvjetnih otpusta u 2015. godini povećava na gotovo 83,96% od ukupno podnijetih molbi.

Na temelju odluke upravitelja kaznionica ili zatvora u 2015. godini odobren je uvjetni otpust za 311 zatvorenika (uvjetni otpust u trajanju do dva mjeseca prije isteka kazne zatvora), što čini 11,37% od ukupno otpuštenih 2733 zatvorenika po svim osnovama tijekom 2015. godine.

Važno je navesti podatak da je i tijekom 2015. godine opozvano manje od 1% odobrenih uvjetnih otpusta, što je kontinuirano dobar trend iz prethodnih godina.

Zbrajajući uvjetno otpuštene zatvorenike u 2015. godini, po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust i po odlukama upravitelja kaznionica i zatvora, ukupno je po osnovi instituta uvjetnog otpusta otpušteno 911 zatvorenika što čini čak 33,3%, u odnosu na sve ostale osnove otpuštanja s izdržavanja kazne zatvora tijekom 2015. godine.

1.14.2. Uvjetni otpust po odluci suda ili suca izvršenja

Odredbe važećeg Kaznenog zakona (KZ/11) o uvjetnom otpustu primjenjuju se na zatvorenike kojima su kazne zatvora izrečene za kaznena djela počinjena prema tom istom zakonu, koji je na snazi od 01. 01. 2013. godine.

Prema članku 59. KZ/11, sud može otpustiti osuđenika s izdržavanja kazne zatvora ako je izdržao najmanje jednu polovinu kazne na koju je osuđen, ali ne manje od tri mjeseca, ako se osnovano očekuje da neće počinuti kazneno djelo te ako na to pristaje.

Sve odluke vezane uz uvjetni otpust zatvorenika (povodom molbe ili na prijedlog po službenoj dužnosti), donosi županijski sud nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora (sudac izvršenja kao pojedinac nadležan je odobravanje uvjetnog otpusta do 3 mjeseca, a sudsko vijeće kojim predsjedava sudac izvršenja nadležno je za odobravanje uvjetnog otpusta u dužem trajanju), a prema proceduri propisanoj izmijenjenim odredbama Zakona o izvršavanju kazne zatvora iz 2013. godine (Narodne novine, broj 56/13) (ZOID ZIKZ/13).

Tijekom 2015. godine županijski sudovi su odobrili uvjetni otpust za ukupno 442 zatvorenika, što je očekivano povećanje od gotovo 50% u odnosu na prethodnu 2014. godinu, kad su sudovi odobrili 262 uvjetna otpusta.

Naime, tijekom protekle godine dodatno je ujednačeno postupanje sudaca izvršenja oko procedure uvjetnih otpusta, čemu su doprinijela i zauzeta stajališta na godišnjem sastanku sudaca izvršenja, koji organizira Vrhovni sud Republike Hrvatske. Od strane sudaca izvršenja tom prilikom potvrđena je dobra i uspješna suradnja s Upravom za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

1.15. Prava zatvorenika i njihova zaštita

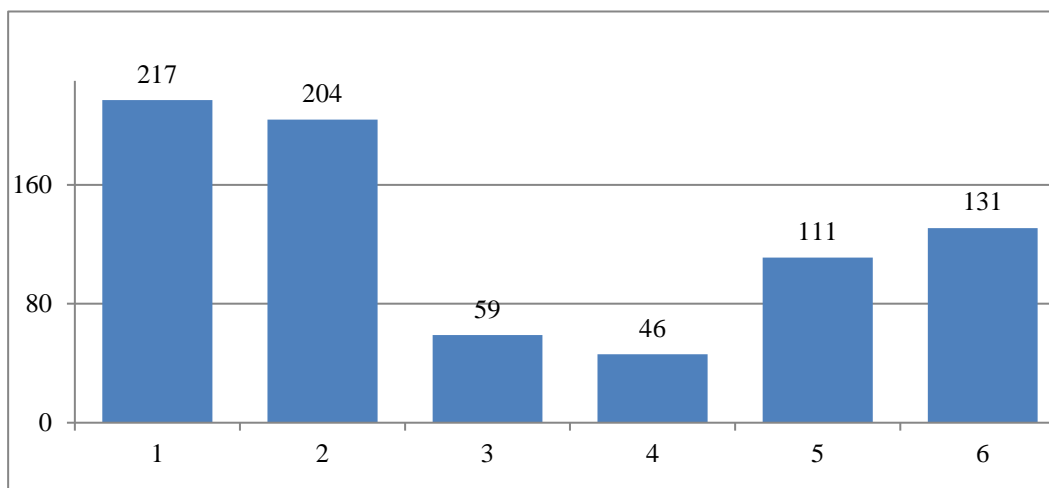
Zatvorenik uživa zaštitu temeljnih prava utvrđenih Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim ugovorima, te Zakonom o izvršavanju kazne zatvora. Izvršavanjem kazne zatvora, zatvorenika se može ograničiti u temeljnim pravima samo u granicama nužnim za ostvarenje svrhe izvršavanja kazne zatvora i u postupku propisanim Zakonom o izvršavanju kazne zatvora. Zatvorenika se u pravima može ograničiti samo iznimno i ako je prijeko potrebno radi zaštite reda i sigurnosti kaznenog tijela i samih zatvorenika.

Zabranjena je diskriminacija zatvorenika po bilo kojoj osnovi.

Prava zatvorenika štiti sudac izvršenja nadležnog županijskog suda, koji također nadzire zakonitost u postupku izvršavanja kazne zatvora i osigurava ravnopravnost i jednakost zatvorenika pred zakonom. Zatvorenik može podnijeti pritužbu sucu izvršenja, zahtjev za sudsku zaštitu te izjavljivati žalbe na određene odluke i postupke službenika kaznenog tijela.

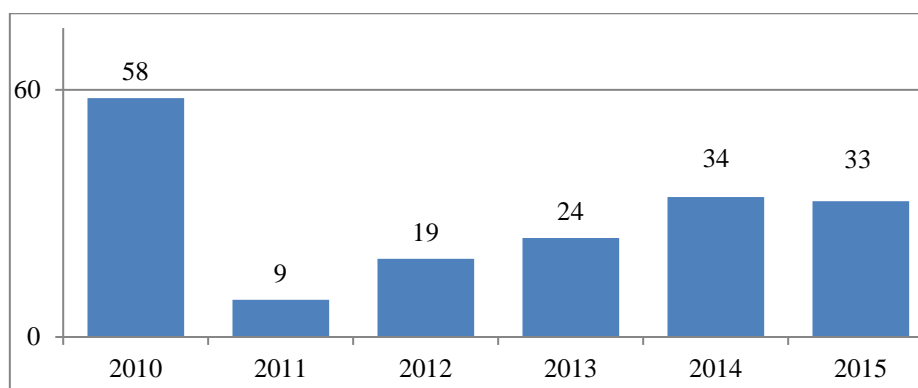
U 2015. godini podneseno je 131 (sto trideset i jedna) žalba nadležnom sucu izvršenja, što je u odnosu na 2014. godinu povećanje za 20 (dvadeset) izjavljenih žalbi.

Slika 28. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika

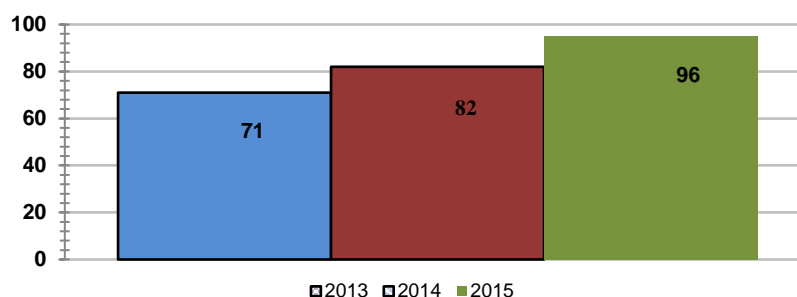
Na rješenja suca izvršenja zatvorenik može izjaviti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. U 2015. godini izjavljene su 33 (trideset i tri) žalbe, što je za 1 (jednu) manje no u 2014. godini, od ukupnog broja izjavljenih žalbi, 2 (dvije) žalbe su uvažene dok je 31 (trideset i jedna) žalba odbijena.

Slika 29. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika izjavljenih na rješenja suca izvršenja

Na rješenja suca izvršenja upravitelji također mogu izjaviti žalbu sudskom vijeću nadležnog županijskog suda. Tako je u 2015. godini izjavljeno 96 (devedeset i šest) žalbi, što je za 14 (četnaest) žalbi više nego u 2014. godini. Od kojih je 1 (jedna) žalba uvažena, dok je 95 (devedeset i pet) žalbi odbijeno.

Slika 30. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja

1.16. Pritužbe zatvorenika

Radi zaštite temeljnih ljudskih prava zatvorenici se imaju pravo pritužiti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa koji obavlja nadzor nad radom i postupanjem sa zatvorenicima. U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu ili izobrazbu zatvorenici se mogu pritužiti i nadležnim ministarstvima.

Također, zatvorenici imaju pravo podnositi pritužbe i pučkom pravobranitelju, pravobraniteljici za ravnopravnost spolova, pravobraniteljici za djecu, pravobranitelju za zaštitu osoba s invaliditetom te međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava kojih je Republika Hrvatska članica. Zatvorenicima se jamči tajnost dopisivanja s tijelima državne vlasti, pravobraniteljima i navedenim međunarodnim organizacijama. U 2015. godini podneseno je ukupno 216 pritužbi.

Pritužbe zatvorenika odnosile su se prvenstveno na:

- uvjete smještaja (30 pritužbi)
- zdravstvenu zaštitu (50 pritužbi)
- postupanje službenika (92 pritužbe)
- kršenje ostalih ljudskih prava (23 pritužbe)
- odluke sudova, DORH-a, obavijesti i sl. (21 pritužba)

Osnovane pritužbe odnosile su se samo na uvjete smještaja.

1.17. Zahtjevi zatvorenika za naknadu štete

Svaki zatvorenik kojem je nezakonito uskraćeno neko pravo ili je bio izložen bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, ima pravo na naknadu štete.

Tijekom 2015. godine zaprimljena su 128 zahtjeva za naknadu štete od strane zatvorenika. Najviše zahtjeva za naknadom štete podneseno je zbog uvjeta smještaja. Navedeni postupci su u tijeku te će o osnovanosti podnesenih zahtjeva odlučiti nadležni sud.

2. ČIMBENICI SIGURNOSNIH RIZIKA – POKAZATELJI STANJA I RADA

Državni službenici odjela osiguranja osiguravaju kaznionicu, odnosno zatvor, osobe i imovinu, nadziru zatvorenike, sudjeluju u provedbi pojedinačnih programa izvršavanja kazne zatvora uz održavanje unutarnjeg reda i stege, sprovode zatvorenike i obavljaju druge poslove propisane Zakonom o izvršavanju kazne zatvora.

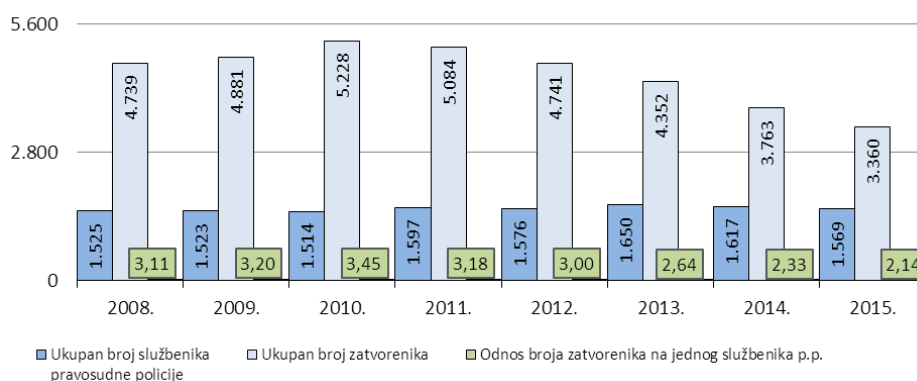
2.1.Uvod – ocjena stanja sigurnosti

Tijekom 2015. godine, nastavljen je trend smanjenja ukupnog broja zatvorenika, a koji je započeo 2011. godine. Usporedimo li te dvije godine, možemo zaključiti da je u 2015. godine, ukupan broj zatvorenika na dan 31. prosinca, u odnosu na stanje ukupnog broja zatvorenika istog dana 2011. godine, manji za jednu trećinu, odnosno izraženo postotkom, manji je za 33,91%. Istovremeno, promatramo li i kretanje ukupnog broja službenika za iste vremenske točke, gdje su u odnosu na cjelokupno razdoblje oscilacije vršnih vrijednosti bitno manje, ukupan broj službenika pravosudne policije manji je za 1,75%. Uzimajući u obzir sve komponente bitne za održivost sustava sigurnosti kaznenog tijela, napominjemo da je ukupan broj zatvorenika samo jedan od segmenata koji se odnosi na sagledavanje i upravljanje unutrašnjim sigurnosnim rizicima. U tom smislu, između ostalih, navodimo još neke osnovne i bitne elemente koji neposredno utječu na sustav sigurnosti i određuju način rada službenika, a isto se odnosi na: strukturu zatvorenika, procijenjene sigurnosne rizike, mjere sigurnosti i mjere vezane uz prevenciju incidentnih događaja, sama arhitektonska rješenja kaznenih tijela, razine postojeće tehničke zaštite, potrebna radna mjesta i njihovu popunjenost, postojanje pozitivne psihosocijalne klime u kaznenom tijelu i drugo.

Međutim, isto tako, moramo istaknuti da je odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije, poprimio najpovoljnije vrijednosti u odnosu na cijeli niz proteklih godina (na slici prikazano od 2008. godine). Navedeno otvara prostor za dublje preispitivanje niza radnih procesa i dodatno uređenje svih elemenata upravljanja sigurnosnim rizicima tijekom obavljanja poslova i službenih zadaća, a sve u cilju ostvarenja sigurnijih uvjeta tijekom provođenja. Pri tome, neizostavno je preispitivanje modela i organizacije rada te implementacije novih pristupa u obavljanju zadataka, sukladno okviru koji određuju propisi, a koji bitno doprinose povećanju kvalitete i učinkovitosti.

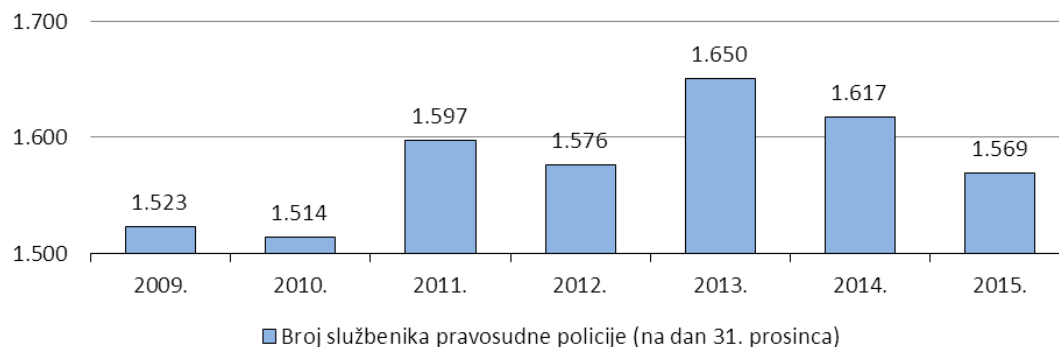
Analizirani podaci koji su slikovno i tablično prikazani u nastavku izvješća, odnose se na podatke prikupljene dnevnom i mjesečnim praćenjem pokazatelja stanja i rada kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda.

Slika 31. Odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije (stanje na dan 31. prosinca)

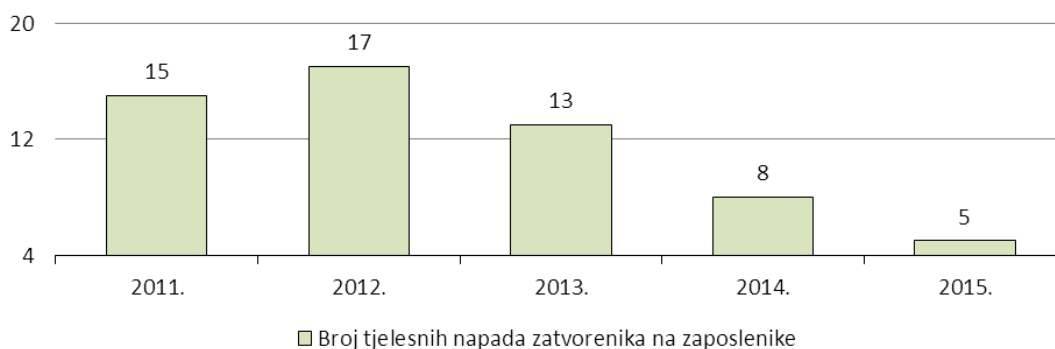
Odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije povoljniji je u odnosu na niz proteklih godina.

Slika 32. Kretanje broja službenika pravosudne policije

Usprkos daljnjem smanjenju broja, a što je karakteristika 2014. i 2015. godine, ukupan broj službenika pravosudne policije možemo ocijeniti kao zadovoljavajući. Međutim, uzimajući u obzir potrebno vrijeme za osposobljavanje službenika za samostalno obavljanje poslova i službenih zadaća, nužno je planirati prijam novih službenika. Isto tako, potrebno je voditi računa o realnoj potrebi koja proizlazi iz modela i organizacijske strukture nužne za održivost i konzistentnost sustava sigurnosti svakog pojedinog kaznenog tijela.

Slika 33. Tjelesni napadi zatvorenika na zaposlenike kaznenih tijela

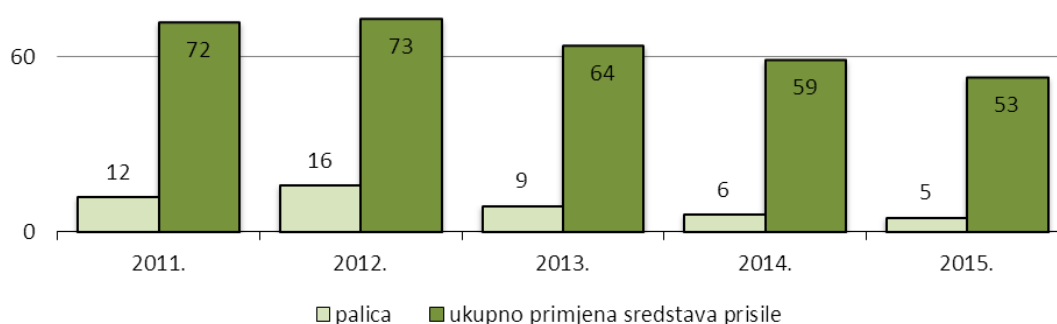

Broj tjelesnih napada zatvorenika na zaposlenike kaznenih tijela je u padu. U odnosu na 2014. godinu, broj evidentiranih slučajeva napada zatvorenika na zaposlenike u 2015. godini, manji je za tri takva slučaja. Kod evidentiranih slučajeva, riječ je o trenutnim reakcijama zatvorenika na određenu situaciju, u kojima nije došlo do težih ozljeda zaposlenika.

2.2. Primjena sredstava prisile

Zakon o izvršavanju kazne zatvora određuje da se sredstva prisile mogu primijeniti samo kada je to nužno da se spriječi bijeg zatvorenika, tjelesni napad na službenike ili druge osobe, nanošenje ozljeda drugim osobama, samoozljeđivanje, namjerno prouzrokovanje materijalne štete, ili radi savladavanja pasivnog ili aktivnog otpora zatvorenika. Prisila se može primijeniti i protiv osoba koje oslobađaju zatvorenike, napadaju na zatvorenike, protupravno ulaze u objekt ili prostore kaznionice, odnosno zatvora ili ako se neovlašteno nalaze unutar objekta ili prostora kaznionice, odnosno zatvora. Između sredstava prisile, primijenit će se ono koje najmanje ugrožava zdravlje i život pojedinca, kojim se uspješno savladava otpor, a razmjerno je pogibelji koja prijeti.

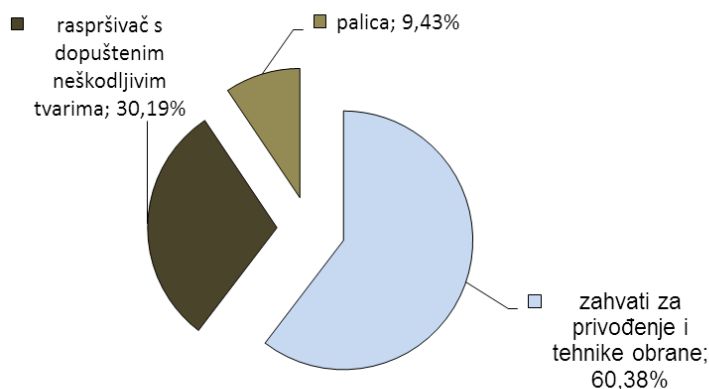
Slika 34. Ukupan broj primijenjenih sredstava prisile uz usporedni prikaz primjena palice

Kod primjene sredstava prisile izražen je nastavak dva trenda: smanjenja ukupnog broja primjena sredstava prisile i smanjenja ukupnog broja primjena palice, a koji su započeli 2013. godine. U 2015. godini, broj primjena sredstava prisile manji je za šest primjena, u odnosu na 2014. godinu, odnosno izraženo postotkom, taj broj je manji za 10,17%. Usporedimo li prosječne vrijednosti broja primjene sredstava prisile za razdoblje od 2011. do 2014. godine (prosječna vrijednost iznosi 67 primjena), možemo zaključiti da je ukupan broj primjena sredstava prisile u 2015. godini, značajno ispod tog prosjeka.

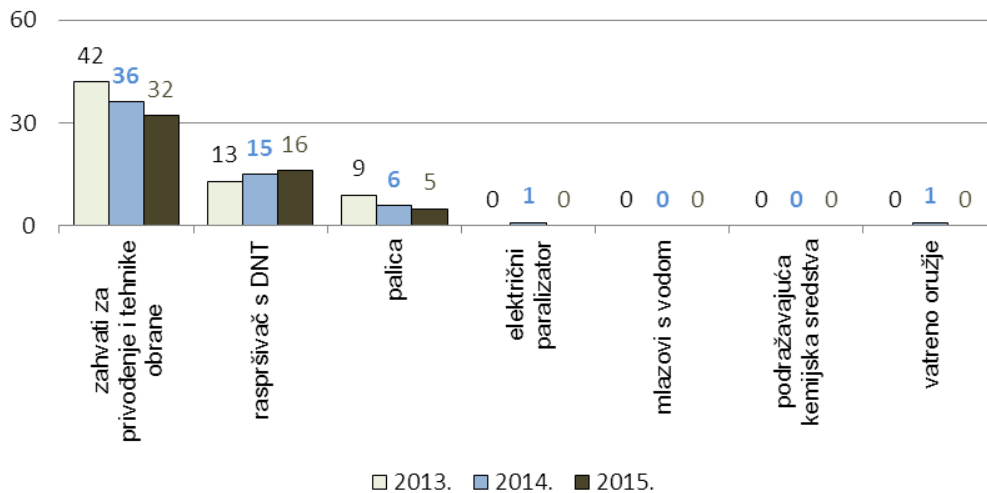
Tijekom 2015. godine, sve primjene sredstava prisile provedene su u skladu s propisima i profesionalnim standardima.

Slika 35. Vrste primijenjenih sredstava prisile u postocima za 2015. godinu

Tijekom 2015. godine, nisu primijenjena ostala sredstva prisile propisana člankom 142. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, jer za njihovu primjenu nije postojala potreba, odnosno nisu niti bili ispunjeni zakonom propisani kumulativni uvjeti koji bi rezultirali njihovom primjenom.

Slika 36. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba

Promatramo li vrste primijenjenih sredstava prisile uočljivo je već istaknuto smanjenje broja primjene palice, uz istodobno povećanje broja primjene raspršivača s dopuštenim neškodljivim tvarima. Raspršivač s dopuštenim neškodljivim tvarima smatramo najblažim sredstvom prisile (uz zahvate za privođenje) zbog načina primjene koji osigurava sigurnost i bitno smanjuje rizik nastanka ozljeda, kako za zatvorenika prema kojem se to sredstvo prisile primjenjuje, tako i za službenika koji ga koristi za savladavanje otpora zatvorenika. U cijelosti, možemo zaključiti da se radi o humanom i vrlo efikasnom sredstvu prisile, koje se u praksi pokazuje kao pouzdano i korisno.

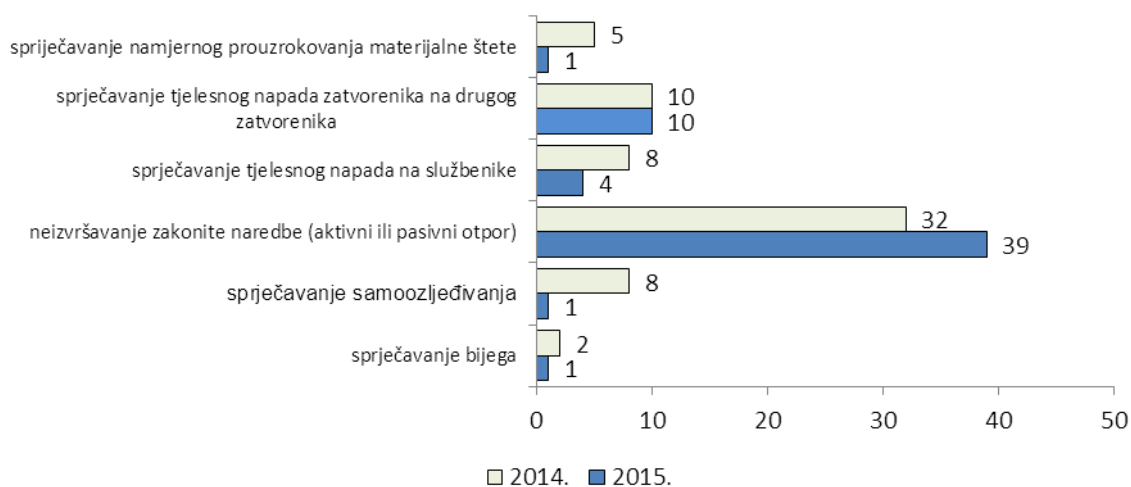
Međutim, moramo istaknuti, da propisi koji uređuju izvršavanje odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, ne otvaraju mogućnost primjene raspršivača s dopuštenim neškodljivim tvarima prema maloljetnicima. Primjene palice koji su evidentirane u 2014. godini (šest primjena) i 2015. godini (pet primjena), vezane su isključivo uz Odgojni zavod u Turopolju, a sukladno zakonskim odrednicama u proizašlim konkretnim situacijama. Naravno, posebno naglašavamo da je primjena sredstava prisile posljednja mjera kojem se osigurava red i disciplina među zatvorenicima (maloljetnicima), međutim, u slučajevima kada je nužna primjena sredstava prisile, uz uvažavanje postupnosti u izboru primijenjenog sredstva, od službenika se očekuje odlučnost u postupanju, kako bi se na učinkovit način spriječile sve moguće štete.

Slika 37. Razlozi primjene sredstava prisile

RAZLOG PRIMJENE SREDSTVA PRISILE / GODINA	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
sprječavanje bijega	1	8	4	2	1
sprječavanje samoozljeđivanja	15	15	3	8	1
neizvršavanje zakonite naredbe (aktivni ili pasivni otpor)	11	6	38	32	39
sprječavanja tjelesnog napada na službenike	13	15	13	8	4
sprječavanje tjelesnog napada zatvorenika na drugog zatvorenika	31	36	13	10	10
sprječavanje prouzrokovanja materijalne štete	4	4	5	5	1
UKUPNO	75	84	76	65	56

Ukupan broj razloga koji prevladavaju u situacijama koje su dovele do primjene sredstava prisile, veći je od ukupnog broja primijenjenih sredstava prisile, iz razloga jer su pojedini incidentni događaji uključivali više razloga te su na taj način i obrađeni. Prevladavaju situacije u kojima zatvorenici pružaju pasivan, odnosno aktivan otpor, prilikom neizvršavanja zakonite naredbe službenika pravosudne policije, a na što u postotku otpada 69,64%.

Slika 38. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba

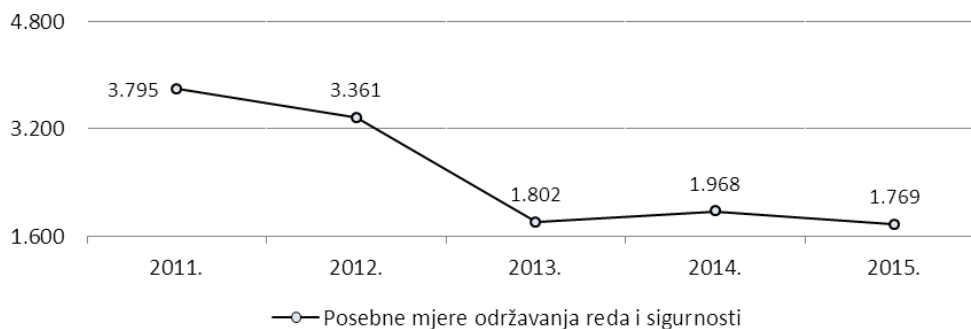

Iz usporedbe evidentiranih podataka u 2014. i 2015. godini, smanjene su vrijednosti vezane uz sprječavanje bijega zatvorenika, sprječavanje samoozljeđivanja, sprječavanje tjelesnog napada na službenike (zaposlenike) i sprječavanje prouzrokovanja materijalne štete. Nešto je manji broj vezan uz neizvršavanje zakonite naredbe (aktivan ili pasivan otpor), a iste vrijednosti su evidentirane za sprječavanje napada zatvorenika na drugog zatvorenika. Sve prethodno navedene praćene kategorije, kroz pokazatelje stanja i rada u 2015. godini, u odnosu na 2014. godinu, poprimile su manje vrijednosti u pojavnosti.

2.3. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti

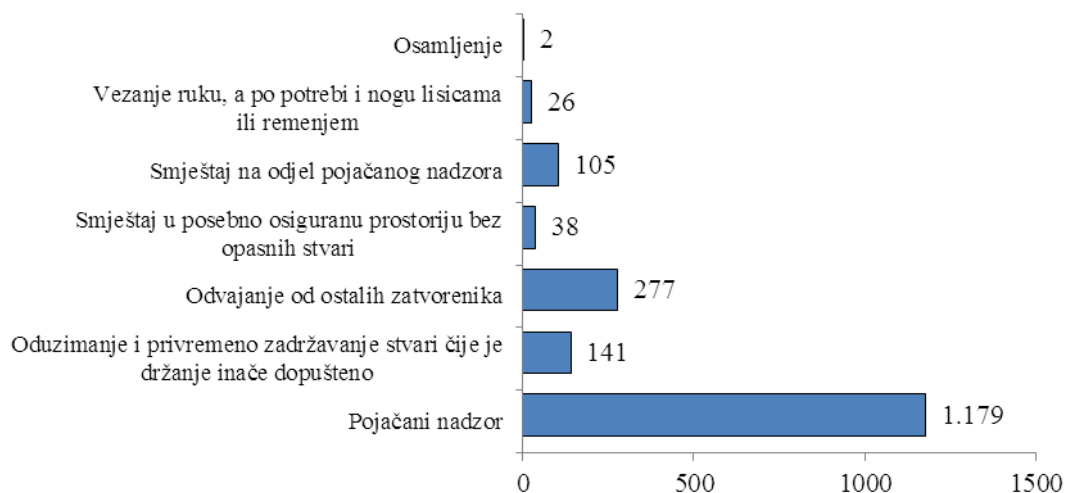
Članak 135. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, između ostaloga, određuje da će se prema zatvoreniku koji ugrožava red i sigurnost ili prijeti ugrožavanju reda i sigurnosti provoditi posebne mjere održavanja reda i sigurnosti.

Slika 39. Ukupan broj naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti

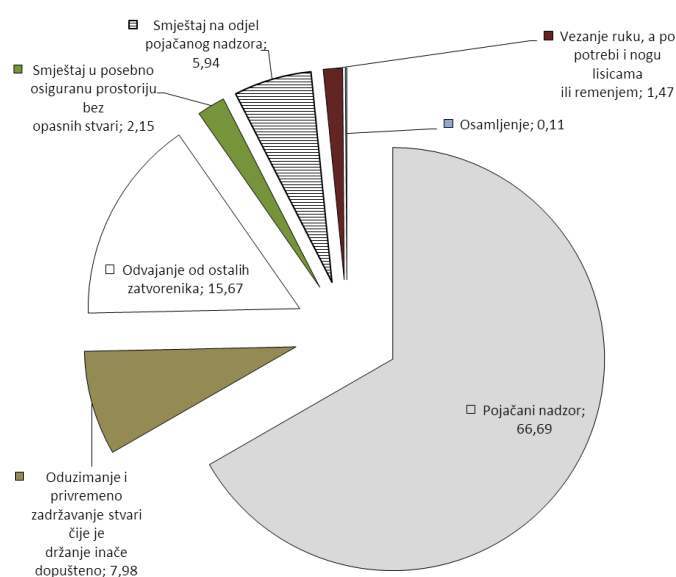
U odnosu na 2014. godinu, a također i u usporedbi s 2013. godinom, ukupan broj naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti tijekom 2015. godine, manji je za 199, odnosno 33 posebne mjere održavanja reda i sigurnosti.

Slika 40. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti i broju provođenja

Posebna mjera održavanja reda i sigurnosti – pojačani nadzor, podrazumijeva češće motrenje zatvorenika tijekom obavljanja dnevnih aktivnosti i noću. Odvajanje od ostalih zatvorenika izvršava se smještajem zatvorenika u jednokrevetnu sobu najdulje do trideset dana. Tijekom izvršavanja ove mjere zatvorenik sudjeluje u svim aktivnostima utvrđenim pojedinačnim programom izvršavanja kazne zatvora, a koje se mogu provoditi u prostoriji u kojoj je zatvorenik smješten. Osamljenjem se zatvoreniku onemogućuje veza s drugim zatvorenicima izdvajanjem iz skupnog načina izdržavanja kazne zatvora i zajedničkih aktivnosti. O osamljenju na prijedlog upravitelja i uz prethodno mišljenje liječnika odlučuje sudac izvršenja.

Slika 41. Naređene posebne mjere održavanja reda i sigurnosti u postocima

Pojačani nadzor je posebna mjera održavanja reda i sigurnosti s najvećim udjelom u 2015. godini (66,69 %), a mjera osamljenja ima najmanji udio u ukupnom broju naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti (0,11%).

2.4. Testiranje zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

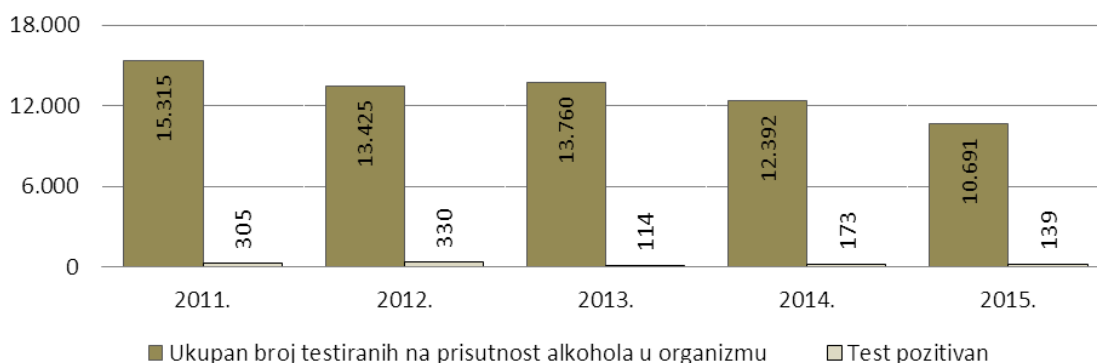
Testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu provode se prema pravilima medicinske struke, a zatvorenika se može u svako doba testirati. Najčešće se testiranja provode kao ciljane, po uočenoj potrebi i procjeni, a obavljaju se i redovna kod dolaska zatvorenika u kaznionicu ili zatvor s korištenja pogodnosti izlaska i prilikom samostalnog javljanja zatvorenika na izdržavanje kazne zatvora. Nadalje, riječ je o preventivnom djelovanju kojim se nastoji onemogućiti unos, konzumacija i eventualna zlouporaba alkohola, droga i svih drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava, uz istovremeno djelovanje u poduzimanju odgovarajućih zdravstvenih, tretmanskih i sigurnosnih mjera.

Slika 42. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu i na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

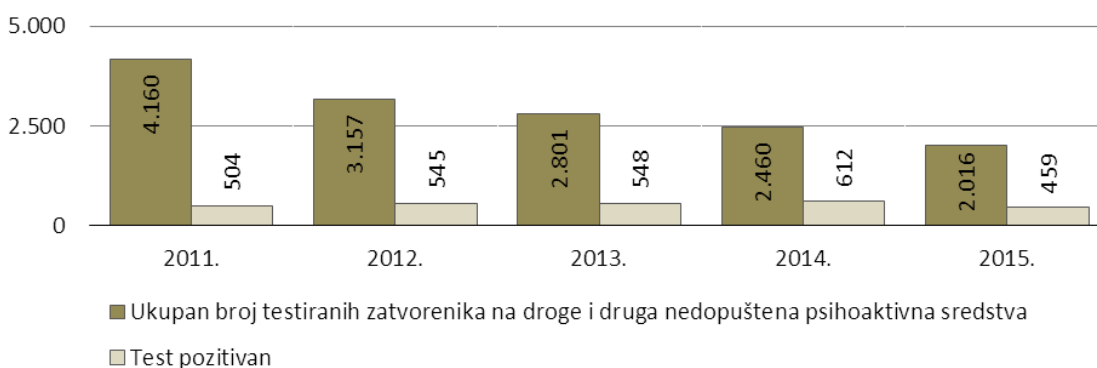
Usporedba ukupnog broja obavljenih testiranja u 2014. godini s ukupnim brojem obavljenih testiranja u 2015. godini, izraženo postotkom, upućuje da je u 2015. godini obavljeno 14,48% testiranja manje. Smanjenje ukupnog broja obavljenih testiranja na prisutnost alkohola u organizmu te na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu, u korelaciji je s kretanjem ukupnog broja zatvorenika.

Slika 43. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu

U odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine, smanjen je broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu za 13,73%, uz istovremeno smanjenje ukupnog broja pozitivnih rezultata na testu za 19,65 %. Slučajevi pozitivnih rezultata na testu vezani su uz prijam zatvorenika po određivanju istražnog zatvora - privođenje, samostalnog javljanja na izdržavanje kazne zatvora i povratka u kazneno tijelo s korištenja pogodnosti izlaska iz kaznionice ili zatvora.

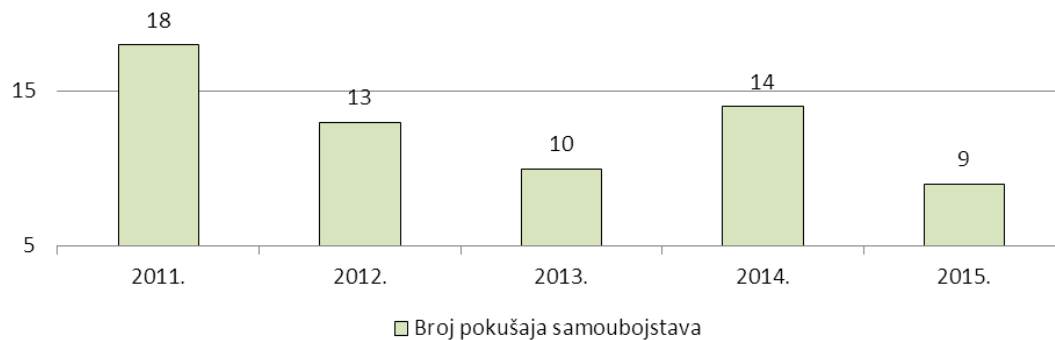
Slika 44. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu

U odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine, smanjen je broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihokativnih sredstava u organizmu za 18,05%, uz istovremeno smanjenje pozitivnih rezultata na testu za 25%. Ovdje moramo napomenuti da se najveći broj pozitivnih rezultata na testu odnosi na nedopušteno konzumiranje psihofarmaka koje su drugi zatvorenici imali propisane u redovnoj terapiji (zlorporaba medicinske terapije), a ostali dio odnosi se na prihvrat zatvorenika u kazneno tijelo (zaprimanje istražnog zatvorenika, javljanje na izdržavanje kazne zatvora, povratak u kazneno tijelo s korištenja pogodnosti izlaska i drugo).

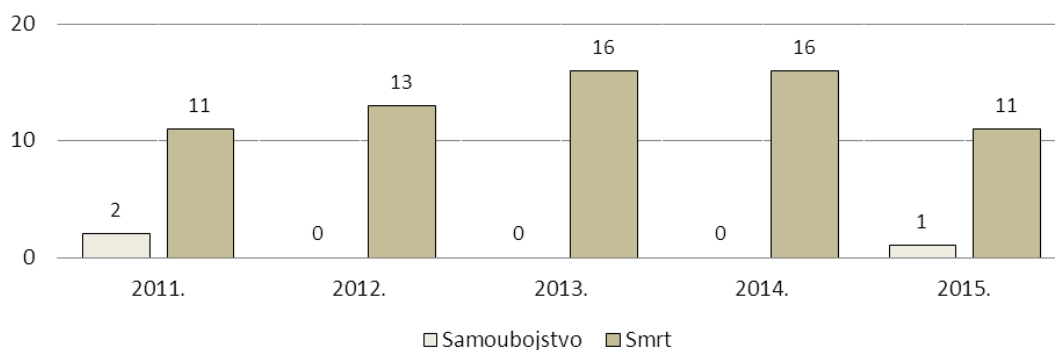
2.5. Samoubojstva i smrti zatvorenika

Slika 45 Broj pokušaja samoubojstva

Tijekom 2015. godine, evidentirano je pet pokušaja samoubojstva zatvorenika manje, u odnosu na pojavnost ovakvog oblika ponašanja zatvorenika tijekom 2014. godine. Usporedimo li prosječnu vrijednost ove praćene kategorije u razdoblju od 2011. do 2014. godine (prosječna vrijednost iznosi 13,75) s podacima iz 2015. godine, možemo zaključiti da je ta vrijednost značajno ispod prosjeka.

Slika 46. Broj samoubojstva i smrti

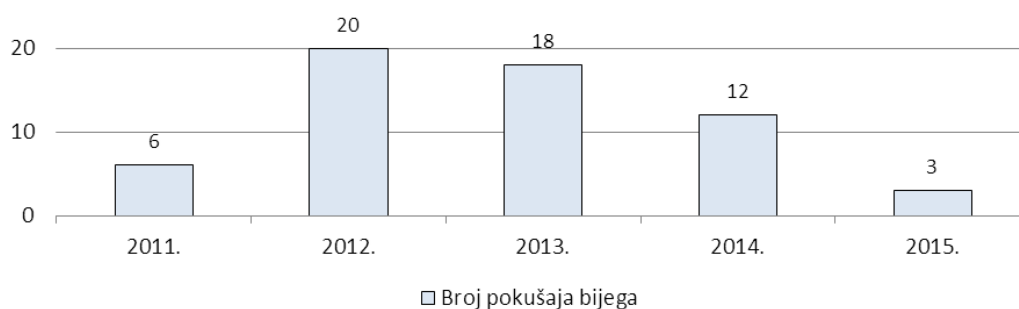

Tijekom 2015. godine, evidentirano je jedno samoubojstvo zatvorenika u Kaznionici u Glini, a broj evidentiranih smrtnih slučajeva je manji u odnosu na prošlu godinu.

2.6. Pokušaj bijega i bjegovi

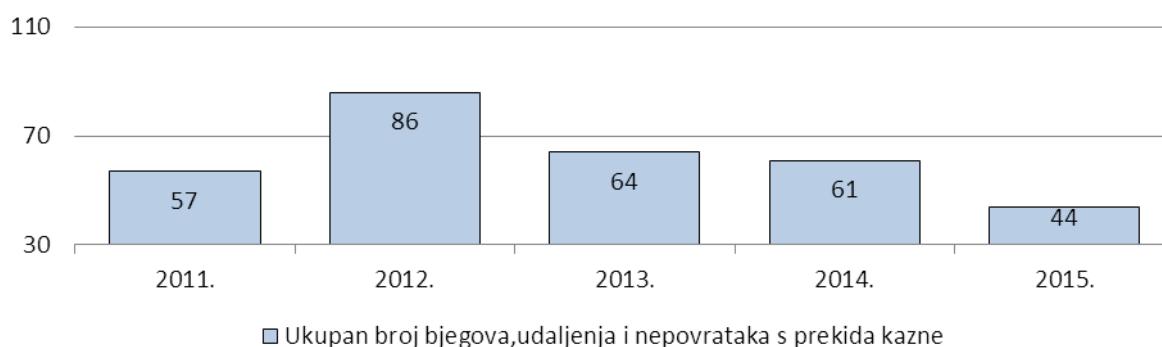
Prema Zakonu o izvršavanju kazne zatvora bijegom se smatra svako udaljenje bez odobrenja iz kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda, kao i svaki nepovratak s korištenja pogodnosti izlaska i izvanrednog izlaska u trajanju duljem od 24 sata.

Slika 47. Broj pokušaja bijega

Ukupna vrijednost evidentiranih pokušaja bjegova zatvorenika (maloljetnika) tijekom 2015. godine, znatno je manja u odnosu na 2014. godinu, ali i u odnosu na niz proteklih godina. Slučajevi pokušaja bijega evidentirani su u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, Zatvoru u Puli-Pola i Odgojnom zavodu u Turopolju te nisu isključivo vezani uz kazneno tijelo u kojem su zatvorenici smješteni, već se odnose i povezuju su uz obavljanje poslova sprovođenja. Tijekom obavljanja te službene zadaće, zatvorenici se nalaze pod neposrednim nadzorom službenika pravosudne policije.

Slika 48. Ukupan broj bjegova, udaljenja i nepovratka s prekida kazne

Na slici je prikazan ukupan broj izvršenih bjegova i udaljenja iz svih uvjeta (zatvoreni, poluotvoreni, otvoreni, tijekom sprovođenja te onih koji odgovaraju poluotvorenim ili otvorenim uvjetima) te slučajevi nepovratka zatvorenika s prekida kazne i slučajevi zlorabom pogodnosti izlaska, sukladno zakonskoj definiciji. Kada govorimo o bjegovima iz uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim ili otvorenim uvjetima, pod njih svrstavamo situacije koje su vezane uz boravak zatvorenika izvan kaznenog tijela ili u vanjskom krugu kaznenog tijela, a gdje se zatvorenika nalazi radi obavljanja određenih radnih aktivnosti i postojanja ili nepostojanja neposrednog nadzora službenika odjela osiguranja.

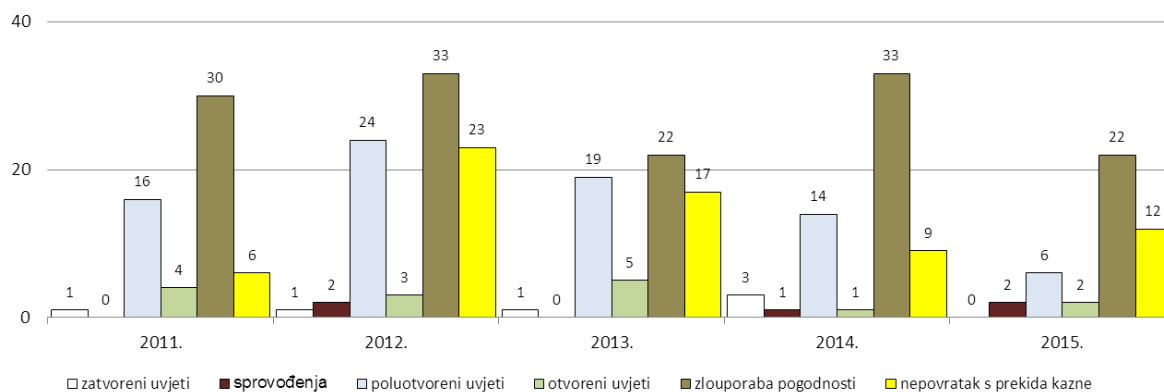
Promatrajući ukupne vrijednosti iskazane na slici, broj bjegova, udaljenja i nepovratka s prekida kazne tijekom 2015. godine, poprimio je znatno nižu vrijednost u odnosu na 2014. godinu (smanjenje za 27,88%), a možemo konstatirati i najniže vrijednosti u odnosu na niz prethodnih godina (2010. – 51; 2009. – 56; 2008. – 75; 2007. – 67; 2006. – 80, evidentiranih bjegova, udaljenja i nepovratka s prekida kazne).

Tablica 45. Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2015. godini

Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2015. godini			
	Zatvorenici	Maloljetnici	Ukupno
Pokušaj bijega			
Pokušaj bijega	2	1	3
Bijeg iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja			
Bijeg	1	1	2
<i>Iz zatvorenih uvjeta</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Tijekom sprovođenja</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>2</i>
Bjegovi iz poluotvorenih i otvorenih uvjeta (udaljenja)			
Udaljenja	7	1	8
<i>Iz poluotvorenih uvjeta</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>6</i>
<i>Iz otvorenih uvjeta</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>2</i>
Kašnjenje duže od 24 sata	18	16	34
<i>S izlaza i GO (zlouporabom pogodnosti)</i>	<i>6</i>	<i>16</i>	<i>22</i>
<i>S prekida kazne</i>	<i>12</i>	<i>0</i>	<i>12</i>
Struktura bjegoVA s obzirom na uvjete iz kojih su izvršeni			
Iz zatvorenih uvjeta i tijekom sprovođenja			2
Iz poluotvorenih uvjeta			6
Iz otvorenih uvjeta			2
Zlouporabom pogodnosti			22
Nepovratkom s prekida kazne			12
UKUPNO BJEGOVA I NEPOVRATAKA S PREKIDA KAZNE			44

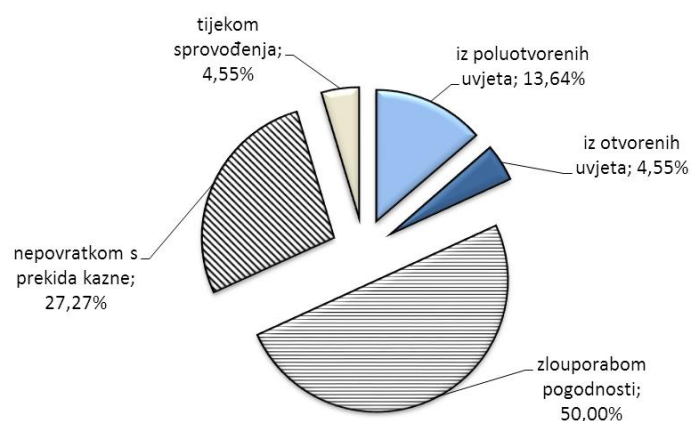
Bjegovi tijekom sprovođenja evidentirani su u Kaznionici i zatvoru u Šibeniku (jedan) i Odgojnom zavodu u Turopolju (jedan). Bjegovi iz poluotvorenih uvjeta ili uvjeta koji odgovaraju poluotvorenim uvjetima evidentirani su u: Kaznionici u Lipovici – Popovači (dva), Kaznionici u Turopolju (jedan), Zatvoru u Varaždinu (jedan), Zatvoru u Zagrebu (jedan) i Odgojnom zavodu u Turopolju (jedan). Bjegovi iz otvorenih uvjeta, odnosno uvjeta koji odgovaraju otvorenim uvjetima jer su se zatvorenici zatekli u njima obavljajući određene poslove izvan kaznenog tijela bez postojanja neposrednog nadzora službenika pravosudne policije, evidentirani su u Zatvoru u Bjelovaru (dva). Bjegovi zlouporabom pogodnosti evidentirani su u: Kaznionici u Glini (dva), Kaznionici u Lepoglavi (jedan), Kaznionici u Lipovici-Popovači (dva), Zatvoru u Varaždinu (jedan), Odgojnom zavodu u Požezi (dva) i Odgojnom zavodu u Turopolju (14). Nepovratak s prekida kazne evidentiran je u: Kaznionici i zatvoru u Požezi (jedan), Zatvoru u Rijeci (jedan), Zatvoru u Splitu (pet), Zatvoru u Zadru (jedan) i Zatvoru u Zagrebu (četiri).

Slika 49. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne prema uvjetima iz kojih su izvršeni, prikaz za razdoblje od 2011. do 2015. godine

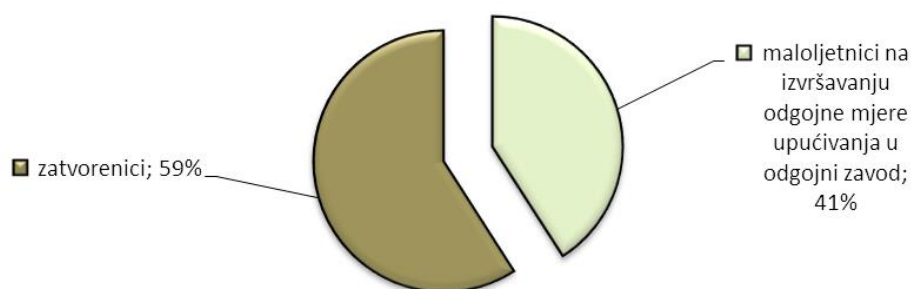
Tijekom 2015. godine, najviše bjegova evidentirano je u kategoriji zlorporabe pogodnosti i nepovratka s prekida kazne. U 2015. godini, nisu evidentirani bjegovi zatvorenika iz zatvorenih uvjeta, odnosno samih kaznenih tijela.

Slika 50. Struktura bjegova s obzirom na uvjete u kojima su izvršeni u postocima

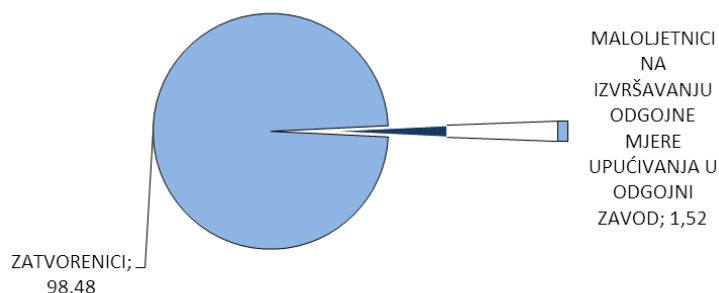
Od ukupnog broja bjegova, 77,27% otpada na bjegove koji su izvršeni u uvjetima kada nema neposrednog nadzora službenika pravosudne policije jer se zatvorenici (maloljetnici) nalaze na korištenju pogodnosti izlaska ili im je odobren prekid izvršavanja kazne zatvora.

Slika 51. Udio u izvršenim bjegovima (udaljenjima), odnos zatvorenici – maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, 2015. godina

Tijekom 2015. godine, od ukupnog broja bjegova (44), 18 je vezano uz maloljetnike na izvršavanju zavodske odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod (Odgojni zavodu u Turopolju i Odgojni zavod u Požegi). Glavnina bjegova koju su počinili maloljetnici odnosi se na zlouporabu pogodnosti (16).

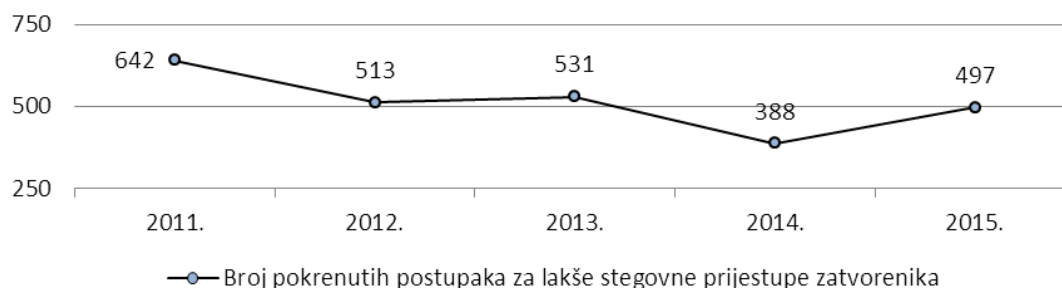
Slika 52. Odnos ukupnog broja zatvorenika i ukupnog broja maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod

Izuzmemo li iz ukupnog broja bjegova, bjegove izvršene nepovratkom s prekida kazne (12 bjegova), a što se ne može odnositi na maloljetnike upućene na izvršavanje odgojne mjere – upućivanja u odgojni zavod, broj izvršenih bjegova je 32. Dovedemo li u vezu taj broj s ukupnim brojem izvršenih bjegova maloljetnika (18), postotni udio koji se odnosi na maloljetnike raste na više od 56%. Slika prikazuje odnos ukupnog broja zatvorenika i ukupnog broja maloljetnika na dan 31. prosinca 2015. godine, radi mogućnosti usporedbe tog broja s postotnim udjelom u ukupnom broju izvršenih bjegova. Međutim, moramo napomenuti da je u odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine, evidentiran i znatno manji broj bjegova vezan uz maloljetnike u odgojnim zavodima (2014. godine – ukupno Odgojni zavod u Požegi i Odgojni zavod u Turopolju, evidentirao je 33 bijega maloljetnika, od čega je 26 bilo vezano uz zlouporabu pogodnosti).

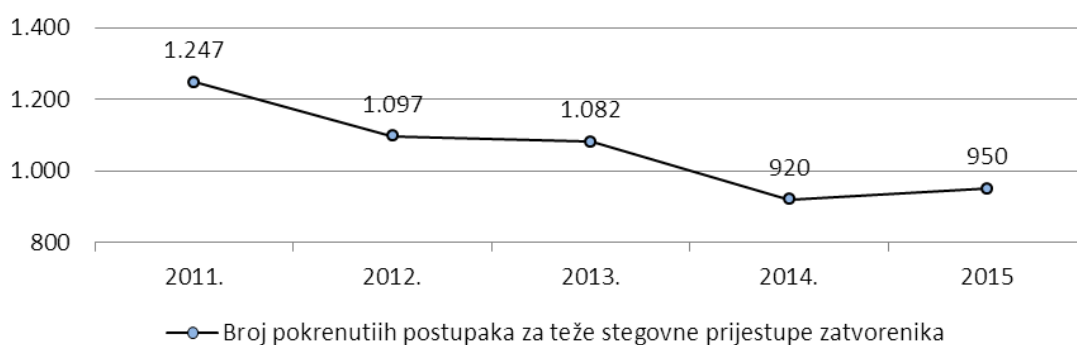
2.7. Stegovni prijestupi

Slika 53. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika

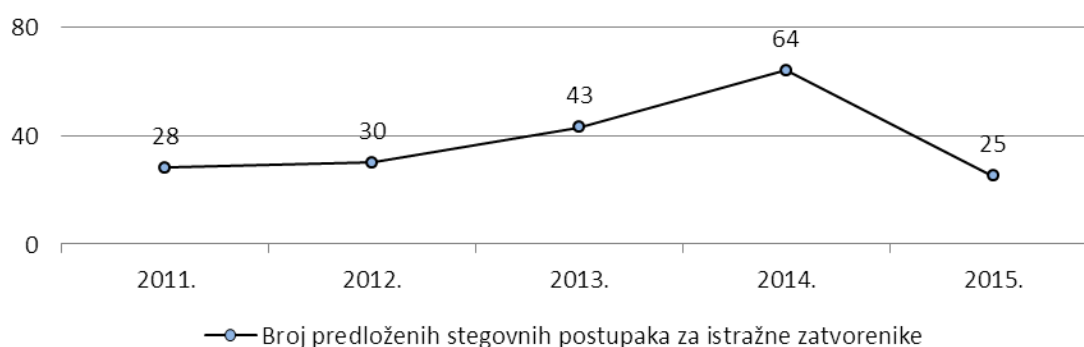
Broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika u 2015. godini, veći je za 28,10%, u odnosu na 2014. godinu.

Slika 54. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika

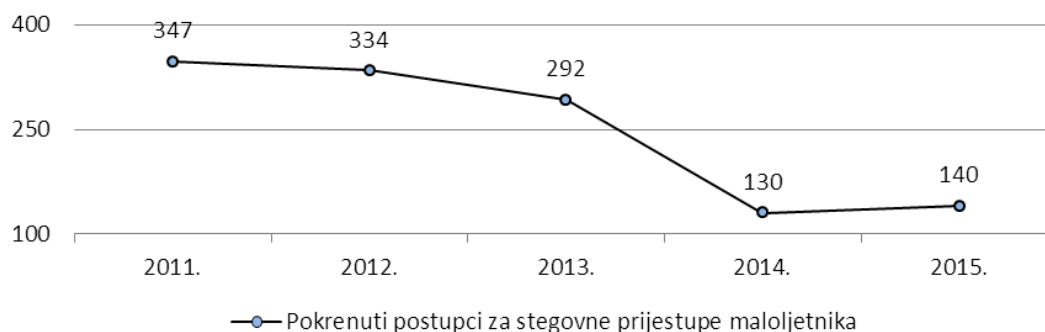
Broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika u 2015. godini, u odnosu na 2014. godinu, veći je za 30 pokrenutih postupaka.

Slika 55. Broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika

Ukupan broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika u 2015. godini, značajno je manji u odnosu na 2014. godinu, a izraženo postotkom smanjenje iznosi 60,93%, odnosno 39 slučajeva manje.

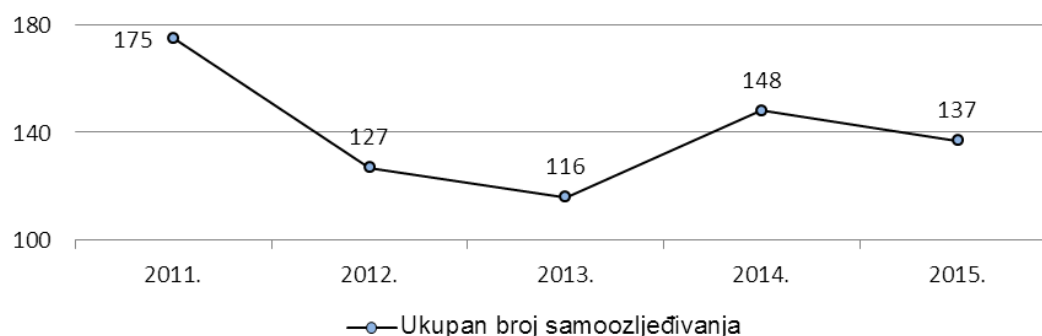
Slika 56. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe maloljetnika

Broj pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe maloljetnika tijekom 2015. godine, u blagom je rastu u odnosu na 2014. godinu.

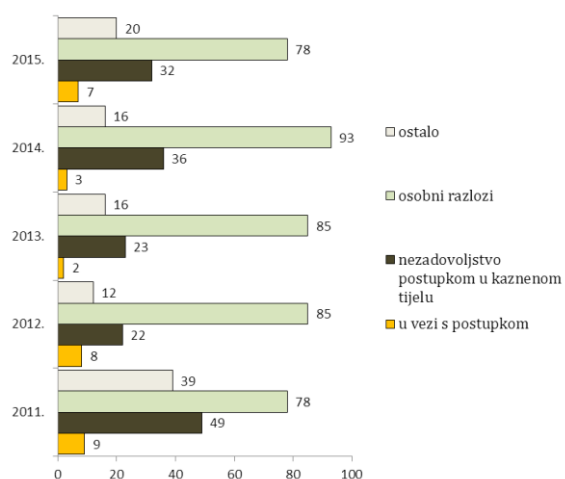
2.8. Ostali čimbenici sigurnosnih rizika

Slika 57 Ukupan broj samoozljeđivanja zatvorenika

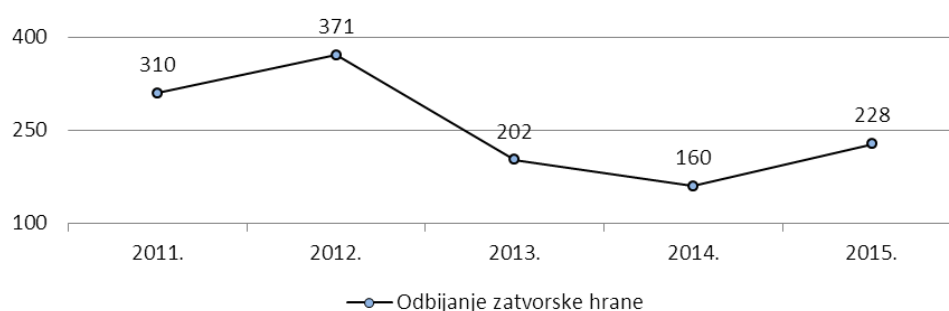
Iz usporedbe podataka, proizlazi da je tijekom 2015. godine, u odnosu na 2014. godinu, evidentiran pad broja počinjenih samoozljeđivanja zatvorenika (11 slučajeva manje). Kriterij za određivanje broja samoozljeđivanja nije broj zatvorenika koji su si nanijeli ozljede, već je prikazan ukupan broj izvršenih samoozljeđivanja.

Slika 58. Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika

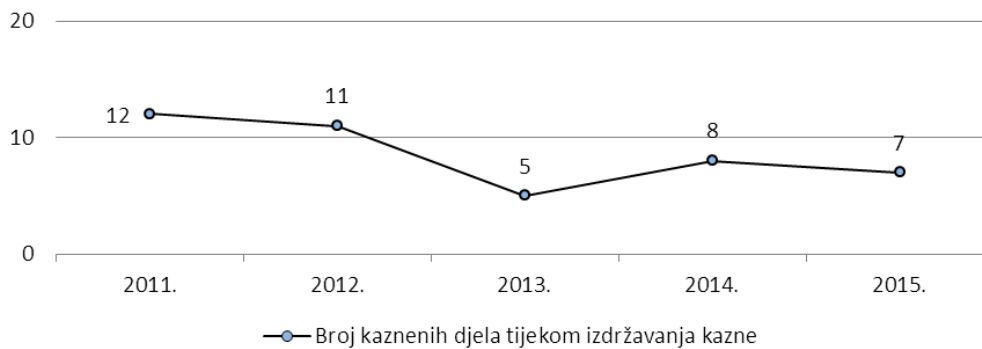
Razloge izvršenja samoozljeđivanja zatvorenika pratimo kroz četiri opće kategorije, a tijekom 2015. godine, najveći udio vezan je uz razloge osobne prirode (56,93%) i nezadovoljstvo postupkom u kaznenom tijelu (23,36%), dok na nezadovoljstvo i razloge vezane uz kazneni postupak otpada (5,11%).

Slika 59. Odbijanja zatvorske hrane

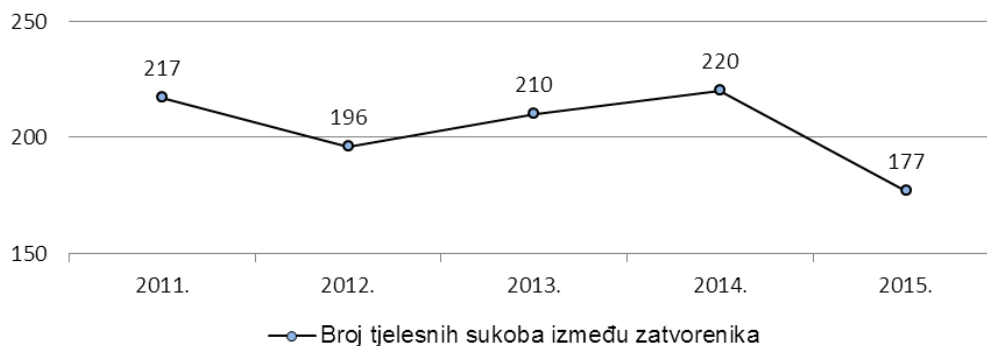
Iz usporedbe podataka nakon dvije uzastopne godine pada ukupnog broja odbijanja zatvorske hrane, a što je evidentirano u 2013. i 2014. godini, u 2015. godini, došlo je do povećanja vrijednosti tog pokazatelja. U odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine, izraženo postotkom, ukupan broj odbijanja zatvorske hrane povećan je za 42,50%. Međutim, sagledavajući prosječnu vrijednost za razdoblje prikazano na slici (od 2011. do 2014. – prosječna vrijednost iznosi 260,75), podatak evidentiran u 2015. godini, znatno je ispod tog prosjeka.

Slika 60. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne zatvora

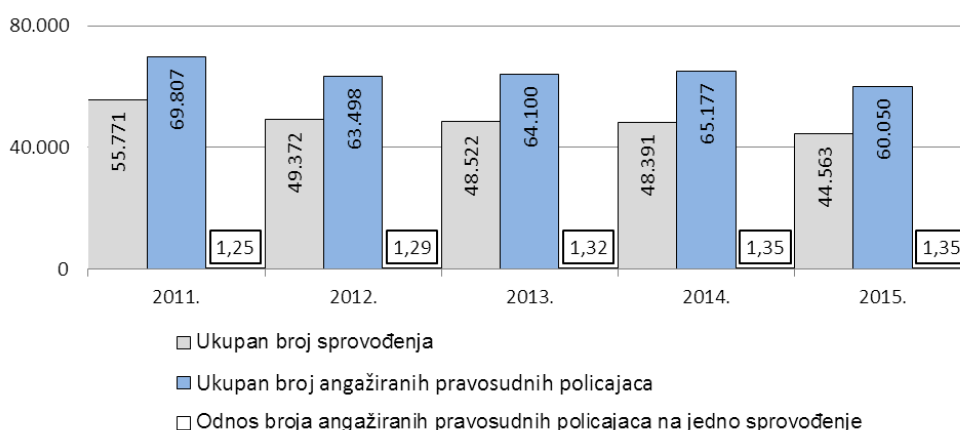
Tijekom 2015. godine, u odnosu na 2014. godinu, evidentirano je smanjenje broja kaznenih djela zatvorenika tijekom izdržavanja kazne zatvora. Ukupan broj počinjenih kaznenih djela tijekom izdržavanja kazne zatvora manji je za jedan.

Slika 61. Tjelesni sukobi između zatvorenika

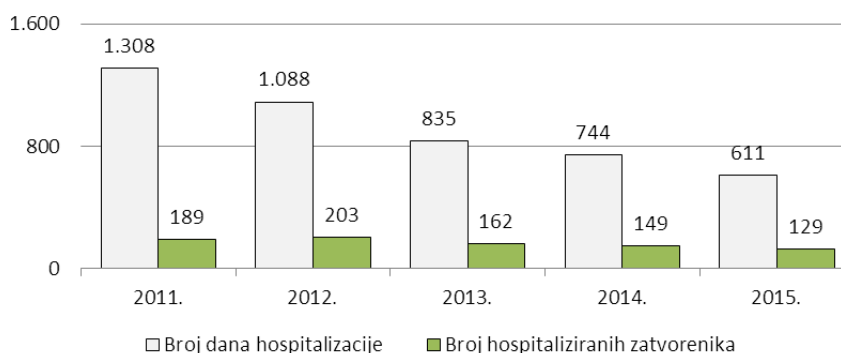
U odnosu na prosječne vrijednosti koje proizlaze iz razdoblja prikazanog na slici (prosječna vrijednost za razdoblje od 2011. do 2014. godine, iznosi 211), podatak za 2015. godinu je značajno ispod tog prosjeka. U odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine, evidentirano je 19,55% manje slučajeva tjelesnih sukoba između zatvorenika. Sagledamo li vršne vrijednosti koje ova praćena kategorija poprima tijekom promatranog razdoblja te dovodeći te podatke u vezu s kretanjem ukupnog broja zatvorenika svih kategorija i njihovom fluktuacijom kroz kaznena tijela, možemo zaključiti da je riječ o pokazatelju koji nedvojbeno upućuje na visoke dosege i kvalitetan rad u pogledu osiguravanja uvjeta, usmjerenom djelovanju i provedbi mjera koje utječu na pojavnost destruktivnih oblika ponašanja zatvorenika.

Slika 62. Ukupan broj sprovođenja zatvorenika izvan kaznenih tijela

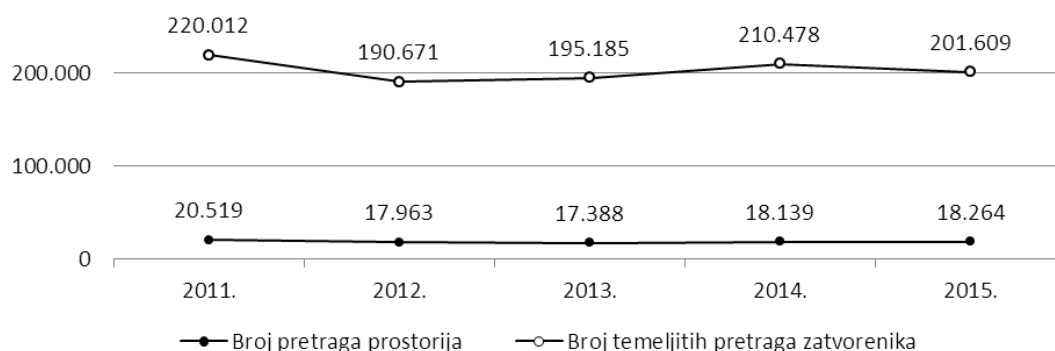
Usprkos smanjenju ukupnog broja zatvorenika, ukupan broj obavljenih sprovođenja zatvorenika po različitim osnovama i dalje je iznimno visok. Poslove sprovođenja zatvorenika možemo promatrati kao jedan od sigurnosno najzahtjevnijih poslova odjela osiguranja zbog mogućnosti pojavnosti mnogih incidentnih događaja. Kod toga, potrebno je održavanje cjelovitosti sustava sigurnosti tijekom svog vremena obavljanja sprovođenja zatvorenika te istovremenog sagledavanje i upravljanje sigurnosnim rizicima koji mogu proizaći iz okoline. Možemo zaključiti, uzimajući u obzir i vrijednosni pokazatelj, da je riječ o znatnom opterećenju u pogledu zahtjevnosti kod obavljanja i samog opsega koji obuhvaća taj segment poslova odjela osiguranja.

Slika 63. Ukupan broj zatvorenika na liječenju u vanjskim bolnicama i ukupan broj dana liječenja

U odnosu na niz proteklih godina, evidentirane su najniže vrijednosti koje su proizašle iz potrebe liječenja zatvorenika u vanjskim zdravstvenim ustanovama. Osiguranje i nadzor zatvorenika na liječenju u vanjskim bolnicama, zahtjevan je i složen posao, iz razloga što uključuje 24 satni angažman službenika koji poslove obavljaju u iznimno zahtjevnim uvjetima te potrebe osiguranja, u pravilu, sigurnosnog koncepta koji odgovara zatvorenim uvjetima.

Slika 64. Broj obavljenih temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika

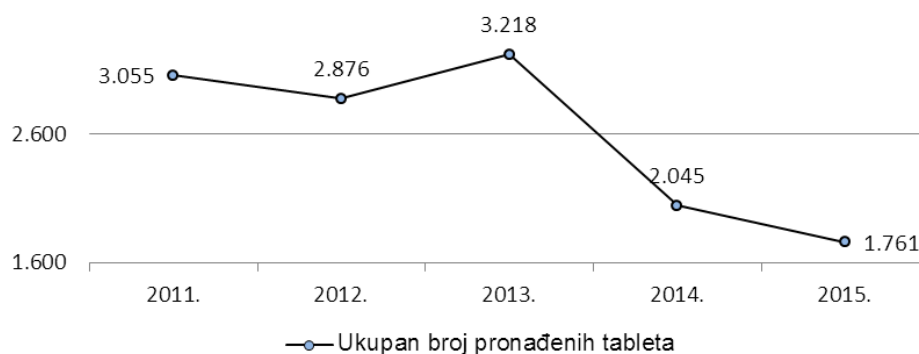
Osim temeljitih pretraga osoba, pretraga prostorija i prostora gdje zatvorenici borave ili se kreću, a što je prikazano brojkom na gornjoj slici, u kaznenim tijelima se svakodnevno obavlja i veliki broj djelomičnih pretraga zatvorenika radi održavanja potrebne razine sigurnosti u pogledu onemogućavanja dolaženja u posjed i korištenja nedopuštenih stvari i tvari. Navedeni poslovi, uz ostale pretrage koje se obavljaju kod ulaza posjetitelja u kazneno tijelo, pretrage vozila koja ulaze ili izlaze iz kaznenog tijela i drugo, od iznimne su važnosti za osiguravanje potrebnih sigurnosnih uvjeta, s neposrednim utjecajem na održivost sustava sigurnosti.

Tablica 46. Pronađene nedopuštene stvari i tvari

VRSTA STVARI I TVARI		GODINA				
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
mobitel		30	48	46	23	40
pila		3	4	3	1	0
nož i sl.		37	17	22	22	8
vrsta i količina droge u gramima	heroin	0,22	0,00	0,00	0,00	0,00
	kokain	0,00	0,00	16,10	0,00	0,36
	kanabis	2,80	23,60	39,45	25,26	17,40
	ecstasy (kom.)	0	0	4	20	10
	ostalo	13,29	1,00	70,11	40,35	38,80

U tablici su prikazani podaci o pronađenim nedopuštenim stvarima i tvarima kod pokušaja unosa u kazneno tijelo i u kaznenom tijelu. Tijekom 2015. godine, evidentirano je povećanje pronalazaka mobilnih telefonskih uređaja.

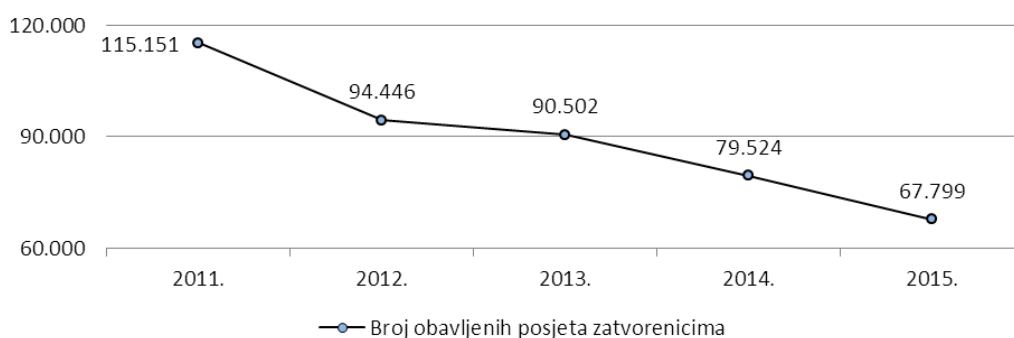
Slika 65. Ukupan broj pronađenih tableta

Broj pronađenih tableta kod zatvorenika, između ostalog, u neposrednoj vezi s nepravilnim postupanjem zatvorenika kod konzumacije ordinirane terapije od zatvorskog liječnika. Kaznena tijela provođenjem mjera, postupaka i nadzora, a što uključuje i provođenje potrebne edukacije službenika na razini zatvorskog sustava, nastoje suzbiti, odnosno onemogućiti ovakav vid ponašanja zatvorenika, kako bi se proaktivno djelovalo na mogućnost nastanka štetnih posljedica.

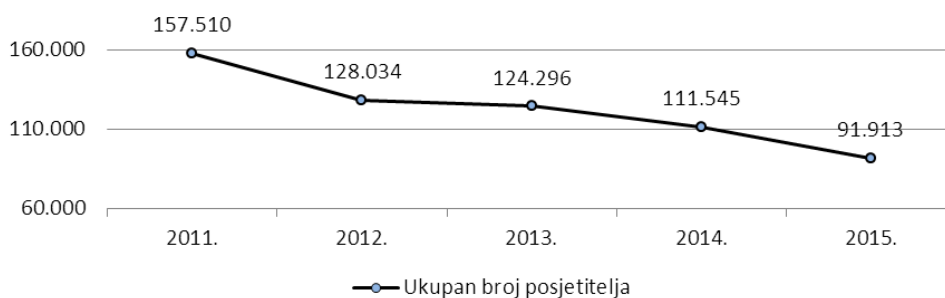
Prikaza praćenih kategorija u nastavku izvješća, u korelaciji je s kretanjem ukupnog broja zatvorenika, odnosno vrijednosti podataka smanjuju se sukladno smanjenju ukupnog broja zatvorenika.

Slika 66. Ukupan broj obavljenih posjeta zatvorenicima

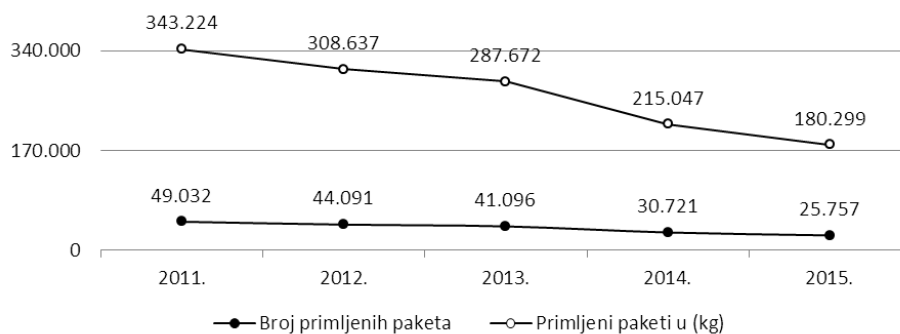
Opseg poslova vezan uz obavljene posjete zatvorenicima tijekom 2015. godine, u odnosu na 2014. godinu, manji je za 14,74%.

Slika 67. Ukupan broj posjetitelja

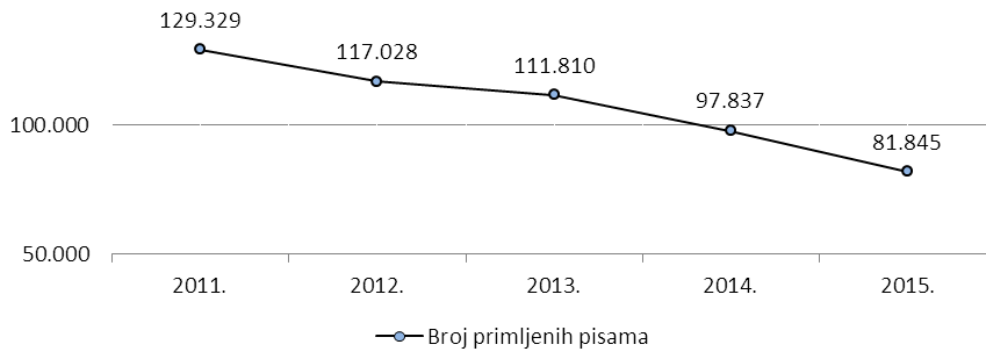
Ukupan broj posjetitelja, u odnosu na 2014. godinu, manji je za 17,60%.

Slika 68. Broj primljenih paketa

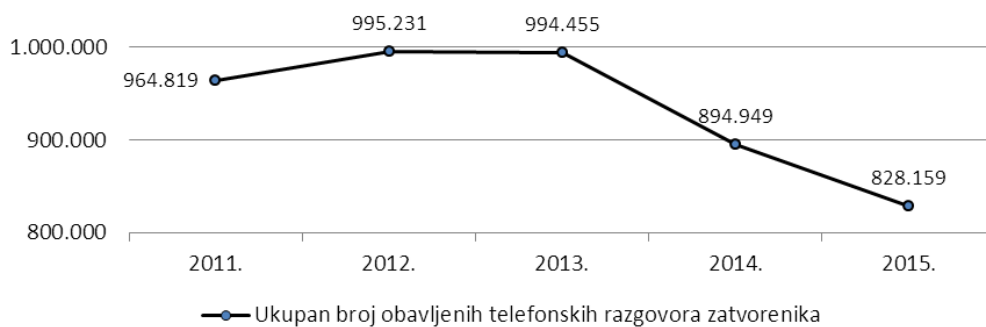
Opseg poslova vezan uz pakete koje su primili zatvorenici, u odnosu na 2014. godinu, manji je za 16,16%. Ulazak posjetitelja, kao i prijem paketa i pošiljaka, predstavlja određeni sigurnosni rizik u pogledu otvaranja prostora za mogući unos nedopuštenih stvari i tvari u kazneno tijelo. Zbog tog razloga, kako bi se osigurali odgovarajući sigurnosni uvjeti, kod ulaska u kazneno tijelo se obavljaju pretrage, sukladno propisima.

Slika 69. Broj primljenih pisama

Ukupan broj pisama koje su primili zatvorenici, u odnosu na 2014. godinu, manji je za 16,35%.

Slika 70. Broj telefonskih razgovora zatvorenika

Ukupan broj obavljenih telefonskih razgovora zatvorenika, u odnosu na 2014. godinu, manji je za 7,46%.

2.9. Zaključak ocjena stanja sigurnosti

Uzimajući u obzir sve elemente koji proizlaze iz praćenja stanja i rada te njihovom usporedbom s proteklim razdobljima, stanje sigurnosti možemo ocijeniti kao dobro.

Rezultat je to, između ostaloga, holističkog pristupa u sagledavanju i upravljanju sigurnosnim rizicima te usmjerenom djelovanju na promjene koje se javljaju u okruženju. Interakcija sustava sigurnosti s okolinom i dinamičnost promjena u unutrašnjem okruženju, naglašavaju potrebu kontinuiranog razvoja svih raspoloživih resursa, bilo da je riječ o podizanju razine kompetencija službenika provođenjem programa izobrazbe ili implementaciji novih tehničkih rješenja zaštite, kako bi se pravovremeno provele i određene korektivne akcije, odnosno poduzele odgovarajuće preventivne sigurnosne mjere u cilju podizanja razine stanja sigurnosti. Neizostavan dio osiguravanja uvjeta koji neposredno utječu na konzistentnost svih elemenata sustava sigurnosti je razvoj i kvalitetno upravljanje ljudskim resursima, kako bi se ostvarili svi potencijali i multiplicirali pozitivni učinci u pogledu učinkovitosti i efikasnosti kod obavljanja poslova i službenih zadaća. Nadalje, usmjerenim razvojem informacijskih sustava osigurava se bolje pozicioniranje i sagledavanje rješenja i postupaka koji moraju uslijediti kao reakcija, na neku konkretnu aktivnost iz koje mogu proizaći štetne posljedice, a kako bi se one u proaktivnom pristupu izbjegle, odnosno otklonile. Nadalje, u tom smislu, preispitivanje svrhovitosti modela rada, radnih procedura i organizacijske strukture, obavlja se zbog poboljšanja svih sigurnosnih uvjeta i otklanjanja inkoherentnih elemenata koji predstavljaju prijetnju održivosti sustava sigurnosti, a što u mnogim pitanjima uključuje multidisciplinarni pristup.

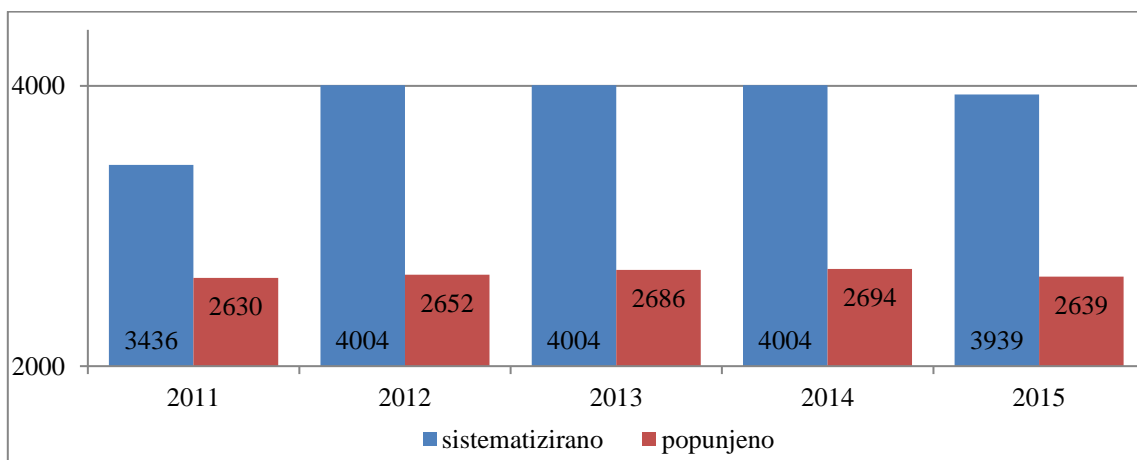
Naglasak stavljamo na sustavan pristup provođenja programa izobrazbe, sukladno uočenim potrebama, a što će u konačnici rezultirati kvalitetnijim učincima i višom razinom efikasnosti u radu službenika te ističemo potrebu daljnjih materijalnih ulaganja za dodatno opremanje i razvoj, između ostaloga, informacijskih sustava i osiguravanja odgovarajućih tehničkih rješenja zaštite.

3. ZAPOSLENICI USTROJSTVENIH JEDINICA UPRAVE ZA ZATVORSKI SUSTAV

3.1. Popunjenost sistematiziranih radnih mjesta

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa (Narodne novine, br. 71/14 i 76/15) predviđen je okvirni broj službenika i namještenika ustrojstvenih jedinica Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa (kaznionica, zatvora, odgojnih zavoda te centara). Navedenom Uredbom predviđeno je radno mjesto za 3939 službenika i namještenika (u daljnjem tekstu: zaposlenici). Pravilnikom o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa od 26. veljače 2015. godine te njegovim izmjenama i dopunama od 21. rujna 2015. godine, u Prilogu II., sistematizirana su radna mjesta s brojem izvršitelja ustrojstvenih jedinica Uprave za zatvorski sustav, koja se popunjavaju državnim službenicima i namještenicima, odnosno zaposlenicima.

Slika 71. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta, na dan 31. 12. 2015.

Na dan 31. prosinca 2015. godine u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav predviđena radna mjesta sa sistematiziranim brojem od 3939 izvršitelja, bila su popunjena sa 2639 zaposlenika (izvršitelja), što je za 1300 manje izvršitelja od sistematiziranog broja.

Tablica 47. Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama, na dan 31. 12. 2015.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	sistematizirano	popunjeno		ukupno popunjeno
		M	Ž	
izvan ustrojstvene jedinice	59	31	16	47
Odjel upravnih poslova	322	95	121	216
Odjel osiguranja	2210	1380	189	1569
Odjel tretmana (+ CZD u Zg + Odjel izvršavanja odgojne mjere u Sisku, ODZ Turopolje)	401	66	180	246
Odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika/maloljetnika	427	196	49	245
Odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	290	46	129	175
Odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	204	37	89	126
Centar za izobrazbu	6	1	2	3
Odgojni zavod u Požegi	20	0	12	12
UKUPNO	3939	1852	787	2639

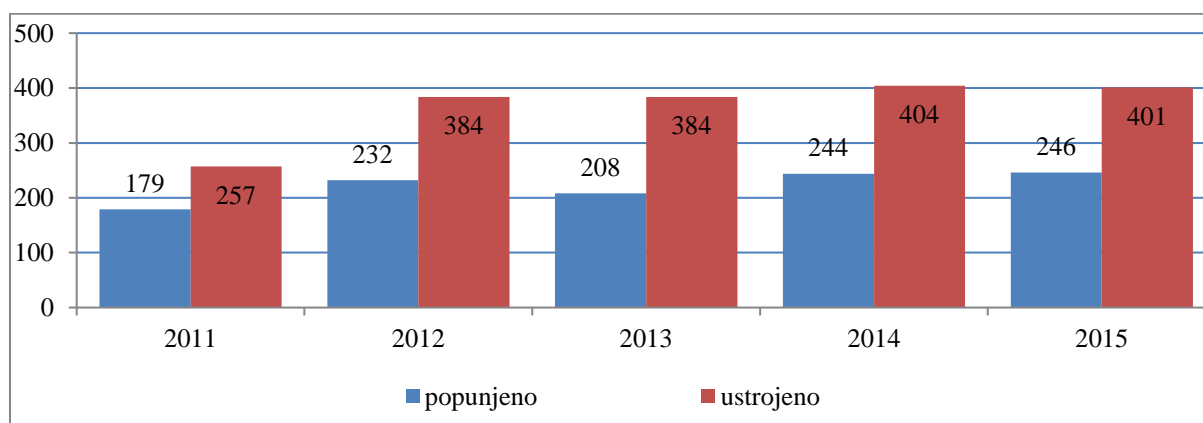
U svim odjelima postoje nepopunjena radna mjesta zbog čega se poslovi izvršavanja kazne zatvora tijekom cijelog promatranog razdoblja obavljaju u otežanim uvjetima, čemu dodatno pridonosi i financijsko ograničenje državnog proračuna.

Tablica 48. Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu, na dan 31. 12. 2015.

UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV	prosjeak starosne dobi			prosjeak efekt. radnog staža u zatvorskom sustavu		
	M	Ž	M+Ž	M	Ž	M+Ž
izvan ustrojstvene jedinice	49,8	47,4	49,7	16,3	15,0	15,9
Odjel upravnih poslova	48,0	47,3	47,5	15,8	14,5	15,4
Odjel osiguranja	42,1	40,8	41,9	16,9	15,8	16,9
Odjel tretmana	45,9	44,2	44,7	13,4	12,0	12,2
Odjel za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika/maloljetnika	48,7	49,5	48,6	17,3	18,4	17,1
Odjel financijsko-knjigovodstvenih poslova	42,7	48,0	46,5	12,9	15,7	14,8
Odjel zdravstvene zaštite zatvorenika	46,7	46,5	46,1	17,9	14,8	17,3
Centar za izobrazbu	58,3	46,6	50,5	8,8	7,9	8,2
Odgojni zavod u Požegi	-	48,3	48,3	-	21,4	21,4
UKUPNO	47,8	45,3	43,9	14,9	15,1	15,5

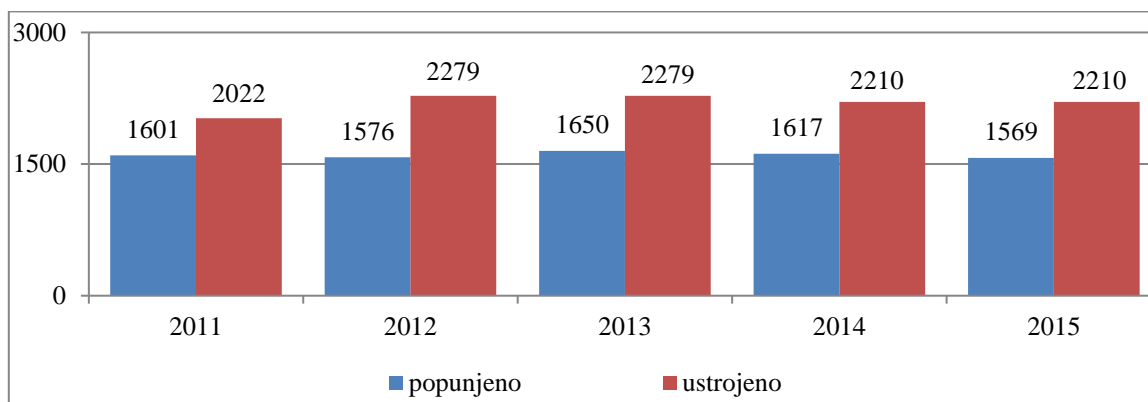
Obavljanje poslova izvršavanja kazne zatvora zahtijeva posebna, sasvim specifična znanja i vještine koja su po kombinatorici visoke razine poznavanja relevantnih propisa, penologije, kriminologije, kriminalistike i osobito komunikacijskih vještina karakteristična za zatvorski sustav zbog čega je nužno osigurati dovoljan broj odgovarajuće stručno osposobljenih izvršitelja u svim segmentima izvršavanja kazne zatvora. Glavna svrha izvršavanja kazne zatvora jest da se osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora (nadalje: zatvorenik) osposobi za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima, zbog čega je i cjelokupan tretman zatvorenika, odnosno svi postupci usmjereni prema istima, u svrhu njihove resocijalizacije. Stoga, u Odjelu tretmana poslove obavljaju stručnjaci društvenih struka, psiholozi, socijalni pedagozi, pedagozi, socijalni radnici, liječnici i drugi stručnjaci koji provode razne opće i pojedinačne programe, vode razne intervjuje i razgovore sa zatvorenicima, pomažu im u rješavanju socijalnih, osobnih, obiteljskih i ostalih problema te su im uvijek na raspolaganju.

Slika 72. Službenici Odjela tretmana

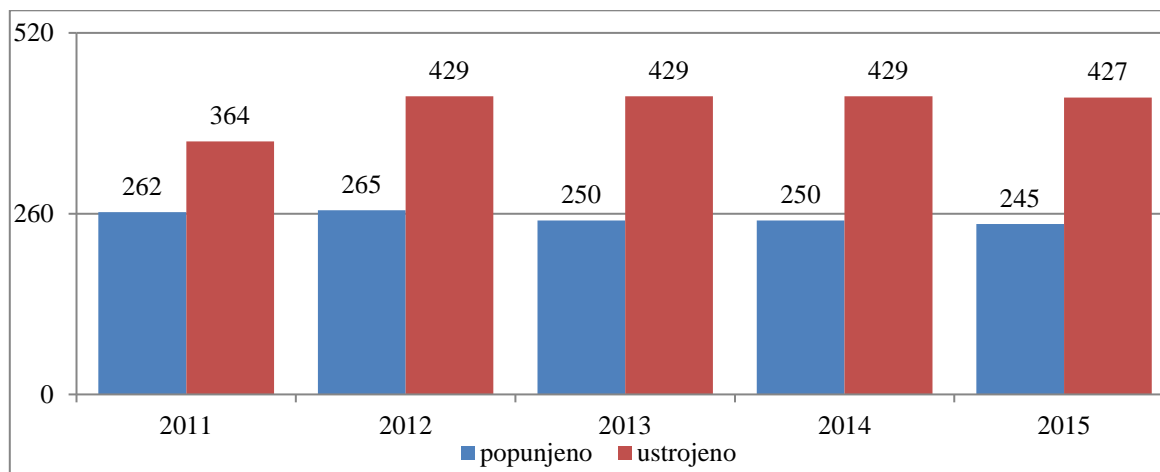
Službenici Odjela osiguranja uz poslove osiguravanja kaznenih tijela, osoba i imovine, održavaju unutarnji red, nadziru i sprovode zatvorenike, sudjeluju u provedbi pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora.

Slika 73. Službenici Odjela osiguranja

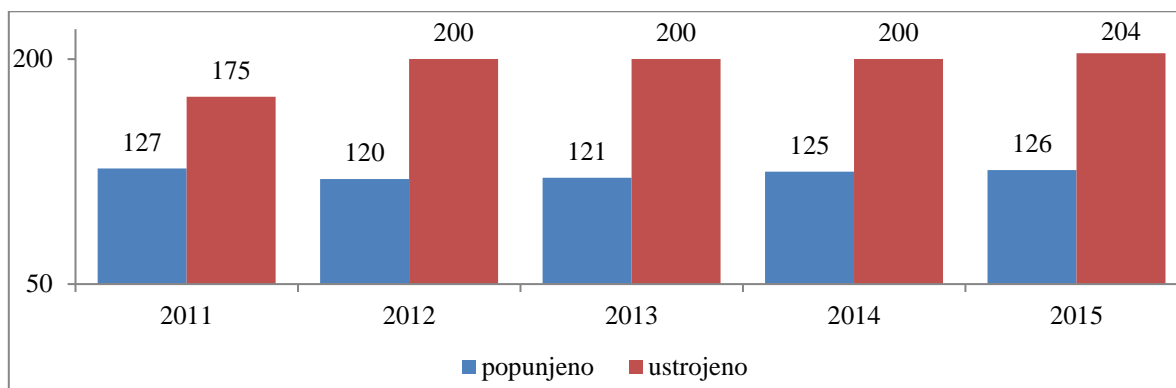
Pravo na rad i strukovnu izobrazbu je jedno od temeljnih prava zatvorenika, a ujedno je i jedan od temeljnih elemenata pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora. Zatvoreniku se omogućuje rad u skladu s njegovim zdravstvenim sposobnostima, stečenim znanjima te mogućnostima kaznenog tijela. Istoga se potiče na rad radi održavanja i stjecanja stručnog znanja i iskustva, njegova osposobljavanja te radi tjelesnih i duševnih potreba. U postizanju svrhe izvršavanja kazne na osposobljavanju zatvorenika za rad, organizaciji i nadzoru njihova rada rade državni službenici - strukovni učitelji, koji su raznih struka ovisno o poslovima koji se obavljaju u nekom kaznenom tijelu. Unatoč porastu broja zatvorenika, broj službenika - strukovnih učitelja tijekom zadnjih 6 godina nije povećavan, ali isto nije imalo negativan učinak na izvršavanje poslova i postupanje sa zatvorenicima.

Slika 74. Službenici Odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika

Obvezu zatvorskog sustava predstavlja osiguravanje zdravstvene skrbi zatvoreniku, dok je nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima u nadležnosti Ministarstva zdravstva. U svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima u kojima je radno mjesto liječnika sistematizirano, ali nepopunjeno, kao i u zatvorima u kojima takva radna mjesta nisu ustrojena, sklapaju se ugovori o djelu s liječnicima javnog zdravstva te se na taj način pruža primarna i specijalistička zdravstvena skrb zatvorenicima i maloljetnicima.

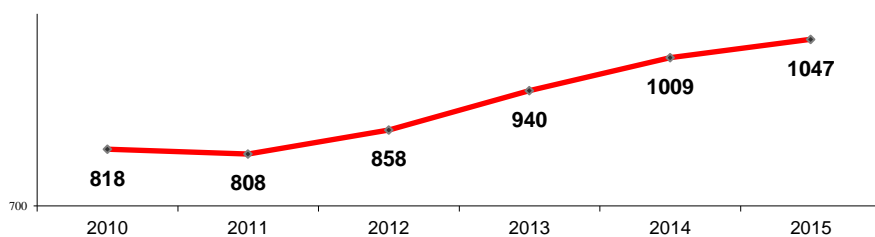
Slika 75. Službenici Odjela zdravstvene zaštite zatvorenika

3.2. Bolovanja zaposlenika

Tijekom 2015. godine zbog bolovanja, s posla je izostalo 1047 zaposlenika (državnih službenika i namještenika), odnosno za 38 službenika više no 2014. godine.

Slika 76. Bolovanja zaposlenika

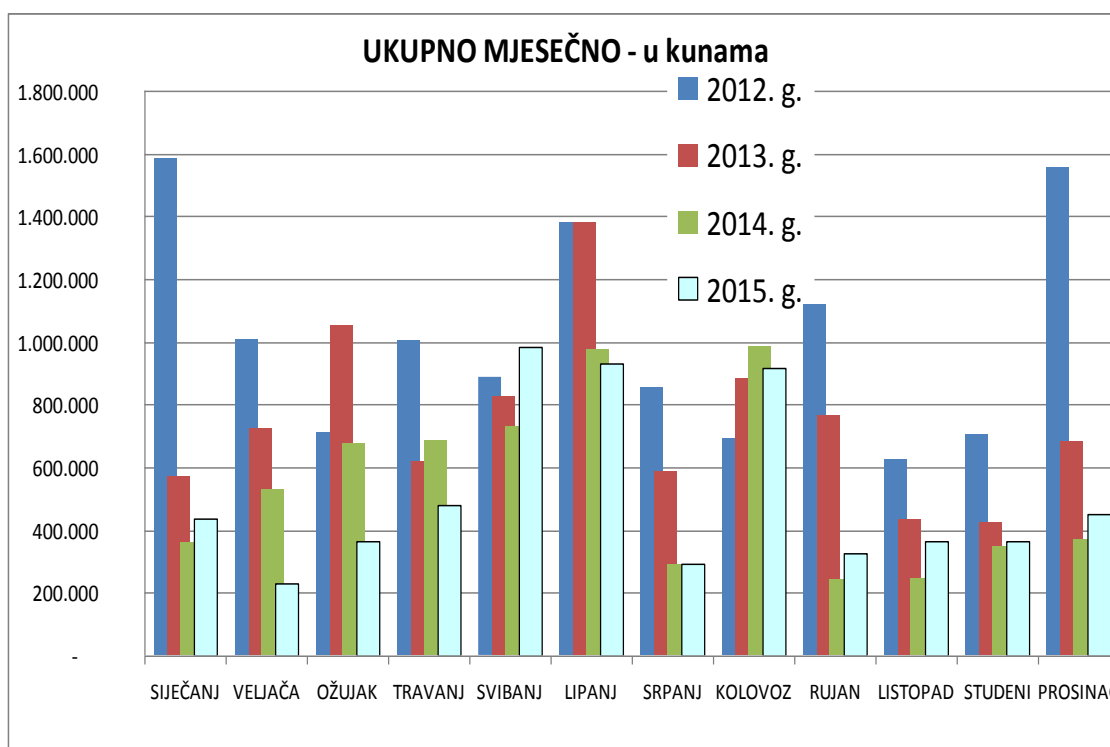
Od ukupnog broja zaposlenika na bolovanju je bilo 662 muškaraca i 385 žena. Prosjek trajanja bolovanja (u mjesecima) zaposlenika - muškaraca iznosio je 1,23, dok je prosjek zaposlenica iznosio 1,48.

3.3. Rashodi za zaposlene

Potreba za prekovremenim radom smanjena je, usporedno sa padom broja zatvorenika. U 2015. godini ostvareno je 91.532 prekovremenih sati rada za što je isplaćeno 6.519.387 kn.

Priloženi grafikon, pokazuje financijske iznose isplaćene za prekovremeni rad, u periodu od 2012. do 2015. godine.

Slika 77. Prikaz prekovremenog rada po mjesecima u razdoblju od 2012. - 2015. godine

3.4. Izobrazba službenika

Kontinuirana stručna izobrazba zakonska je obveza za zaposlenike Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, koja se organizira prema programima izobrazbe i Pravilniku o izobrazbi zaposlenika u kaznionicama i zatvorima Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa (Narodne novine, br. 81/02, 116/02, 55/05). Stručna izobrazba provodi se u posebnoj ustrojstvenoj jedinici Uprave za zatvorski sustav - Centru za izobrazbu, ali i drugim učilištima, kao primjerice u Državnoj školi za javnu upravu, Ministarstvu unutarnjih poslova i dr. Službenici se educiraju i kroz različite seminare, konferencije, radionice i druge oblike izobrazbe vezanih uz svoju struku. Zbog specifičnosti rada sa zatvorenicima i maloljetnicima u Centru za izobrazbu provode se posebni programi izobrazbe državnih službenika raznovrsnih struka koji su prijeko potrebni zatvorskom sustavu.

Tijekom 2015. godine ukupno je 234 službenika pohađalo slijedeće programe izobrazbe:

- 2 temeljna tečaja za službenike pravosudne policije Odjela osiguranja u kaznionicama i zatvorima Uprave za zatvorski sustav - ukupno 43 polaznika;
- izobrazba službenika za nošenje i uporabu palice Tonfa - 24 polaznika;
- pedagoško instruktivni tečaj za instruktore naoružanja i vještine gađanja - 5 polaznika;
- vozač - čimbenik sigurnosti u prometu - 33 polaznika;
- osnove uporabe računala - 43 polaznika;
- prevencija ovisničkog recidiva treningom osnaživanjem - PORTOS - 14 polaznika;
- senzibilizacija službenika zatvorskog sustava za koncept sprječavanja diskriminacije - 39 polaznika;
- osposobljavanje za upotrebu alkometra - 33 polaznika.

3.5. Psihosocijalna pomoć ovlaštenim službenim osobama

Sukladno odredbi članka 120. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva pravosuđa, Služba za psihosocijalnu pomoć ovlaštenim službenim osobama (u daljnjem tekstu: Služba) ustrojena je od 1. ožujka 2015. godine u Upravi za zatvorski sustav, Središnjem uredu, Sektoru pravnih poslova i upravljanja kaznenim tijelima i Centrom za izobrazbu te su intenzivirane aktivnosti vezane za pružanja psihosocijalne pomoći ovlaštenim službenim osobama kaznenih tijela Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Donesenim Planom pružanja psihosocijalne pomoći za 2015. godinu (u daljnjem tekstu: Plan) obuhvaćena su područja kontinuirane podrške ovlaštenim službenim osobama kroz: individualni i grupni savjetodavni rad, postupanje prema Protokolu o pružanju psihosocijalne pomoći ovlaštenim službenim osobama, krizne intervencije, pružanje stručne pomoći u postupcima prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa (medijacija), te predlaganje mjera za otklanjanje negativnih učinaka.

Tijekom 2015. godine bilo je potrebno intervenirati u 6 kriznih situacija, čiji su razlozi bili sljedeći: smrt službenika na radnom mjestu u 1 kaznenom tijelu, napad na službenu osobu u 2 kaznena tijela, smrt zatvorenika u 2 kaznena tijela te pokušaj ubojstva među zatvorenicima u 1 kaznenom tijelu. U navedenim kriznim situacijama, individualno je savjetovano 18 službenika, a grupno 21 službenik u 4 grupe. Savjetovanim službenicima dana su mišljenja i preporuke za ublažavanje posljedica incidentne situacije.

Također, bilo je potrebno intervenirati u dvije izvan krizne intervencije, u jednoj na poziv upravitelja, a u drugoj na zahtjev službenika.

Realizirana su 23 stručna obilaska s ciljem upoznavanja rukovodećih službenika s Planom, prilikom kojih su definirane specifične potrebe pojedinog kaznenog tijela za psihosocijalnom podrškom službenim osobama, te su dogovorene dalje aktivnosti i provođenje iskustveno-edukativnih radionica.

Planom su definirana područja pružanja psihosocijalne podrške službenim osobama kroz organizaciju dodatnih preventivnih i edukativnih radionica u cilju smanjivanja stresora prouzročenih kompleksnošću i težinom posla, a kroz poticanje na rad na sebi i introspekciju radi lakšeg prepoznavanja vlastitih postupanja i problema, usvajanja novih znanja i vještina, jačanja profesionalne kompetencije i sigurnosti u ispravnost donesenih odluka i postupanja. Izrađeno je i/ili prilagođeno 7 programa radionica, koji su primjenjivani s obzirom na potrebe svake pojedine skupine sudionika iz pojedinog kaznenog tijela, te su provedene radionice na temu upravljanja promjenama i stresom, osnova komunikacije, izgaranja na poslu, međuljudskih odnosa, motivacije za rad i PTSP-a, pri čemu su korišteni radni materijali vizualnog, auditivnog, digitalnog i kinestetičkog tipa kako bi obuhvatili različite stilove učenja polaznika.

Sukladno zadanim ciljevima, tijekom 2015. godine, održano je 16 edukativno-iskustvenih radionica sa 167 službenika kaznenih tijela.

Tablica 49. Radionice prema temama

	BROJ RAD.	BROJ. POLAZ. Z.	TEMA: „Upravljanje promjenama i stresom“	TEMA: „Osnove komunikacije“	TEMA: „Izgaranje na poslu“	TEMA: „Izgaranje na poslu i međuljudski odnosi“	Dodatna tema: „Motivacija za rad“	Dodatna tema: „PTSP“
JEDNODNEVNA RADIONICA	11	115	5	5	1	0	1	10
DVODNEVNA RADIONICA	5	52	0	0	0	5	0	0
UKUPNO	16	167	5	5	1	5	1	10

Održano je 11 jednodnevnih radionica, tematski prilagođenih potrebama pojedinog kaznenog tijela: 5 - „Upravljanje promjenama i stresom“, 5 - „Osnove komunikacije“, 1 - „Izgaranje na poslu“. Dodatna tema „Motivacija za rad“ obrađena je jedanput, tema „PTSP“-a 4 puta, te 5 dvodnevnih radionica s temom „Izgaranje na poslu i međuljudski odnosi“.

Struktura polaznika bila je sljedeća: 55% službenika iz Odjela osiguranja, 24% službenika strukovnih učitelja, 10% službenika koji su raspoređeni na administrativnim poslovima, 8% službenika Odjela tretmana te 3% službenika Odjela zdravstvene zaštite zatvorenika.

Tablica 50. Struktura polaznika radionica

STRUKTURA POLAZNIKA									
	BROJ	POSTOTAK	M SPOL	Ž SPOL	SSS	VŠS	VSS	ISKUSTVO >5 GOD.	ISKUSTVO <5 GOD.
ODJEL OSIGURANJA	92	55%	82	10	83	2	7	91	7
ODJEL TRETMANA	13	8%	4	9	0	0	12	13	0
STUKOVNI UČITELJI	40	24%	33	7	38	0	2	40	0
ADMINISTRATIVNI POSLOVI	17	10%	3	14	14	0	3	17	1
ODJEL ZDRAVSTVA	5	3%	0	5	5	0	0	5	0
UKUPNO	167		122	45	141	2	24	159	8

Unutar kaznenog tijela održano je 13 radionica, a 3 radionica je održano izvan kaznenog tijela. Održavanje radionica izvan prostora kaznenog tijela pozitivno je utjecalo na aktivnost i zadovoljstvo polaznika te se pokazalo učinkovitije.

3.6. Suradnja sa sindikatima

U okviru Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa djeluje 7 (sedam) sindikata: Sindikat pravosudne policije Hrvatske, kao najbrojniji - 39,99% službenika članova, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske - 27,10% službenika članova, Nezavisni sindikat pravosudne policije Republike Hrvatske - 1,73% službenika članova, Nezavisni sindikat djelatnika MUP-a - 1,28% službenika članova, Sindikat policije Hrvatske - 4,90% službenika članova, Hrvatski liječnički sindikat - 0,11% službenika članova i Novi sindikat - 1 službenik kao član.

S navedenim sindikatima održava se stalna suradnja u odnosu na pitanja određena Kolektivnim ugovorom za državne službenike i na tijek provođenja planiranih mjera u reformi zatvorskog sustava, kao sastavnim dijelom reforme pravosuđa.

Tijekom 2015. godine sindikatima su dostavljeni odgovori, očitovanja i mišljenja koji se odnose na status službenika i namještenika, zvanja službenika pravosudne policije, plaće

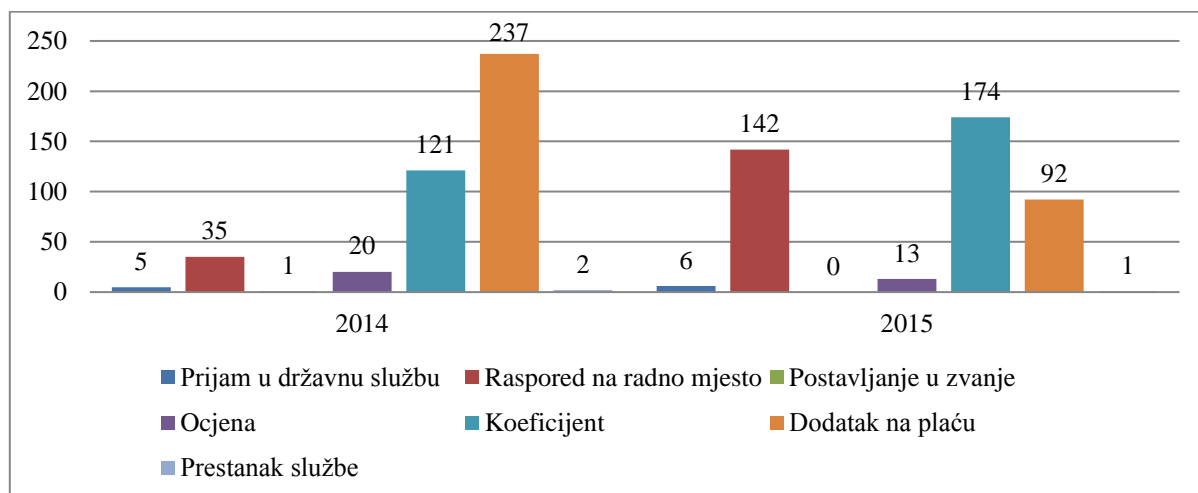
vježbenika, problematiku organizacije i obavljanja poslova službenika pravosudne policije, probleme vezane na prenapučenost i druga pitanja. Također, od sindikata su zatražena mišljenja vezana za donošenje Pravilnika o unutarnjem redu Ministarstva pravosuđa.

3.7. Žalbe Odboru za državnu službu

Odboru za državnu službu, posebno i neovisno tijelo nadležno za odlučivanje o žalbama državnih službenika u skladu sa Zakonom o državnim službenicima (Narodne novine, br. 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 49/11, 34/12, 49/12 - pročišćeni tekst, 37/13, 38/13 i 1/15), tijekom 2015. godine podneseno je ukupno 428 žalbi službenika kaznenih tijela izjavljenih na rješenja kojima je odlučeno o njihovim pravima i obvezama iz državne službe.

Od ukupnog broja žalbi, 142 žalbe izjavljene su na rješenja o rasporedu na radno mjesto, 6 žalbi na rješenja o prijmu u državnu službu, 13 žalbi izjavljeno je na rješenja o ocjeni za 2014. godinu, 1 žalba na rješenje o prestanku državne službe, no na rješenja o postavljenju u zvanje nije izjavljena nijedna žalba, 174 žalbi izjavljeno je na rješenja kojima je utvrđen koeficijent složenosti poslova radnog mjesta, a 92 žalbe izjavljene su na rješenja kojima je utvrđen dodatak na plaću.

Slika 78. Žalbe Odboru za državnu službu

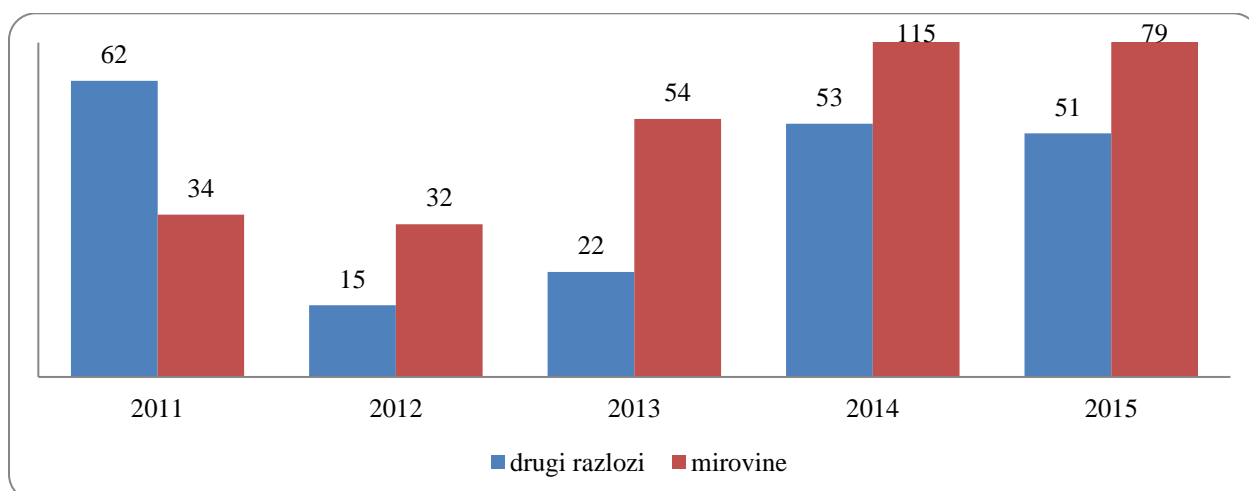

3.8. Prestanak državne službe

Tijekom 2015. godine, u ustrojstvenim jedinicama Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, državna služba prestala je za sto trideset (130) službenika, od kojih je trideset osam (38) žena i devedeset dva (92) muškarca. Do prestanka državne službe došlo je iz sljedećih razloga:

- sporazumom - osamnaest (18) službenika,
- odlukom Službeničkog suda - jedan (1) službenik,
- otkazom - šest (6) službenika,
- osudom za kazneno djelo - jedan (1) službenik,
- smrću - četiri (4) službenika,
- sporazumnim premještanjem u drugo državno tijelo - dvadeset i jedan (21) službenik,
- ostvarivanjem prava na mirovinu - a) prema općem propisu - sedam (7) službenika, b) prema posebnom propisu, temeljem rješenja Ministra - sedamdeset i dva (72) službenika.

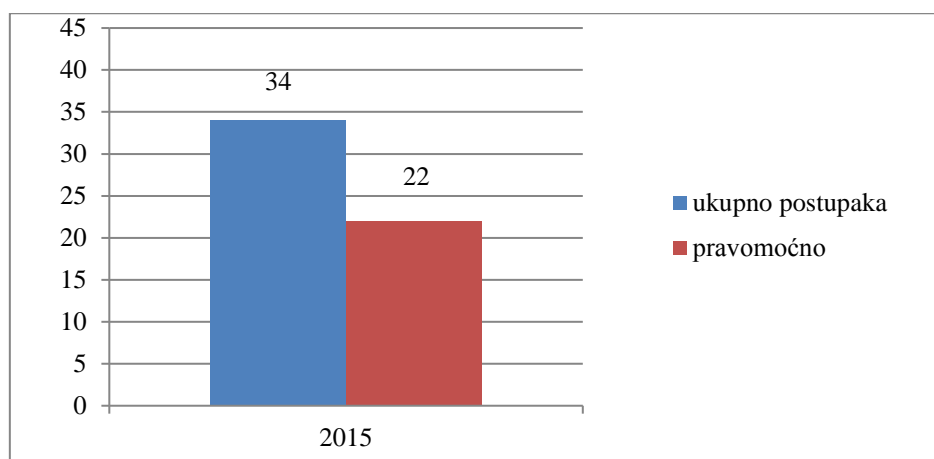
Slika 79. Prestanak državne službe

3.9. Odgovornost zbog povrede službene dužnosti

Tijekom 2015. godine pokrenuto je ukupno 34 (tridesetčetiri) postupka zbog lakših povreda službene dužnosti, dok su 2 (dva) postupka u tijeku od ranijih godina. U 12 (dvanaest) postupka kao kazna zbog lake povrede službene dužnosti izrečena je opomena, novčana kazna izrečena je u 9 (devet) postupka, 1 (jedan) postupak završen je oslobađajućom odlukom, a 14 (četnaest) postupaka je nedovršenih. O lakim povredama službene dužnosti odlučuje čelnik tijela, odnosno upravitelj kaznenog tijela.

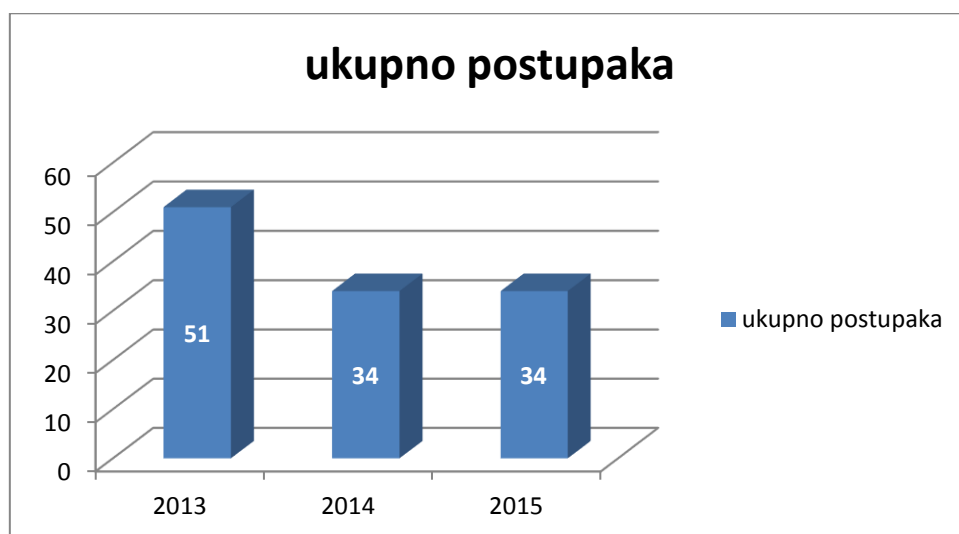
Slika 80. Lakše povrede službene dužnosti

Za odlučivanje o teškoj povredi službene dužnosti nadležan je poseban sud - Službenički sud za državne službenike sustava izvršavanja kazne zatvora.

Tijekom 2015. godine ukupno su vođena 64 postupka pred Službeničkim sudom zbog teške povrede službene dužnosti, od čega su 34 postupka pokrenuta 2015. godine, a 30 ih je nastavljeno iz ranijih godina. Pravomoćno su završena 28 postupka u kojima je u 20 slučajeva izrečena novčana kazna, u 3 donesena oslobađajuća odluka, u 4 obustavljeno daljnje vođenje postupka, jedan postupak vraćen je na ponovno odlučivanje, a u 5 predmeta donesene su nepravomoćne odluke. Postupak se još vodi u 31 predmetu.

Slika 81. Teške povrede službene dužnosti

4. IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA POSLOVANJA KAZNENIH TIJELA U RAZDOBLJU OD 1. SIJEČNJA DO 31. PROSINCA 2015. GODINE (KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI)

4.1. Temeljni financijski izvještaji

Zbrojni rezultati poslovanja prema Izvještaju o prihodima i rashodima za razdoblje siječanj - prosinac 2015. godine iskazuju sljedeće osnovne karakteristike ostvarenja, i to:

- PRIHODI IZ PRORAČUNA ZA FINANCIRANJE REDOVNE DJELATNOSTI	452.371.485 kn
- PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I USLUGA	33.112.089 kn
- OSTALI PRIHODI I PRIMICI	6.359.562 kn
A) PRIHODI I PRIMICI UKUPNO	491.843.136 kn
B) RASHODI I IZDACI UKUPNO	482.712.490 kn
- VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA	9.130.646 kn
- MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA PRENESENI iz 2013. g.	15.503.811 kn
C) MANJAK PRIHODA I PRIMITAKA ZA POKRIĆE u 2016. g.	6.373.165 kn

Ad A/ Struktura ukupnih prihoda i primitaka je sljedeća:

1. prihodi iz proračuna.....	91,98%
2. prihodi od vlastite djelatnosti.....	6,73%
3. ostali prihodi i primici.....	1,29%
od čega:	
- pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države	0,82%
- prihodi po posebnim propisima	0,33%
- prihodi od prodaje imovine.....	0,03%
- prihodi od imovine.....	0,01%
- prihodi od donacija.....	0,03%
- ostali prihodi.....	0,07%

1) Iz strukture ukupnih prihoda i primitaka, vodljivo je dominantno učešće prihoda iz Državnog proračuna.

2) Prihodi od vlastite djelatnosti, nastaju kao prihodi od prodaje proizvoda i robe, te pruženih usluga.

Osim naplaćenih prihoda od vlastite djelatnosti u iznosu od 33.112.089 kn, kaznena tijela ostvarila su i nenaplaćene, ali obračunate prihode u iznosu od 5.944.799 kn, pa ukupni prihodi iznose 39.056.888 kn. Navedeni prihodi odnose se prvenstveno na prihode ostvarene radom zatvorenika u radionicama odjela za rad, te radom kod drugog poslodavca.

3) Ostali prihodi i primici se najvećim dijelom odnose na prihode od Pomoći unutar općeg proračuna u iznosu od 4.093.425, kao što su:

- novčani poticaji Ministarstva poljoprivrede u iznosu od 3.871.525 kn (kao novčani poticaji poljoprivrednim radionicama Kaznionicama u Lepoglavi, Lipovici - Popovači, Požegi, Turopolju, Valturi i Zatvoru u Gospiću),
- pomoći Ministarstva znanosti i obrazovanja, u iznosu od 46.100 kn Odgojnom zavodu u Turopolju za provođenje projekta za Hrvatsku pismenosti,
- pomoći od Ministarstva zdravstva u svrhu financiranja HIV savjetovališta u iznosu od 125.000 kn Zatvorskoj bolnici u Zagrebu,
- pomoći Grada Zagreba Odgojnom zavodu u Turopolju u iznosu od 20.800 kn (u svrhu nabave informatičke opreme),
- kapitalna pomoć Županije Bjelovarsko-bilogorske u iznosu od 30.000 kn, Zatvoru u Bjelovaru za rekonstrukciju i dogradnju zgrade Zavora

Prihodi po posebnim propisima u iznosu od 1.611.356 kn, odnose se na naplate štete od zatvorenika, sufinanciranje troškova, refundacije troškova iz proteklih godina, te prihoda od rada zatvorenika, a koji nisu ostvareni na tržištu i po tržišnim uvjetima.

Ad B/ Struktura rashoda poslovanja je sljedeća:

Tablica 51. Struktura rashoda poslovanja

STRUKTURA RASHODA		
Rashodi za zaposlene	351.054.179 Kn	72,73%
Materijalni rashodi (i zalihe)	127.443.720 Kn	26,40%
Financijski rashodi	385,864 Kn	0,08%
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	3.828.727 Kn	0,79%
UKUPNO	482.712.490 Kn	

Ukupne nepodmirene obveze na dan 31. prosinca 2015. godine iznose 8.437.175 kn, sastoje se od:

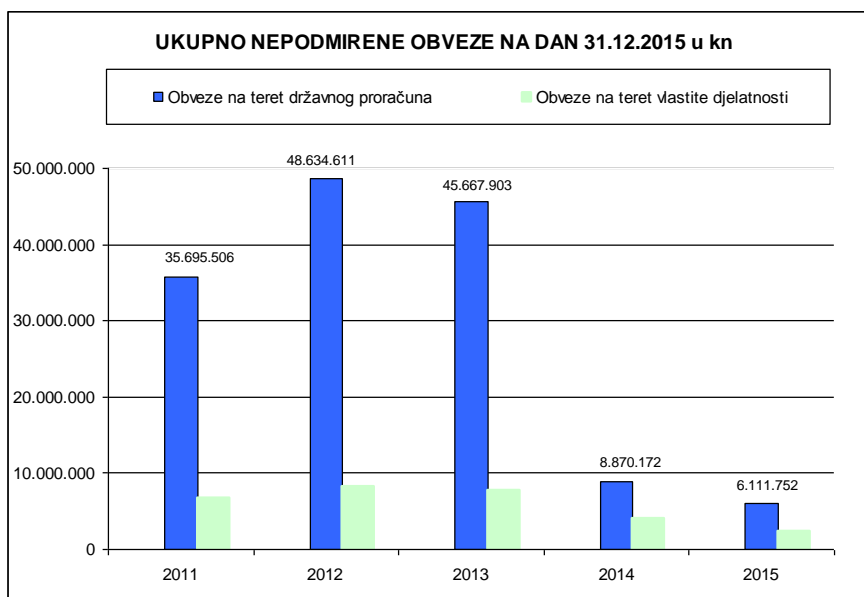
- obveza na teret Državnog proračuna u iznosu od 6.111.752 kn,
od toga: dospjelih u iznosu od 1.668.093 kn i nedospjelih u iznosu od 4.443.659 kn
- obveza na teret vlastite djelatnosti u iznosu od 2.325.423 kn.

Radi cjelovitijeg uvida u financijsko poslovanje kaznenih tijela, nastavno se daje usporedni prikaz osnovnih financijskih pokazatelja poslovanja u razdoblju od 2011. do 2015. godine.

Tablica 52. Ukupne nepodmirene (dospjele/nedospjele) obveze na 31. prosinca 2011. - 2015.

OBVEZE NA TERET	2011.g.	2012.g.	2013.g.	2014.g.	2015.g.
DRŽAVNOG PRORAČUNA	35.695.506	48.634.611	45.667.903	8.870.172	6.111.752
DOSPJELE	25.141.528	36.338.116	36.179.308	3.527.945	1.668.093
NEDOSPJELE	10.553.978	12.296.495	9.488.595	5.342.227	4.443.659
VLASTITE DJELATNOSTI	6.760.969	8.229.776	7.681.826	4.065.468	2.325.423
UKUPNO	42.456.475	56.864.387	53.349.729	12.935.640	8.437.175

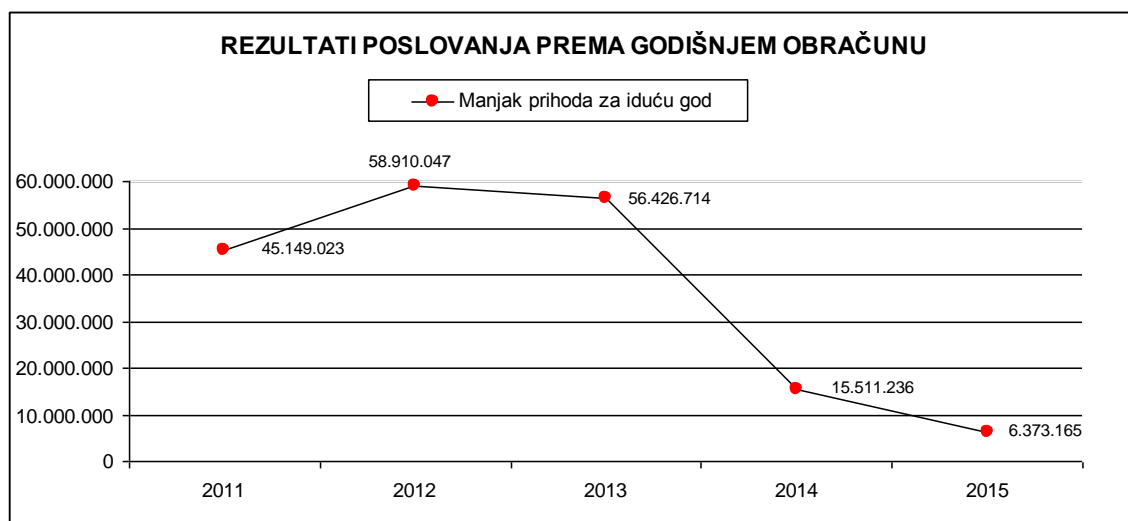
Slika 82. Ukupno nepodmirene obveze na dan 31.12.2015.

Tablica 53. rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu

	2011. godina	2012. godina	2013. godina	2014. godina	2015. godina
Prihodi iz proračuna za zaposlene (plaće i prijevoz)	400.401.413	385.228.074	371.440.507	362.291.974	361.712.942
Prihodi iz proračuna za tekuće rashode	138.527.424	107.306.405	110.583.070	131.377.471	90.658.543
Prihodi iz proračuna UKUPNO	538.928.837	492.534.479	482.023.577	493.669.445	452.371.485
Prihodi od vlastite djelatnosti	38.450.865	35.496.897	36.612.767	35.605.110	33.112.089
Ostali prihodi	5.471.844	4.535.047	4.153.407	5.006.405	6.359.562
UKUPNI PRIHODI	582.851.546	532.566.423	522.789.751	534.280.960	491.843.136
UKUPNI RASHODI	577.011.741	546.399.661	520.329.121	493.350.087	482.712.490
Višak prihoda	5.839.805		2.460.630	40.930.873	9.130.646
Manjak prihoda		13.833.238			
Manjak prihoda preneseni iz prethodne g.	50.988.828	45.076.809	58.887.344	56.442.109	15.503.811
Manjak prihoda za pokriće u slijedećoj g.	45.149.023	58.910.047	56.426.714	15.511.236	6.373.165

Slika 83. Rezultati poslovanja prema godišnjem obračunu

4.2. Izvješće o utrošenim sredstvima u kaznenim tijelima

Za izvršavanje kaznenopravnih sankcija i mjera, u promatranom razdoblju, utrošeno je kako slijedi:

Tablica 54. Izvješće o utrošenim sredstvima

Vrsta rashoda	ukupni rashodi (u kn)	učešće u ukupnim rashodima (u postocima)
1. Plaće	269.760.134	59,95 %
2. Ostali rashodi za zaposlene	5.627.602	1,25 %
3. Doprinosi na plaće	75.666.443	16,82 %
4. Službena putovanja	461.692	0,10 %
5. Naknade za prijevoz	10.658.763	2,37 %
6. Stručno usavršavanje	123.223	0,03 %
7. Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	4.075.311	0,91 %
8. Materijal i sirovine	30.552.811	6,79 %
9. Energija	21.648.819	4,81 %
10. Materijal i dijelovi za tek. i inv. održavanje	2.094.799	0,47 %
11. Sitni inventar i auto gume	744.108	0,17 %
12. Službena radna i zaštitna odjeća i obuća	1.198.543	0,27 %
13. Usluge telefona, pošte i prijevoza	1.449.156	0,32 %
14. Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	2.538.175	0,56 %
15. Usluge promidžbe i informiranja	168.385	0,04 %
16. Komunalne usluge	13.034.847	2,90 %
17. Zdravstvene i veterinarske usluge	1.252.692	0,28 %
18. Intelektualne i osobne usluge	2.012.690	0,45 %
19. Računalne usluge	70.344	0,02 %
20. Ostale usluge	525.496	0,12 %
21. Naknade za rad zatvorenika	4.899.428	1,09 %
22. Premije osiguranja	477.918	0,11 %
23. Reprezentacija	64.113	0,01 %
24. Ostali nespomenuti rashodi	699.813	0,16 %
25. Financijski rashodi	154.383	0,03 %
Ukupno:	449.959.688	100 %

U odnosu na ukupne, prethodno navedene rashode, prosječni trošak po jednom zatvoreniku iznosi **343,96 kn dnevno** što je za 9,85% više u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2014. godine.

Uzimajući u obzir samo direktne troškove zatvorenika, prosječni dnevni trošak po jednom zatvoreniku **iznosi 52,27 kn**, što je manje za 4,26% u odnosu na razdoblje siječanj - prosinac 2014. godine.

Nastavno dajemo prikaz ukupnih troškova po kaznenim tijelima.

Tablica 55. Prikaz ukupnih troškova po kaznenim tijelima

Red. broj	KAZNIONICA, ZATVOR ODNOSNO ODGOJNI ZAVOD	Prosječni dnevni UKUPNI TROŠAK po 1 zatvoreniku	INDEX odnos na prosjek	Prosječni dnevni DIREKTNI TROŠAK po 1 zatvoreniku	INDEX odnos na prosjek	Odnos:1 zaposlenik na xy zatvorenika
1.	Zatvorska bolnica u Zagrebu	625,10	182	90,89	174	1/0,85
2.	Kaznionica u Glini	230,61	67	45,34	87	1/1,98
3.	Kaznionica u Lepoglavi	362,89	106	62,10	119	1/1,19
4.	Kaznionica u Lipovici-Popovači	307,76	89	56,42	108	1/1,57
5.	Kaznionica i zatvor u Požegi	476,48	139	60,22	115	1/0,95
6.	Odgojni zavod u Požegi	692,46	201	36,20	69	1/0,58
7.	Kaznionica u Turopolju	561,74	163	52,05	100	1/0,78
8.	Odgojni zavod Turopolje	880,65	256	84,29	161	1/0,57
9.	Kaznionica u Valturi	526,86	153	47,16	90	1/0,72
10.	Zatvor u Bjelovaru	262,45	76	39,27	75	1/1,73
11.	Zatvor u Dubrovniku	431,37	125	42,49	81	1/1,95
12.	Zatvor u Gospiću	376,31	109	41,32	79	1/1,15
13.	Zatvor u Karlovcu	474,25	138	42,40	81	1/0,93
14.	Zatvor u Osijeku	243,89	71	35,08	67	1/1,90
15.	Zatvor u Pulji	297,20	86	49,12	94	1/1,77
16.	Zatvor u Rijeci	301,52	88	43,43	83	1/1,51
17.	Zatvor u Sisku	478,97	139	43,11	82	1/0,90
18.	Zatvor u Splitu	343,90	100	48,60	93	1/1,33
19.	Kaznionica i zatvor u Šibeniku	354,72	103	46,78	89	1/1,32
20.	Zatvor u Varaždinu	280,20	81	41,33	79	1/1,67
21.	Zatvor u Zadru	352,80	103	58,47	112	1/1,27
22.	Zatvor u Zagrebu	251,74	73	52,29	100	1/1,99
	UKUPNO	343,96	100	52,27	100	1/1,34

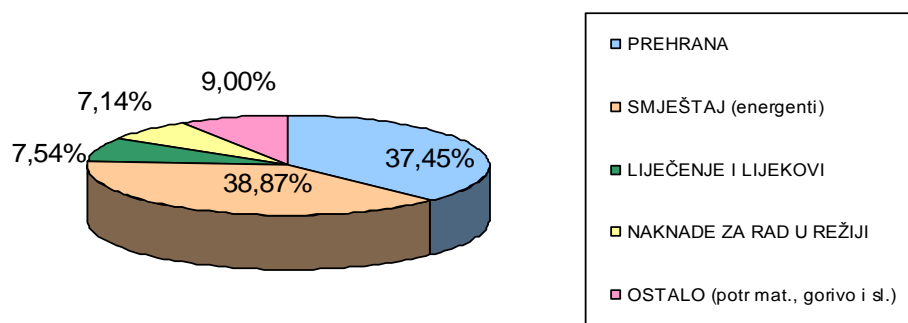
Napominjemo da je iskazani prosječni dnevni trošak po zatvoreniku u Kaznionicama u Požegi i Turopolju smanjen za prosječne troškove prehrane koji se odnose na zatvorenike i maloljetnike u Zatvoru i Odgojnom zavodu u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju, odnosno za isti je iznos povećan prosječni dnevni trošak po zatvoreniku i maloljetniku u Zatvoru u Požegi i Odgojnom zavodu u Turopolju. Korigirani su, također, i troškovi prehrane kod korisnika koji su bez naknade preuzeli prehrambene proizvode od drugih korisnika unutar zatvorskog sustava.

Struktura direktnih (dnevni) troškova zatvorenika je sljedeća (slika 84.)

- prehrana	37,45 %	odnosno	19,58 kn
- smještaj (energenti)	38,87 %	odnosno	20,32 kn
- liječenje i lijekovi	7,54 %	odnosno	3,94 kn
- naknade za rad u režiji	7,14 %	odnosno	3,73 kn
- ostalo (potr.mat., preprate, sl.akt.)	9,00 %	odnosno	4,70 kn
U K U P N O			52,27 kn

Slika 84. Struktura direktnih (dnevni) troškova

STRUKTURA DIREKTNIH (DNEVNIH) TROŠKOVA

Nastavno se daje usporedni trošak direktnog prosječnog dnevnog troška po zatvoreniku u razdoblju od 2011. do 2015. godine.

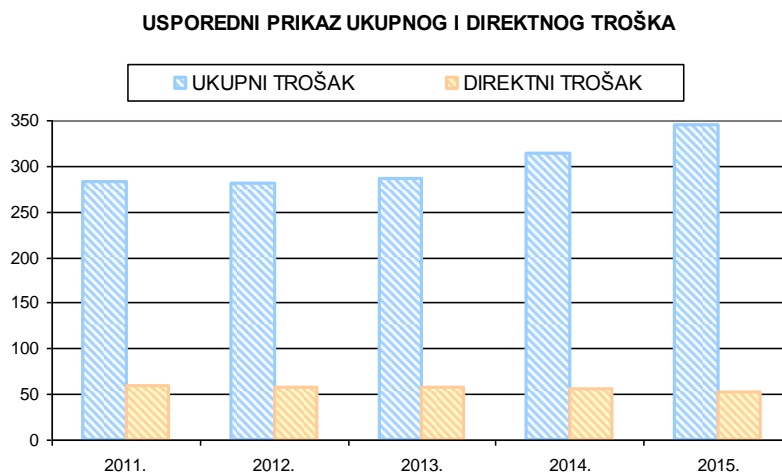
Tablica 56. Direktni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku

VRSTA TROŠKA	DIREKTNI DNEVNI PROSJEČNI TROŠAK PO ZATVORENIKU					% +/-	
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2015/2014	2015/2011
Prehrana	21,44	20,78	20,45	20,44	19,58	- 4,21	- 8,67
Smještaj	18,32	19,46	20,20	19,57	20,32	+3,83	+ 10,92
Liječenje	10,63	9,26	8,49	6,44	3,14	- 51,24	- 70,46
Nak.rad u rež.	4,05	3,60	3,63	3,84	3,73	- 2,86	- 7,90
Ostalo	4,20	4,00	3,77	4,31	4,70	+ 9,04	+ 11,90
UKUPNO	58,64	57,10	56,54	54,60	52,27	- 4,27	- 10,86

Tablica 57. Ukupni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku

UKUPNI TROŠAK	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	% +/-	
						2015 / 2014	2015 / 2011
	283,16	280,69	286,52	313,12	343,96	+9,85	+21,47

Slika 85. Usporedni prikaz ukupnog i direktnog troška

4.3. Izvješće o uređenju i opremanju kaznenih tijela Uprave za zatvorski sustav

Uprava za zatvorski sustav još financira uređenje i opremanje kaznenih tijela iz drugih aktivnosti Državnog proračuna. Na taj način se u 2015. godini utrošilo za:

1. Nabavu opreme za zatvorenike ukupno 1.295.052 kn, i to:
 - higijenske potrepštine, posteljina, madraci, kuhinjski pribor 876.953 kn
 - službena, radna i zaštitna odjeća, obuća, rublje, čarape 418.099 kn.
2. Uređenje i opremanje kaznenih tijela ukupno 1.133.993 kn, i to:
 - uredske opreme i namještaja 29.164 kn
 - komunikacijske opreme 242.581 kn
 - opreme za održavanje i zaštitu 139.319 kn
 - medicinske i laboratorijske opreme za 242.161 kn
 - instrumenata, uređaja i strojeva za 480.768 kn.
3. Djelatnost ovlaštenih službenih osoba 1.799.208 kn, i to:
 - oprema za pravosudnu policiju 105.541 kn
 - odora: službena, radna i zaštitna odjeća, obuća, čarape 1.693.668 kn
 - zdravstveni pregledi 15.293 kn.
4. Izgradnju, obnovu, održavanje zgrada Uprave za zatvorski sustav utrošeno je u 2015.g. za:
 - uređenje šetnice i instalacija u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu 130.000 kn
 - sanaciju krovništva u Kaznionici u Glini 270.000 kn
 - usluga revizije i izrade projekta za OZ u Turopolju 112.000 kn
 - uređenje koridora, pokrova i ograde u Kaznionici u Lepoglavi 333.000 kn
 - završavanje projekta navodnjavanja Kaznionice u Valturi 985.000 kn
 - adaptacija i uređenje Zatvora u Bjelovaru 86.000 kn
 - sanacija fasade Zatvora u Zadru 35.700 kn.

5. NADZOR NAD POSTUPANJEM SA ZATVORENICIMA I MALOLJETNICIMA

Nadzor nad postupanjem sa zatvorenicima u kaznionicama i zatvorima te maloljetnicima u odgojnim zavodima, sukladno zakonima, obavljaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, sudac izvršenja županijskog suda, pučki pravobranitelj, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, pravobraniteljica za djecu i pravobranitelj za osobe s invaliditetom, nevladine udruge koji se bave zaštitom ljudskih prava te periodički Europski odbor za sprječavanje mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja Vijeća Europe i Misija stručnjaka Europske komisije za područje pravosuđa i unutarnjih poslova (Peer based Mission).

5.1. Nadzor Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav

Temeljem članka 18. Zakona o izvršavanju kazne zatvora upravni i inspekcijski nadzor nad radom Kaznionica, zatvora, centara i odgojnih zavoda provodi Središnji ured Uprave za zatvorski sustav u skladu s propisima.

Tijekom 2015. godine Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa obavio je niz stručno-instruktivnih obilazaka kaznionica, odnosno zatvora i odgojnih zavoda koji su uglavnom rezultirali savjetovanjem o potrebnim promjenama u svakodnevnom radu tijekom samog obilaska kaznenog tijela ili pisanim uputama.

Isto tako obavljeno je sedam inspekcijskih nadzora i tri upravna nadzora.

Tablica 58. Inspekcijski nadzori tijekom 2015. godine

KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/PRTUŽBE	UTVRĐENO STANJE
Kaznionica u Lepoglavi	Međusobni fizički obračun zatvorenika	nisu utvrđene nezakonitosti, nedostaci niti nepravilnosti
Kaznionica i zatvor u Šibeniku	Utvrđivanje zakonitosti postupanja službenika Odjela osiguranja	utvrđene su nepravilnosti u radu, temeljem kojih su naložene mjere za njihovo otklanjanje,
Zatvor u Zadru	Fizički napad zatvorenika na službenika Odjela osiguranja i primjena sredstava prisile	utvrđene su nepravilnosti vezane za rad službenika Odjela osiguranja
Kaznionica i zatvor u Požegi	Međusobni fizički obračun zatvorenika	utvrđene su nepravilnosti u radu, temeljem kojih su naložene mjere za njihovo otklanjanje,
Zatvor u Puli-Pola	Utvrđivanje okolnosti smrti zatvorenika	utvrđene su nepravilnosti u radu, temeljem kojih su naložene mjere za njihovo otklanjanje,
Kaznionica I zatvor u Šibeniku	Utvrđivanje okolnosti bijega zatvorenika	utvrđene su nepravilnosti u radu, temeljem kojih su naložene mjere za njihovo otklanjanje,

U odnosu na kaznena tijela u kojima su inspekcijskim nadzorom utvrđene nepravilnosti Središnji ured Uprave za zatvorski sustav naložio je mjere za njihovo otklanjanje te donio pisane naputke o potrebnim promjenama u postupanju. Također, u odnosu na službenike pojedinih kaznenih tijela pokrenuti su stegovni postupci zbog povrede službene dužnosti.

Tablica 59. Upravni nadzori tijekom 2015. godine

KAZNIONICA / ZATVOR	RAZLOG NADZORA/Pritužbe	UTVRĐENO STANJE
Kaznionica u Glini	Utvrđivanje okolnosti suicida zatvorenika	nisu utvrđene nepravilnosti
Zatvor u Zadru	Utvrđivanje okolnosti smrti zatvorenika u zdravstvenoj ustanovi	nisu utvrđene nepravilnosti
Zatvor u Sisku	Pritužba službenice Zatvora u Sisku	utvrđene su nepravilnosti u radu, temeljem kojih su naložene mjere za njihovo otklanjanje,

U odnosu na kaznena tijela u kojima su upravnim nadzorom utvrđene nepravilnosti Središnji ured Uprave za zatvorski sustav naložio je mjere za njihovo otklanjanje te donio pisane naputke o potrebnim promjenama u postupanju.

5.2. Obilasci sudaca izvršenja

Temeljem članka 47. Zakona o izvršavanju kazne zatvora nadležni sudac izvršenja najmanje jednom godišnje obilazi zatvorenike, razgovara s njima i upućuje ih u njihova prava iz Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Tablica 60. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2015. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike ili pojedine odjele.

		OBILASCI SUCA IZVRŠENJA	
		sve zatvorenike	pojedini odjeli
ZATVORI	BJELOVAR	3	0
	DUBROVNIK	1	0
	GOSPIĆ	0	1
	KARLOVAC	9	4
	OSIJEK	2	0
	PULA	1	0
	RIJEKA	1	0
	SISAK	0	0
	SPLIT	2	0
	VARAŽDIN	1	0
	ZADAR	2	0
ZAGREB	49 zatvorenika (ne sve)	1	
KAZNIONICE	GLINA	0	5*
	LEPOGLAVA		1 poluotvoreni 1 otvoreni
	LIPOVICA	0	0
	POŽEGA	5	5
	ŠIBENIK	0	0
	TUROPOLJE	1	0
	VALTURA	1	0
	ZAT. BOLNICA	0	0

*Sudac izvršenja nije obilazio odjele prilikom posjete kaznionici, već je razgovarao s pojedinim zatvorenicima koji su za to iskazali želju i napisali molbu.

5.3.Osvrt Uprave za zatvorski sustav na suradnju s Uredom pučke pravobraniteljice

Suradnji s Uredom pučke pravobraniteljice tijekom 2015. godine u Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav posvećena je posebna pozornost te su uvažene preporuke i upozorenja vezana za prava zatvorenika i sprečavanje mučenja i drugih neljudskih i ponižavajućih postupaka. Na osnovu preporuka izdani su nalozi kaznenim tijelima za postupanje u mjeri u kojoj su to dozvoljavali sigurnosni razlozi i raspoloživa financijska sredstva.

Sukladno preporukama Ureda pučke pravobraniteljice, u 2015. godini nastavile su se poduzimati mjere za smanjivanje prenapučenosti kaznenih tijela, kako kroz mala građevinska rješenja u pojedinim kaznenim tijelima tako i kroz promjene u zakonskim rješenjima. Tendencija smanjivanja broja zatvorenika kroz nekoliko proteklih godina te neznatno povećanje smještajnih kapaciteta u pojedinim kaznenim tijelima mogu se procijeniti kao pozitivni rezultati poduzetih mjera.

Obavljajući poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM-a) tijekom 2015. godine predstavnici Ureda pučke pravobraniteljice obišli su 12 kaznenih tijela: Zatvor u Zagrebu, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Splitu, Zatvor u Gospiću, Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Dubrovniku, Zatvor u Rijeci, Kaznionicu i zatvor u Šibeniku, Kaznionicu u Glini, Kaznionicu u Lepoglavi i Zatvorsku bolnicu u Zagrebu. Obilasci predstavnika Ureda pučke pravobraniteljice bili su usmjereni na provjeru uvjeta smještaja, primjenu sredstava prisile i način organiziranja zdravstvene zaštite. O svakom obilasku kaznenog tijela Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ured pučke pravobraniteljice dostavljao je izvješća, na koja se Središnji ured Uprave za zatvorski sustav očitovao, a prema preporukama dani su nalozi kaznenim tijelima po kojima su kaznena tijela obvezna promijeniti postupanja za koja je procijenjeno da su neodgovarajuća. Preporuke koje su dane Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, uglavnom su prihvaćene i provedene u onoj mjeri u kojoj su to dozvoljavali prostorni i sigurnosni uvjeti u pojedinim kaznenim tijelima.

Također, Ured pučke pravobraniteljice je postupao i po pritužbama zatvorenika, u kojima su se prituživali na kvalitetu zdravstvene zaštite, uvjete smještaja, podnošenje pritužbi upraviteljima kaznenih tijela i učinkovitost pravne zaštite, postupanje službenika odjela osiguranja i kršenje prava na dodir s vanjskim svijetom.

Analizom dostavljenih podataka utvrđeno je da su mnoge upućene pritužbe bez stvarne osnove, ali da se svakoj od njih pristupilo ozbiljno i temeljito u postupku ispitivanja i utvrđivanja činjenica te da su službenici u velikoj mjeri senzibilizirani u smislu važnosti svakog prava zatvorenika i omogućavanja njihovih ostvarivanja.

Pritužbe koje su se odnosile na kvalitetu zdravstvene zaštite uvjetovane su činjenicom da zatvorski liječnici ne mogu pisati uputnice i recepte, već to rade izabrani liječnici. Početkom 2015. godine započeli su razgovori između Ministarstva pravosuđa, Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje oko iznalaženja organizacijskih rješenja koja bi omogućila zatvorskim liječnicima pisanje uputnica i recepata. Rješavanje navedenog pitanja očekuje se tijekom 2016. godine.

Nadalje, slijedom pritužbi u Izvješću pučke pravobraniteljice koje su se odnosile na način provedbe sigurnosnih mjera psihijatrijskog liječenja i obveznog liječenja od ovisnosti, navedeno je regulirano u članku 2. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, a koji govori da je svrha izvršavanja kazne zatvora osposobljavanje zatvorenika za život na slobodi u skladu sa zakonom i društvenim pravilima

Provođenje posebnih programa također je propisano člankom 69. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, kao dio pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora (posebni postupci). Vezano uz provođenje sigurnosne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, iako nije ustrojena posebna kaznionica socioterapijskog tipa, posebni program tretmana ovisnika o drogama provodi se u svim kaznionicama te zatvorima s odjelima za izvršavanje kazne zatvora duže od 6 mjeseci. Sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti, odnosno posebni program tretmana ovisnika o drogama provodi se sukladno Nacionalnoj strategiji suzbijanja zlouporabe droga, Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe droga te sukladno Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu, Smjernicama za farmakoterapiju opijatskih ovisnika metadonom i Smjernicama za farmakoterapiju opijatskih ovisnika buprenorfinom.

Sukladno preporukama, reguliran je status osiguranika iz obveznog osiguranja HZZO-a svim zatvorenicima državljanima Republike Hrvatske koji posjeduju OIB. Zatvorenicima kojima nije moguće regulirati obvezno zdravstveno osiguranje sukladno članku 7. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju ili imaju regulirano obvezno zdravstveno osiguranje, ali nemaju vlastitih sredstava za plaćanje dopunskog zdravstvenog osiguranja, a nadležni liječnik im je propisao preglede i lijekove koji izlaze iz okvira obveznog zdravstvenog osiguranja, osigurava se doplata lijeka ili pregleda na teret Državnog proračuna.

U odnosu na uspostavljanje i djelotvorno provođenje nadzora nad kvalitetom zdravstvene zaštite u zatvorskom sustavu, sukladno članku 18. stavka 7. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima obavlja Ministarstvo zdravstva.

Vezano uz navode o nedovoljnom poštivanju tajnosti kod prijave zatvorenika za liječnički pregled, Kućnim redovima kaznionica i zatvora propisano je da se zatvorenici za liječnički pregled prijavljuju ubacivanjem propisanog obrasca u sandučiće koji se nalaze na odjelima, a ne predajom obrazaca na ruke službenicima koji nisu medicinske struke.

U odnosu pritužbe zatvorenika na dugo čekanje pojedinih specijalističkih pregleda, preporučenih operativnih zahvata te fizikalne terapije, zdravstveni radnici kaznenih tijela naručuju zatvorenike na specijalističke pretrage putem centralnog naručivanja, kao što se naručuju i svi ostali pacijenti. S obzirom na liste čekanja za pojedine specijalističke preglede te nemogućnost da se zatvorenicima, iz sigurnosnih razloga kaže termin naručenih pregleda, zatvorenici su revoltirani duljinom čekanja na obavljanje pojedinih pregleda. Zbog velikog broja zatvorenika kojima je propisana fizikalna terapija razmatraju se mogućnosti nabavke nekoliko aparata potrebnih za provođenje fizikalne terapije u okviru zatvorskog sustava.

Pritužbe zatvorenika nepušača o smještaju u sobe s pušačima, sukladno napatku Središnjeg ureda sve kaznionice i zatvori ulažu maksimalne napore za smještaj zatvorenika nepušača odvojeno od zatvorenika pušača, kao i osiguravanje posebnih prostorija za pušenje u zatvorima i kaznionicama u kojima to uvjeti smještaja dopuštaju.

Sukladno preporuci pučke pravobraniteljice na pritužbe zatvorenika na ostvarivanje prava na slanje pritužbi i predavki u kojima se navodi da pritužbe upućene pučkoj pravobraniteljici te ostala pismena upućena drugim državnim tijelima i institucijama nisu poslana iz kaznenih tijela, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uputio je svim tijelima zatvorskog sustava, Uputu o dosljednom provođenju svih propisa koji određuju poštivanje ljudskih prava, dostojanstva i zaštite zatvorenika od svih oblika okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja i potrebu dostavljanja podataka o broju i vrsti pritužbi, poduzetim mjerama u cilju

sprečavanja i otklanjanja neprihvatljivih obrazaca ponašanja i postupanja te eventualnom potrebom za dodatnom izobrazbom službenika putem posebnih programa izobrazbe.

Nadalje, sukladno preporuci pučke pravobraniteljice Središnji ured Uprave za zatvorski sustav je u srpnju i listopadu 2015. godine dao nalog većini kaznenih tijela o podjeli kompletnog pribora za jelo zatvorenicima. Iz sigurnosnih razloga primjena je odgođena u Kaznionici u Glini, Kaznionici u Lepoglavi, Zatvoru u Zagrebu i Zatvorskoj bolnici u Zagrebu.

Također, sukladno preporuci pučke pravobraniteljice, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav je izradio Smjernice za postupanje sa štrajkačima glađu prema Malteškoj deklaraciji, a tijekom 2016. godine donijet će se, u suradnji s Ministarstvom zdravstva i protokol o postupanju u slučajevima štrajka glađu.

5.4. Nadzor pravobraniteljice za osobe s invaliditetom

Tijekom 2015. godine nastavljena je dobra suradnja Uprave za zatvorski sustav s Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom. Tijekom godine nije bilo njenih posjeta kaznenim tijelima, ali je nastavljeno postupanje zatvorskog sustava po dobivenim preporukama povodom obilazaka iz prethodnih godina.

Tako je u Zatvoru u Bjelovaru započeo u 2013. godini i još uvijek je u tijeku realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smješta zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno dobivenim preporukama i standardima propisanim Pravilnikom.

Treba istaknuti da je zatvorski sustav također već ranije u nekoliko kaznenih tijela realizirao arhitektonske i građevinske adaptacije u smislu usklađivanja sa zakonskom regulativom i dobivenim preporukama, te navedeno govori u prilog suradnji i aktivnom odnosu prema području koje institut pravobraniteljice štiti. U Zatvorskoj bolnici u Zagrebu u svibnju 2015. godine završena ugradnja lifta i proširenje šetališta na koji je omogućen izlazak i osobama s poteškoćama i kretanju.

Podsjećamo da Kaznionica u Glini u novom objektu ima šest soba prilagođenih osobama s invaliditetom koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima, te je svemu potrebnom omogućen pristup kolicima. Radi lakšeg pristupa osoba s invaliditetom sanitarni čvor odvojen je od prostorije za boravak širokim kliznim vratima. Visina telefonske govornice prilagođena je osobama u invalidskim kolicima, a kretanje između etaža omogućeno je dizalom. Potrebama ovih zatvorenika prilagođeni su i rukohvati na krevetu, a također i sustav otvaranja prozora. Ukoliko postoji potreba za pomoći druge osobe radno se raspoređuje drugi zatvorenik za pomoć zatvoreniku s invaliditetom u aktivnostima koje on sam ne može obaviti. Na ovaj način, osim što je osigurana potrebna pomoć, razvija se međuljudska solidarnost i razbijaju predrasude i stereotipi, što zasigurno doprinosi manjoj socijalnoj isključenosti.

Proteklih godina uvažavane su preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, za prilagodbu jedne prostorije potrebama osoba s invaliditetom, sukladno standardima koji su propisani Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti (Narodne novine, broj 107/07). Tako je većina zatvora u prizemlju zgrade prilagodila prostoriju za smještaj osobe s invaliditetom, gdje im je omogućen pristup bez prepreka, a sanitarni čvor je prilagođen i opremljen rukohvatima, izgrađeni su rukohvati uz zidove. Tamo gdje je postojala arhitektonska mogućnost uz osigurana sredstva, na ulazu u zgradu zatvora je postavljena i rampa za ulaz osoba s invaliditetom, prilagođena za pristup kolicima.

Kaznionica u Lepoglavi za ovu kategoriju zatvorenika ima opremljene četiri prostorije. Sanitarni čvor je prilagođen na način da se umjesto tuša koriste tzv. ležeće kade, a toalet školjke također su prilagođene.

Centar za izobrazbu prema preporuci Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom provodi izobrazbu svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih za zatvorenike i maloljetnike a uz navedeno, ističemo da se pridaje posebna pozornost edukaciji na temu posebnosti u postupanju s osobama s invaliditetom u zatvorskom sustavu. Slijedom navedenog, tijekom 2015. godine provodila se izobrazba o pravilnom ophođenju s osobama s invaliditetom u penalom sustavu, što će se nastaviti i nadalje tijekom 2016. godine s ciljem doprinosa ukupnim pozitivnim pomacima u ovom djelokrugu rada.

Prostora za unapređenje smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom zasigurno još ima, no promatramo li naznačenu problematiku u okviru realnih mogućnosti, uslijed ekonomske krize koja se ne može zanemariti, te u kontekstu stvarnih potreba, s učinjenim možemo biti zadovoljni.

5.5. Suradnja s pravobraniteljicom za djecu

Temeljem članka 13. Zakona o pravobranitelju za djecu (Narodne novine, broj 96/3) Pravobraniteljica za djecu tijekom 2015. godine posjetila je Kaznionicu u Valturi, Kaznionicu u Glini, Zatvor u Rijeci i Zatvor u Puli-Pola. Nakon obilaska i uvida u zatečeno stanje iz Ureda Pravobraniteljice za djecu upućene su preporuke vezane za zaštitu prava i interesa djece prilikom posjeta roditeljima lišenima slobode. Preporuke se odnose na omogućavanje posjeta djece uz što manje čekanja i bez staklene pregrade, uz omogućavanja fizičkog kontakta zatvorenika i djeteta, bez obzira na pravni status roditelja lišenog slobode, sukladno sigurnosnoj procjeni i kada je to moguće organizirati. Nadalje, svim kaznionicama/zatvorima/zavodima upućene su preporuke koje se odnose na uređivanje prostora određenih za posjete djece kao i izrada fotografija prostora i aktivnosti za djecu te izrada letaka za posjetitelje i djecu te kontinuirano nadopunjavanje prostora za posjete djece igračkama i didaktičkim materijalima.

U skladu s preporukom Ureda pravobraniteljice za djecu, u lipnju 2015. godine su u svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima, u skladu s mogućnostima, poduzete različite aktivnosti obilježavanja Europskog tjedna djece čiji su roditelji u zatvoru. Da bi se kontinuirano održavala praksa podrške djeci i njihovim roditeljima koji su lišeni slobode, u kaznenim tijelima su organizirani događaji i osmišljene aktivnosti u kojima su sudjelovali zatvorenici i njihova djeca u cilju promoviranja zaštite prava djece čiji su roditelji u zatvoru, a koji su iznimno ranjiva, stigmatizirana i često diskriminirana skupina djece. Tako su u pojedinim kaznenim tijelima nabavljane edukativne igračke i razni didaktički materijali za zajedničke aktivnosti roditelja i djece, neke od tih igračaka i materijala izradili su sami zatvorenici. Za zatvorenike su organizirane radionice na temu roditeljstva. Tijekom posjeta organizirane su likovne radionice na kojima su zatvorenici zajedno s djecom izrađivali razne uratke, članice literarne skupine izvele su literarno-glazbeni program, koji je bio posvećen majčinstvu i njihovoj djeci, tijekom posjeta djeci je omogućeno da nacrtaju ili napišu poruku svojim majkama/očevima i ostave im radove koje su zajedno napravili s njima, organizirano je zajedničko čitanje slikovnica i prigodnih priča, održane su prigodne kazališne predstave, prikazivani su animirani filmovi. Djeca su tijekom posjeta u tom tjednu dobila slatkiše. Organizirane su radionice s roditeljima zatvorenica na temu roditeljstva, u pojedinim kaznenim tijelima u suradnji s Obiteljskim centrima, a članovi stručnih timova kaznionica su zatvorenica i zatvorenica dodatno poticali roditelje na kontakte s djecom te pružali

individualnu podršku u poboljšanju kvalitete kontakta s njihovom djecom. Obilježavanje tog tjedna postalo je redovna aktivnost u zatvorima i kaznionicama.

U suradnji s Uredom pravobraniteljice za djecu, Udruga RODA u partnerstvu s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Područnim uredom u Požegi i Centrom za podršku i razvoj civilnog društva Delfin iz Pakraca provodila je projekt „MA#ME“ u Upravi za zatvorski sustav. Trajanje projekta je od veljače 2014. do veljače 2016. godine, a sufinanciran je od Europske unije iz Europskog socijalnog fonda i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske. Cilj projekta je povećati roditeljske kompetencije, mogućnost zaposlenja, socijalnu uključenost i kvalitetu života zatvorenica i njihovih obitelji, posebno djece te unaprijediti partnerstvo u zagovaranju i provođenju programa namijenjenih zatvorenicama, a posebno njihovoj djeci. Udruga RODA kroz projekt „MA#ME“ radila je na podršci i edukaciji zatvorenica, ali i senzibiliziranju javnosti za poboljšanje uvjeta odrastanja ove posebno stigmatizirane i nevidljive skupine djece, koja često "izdržavaju" kaznu zajedno sa svojim roditeljima.

5.5.1. Zatvorenici roditelji maloljetne djece i posjeti maloljetne djece roditeljima u 2015. godini

Prema preporuci Pravobraniteljice za djecu, zatvorski sustav je unaprijedio vođenje evidencija o dječjim posjetima.

Zbog velikog utjecaja koji kvalitetni obiteljski odnosi imaju na rehabilitaciju zatvorenika i zatvorenica, u zatvorskom sustavu se posebna važnost pridaje očuvanju kontakta i dobrih odnosa zatvorenica i zatvorenika s njihovim obiteljima te pružanju pomoći u uspostavljanju narušenih obiteljskih odnosa. Dolaskom u zatvor ili kaznionicu, očevi i majke ne prestaju biti roditelji, pa ih se potiče da i tijekom izdržavanja kazne odgovorno izvršavaju svoju roditeljsku ulogu. Zadnjih nekoliko godina, službenici zatvorskog sustava su, kroz provođenje edukativno-razvojnog programa „Zatvorenik kao roditelj“, te raznolikih aktivnosti u projektu „MA#ME“, senzibilizirani za potrebe posebno osjetljive skupine, skupine djece čiji su roditelji u zatvoru. Činjenica da mu je roditelj na izdržavanju kazne, značajno utječe na život djeteta. Neka od ove djece doživljavaju odvajanje kao napuštanje, druga osjećaju tjeskobu i gubitak samopoštovanja, te je za njihovo psihičko zdravlje važno očuvati kontakt s roditeljem. Kontakt s djetetom i odgovornost za dijete itekako utječe na život zatvorenica i zatvorenika tijekom izdržavanja kazne te im je često najsnažniji motiv za aktivno sudjelovanje procesu rehabilitacije, odnosno, pripreme za život na slobodi u skladu s društvenim pravilima. Povezujući se s organizacijama civilnog društva, zatvorski sustav sve više preuzima svoj dio odgovornosti za osiguranje uvjeta za kvalitetan kontakt djece s njihovim roditeljima, stvarajući odgovarajuće uvjete uređenjem i opremanjem prostora prilagođenih djeci te povećavajući kompetencije osoblja za podršku kontaktu zatvorenica i zatvorenika s djecom i za rad na poboljšavanju komunikacije između djeteta i zatvorenog roditelja te osnaživanju u njihovoj roditeljskoj ulozi.

U svakodnevnom tretmanskome radu sa zatvorenicama, naročita se pažnja pridaje osvještavanju potreba djece za kontaktom s roditeljem te ih se potiče na kvalitetno provođenje vremena tijekom posjeta. Pravo na kontakte s obitelji tijekom izdržavanja kazne zatvora jednako je pravo zatvorenika kao što je to pravo članova obitelji koji se nalaze na slobodi. Sukladno zakonskim propisima, uvažavajući odredbe Konvencije o pravima djece, određeno je da djeca mogu posjećivati roditelja zatvorenika svaki tjedan i blagdanom kako bi se ublažile posljedice odvojenosti od jednog (ili čak oba roditelja) i nastojalo sačuvati obitelj do ponovnog spajanja po isteku kazne. Rasporedom posjeta određeno je posebno vrijeme za posjete maloljetne djece roditeljima zatvorenicama u za to posebno određenom prostoru koji

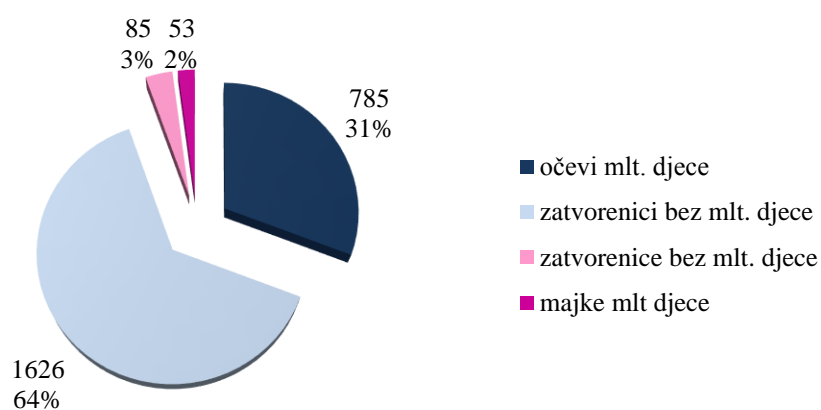
je interijerom prilagođen djeci te opremljen didaktičkim sadržajima i igračkama. Svake godine kaznena tijela nastoje dodatno urediti i opremiti te prostore u skladu sa svojim materijalnim i financijskim mogućnostima. U 2014. i 2015. godini udruga Roditelji u akciji - RODA donirala je Kaznionici i zatvoru u Požegi društvene igre koje se koriste tijekom posjeta djece te u suradnji su udrugama *Delfin* i *Dječja posla* održala niz radionica za službenike s ciljem osnaživanja za podršku kvalitetnom provođenju vremena djece i njihovih zatvorenih roditelja. U pojedinim kaznenim tijelima u skladu s mogućnostima uređen je i vanjski prostor za djecu.

Roditelji maloljetne djece čine trećinu (32,88%) populacije koja se u zatvorskom sustavu nalazila 31. prosinca 2015. godine na izvršavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, odnosno, među 2549 osoba navedenih kaznenih statusa, bilo je 838 roditelja. Navedenog dana, od ukupno 1508 maloljetne djece, njih 1397 imalo je oca na izvršavanju kazne, odnosno, odgojne mjere; a 111 majku. Među roditeljima je bilo 785 (93,68%) očeva i 53 (6,32%) majke. Ovih 785 očeva čini 32,56% od ukupnog broja muškaraca navedenih kaznenih statusa, a 53 majke predstavljaju 38,41% od ukupnog broja žena i maloljetnica na izvršavanju zatvorske kazne i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod¹.

Tablica 61. Zatvorenici i maloljetnici, roditelji maloljetne djece i maloljetna djeca na dan 31. 12. 2015.

Roditelji maloljetne djece i maloljetna djeca na 31. prosinca 2015. godine	zatvorenici		mlt. zatvor		odg. zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
broj zatvorenika i maloljetnika koji imaju maloljetnu djecu	775	50	3	0	7	3	785	53
broj maloljetne djece zatvorenika i maloljetnika	1384	107	5	0	8	4	1397	111

Slika 86. Osobe na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod na dan 31. 12. 2015. (N=2549)

¹ Broj očeva je manji u odnosu na 31. 12. 2014. godine, kada su se na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod nalazila 1024 oca ili 37,75% od ukupnog broja muškaraca navedenih kaznenih statusa s ukupno 1869 maloljetne djece. Međutim, broj majki je samo neznatno manji 31. 12. 2015. godine u odnosu na isti dan 2014. godine, kada je na izdržavanju kazne ili odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod bilo ukupno 56 majki ili 37,16% od ukupnog broja žena i djevojaka navedenih kaznenih statusa, s ukupno 106 maloljetne djece. U populaciji roditelja maloljetne djece na dan 31. 12. 2014. godine bilo je 94,81% očeva te 5,19% majki.

U Kaznionici i zatvoru u Požegi, već 30 godina postoji Odjel za roditelje, jedinstven u hrvatskom zatvorskom sustavu, na kojem borave trudnice 6 tjedana prije poroda te roditelje² nakon poroda zajedno s djetetom do njegove treće godine života³. Ovisno o želji majke dijete se može uključiti u lokalnu predškolsku ustanovu, a centar za socijalnu skrb, nadležan prema prebivalištu majke, nadzire razvoj i dobrobit djeteta. Tijekom 2015. godine, u ovom odjelu je boravilo 6 roditelja sa svojom djecom⁴, od kojih su tri bile na izvršavanju odgojne mjere.

Tijekom 2015. godine, zabilježeno je ukupno 8807⁵ posjeta djece roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod. Od tog broja, očevi su primili 8205⁶ posjeta maloljetne djece, a majke 602⁷ posjeta. Tijekom 2015. godine u kaznenim tijelima bilo je 1430⁸ zatvorenika i maloljetnika, roditelja 2583⁹ maloljetne djece te 103¹⁰ zatvorenice i maloljetnice, majke 210¹¹ maloljetne djece. Tijekom 2015. godine, svoje očeve je posjetilo 1307¹² maloljetne djece, pri čemu je postotak očeva koji su imali barem jedan posjet djece bio 55% (784 od ukupno 1430 očeva je bilo posjećivano)¹³, dok je svoje majke, ne računajući one koje su sa svojom djecom u rodilištu, posjetilo ukupno 107¹⁴ djece, pri čemu je postotak majki koje su imale barem jedan posjet djece iznosio 58% (56 od ukupno 97 majki)¹⁵.

Najduži posjet maloljetnog djeteta ocu trajao je 290 minuta (slično kao i 2014. godine, kada je najduži posjet ocu trajao 285 minuta). Najduži posjet majci trajao je 240 minuta, dok je 2014. godine najduži posjet trajao 180 minuta.

Tablica 62. Posjeti maloljetne djece tijekom 2015.

POSJETI MALOLJETNE DJECE TIJEKOM 2015. GODINE	zatvorenici		mlt. zatvor		odg. zavod		UKUPNO	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
broj zatvorenika i maloljetnika koji imaju maloljetnu djecu	1420	100	3	0	7	3	1430	103
broj maloljetne djece zatvorenika i maloljetnika	2570	206	5	0	8	4	2583	210
broj roditelja koji su imali barem jedan posjet maloljetne djece	782	56	0	0	2	0	784	56
broj maloljetne djece koja su dolazila u posjet zatvoreniku i maloljetniku	1304	107	0	0	3	0	1307	107
broj posjeta maloljetne djece zatvorenicama i maloljetnicima	8200	602	0	0	5		8205	602

² zatvorenice i odgajnice

³ ili do otpusta kad se radi o kraćoj kazni

⁴ jednako kao i 2014. godine.

⁵ tijekom 2014. godine je bilo ukupno 9326 posjeta maloljetne djece zatvorenicama i zatvorenicama

⁶ tijekom 2014. godine, očevi su primili 8744 posjeta maloljetne djece.

⁷ tijekom 2014. godine, majke su primile 582 posjeta maloljetne djece.

⁸ 1734 očeva tijekom 2014. godine

⁹ 2711 maloljetne djece zatvorenika i maloljetnika tijekom 2014. godine

¹⁰ 99 zatvorenica i maloljetnica majki maloljetne djece tijekom 2014. godine

¹¹ 246 maloljetne djece zatvorenica i maloljetnica tijekom 2014. godine

¹² 1688 djece zatvorenika i maloljetnica je tijekom 2014. godine posjećivalo svoje očeve

¹³ 45% očeva je tijekom 2014. godine imalo barem jedan posjet maloljetnog djeteta (777 od ukupno 1734 oca maloljetne djece)

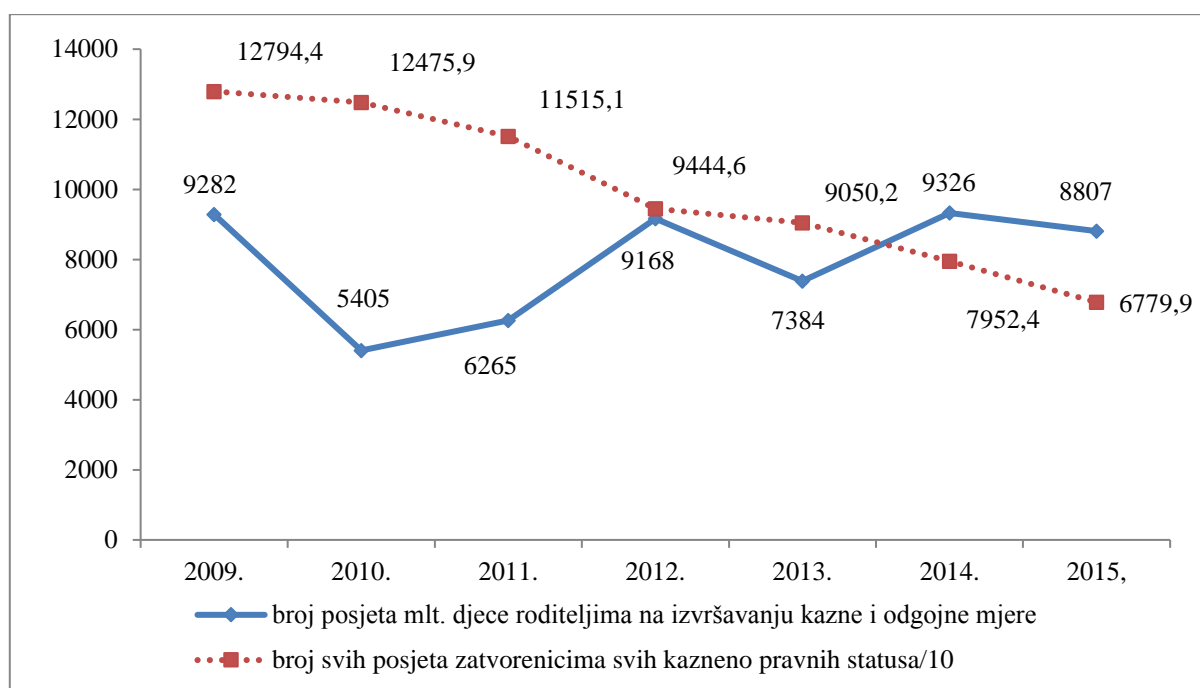
¹⁴ 140 maloljetne djece je tijekom 2014. godine posjetilo svoje majke

¹⁵ 46% majki maloljetne djece je tijekom 2014. godine imalo barem jedan posjet svog maloljetnog djeteta (43 od 93 majke maloljetne djece)

Trajanje najkraćeg posjeta maloljetnog djeteta zatvoreniku i maloljetniku (u minutama)	10	15			20		10	15
Trajanje najdužeg posjeta maloljetnog djeteta zatvoreniku i maloljetniku (u minutama)	290	240			180		290	240
broj djece u dobi do 3. godine života koja su se tijekom 2014. g. nalazila u Kaznionici u Požegi s majkom		3		0		3		6

Uspoređujemo li broj svih posjeta zatvorenicima i zatvorenicama svih kazneno pravnih statusa, primjećujemo da ovaj broj tijekom godina gotovo linearno opada (što ne slijedi promjene u brojnosti zatvorske populacije), dok broj posjeta maloljetne djece roditeljima, iako varira, ne pokazuje trend pada, kako je vidljivo iz sljedeće dvije slike.

Slika 87. Broj posjeta tijekom 2015. godine na svakih deset zatvorenica i zatvorenica svih kazneno pravnih statusa i broj posjeta maloljetne djece roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u o

Kada usporedimo relativne brojeve svih posjeta zatvorenicima¹⁶ i posjeta maloljetne djece roditeljima na izvršavanju kazne ili odgojne mjere¹⁷, kako je pokazano na sljedećoj slici, možemo uočiti porast relativnog broja posjeta maloljetne djece tijekom zadnje dvije godine (uz istovremeni pad relativnog broja svih posjeta po zatvoreniku). Ovaj porast relativnog broja dječjih posjeta može biti posljedica podizanja svjesnosti o važnosti održavanja kontakta zatvorenika i zatvorenica s njihovom maloljetnom djecom; kako kod zatvorskog osoblja¹⁸, tako i kod roditelja na izdržavanju kazne ili izvršavanju odgojne mjere¹⁹, ali i kod institucija

¹⁶ ukupni broj posjeta / ukupni broj zatvorenika svih kazneno-pravnih statusa

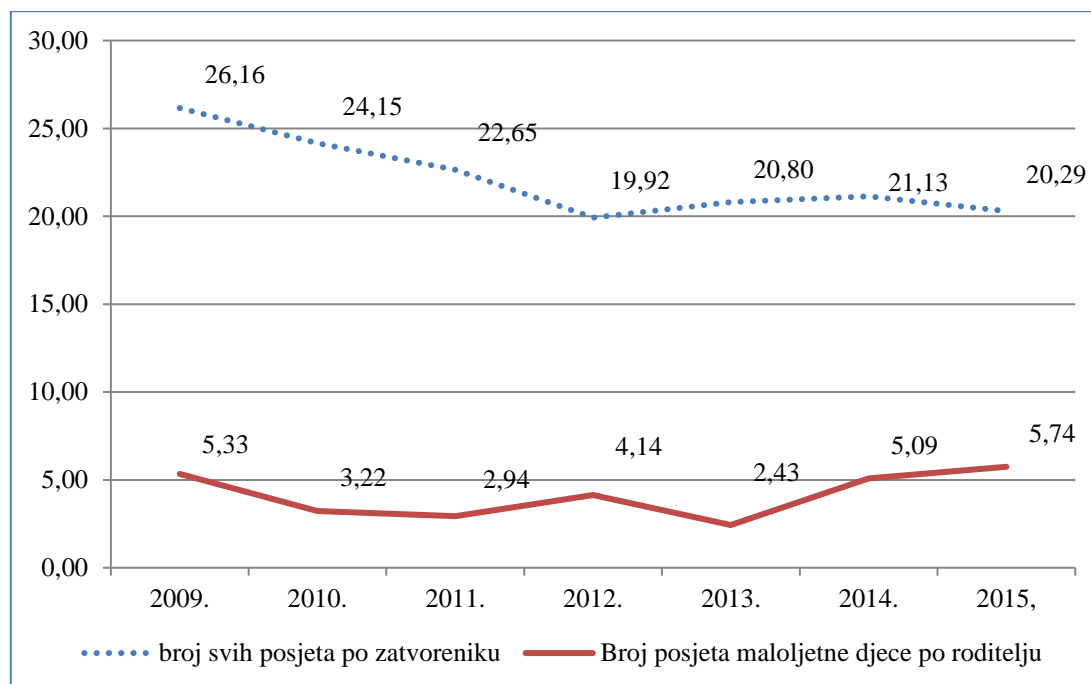
¹⁷ ukupni broj posjeta maloljetne djece / ukupni broj roditelja na izvršavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere

¹⁸ kroz provođenje programa *Zatvorenik kao roditelj*, održavanja nekoliko predavanja i okruglih stolova na ovu temu te različitih aktivnosti u okviru projekta „MA#ME“

¹⁹ kroz provođenje programa *Zatvorenik kao roditelj*, održavanja te različitih aktivnosti u okviru projekta „MA#ME“

(sukladno preporukama Pravobraniteljice za djecu, mnogi centri za socijalnu skrb odobravaju jednokratnu pomoć za posjet roditelju zatvoreniku) te javnosti²⁰.

Slika 88. Relativni broj svih posjeta po zatvoreniku (svi kazнено pravni statusi) i relativni broj posjeta maloljetne djece po roditelju na izvršavanju kazne ili odgojne mjere tijekom 2015. godine

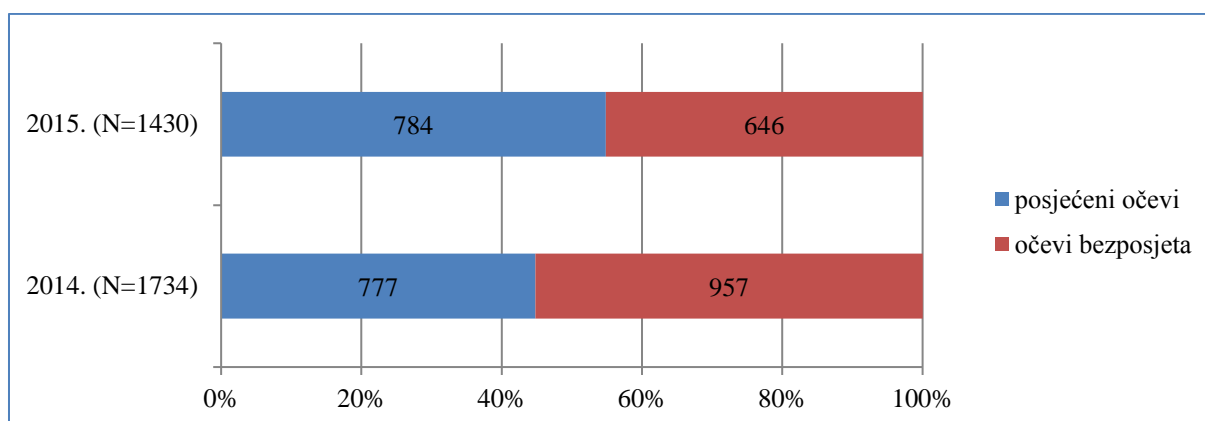

U odnosu na 2014. godinu, tijekom 2015. godine došlo je do porasta postotka roditelja koji su primili barem jedan posjet svog maloljetnog djeteta (55% od ukupnog broja roditelja tijekom 2015, u odnosu na 45% tijekom 2014. godine), pri čemu je taj porast nešto veći kod majki²¹, kako se vidi iz sljedeće dvije slike. Tijekom 2015. godine, 55% od ukupnog broja očeva je imalo barem jedan posjet svog maloljetnog djeteta (u odnosu na 45% od ukupnog broja očeva 2014. godine), dok je 58% majki od ukupnog broja majki imalo barem jedan posjet maloljetnog djeteta (u odnosu na 46% posjećenih majki od ukupnog broja majki tijekom 2014. godine).

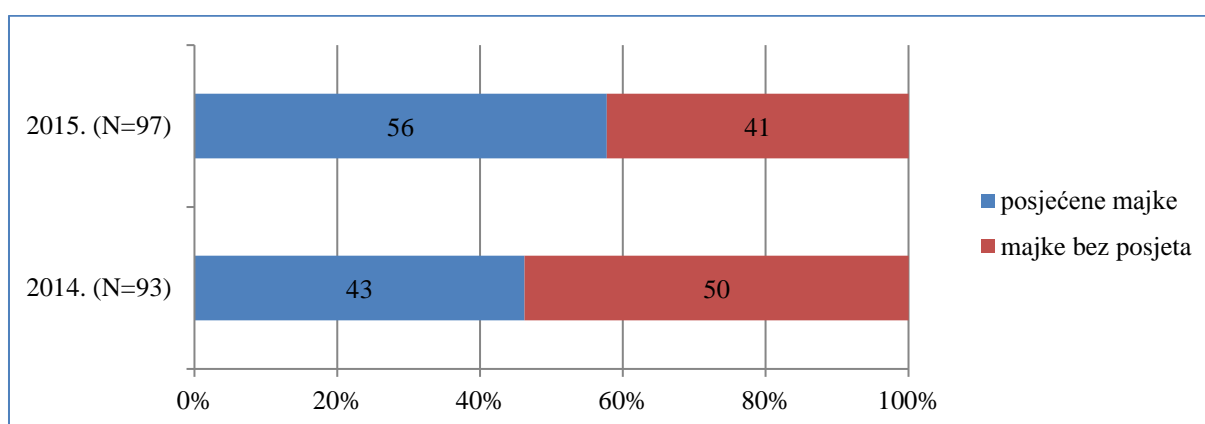
²⁰ kroz održavanja nekoliko predavanja i okruglih stolova na ovu temu te različitih aktivnosti u okviru projekta „MA#ME“

²¹ učinak različitih aktivnosti u okviru projekta „MA#ME“, provedenih na Odjelu za zatvorenice u Kaznionici i zatvoru u Požegi

Slika 89. Postotak očeva na izdržavanju kazne, kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere s obzirom na posjet maloljetne djece tijekom 2015. godine

Slika 90. Postotak majki na izdržavanju kazne, kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere s obzirom na posjet maloljetne djece tijekom 2015. godine

U poluotvorenim i otvorenim uvjetima izdržavanja kazne gdje najveći broj zatvorenika koristi izlaske za posjet obitelji, manje je posjeta maloljetne djece (43% roditelja je tijekom 2015. godine primilo barem jedan posjet maloljetnog djeteta, u odnosu na 58% roditelja u zatvorenim uvjetima) jer se susreti odvijaju u mjestu prebivališta ili boravišta. Na učestalost kontakata utječu različiti čimbenici kao što su udaljenost kaznionica i zatvora od mjesta prebivališta obitelji, materijalne mogućnosti obitelji, obiteljski odnosi i suradnja roditelja koji skrbi o djetetu ili skrbnika djeteta, odluka samog zatvorenika roditelja u vezi za dolaskom djeteta u zatvor ili kaznionicu. Istraživanja provedena 2015. godine u zatvorskom sustavu, upućuju na to da je nedostatak financijskih sredstava najzastupljeniji među razlozima zbog kojih su djeca prikraćena posjetiti svoje roditelje u zatvoru. Stoga je vrijedno spomenuti da su iz sredstava projekta „MA#ME“ tijekom 2015. godine sufinancirani troškovi posjeta djece i njihove pratnje majkama u Kaznionici i zatvoru u Požegi²², a udruga Roda je projektom „Rešetke nisu prepreke“ predložila održivi model sufinanciranja dječjih posjeta.

²² učinak sufinanciranja i drugih aktivnosti projekta „MA#ME“ se odrazio na povećanje ukupnog broja posjeta djece majkama u Kaznionici i zatvoru u Požegi s 132 posjeta 2014. godine na 335 posjeta 2015. godine

5.6. Nadzor pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Uprava za zatvorski sustav su tijekom 2015. godine ostvarivali, kao i ranije, kvalitetnu suradnju.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, kao neovisno tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova prati provođenje Zakona i drugih propisa koji se tiču ravnopravnosti spolova. Pritom Pravobraniteljica posebnu pažnju pridaje ženama u zatvorskom sustavu te riziku višestruke diskriminacije žena uključujući i žene s invaliditetom. U cilju pribavljanja relevantnih statističkih podataka o navedenoj problematici Uprava za zatvorski sustav je podatke dostavila.

Vjerujemo da će rezultati suradnje Ureda pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Uprave za zatvorski sustav dati poticaj za daljnji napredak i ukazati na probleme koje možemo zajednički rješavati.

6. MEĐUNARODNA SURADNJA

6.1. Bilateralna suradnja

Bilateralna suradnja Uprave za zatvorski sustav regulirana je sa zatvorskim sustavima Mađarske i Rumunjske kroz potpisane sporazume i druge vrste dokumenta kojima se predviđaju različita područja suradnje poput razmjene iskustava, razmjene znanstveno-tehničkih informacija, ostvarivanja zajedničkih istraživanja, analiza i programa vezanih uz probleme izvršavanja kazni, sudjelovanja i provedbe programa koje financira Europska unija, suradnju u području izobrazbe službenika zatvorskog sustava i sl. Suradnja se ostvaruje kroz organiziranje uzajamnih posjeta, uzajamno pozivanje na organizirane konferencije, seminare i radne susrete, prenošenje informacija o programima Europske unije i pozivanje na sudjelovanje u njihovoj realizaciji i sl.

Tako su, sukladno Sporazumu o suradnji, od 22. do 25. lipnja 2015. godine u službenom posjetu Mađarskoj zatvorskoj službi boravili pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav sa suradnicom iz Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav i vršiteljica dužnosti glavnog tajnika Ministarstva pravosuđa. Svrha posjeta je bila detaljno upoznavanje predstavnika Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske s mađarskim propisima koji se odnose na zatvorski sustav, a prvenstveno s propisima koji reguliraju stavljanje na tržište proizvoda nastalih u zatvorskom sustavu. Tijekom posjeta održane su prezentacije stanja i funkcioniranja mađarskog zatvorskog sustava te je organiziran obilazak kaznenih tijela i društava s ograničenom odgovornošću u kojima rade zatvorenici.

Bilateralna suradnja ostvarivana je tijekom 2015. godine i sa zemljama s kojima ne postoje formalizirani oblici suradnje:

Važenje Sporazuma o suradnji s Republikom Slovenijom formalno je isteklo još u prosincu 2013. godine te iz administrativnih razloga nije produživano, no suradnja je nastavljena kroz razmjenu informacija, znanja i iskustava iz područja izvršavanja kaznenih sankcija te kroz međusobne posjete delegacija dviju Uprava. Na poziv generalnog direktora Uprave za izvršavanje kaznenopravnih sankcija Republike Slovenije, pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav boravio je s troje suradnika u službenom posjetu slovenskom zatvorskom sustavu od 17. do 18. rujna 2015. godine. Tijekom posjeta hrvatski su predstavnici posjetili Zavod za izvršavanje kazni zatvora Maribor, Odsjek za forenzičnu psihijatriju Odjela za psihijatriju Sveučilišnog kliničkog centra Maribor i ženski Zavod za izvršavanje kazni zatvora Ig. Teme koje su se prorađivale u okviru radnih sastanka odnosile su se na zdravstvenu zaštitu zatvorenika, provođenje sigurnosnih mjera liječenja, zakonska rješenja vezana uz pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora te određena zakonska rješenja vezana uz prava službenika.

6.2. Multilateralna suradnja

Multilateralnu suradnju Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske ostvaruje primarno u okviru Penološkog okruglog stola srednje Europe (*Middle European Correctional Roundtable*) – MECR te kroz članstvo u Europskoj organizaciji za zatvorske i korekcijske sustave – EuroPris:

MECR predstavlja neformalni i dobrovoljni mehanizam za približavanje čelnika skupine europskih zatvorskih sustava koji se suočavaju sa sličnim problemima, sa zajedničkom svrhom iznalaženja perspektiva i načina za smanjivanje i ublažavanje učinaka zatvaranja. Svrha MECR-a je promoviranje sigurnosti u zatvorima, promoviranje uspješnije integracije zatvorenika u društvo te ojačavanje različitih službi u zemljama članicama radi doprinosa

sigurnosti i zaštiti zajednice kroz razmjenu najbolje prakse. Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske jedan je od osnivača MECR-a čije su članice danas: Austrija, Češka, Bavarska, Hrvatska, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija i Švicarska. Osim predstavnika navedenih zemalja, na sastancima MECR-a redovito sudjeluje i predsjednik najvećeg svjetskog udruženja za područje izvršenja kaznenopravnih sankcija International Corrections and Prisons Association – ICPA.

Do danas je održano 13 MECR sastanka na kojima se raspravljalo o temama relevantnim za područje izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera. Sastanci su se do kraja 2013. godine održavali dva puta godišnje, svaki puta u drugoj zemlji, a Republika Hrvatska je bila domaćin 8. sastanka održanog u svibnju 2012. godine. Uslijed povećanog broja međunarodnih obveza zemalja članica, od 2014. godine sastanci se održavaju jednom godišnje, a sastanak u 2015. godini održan je u Slovačkoj. Osim redovne razmjene iskustava i mogućnosti međusobnih konzultacija po različitim pitanjima iz djelokruga izvršavanja kaznenopravnih sankcija, posebna tema sastanka bilo je izvršavanje istražnog zatvora i kazne zatvora za žene – majke s djecom.

EuroPris (<http://www.europpris.org>) je europska organizacija za zatvorske sustave i sustave izvršavanja kaznenopravnih sankcija i mjera (korekcijske sustave). Osnovna uloga organizacije je zastupanje interesa zatvorskih i korekcijskih sustava s područja Europe u relevantnim tijelima Europske unije, a neki od ciljeva su:

- savjetodavna djelatnost iz područja izvršavanja kaznenopravnih sankcija pri donošenju vezane legistative
- formiranje europskih radnih skupina stručnjaka iz zatvorskih i korekcijskih sustava čija je uloga razmatranje i savjetovanje o stručnim pitanjima (slično postojećim radnim skupinama policije u okviru Europol-a i državnog odvjetništva u okviru Eurojust-a)
- utjecanje na europsku politiku i legislativu vezanu uz zatvorske i korekcijske sustave,
- formiranje lobističkih interesnih grupa za zatvorska/korekcijska pitanja i resurse, osobito u kontekstu financiranja iz programa EU
- predstavljanje interesa zatvorskih praktičara
- pružanje podrške profesionalnom upravljačkom osoblju
- razvoj međusobnih odnosa i razmjena informacija s drugim organizacijama koje djeluju u kaznenopravnom području, s perspektivom razvoja najbolje prakse u ovom području.

Uprava za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske je od 2012. godine punopravna članica EuroPris-a, za što Ministarstvo pravosuđa plaća redovitu godišnju članarinu. Od 2013. godine pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav član je Upravnog odbora (Odbora direktora) ove organizacije. Uz hrvatskog pomoćnika ministra, članovi Upravnog odbora su generalni direktori zatvorskih sustava Belgije, Austrije, Engleske i Walesa, Norveške, Nizozemske, Finske i Rumunjske.

U razdoblju od svog osnivanja, EuroPris je ostvario zamjetne rezultate na europskom nivou te je važnost njegove uloge prepoznata od strane Europske komisije i Vijeća Europe, čiji su visoki predstavnici također sudjelovali na EuroPris događanjima na kojima su svojim izlaganjima dali podršku daljnjem radu organizacije. Napominjemo da EuroPris ostvaruje suradnju i sudjeluje u radu različitih europskih institucija i organizacija: dio je europske Platforme za kazneno pravo (CJP), ima status promatrača na sastancima Vijeća za penološku suradnju Vijeća Europe (PC-CP), blisko surađuje s Europskom organizacijom za probaciju (CEP) s kojom ima potpisan Sporazum o povezivanju i dr. EuroPris organizira brojne

aktivnosti za unaprjeđivanje područja rada zatvorskih sustava u kojima redovito sudjeluju i hrvatski stručnjaci. U 2015. godini pomoćnik ministra nadležan za zatvorski sustav sudjelovao je na Godišnjoj konferenciji i skupštini EuroPrisa održanim 8. lipnja 2015. godine u Bukureštu, Rumunjska, a službenici Uprave za zatvorski sustav su tijekom godine aktivno sudjelovali u radu stručnih radnih skupina EuroPrisa, odnosno na radionicama u organizaciji EuroPrisa.

Uz navedeno, predstavnici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske redovito sudjeluju i na stručnim sastancima, seminarima i konferencijama u organizaciji Vijeća Europe, a pomoćnik ministra pravosuđa nadležan za zatvorski sustav sudjelovao je na redovitoj 20. konferenciji direktora zatvorskih i probacijskih službi u organizaciji Vijeća Europe, koja se održavala 9. i 10. lipnja 2015. godine u Bukureštu, Rumunjska, pod nazivom "Strateški izazovi za zatvorske i probacijske službe".

Predstavnici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske sudjeluju i na drugim stručnim sastancima, seminarima i konferencijama u organizaciji Europske komisije, različitih međunarodnih organizacija iz penološkog područja ili u organizaciji pojedinih europskih zemalja.

6.3. Projekti

Uprava za zatvorski sustav Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske bila je uključena u europski projekt STEPS 2 Resettlement (*Support for Transfer of European Prison Sentences towards Resettlement*) u koji je ugrađen ranije planirani projekt „Unaprjeđenje zatvorskog sustava unaprjeđenjem upravljanja informacijama“. Projekt je završio u veljači 2016. godine. Cilj projekta bio je podržati učinkovitu provedbu Okvirne odluke 2008/909/JHA istraživanjem i analiziranjem legalnih i praktičnih prepreka koje mogu ometati njezinu implementaciju i izvršavanje u svim zemljama članicama EU. Vodeći Partner bio je National Offender Management Service NOMS iz Velike Britanije, a osim hrvatskog zatvorskog sustava, partneri su bili zatvorski sustavi i sveučilišta iz Belgije, Nizozemske, Velike Britanije, Španjolske i Rumunjske. Ukupni budžet projekta bio je 531.160,06 eura, a Republika Hrvatska je sudjelovala s 3.200,00 eura. Tijekom 2015. godine šest kaznenih tijela je sudjelovalo u istraživanju vrsta informacija koje zatvorski sustav prikuplja o zatvorenicima te su na međunarodnoj radionici analizirani informacijski prioriteti u paketu informacija koje bi se trebale dostavljati prilikom transfera zatvorenika prema Okvirnoj odluci 909. U listopadu 2015. godine održan je studijski posjet Središnjem uredu, Zatvoru u Zagrebu i Centru za dijagnostiku s ciljem analize prednosti i nedostataka primjene Okvirne odluke 909.

U okvirima predpristupnih fondova IPA, 2012. godine odobren je projekt za Upravu za zatvorski sustav : Podrška zatvorskome sustavu Republike Hrvatske, a koji se sastoji od tri komponente:

1. obnova zgrade Centra za izobrazbu i dogradnja i obnova Odgojnog zavoda u Turopolju.
2. **informatizacija zatvorskog sustava** (upravljanje i zatvorenicima i službenicima, svim procesima unutar zatvorskog sustava)
3. Twinning komponenta: **Podrška u uspostavljanju učinkovitijeg zatvorskog sustava.** Projekt je usmjeren na prilagodbu pravnog okvira tekovinama EU i unaprjeđenje Centra za izobrazbu

Projektna dokumentacija za prve dvije komponente je krajem 2015.godine bila u završnoj fazi priprema, te se očekuje skora realizacija javnih natječaja. Treća komponenta je u fazi provedbe. Krajem 2015.godine sklopljen je ugovor s odabranim partnerom i očekuje se

početak provedbe projekta od ožujka 2016. godine. Predviđeno trajanje projekta je 15 mjeseci.

Projekt se provodi kao uzajamna suradnja Njemačke, kao vodeće države članice, koju predstavlja Njemačka Zaklada za međunarodnu pravnu suradnju (IRZ) i Kraljevine Španjolske kao mlađeg voditelja na projektu koju predstavljaju Uprava za zatvorski sustav Ministarstva unutarnjih poslova Kraljevine Španjolske (SGIP) te Međunarodna i ibero-američka zaklada za upravu i javne politike (FIIAPP).

U sklopu Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali“ koji se financira iz Europskog socijalnog fonda, te sveukupne alokacije namijenjene Ministarstvu pravosuđa za razdoblje od 2014. do 2020. godine, a namijenjene specifičnom cilju Unapređenje kapaciteta i funkcioniranja pravosuđa kroz poboljšanje upravljanja i kompetencija u iznosu od 21.900.000 eura, zatvorski sustav priprema projekt „**Razvoj sustava postupanja sa zatvorenicima i zdravstvene zaštite zatvorenika**“ u vrijednosti od cca. 1.500.000 eura. Priprema dokumentacije za projekt je u završnoj fazi te se u lipnju ili rujnu 2016.godine očekuje prijava projekta na natječaj u Ministarstvo rada i mirovinskog sustava.

Kaznena tijela sa poljoprivrednom proizvodnjom aplicirala su na projekte EU fondova sufinanciranja izgradnje poljoprivrednih objekata i nabave poljoprivredne mehanizacije.

NAZIV PROJEKTA: Natječaj za Mjeru M04 „Ulaganja u fizičku imovinu“ – Program ruralnog razvoja REPUBLIKE HRVATSKE za razdoblje 2014.-2020. 5 (pet) kaznenih tijela (Kaznionica u Lepoglavi, Kaznionica u Turopolju, Kaznionica u Valturi, Kaznionica i zatvor u Požegi i Zatvor u Gospiću) prijavilo se na natječaj.

CILJEVI PROJEKTA: Nabava i izgradnja poljoprivrednih objekata i mehanizacije

ZATVOR U GOSPIĆU		Ukupan iznos: 657.760,00 kn
1	TRAKTOR	
2	Mehanizacija i traktorski priključci	

KAZNIONICA U TUROPOLJU		Ukupan iznos: 480.000,00 kn
1	TRAKTOR	
2	Mehanizacija i traktorski priključci	
3	TIFON - sustav za navodnjavanje	

KAZNIONICA I ZATVOR U POŽEGI		Ukupan iznos: 1.242.088,61 kn
1	TRAKTOR	
2	Mehanizacija i traktorski priključci	

KAZNIONICA U LEPOGLAVI		Ukupan iznos: 378.403,75 kn
1	Izgradnja taložne lagune za svinjogojsku farmu	

KAZNIONICA U VALTURI		Ukupan iznos: 1.723.291,50 kn
1	TRAKTOR	
2	Mehanizacija i traktorski priključci	

IZVOR FINANCIRANJA: Povratna sredstva iz EU fondova, a PDV i nepovratna sredstva iz DP.

STATUS PROJEKTA: Natječaj je zatvoren, čeka se objava rezultata prihvatljivih korisnika za sufinanciranje

POPIS SLIKA:

Slika 1. Organizacijska struktura Uprave za zatvorski sustav	6
Slika 2. Kretanje broja zatvorenika i smještajnih kapaciteta 2010. – 2015. godine	11
Slika 3. Prikaz popunjenosti prema stupnju sigurnosti u % na dan 31. 12. 2015.	12
Slika 4. Način dolaska zatvorenika na izdržavanje kazne dulje od 6 mjeseci tijekom 2015. godine.	15
Slika 5. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na recidivizam na dan 31.12.2015.	15
Slika 6. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na raniju osuđivanost	16
Slika 7. Usporedba zatvorenika obzirom na spol prema kriteriju ranije osuđivanosti ...	17
Slika 8. Usporedba zatvorenika prema vrsti kaznenog tijela u koju su upućivani tijekom 2015. godine	17
Slika 9. Raspodjela zatvorenika prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2015.	20
Slika 10. Zatvorenici osuđeni prema KZ/97 s obzirom na vrstu kaznenog djela na dan 31. 12. 2015.	21
Slika 11. Raspodjela zatvorenica prema vrstama kaznenih djela (KZ/97) na dan 31. 12. 2015.	21
Slika 12. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.	25
Slika 13. Raspodjela zatvorenika prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.	26
Slika 14. Raspodjela zatvorenica prema vrsti kaznenih djela (KZ/11) na dan 31. 12. 2015.	26
Slika 15. Struktura zatvorenika obzirom na duljinu kazne na dan 31.12.2015.	28
Slika 16. Stupanj naobrazbe zatvorenika na dan 31. 12. 2015.	29
Slika 17. Dob zatvorenika na dan 31. 12. 2015.	30
Slika 18. Zatvorenici s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja na dan 31. 12. od 2007. do 2015. godine	31
Slika 19. Zatvorenici u istražnom zatvoru na dan 31.12. od 2009. do 2015. godine	32
Slika 20. Zatvorenici, strani državljani na dan 31. 12. 2015.	37
Slika 21. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku prema vrsti kazne na dan 31.12. od 2013. do 2015. godine	42
Slika 22. Usporedba ukupnog broja zdravstvenih pregleda u kaznenim tijelima i ukupnog broja specijalističkih pregleda zatvorenika izvan kaznenih tijela u razdoblju od 2007. do 2015. godine	55
Slika 23. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u izobrazbu	57
Slika 24. Radno angažirani zatvorenici u kaznionici i zatvoru	60
Slika 25. Zlouporaba pogodnosti izvan kaznenog tijela	82
Slika 26. Broj odobrenih premještaja zatvorenika u 2015. godini	83
Slika 27. Uvjetni otpust po odluci Povjerenstva za uvjetni otpust u razdoblju od 2007-2015. godine	85
Slika 28. Podnesene žalbe sucu izvršenja protiv odluke upravitelja, odnosno postupanje službenika	86
Slika 29. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi zatvorenika izjavljenih na rješenja suca izvršenja	87
Slika 30. Rješenja sudskog vijeća povodom žalbi upravitelja na rješenja suca izvršenja	87
Slika 31. Odnos broja zatvorenika na jednog službenika pravosudne policije na dan 31. 12. od 2008. do 2015.godine	89

Slika 32. Kretanje broja službenika pravosudne policije	90
Slika 33. Tjelesni napadi zatvorenika na zaposlenike kaznenih tijela	90
Slika 34. Ukupan broj primijenjenih sredstava prisile uz usporedni prikaz primjena palice	91
Slika 35. Vrste primijenjenih sredstava prisile u postocima za 2015. godinu	91
Slika 36. Vrste primijenjenih sredstava prisile, usporedba	92
Slika 37. Razlozi primjene sredstava prisile	93
Slika 38. Razlozi primjene sredstava prisile, usporedba	93
Slika 39. Ukupan broj naređenih posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti	94
Slika 40. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti prema vrsti i broju provođenja ..	94
Slika 41. Naređene posebne mjere održavanja reda i sigurnosti u postocima	95
Slika 42. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu i na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu	95
Slika 43. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost alkohola u organizmu	96
Slika 44. Ukupan broj obavljenih testiranja zatvorenika na prisutnost droga i drugih nedopuštenih psihoaktivnih sredstava u organizmu	96
Slika 45 Broj pokušaja samoubojstva	97
Slika 46. Broj samoubojstva i smrti	97
Slika 47. Broj pokušaja bijega	98
Slika 48. Ukupan broj bjegova, udaljenja i nepovratka s prekida kazne	98
Slika 49. Bjegovi, udaljenja i nepovratak s prekida kazne prema uvjetima iz kojih su izvršeni, prikaz za razdoblje od 2011. do 2015. godine	100
Slika 50. Struktura bjegova s obzirom na uvjete u kojima su izvršeni u postocima	100
Slika 51. Udio u izvršenim bjegovima (udaljenjima), odnos zatvorenici – maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, 2015. godina	100
Slika 52. Odnos ukupnog broja zatvorenika i ukupnog broja maloljetnika na izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod	101
Slika 53. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za lakše stegovne prijestupe zatvorenika	101
Slika 54. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za teže stegovne prijestupe zatvorenika	102
Slika 55. Broj predloženih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe istražnih zatvorenika	102
Slika 56. Broj pokrenutih stegovnih postupaka za stegovne prijestupe maloljetnika.....	102
Slika 57 Ukupan broj samoozljeđivanja zatvorenika	103
Slika 58. Razlozi samoozljeđivanja zatvorenika	103
Slika 59. Odbijanja zatvorske hrane	103
Slika 60. Kaznena djela tijekom izdržavanja kazne zatvora	104
Slika 61. Tjelesni sukobi između zatvorenika	104
Slika 62. Ukupan broj sprovođenja zatvorenika izvan kaznenih tijela	105
Slika 63. Ukupan broj zatvorenika na liječenju u vanjskim bolnicama i ukupan broj dana liječenja	105
Slika 64. Broj obavljenih temeljitih pretraga prostorija i zatvorenika	106
Slika 65. Ukupan broj pronađenih tableta	106
Slika 66. Ukupan broj obavljenih posjeta zatvorenicima	107
Slika 67. Ukupan broj posjetitelja	107
Slika 68. Broj primljenih paketa	107

Slika 69. Broj primljenih pisama	108
Slika 70. Broj telefonskih razgovora zatvorenika	108
Slika 71. Ukupan broj izvršitelja sistematiziranih radnih mjesta, na dan 31. 12. 2015.	110
Slika 72. Službenici Odjela tretmana	111
Slika 73. Službenici Odjela osiguranja	112
Slika 74. Službenici Odjela za rad i strukovnu izobrazbu zatvorenika	112
Slika 75. Službenici Odjela zdravstvene zaštite zatvorenika	113
Slika 76. Bolovanja zaposlenika	113
Slika 77. Prikaz prekovremenog rada po mjesecima u razdoblju od 2012. do 2015. godine.....	114
Slika 78. Žalbe Odboru za državnu službu	117
Slika 79. Prestanak državne službe	118
Slika 80. Lakše povrede službene dužnosti	118
Slika 81. Teške povrede službene dužnosti	119
Slika 82. Ukupno nepodmirene obveze na dan 31.12.2015.	122
Slika 83. Rezultati poslovanja prema godišnjem obračunu	123
Slika 84. Struktura direktnih (dnevni) troškova	125
Slika 85. Usporedni prikaz ukupnog i direktnog troška	126
Slika 86. Osobe na izdržavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod na dan 31. 12. 2015. (N=2549)	134
Slika 87. Broj posjeta tijekom 2015. godine na svakih deset zatvorenica i zatvorenika svih kazneno pravnih statusa i broj posjeta maloljetne djece roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, kazne maloljetničkog zatvora i odgojne mjere upućivanja u o	136
Slika 88. Relativni broj svih posjeta po zatvoreniku (svi kazneno pravni statusi) i relativni broj posjeta maloljetne djece po roditelju na izvršavanju kazne ili odgojne mjere tijekom 2015. godine	137
Slika 89. Postotak očeva na izdržavanju kazne, kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere s obzirom na posjet maloljetne djece tijekom 2015. godine	138
Slika 90. Postotak majki na izdržavanju kazne, kazne maloljetničkog zatvora ili odgojne mjere s obzirom na posjet maloljetne djece tijekom 2015. godine	138

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Kretanje svih kategorija zatvorenika u 2015. godini	14
Tablica 2. Zatvorenici s izrečenim sigurnosnim mjerama na dan 31.12. 2015	18
Tablica 3. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/97 ...	19
Tablica 4. Zatvorenici i zatvorenice obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/97	22
Tablica 5. Zatvorenici obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/11 ...	23
Tablica 6. Zatvorenici i zatvorenice obzirom na vrstu kaznenih djela na dan 31. 12. 2015. – KZ/11	27
Tablica 7. Zatvorenici obzirom na duljinu kazne zatvora na dan 31. 12. 2015.	28
Tablica 8. Struktura zatvorenika i maloljetnika obzirom na stupanj naobrazbe na dan 31. 12. 2015.	29
Tablica 9. Dobna struktura zatvorenika na dan 31. 12. 2015.	30
Tablica 10. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/97 na dan 31.12.2015.	32
Tablica 11. Zatvorenici u istražnom zatvoru obzirom na vrstu kaznenog djela prema KZ/11 na dan 31.12.2015.	34
Tablica 12. Zatvorenici obzirom na trajanje istražnog zatvora na dan 31. 12. 2015.	36
Tablica 13. Zatvorenici obzirom na dob na dan 31.12.2015.	36
Tablica 14. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na dob, na dan 31.12.2015.	38
Tablica 15. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na vrstu kaznenih djela, na dan 31.12.2015.	39
Tablica 16. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na stupanj obrazovanja, na dan 31.12.2015.	39
Tablica 17. Maloljetnici na izvršavanju odgojne mjere s obzirom na njihovu uključenost u različite oblike izobrazbe u zavodu, na dan 31. 12. 2015.	39
Tablica 18. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na dob	40
Tablica 19. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na duljinu izrečene kazne	40
Tablica 20. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na vrstu kaznenih djela....	40
Tablica 21. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru s obzirom na stupanj obrazovanja....	41
Tablica 22. Maloljetnici u maloljetničkom zatvoru, s obzirom na njihovu uključenost u različite oblike izobrazbe, na dan 31. 12. 2015.	41
Tablica 23. Zatvorenici kojima je izrečena kazna u prekršajnom postupku obzirom na vrstu izrečene kazne na dan 31.12.2015.	42
Tablica 24. Dobna struktura zatvorenika s naglaskom na zatvorenike starije od 59 godina na dan 31. 12. 2015.	43
Tablica 25. Osobe s invaliditetom na dan 31. 12. 2015.	44
Tablica 26. Zatvorenici-ovisnici prema vrstama droge	46
Tablica 27. Zatvorenici ovisnici o drogama u odnosu na dob i spol	47
Tablica 28. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2015. godine – KZ/97	47
Tablica 29. Broj zatvorenika-ovisnika o drogama u odnosu na vrstu kaznenih djela 2015. godine – KZ/11	48
Tablica 30. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksifikacije ordiniran metadon	49
Tablica 31. Zatvorenici ovisnici o drogama kod kojih je prilikom ambulantne detoksifikacije ordiniran buprenorfin	49
Tablica 32. Zatvorenici ovisnici o drogama koji bili na održavanju metadonom	50

Tablica 33. Zatvorenici ovisnici o drogama koji su bili na održavanju buprenorfin/naloksonom	50
Tablica 34. Stegovni prijestupi u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava tijekom 2015. godine	51
Tablica 35. Zatvorenici ovisnici o alkoholu obzirom na dob i spol	53
Tablica 36. Zatvorenici ovisnici o alkoholu s obzirom na vrstu kaznenog djela	53
Tablica 37. Zatvorenici i maloljetnici uključeni u različite oblike izobrazbe tijekom 2015. godine	58
Tablica 38. Radno angažirani zatvorenici u odnosu na vrstu kaznenih tijela	59
Tablica 39. Radno angažirani zatvorenici po godinama	60
Tablica 40. Radno angažirani zatvorenici po mjestima rada	60
Tablica 41. Broj i vrsta aktivnosti slobodnog vremena zatvorenika i maloljetnika tijekom 2015. godine	62
Tablica 42. Broj zatvorenika uključenih u posebne programe tretmana	66
Tablica 43. Pogodnosti i njihova zlouporaba tijekom 2015. godine	81
Tablica 44. Zatvorenici premješteni na izdržavanje kazne zatvora tijekom 2015. godine	84
Tablica 45. Pokušaj bijega, bjegovi (udaljenja) i slučajevi nepovratka s prekida kazne u 2015. godini	99
Tablica 46. Pronađene nedopuštene stvari i tvari	106
Tablica 47. Zaposlenici prema ustrojstvenim jedinicama, na dan 31. 12. 2015.	110
Tablica 48. Zaposlenici prema dobi, spolu i radnom stažu, na dan 31. 12. 2015.	111
Tablica 49. Radionice prema temama	116
Tablica 50. Struktura polaznika radionica	116
Tablica 51. Struktura rashoda poslovanja	121
Tablica 52. Ukupne nepodmirene (dospjele/nedospjele) obveze na 31. 12. od 2011. do 2015.	121
Tablica 53. rezultati poslovanja iskazani po godišnjem obračunu	122
Tablica 54. Izvješće o utrošenim sredstvima	123
Tablica 55. Prikaz ukupnih troškova po kaznenim tijelima	124
Tablica 56. Direktni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku	125
Tablica 57. Ukupni dnevni prosječni trošak po zatvoreniku	125
Tablica 58. Inspekcijski nadzori tijekom 2015. godine	127
Tablica 59. Upravni nadzori tijekom 2015. godine	128
Tablica 60. Broj obilazaka suca izvršenja sukladno čl. 47. ZIKZ-a u 2015. godini uz naznaku je li sudac izvršenja obišao sve zatvorenike ili pojedine odjele.	128
Tablica 61. Zatvorenici i maloljetnici, roditelji maloljetne djece i maloljetna djeca na dan 31. 12. 2015.	134
Tablica 62. Posjeti maloljetne djece tijekom 2015. godine	135